כ״ב בחשון תשמ״ט, 2.11.1988 מיספר 2670 שנה 53 המחיר: 5.00 שקלים (כולל מע״מ), באילת: 4.35 שקלים

העולם הזה

בחירות 1988

המנצחים

חדש
Vogue
SUPERSLIMS 100s
Vogue
Filter
Vogue
IMPORTED
SUPERSLIMS
100s
ווג - אלגנטית, דקיקה וייחודית
SEE... FEEL... TASTE THE DIFFERENCE
אזהרה: משרד הבריאות קובע כי – העישון מזיק לבריאות

מיכתבים

חגיגה טיפשית

על פירסום תצלום של אלופי צה"ל בלטרון („ובכל זאת, מה כל כך מצ־חיק?", העולם הזה 19.10.88).

הארץ פירסם את תצלום הקצינים המחייכים בעמודו הראשון, למרות שניסיונו העיתונאי של העורך בוודאי לחש לו שיש כאן טעות־אנוש.

התצלום והכיתוב שנלווה לו, פגעו, ללא ספק, במישפחות השכולות ובקצינים הבכירים העושים למען הנצחת אחיהם לנשק, שנפלו, לצידם, בש־דות־הקרב.

אשר לדובר צה"ל — צריך להיות די אטום כדי לאשר הפצת תצלום קצינים המחייכים בעת עצרת לזיכרם של חללי־השריון. ואם כבר נעשתה טעות, מרוע לא להודות בה ולנסות למנוע נזק נוסף?

לאור זאת, מה מצא העולם הזה טעם להצטרף לחגיגה הטיפשית ולעליהום על קציני צה"ל?

אם מצא העולם הזה צורך לרדת על דובר צה"ל, יכול היה לעשות זאת מבלי למחזר את התצלום. בוודאי היתה דרך לבקר את דרך־הפעו־לה של דובר צה"ל בצורה שקטה, מבלי להוסיף חטא על פשע כנגד אותם קצינים בכירים, שנפג־עו עקב פירסום התצלום.

דינה שמואלי, נתניה

● ● ●

קלאסה אחרת

על טיבם של ראשי־ממשלה יהודיים מחוץ לישראל („מיכתבים", העולם הזה 19.10.88 והלאה).

אין מקום להתפעל כל כך מראשי־הממשלה היהודיים בניכר. נכון שבניגוד לנו, היו ביניהם כמה יהודים ספרדיים וגם כמה פייטרים, אבל בכל זאת הם לא כולם מציאה גדולה כל כך.

שמונה ראשי־הממשלה שלנו הם, בכל זאת, קלאסה אחרת. אף אחד מהם לא התגרש מאשתו (כפי שעשה יהושוע חסן מגיברלטר), אף אחד מהם לא נשא אשה לא־יהודייה, שגידלה את יל־דיהם כנוצרים (כפי שעשה דויד מרשל מסינגפור) ובוודאי שאף אחד מבין השמונה שלנו לא היה בנעוריו אלוף־איגרוף (כפי שהיה רוי וילנסקי מרודסיה, במישקל כבד).

איתן ריפמן, כפר־סבא

● ● ●

תורת־היחסות

על הסכום הדרוש לקיום סביר בע־רים שונות בעולם („יוקר המחייה", „אתה והשקל", העולם הזה 19.10.88).

ההשוואה הדולארית בין יוקר סל־המחייה, על 111 פריטיו, בערים שונות ברחבי עולם, איננה אומרת הרבה. מחיר הסל התל־אביבי (1140 דולר), יחסית להכנסה של כתבנית־מזכירה תל־אביבית (כמוני), הרבה יותר יקר מאשר מחיר הסל הציריכי (1640 דולר) למשל, יחסית להכנסה של כתבנית־מזכירה שווייצית.

השוואה דולארית כזאת איננה תופסת. מה שצריך להשוות זה מחיר הסל כחלק מהכנסה ממוצעת של בעלי מיקצועות זהים ואז יתברר שתל־אביב איננה בחלק התחתון של מיצעד־היוקר, אלא דווקא בחלק העליון.

דליה כרמלי, תל־אביב

● ● ●

פרס לפרופסורית

על ייחודה של אחת משש הנשים שזכו בפרס־נובל לספרות („מיכת־בים", העולם הזה 26.10.88).

גבריאלה מיסטראל הצ'ילית, המשוררת שזכ־תה בפרס־נובל לספרות בשנת 1945, היא האדם היחיד שזכה בפרס־נובל לא בשמו האמיתי, אלא בשם־העט שלו.

שמה המקורי של מיסטראל היה לוצ'ילה גודוי אלקאיאגה והיא השתמשה בשם־עט כדי לאפשר לה להמשיך בקאריירת־החולין שלה, כדיפלומ־טית בשרות־החוץ של צ'ילה וכפרופסור לברי־אות־הציבור באוניברסיטת סנטיאגו.

אלכס טבק, תל־אביב

● ● ●

תפיחה מטופחת

על התבטאויות־לשון בדיווח על מסע לחו"ל („גלויות מלונדון", „דף חדש", העולם הזה 19.10.88)

כיאה לאמן־הלשון, מפוזר נתן זך בדיווח על מסעו ללונדון כמה וכמה פניני־לשון בדיווחו. (על

(המשך בעמוד 4)

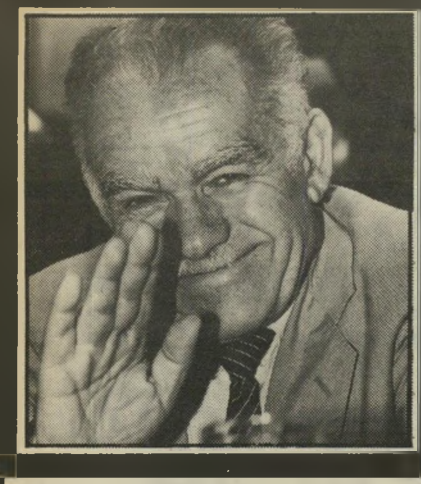

כתבות השער הקדמי:

יש אמונה במדינה!

כתבי העולם הזה יצאו לרחובות תל־אביב ואף הרחיקו עד לירושלים ולטבריה. איך התנהל יום־הבחירות, בקלפי ומחוצה לה, במטות־הבחירות, ברחובות, בשפת־הים, בבתי־הקפה? מה היו תגובות הבוחרים, הנבחרים ומי שלא נבחרו? מה יקרה עכשיו? ועל הבדיחות של רפול, האין־כניסה של גנדי והמטה הסגור של כ"ך.

5 6

כתבת השער האחורי:

האשה נגד המזכירה

על פרשות־האהבה של שמואל פלאטו־שרון, החל מאשתו הרא־שונה, הלן, דרך זמרות, רקדניות, אירופיות ודרום־אמריקאיות, ו־כלה בסיפור אהבתו לאשתו הנו־כחית, אנט, אשר בימים אלה מתחיל להשמיע חריקות צורמות ועל הרומאן שהיה או לא היה עם מזכירתו הנאמנה, קלרה חורי.

38

דף חדש

באותו מיקסר

„הערבים והיהודים חיים כאן על אותה אדמה ובאותו המיקסר. שמים אותם ומער־בבים, מערבבים, מערבבים, ומה שיוצא זה אותו הדבר, בכל מקרה." חגית טוך הש־תתפה בעבודה על סירטו החדש של ראשיד משהראווי. ברשימה ראשונה המתפרסמת על הסרט היא מתארת את כל חוויותיה.

26

מיקי־מאוס בכושר

הדרך הישרה ממכון כושר לניהול מיסעדה צימחונית ● פסטיבל בן־גל, שהתחיל באילת והסתיים השבוע במסיבת־הפתעה, מיקי מאוס ובלונים ● ומי בא ומי לא בא לפתיחה המחודשת של מועדון המערה היפואי!

22

ג'ינג'י רדוף אסונות

המזל לא האיר פניו למיכה רייסר. אחרת קשה להסביר צירוף כה גדול של צרות ואסונות, שהסתיים, בשבוע שעבר, בתאונת־הדרכים ה־קטלנית שבה קיפח את חייו.

14

„אני רוצה ילד!"

„לפני ארבע שנים החלטתי שאני רוצה שיהיה לי ילד," אומר הומו־סכסואל תל־אביבי (42), שזה ארבע שנים מנסה להקים מיסגרת של נישואין פתוחים, שבה יוכל לגדל ילד. על הקשיים הני־צבים בדרכו, על תקדימים מפורסמים ועל התיקוות.

41

חוזרת בגדול

לינדה פיורנטינו (בת־מונה), מי שהיתה הפ־סלת הוואמפית בשיג־עון של לילה, חוזרת למסך־הקולנוע בסי־רטו של אלן רו־דולף, המודרניים. בראיון להעולם הזה היא מספרת על ניו־יורק והוליווד, על המאבק המתמיד בין חשבון־הבנק לעקרונות ועל הדמות שהיא מגלמת בסרט המודרניים.

29

לא פה ולא שם

בני קירמאייר (33) נמכר על־ידי הוריו עם לידתו תמורת 880 ל"י. היום הוא משחזר את הסיפור ומספר על חייו, על הגילוי המדהים, על הוריו המאמצים, על הפגישה המחודשת עם מישפחתו החדשה־ישנה, פגישה שגרמה לתפנית בחייו, ועל כוונתו לתבוע את המדינה על ילדותו העשוקה.

16

נשבר לה!

אונס, שוד והצתת דירתה לא הצליחו לשכנע את ריטה דונייב, עולה אמריקאית, לוותר על חלומה ולחזור לארצות־הברית. דווקא הפרוטקציה, חוסר־האונים והמיפגש עם הביטוח הלאומי, קופת־החולים ושילטונות־המס הם אלה שהכריעו אותה לבסוף.

19

מבוא להתעמלות סינית

הפילוסופיה שמאחו־רי הטיי־צי, שיטת התעמלות סינית, מדברת על איזון שני הכוחות הלוחמים זה בזה בגוף – הזיכרי והניקבי. אריאלה רותם (בתמונה) מעבירה את השיטה ב־32 שיעורים. זאת, כמובן, רק אם מצלי־חים להחזיק מעמד עד הסוף.

21

רחל המרחלת מדווחת:

זובין מהטה מחכה לבדיקת־רקמות ● ההוכחה הניצחת לכך שבחיפה לא רק עובדים ● המחזר הפולני של אילנה מרגלית ● יורם פולני – זיקית ממוחשבת.

42

לנצח את הפוליו!

הד"ר חיה פריגוז'ין (בתמונה), היום רופאה פנימית, לקתה במחלת הפוליו כשהיתה בת שנה. האישפוזים האינסופיים הביאוה להחלטה להכיר גם את הצד השני של המיתרס, זה של הרופאים. היא מספרת על ילדותה, על המחלה ועל החיים כאתגר.

24

המדורים הקבועים:

מיכתבים — קלאסה אחרת 3
איגרת העורך — דב ליף 4
הנדון — רק הליכוד יכול 5
תשקיף 10
יומן אישי — חיים ביעף 11
אנשים — לארח מיליארדרית 12
לילות ישראל — מזון ספורטיבי 22
דף חדש — מכה של פטיש 26
תשבץ 28
קולנוע — רגליים לנצח 29
מה הם אומרים — ישי דן, מאיר שיטרית, אהרון ברנר, יצחק בן־אהרון, אהרון אבו־חצירא, אריה זייף 30
זה וגם זה — מיקרה זוהר 33
הורוסקופ — העקרב והמין 34
מיכתבים לרותי — רק לנשים 40
רחל מרחלת — על כל העולם 42

מאת אורי אבנרי

• בלי משוא פנים •

קורא יקר,

בכמה מקוראי העולם הזה מכירים את שמו של רב ליף מעטים. אך כל הקוראים מכירים את פרי עבודתו.

כי במשך 12 השנים האחרונות צייר ליף את שערי אנשי־השנה של העולם הזה. הוא ירש תפקיד שמילאו בעבר ציירי־שערים קודמים, כמו דוש (אמיל שמורק: תשי"ב), שמואל כק (חיים כהן: תשי"ג, ועוד שלושה), שימעון צבר (פינחס לבון: תשכ"א, ו־עוד שניים) עמירם שמיר (משה דייץ: תשכ"ז) יוסי שנון (גולדה מאיר: תשל"ב, ועוד).

רחל אבנרי, העולם הזה

ליף

מכיוון שכל השערים של אנשי־השנה מוכנים בסודיות רבה, פן יודלף סוד זהותו של איש־השנה בטרם עת, כמעט ולא הכירו את ליף גם במערכת. שיחותינו נערכו תמיד בצורה דיסקרטית מאוד, לרוב בביתי.

אהבתי לעבוד עם ליף, מפני ששררה בינינו

וייצמן: תשל"ח

מוקיוני מדי?

הבנה כמעט אוטומטית. כדרך כלל הסברתי לו בקצרה את תוכן המאמר שינמק את בחירת איש־השנה, והוא חזר אחרי כמה ימים, כשבידו סקיצה המביעה את אותו הרעיון. לעיתים רחוקות היה בינינו ויכוח על העיקר. התווכחנו על פרטים.

לא תמיד אהבו האובייקטים שלו את השער. עזר וייצמן, איש־השנה תשל"ח, לא אהב את הלבוש המיצרי שבו הלביש אותו ליף, לרגל המשא־ומתן עם מצריים. הוא נראה לו מוקיוני. אריאל שרון לא התלונן על שער איש־השנה תשמ"א, שבו צוייר כרוכב על דחפור דמוי־טנק, אך הסתייג מאוד משער איש־השנה תשמ"ב, אחרי מילחמת־הלבנון, שבו צוייר כוויקינג פראי. הוויקינגים חבשו קסדות בעלות קרניים, אך שרון סבר כי זה מזכיר שור נוגח.

לפעמים היה עלי למתן אותו. כשצייר את איש־השנה תשמ"ד, מאיר כהנא, הירבה כל־כך בסמלים נאציים, עד שנאלצתי להוריד כמה מהם.

אני מניח שגם שימעון פרס כשכשבת־רוח (תשמ"ה) ויצחק שמיר כרוכב על סוס־עץ בקרוסלה (תשמ"ו) לא התלהבו מציוריהם.

על ליף עצמו ידעתי אך מעט. ידעתי ששמו המקורי היה ליפינסקי, שהוא יליד העיר לייפציג בגרמניה, שעלה ארצה בגיל 8, מראשי הגרפיקאים בארץ, שעיצב בולים ומטבעות וזכה בפרס מטעם האו"ם. הוא היה אדם שקט מאוד, עדין מאוד. בשנים האחרונות החליט להקדיש את עצמו לציור.

שרון תשמ"א

דחפור כמו טנק

שרון תשמ"ב

ויקינג פראי

הוא לא יצייר עוד אנשי־שנה. בשבוע שעבר, בגיל 63, נפטר לפתע פתאום.

מנהל חברת־פירסום, שבה עבד לפני שנים, אמר עליו בפשטות: „איש נהדר". אין מה להוסיף על הגדרה זו.

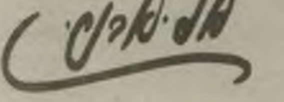

מיכתבים

(המשך מעמוד 3)

מבקריו של המשורר תומאס אליוט: „דור דור ודורסיו"; על רובע סוהו: מי שחשקה נפשו „בקצת סכנה לא־מסוכנת".)

אז כיצד נעלמה מאמן־המילים ההזדמנות לט־בוע, בדווחו על „כריסם מטופחת־הבירה" של ה־אנגלים, את הצירוף „כריסם מטופחת ותפוחת הבירה"?

נתן רוזנבלט, רמת־גן

● ● ●

הגזמתם!

על שימוש נדיב בשמות־תואר מר־בי־שבחים („לילות ישראל", העולם הזה 19.10.88)

שמות־תואר ממלאים תפקיד חשוב בתיקשורת הבינאישית ובמיוחד בכתיבה עיתונאית. ודווקא לכן מן הראוי להשתמש בשמות־תואר מסויימים רק כאשר השימוש בהם צמוד לעובדות.

אחרי שקראתי את שני הדפים של לילות ישר־אל האחרונים, יש בהקשר זה בפי רק מילה אחת: הגזמתם!

שחקן פלוני הוא פופולרי; זמרת־אורחת אחת היא מצליחה ואשתו של בדרן היא יפהפיה וזה כאשר שמות־תואר אלה, עם כל הכבוד, אולי לא בדיוק הולמים את המציאות והם גם, בהתייחסות הנדיבה ביותר, נשמעים מאוד מגזימים ומוגזמים.

רחל יצחקי, ירושלים

● ● ●

בגדים אינם אורחים

על שגיאה לשונית נפוצה („גם זה וגם זה", העולם הזה 12.10.88)

מצטער מאוד. אפילו שזאת דניאלה שמי הג־

איש־הסברה מרידור

בלורית!

דולה, המודיעה לנו, כי טרם הגיעה השעה להכין את בגדינו לחורף, הרי אין כל אפשרות לאכסן (כדבריה) את בגדי־הקיץ. בגדים מאחסנים, לא מאכסנים.

כי ככה קובע המילון: לאכסן — לקבל אורח בבית; לאחסן — לאסוף, לאגור, לשים במחסן (או בארון־הבגדים).

עדי גלזר, תל־אביב

● ● ●

מהלר, מצדה ומוצרט

על היוצר שיצירתו הושמעה לרגלי המצדה.

פה ושם קראתי ביקורות על כך שמצאו לנכון לנגן במצדה דווקא יצירה של גוסטאב מהלר, היהודי המומר שבחר בדת הקאתולית לא רק על־מנת לזכות במישרת מנהל האופרה הווינאית, אלא גם מכיוון, שלדבריו, באמת נמשך לדת ה־זאת.

אבל מה לעשות ודווקא יהודים שבחרו בנצרות היו מגדולי התורמים למוסיקה של העת החדשה.

כך, למשל, לא הסתפק אחד מעשירי וינה שלפני 200 שנה, היהודי המומר שעלה לגדולה, ריימונד ווצלר פון־בלאנקנשטרן, בלהשכיר את ביתו לאמדיאוס מוצרט (ולהיות סנדקו של בנו בכורו), אלא הוא היה גם זה שהכיר למוצרט כומר איטלקי אחד (למרבה צירוף־המיקרים, גם כן יהו־די מומר), לורנצו דה פונטה, שכתב את הטכסטים לאופרות רבות של מוצרט (כמו דון ג'ובאני).

חיים גרין, רחובות

אוניברסיטה בנתניה

על ריבוי הרשימות לכנסת ה־12.

למרבה הצער קמו 25 רשימות שהתחרו לייצג את העם, וביניהן שש רשימות דתיות.

נראה לי כי כל מי שהיה בידו המזומנים והח־תימות היה רשאי לרוץ לכנסת.

האזנתי לדבריהם של המועמדים בכלי־התיק־שורת, בעיקר אלה של הרשימות הקטנות, וממש חבל על הכסף ועל הזמן שהם השקיעו.

רשימה אחת הציעה לבחור רב ראשי נוסף וא־חרת — להקים אוניברסיטה בנתניה דווקא.

משה פרסקי, נתניה

● ● ●

פגישת־מחזור

לבוגרות בית־הספר החקלאי בנחלת־יהודה, בשנים 1948־1947: אנחנו, בוגרות מחזור זה, מעוניינות לקיים פגישת־מחזור ולא הגענו לכל הכתובות. ולכן אנו מבקשות שכל מי שלמדה באותן שנים תתקשר לאחד מן המיספרים הבאים ותמסור את שמה הקודם והעכשווי, כתובת ומיס־פר־טלפון:

בבית־ינאי: לתמר (קפלינסקי) כהן, 053־666441.

בתל־אביב: למרים (שטיין) זאבי, 03־444096.

במשאבי־שרה: לטובה (איצקוביץ) אבריאל 057־963288.

בוגרות מחזור 1948־1947

● ● ●

זאת שארית. זאת?

על מצב השיעור של אנשי־ההסברה של שתי המיפלגות הגדולות („מה ההבדל!", „הנדון", העולם הזה 12.10.88).

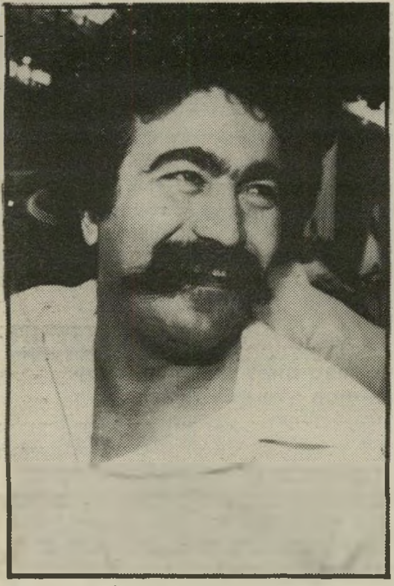

ציון צפריר, העולם הזה

איש־הסברה פרץ

רעמה!

מה קרה לאורי אבנרי? האם קהו עיניו מראות? כיצד אפשר לכתוב ש„אנשי־ההסברה משני הצד־דים תולשים את שארית השערות שלהם מראשי־הם"?

מה פתאום שארית. איזו שארית. הרעמה של עמיר פרץ (מערך) זאת שארית? הבלורית של דן מרידור (ליכוד) זאת שארית?

דב בן־מנחם, תל־אביב

■ ■ ■

מיכתבים למערכת

העולם הזה **שומר לעצמו את הזכות לערוך מיכתבי קוראים מסיבות לשוניות, מישפ־טיות או טכניות.**

כתובת המערכת

קוראים המבקשים לכתוב למערכת העולם הזה מתבקשים לדייק בכתובת המערכת: רחוב גורדון 3, תל־אביב, מיקוד — 63458.

בשעת הצורך ניתן גם לפנות בטלפון — 232262 (03), בפקסימיליה — 972־3־245242. מעני 2009, ובטלקס — RMYM IL 341667.

הנדון:

התיקו הפך למצב לאומי קבוע. זהו אסון

השבר הגדול

זה קרה לו שוב. בפעם המי־יודע־כמה. אולי בפעם האחרונה.

שימעון פרס ניסה. הוא השתדל. הוא הקדיש לכך את כל מירצו, את כוח־ההתמדה האגדתי שלו, את כישוריו וכישרונותיו. והנה חמק הני־צחון מידיו.

שוב נגזר עליו לגלם את דמותו של סיסיפוס, הגיבור האומלל במיתוס היוו־ני הקדום, המגלגל שוב ושוב את האבן הכבדה אל ראש־הגיבעה, ובכל פעם נשמטת האבן מידיו ברגע האחרון ומי־דרדרת שוב למטה, אל תחתית המיד־רון.

אין הוא אשם. איש לא השתדל כמוהו. איש לא עבד כמוהו. הוא עשה את מיטבו.

אבל מיטבו לא הספיק. זוהי הטראגדיה כולה.

הטראגדיה שלו. ובמיקרה זה, גם שלנו.

■ ■ ■

שימעון פרס — והאיש שהפך לתאומו הסיאמי, יצחק רבין — לא הפסידו את הב־חירות מפני שדיברו על שלום.

הם הפסידו מפני שלא דיברו על שלום בצורה משכנעת.

אני משוכנע כי הציבור מוכן לבשורה של שלום, הרבה יותר מאשר הפוליטיקאים. עברו עליו 11 חודשים של אינתיפאדה. רבבות עברו כחיילים בגדה וברצועה. הם נתקלו במציאות. תחילה זעמו ואמרו שצריכים להרוג את כל הער־בים. אבל אחרי הזעם הראשון באה המחשבה. והמחשבה אמרה להם: יש בעייה פלסטינית, יש עם פלסטיני, דרוש פיתרון.

שימעון פרס חש בכך, והוא ניסה לדבר על שלום. אולם הוא לא דיבר בצורה ברורה ומ־שכנעת. לציבור יש תחושות בריאות. הוא חש אם מוצע לו משהו אמיתי או מזוייף.

הוא החליט שמוצע לו משהו מזוייף. והוא צדק.

אופציה ירדנית. גורם פלסטיני מעורפל. גדר אלקטרונית. תיאור גזעני של הבעייה הדמוג־ראפית.

הכל, חוץ משלום. והציבור נכסף לשלום.

■ ■ ■

למרבה האירוניה, בכל התשפוכת הע־צומה של תשדירי כל המיפלגות, היה רק תשדיר אחד שצייר ציור של שלום — וזה היה דווקא התשדיר של גנדי.

אחרי גירוש כל הערבים מהארץ, אמר גנדי, יהיה שלום. אפשר יהיה לטייל בארץ בלי נשק. להתייחד בטבע בלי פחד. גן־עדן.

אבל זה גן־עדן בגטו, שלווה של בית־קברות. אבל זה הספיק כדי לתת הישג לגנדי.

בשעה שחזיתי בשידור זה, שאלתי את עצמי: מדוע אין המערך מסוגל להד־ציג תמונה משכנעת? מדוע אין המערך מסוגל להראות מה זה שלום?

לטייל בגדה וברצועה בלי פחד. להתרועע בש־כם ובעזה. לסעוד בשלווה ביריחו. לטוס לביקור בבגדאד. לעבוד בריאד. לבנות בדמשק.

מדוע זה לא הוצג?

המערך לא האמין כי הציבור יאמין בזה. כי המערך עצמו אינו מאמין בזה. הוא מאמין רק במעין שביתת־נשק, באי־לוחמה, בהפסקת־אש.

■ ■ ■

מדוע? מה מונע בעד איש כמו שימעון פרס — שלא לדבר כלל על יצחק רבין — לגבש בשורה אמיתית ומלהיבה של שלום?

סיבה אחת פשוטה: הפחד מפני המחסום האחד המונע עליה על דרך־השלום: השם אש״ף.

הציבור כבר תפס את זה: בלי אש״ף אין שלום. אפשר לשנוא אותו, אפשר לסלוד ממנו, אבל בל־עדיו אין שלום.

אילו היה פרס קם ומכריז על כך בפה מלא, כפי שהיה עושה דויד בן־גוריון, היה זוכה באהדה בשל עצם העזתו, בשל הפגנת המנהיגות.

בלי העזה זו, השלום נשאר מילה מתה.

העם הצביע בהתאם לכך. הוא אמר, למעשה: אם אין שלום, אין צורך להנחיל ניצחון למערך.

■ ■ ■

העם גם לא קיבל את תורת ה„לאו״ של יצחק שמיר.

הוא לא האמין למליצות השדופות של הליכוד על האוטונומיה, שתביא לשלום. הוא לא האמין לדיבורים על הנכונות לשיחות ישירות בלי תנ־אים מוקדמים, כאשר התנאי היחידי הוא שה־ערבים יסכימו לארץ־ישראל השלמה.

העם לא התלהב לתוכנית ההתנח־לות. ההתנחלות אינה פופולרית. המת־נחלים נתפסים ככת של תימהונים, הער־שה צרות. הטראנספר של גנדי עלה, ההתנחלות של התחייה ירדה.

העם לא רצה בממשלה שבה יהיה אריאל שרון שר־הביטחון, הורג והורס בשדות האינתיפאדה. הוא לא רצה בממשלה שבה יהיה רפאל איתן שר־המישטרה, יובל נאמן שר־ההתנחלות, יצחק פרץ שר־הפנים.

לכן נתן גם לגוש הימני־דתי, המפוצל לר־סיסים (שמונה מיפלגות!) רוב כה זעום, עד כי אינו יכול לשלוט באופן יעיל.

זהו בישלון של הליכוד. הוא אמר שאין פיתרון. על כן נכשל.

■ ■ ■

אך יש משמעות רחבה הרבה יותר לתוצ־אות הבחירות האלה. בין שמאל וימין נוצר תיקו, למרות שהדתיים מעניקים לימין יתרון קטנטן.

התיקו העכשווי — התיקו של 1988 — אינו אלא חלק מן התיקו הגדול.

הוא מאשר עובדה בסיסית, מהותית: יש במדינת־ישראל תיקו לאומי.

■ ■ ■

התיקו הלאומי הזה הוא תופעה ישראלית ייחודית. מסופקני אם יש משהו דומה לזה באיזו שהיא מדינה אחרת בעולם. כמו הבקע הסורי־אפריקאי, הוא אופייני לנוף שלנו.

הציבור חצוי לשניים, כמעט שווה בשווה.

לא רק לגבי עניין מסויים העומד על סדר־היום. ולא מבחינה פוליטית בלבד.

זהו שבר דמוגראפי־אידיאולוגי־סו־ציאלי עמוק.

מכאן — חסידי הסיפות, האומרים „השטחים חשובים מן השלום.״ ומכאן — חסידי השלום, האומרים „השלום חשוב מן השטחים.״

מכאן — הרוב הגדול של היהודים המיזרחיים. מכאן — הרוב הגדול של היהודים האשכנזים, וכל האזרחים הערביים.

מכאן — הרוב העצום של הדתיים והמסור־תיים. מכאן — רוב החילוניים.

שבר זה עלול להתרחב, לפעור את פיו כתהום. אז יתפלג הציבור הישראלי לשני מחנות יריבים, שיהפכו אותו לש־ני עמים. כך קרה בלבנון. כך קרה במ־דינות אחרות.

זה לא קרה אצלנו. אני מקווה שזה לא יקרה גם בעתיד. החישוקים המאחדים את העם הזה הם חזקים.

אבל זה משתק את יכולתנו לנהל מדיניות כלשהי. ולא רק במישור הפוליטי־הטאקטי, בגלל הצורך להקים „ממשלת אחדות לאומית״. אלא גם

במישור המדיני־האסטראטגי. כי אי־אפשר לקבל ולבצע החלטות גורליות ברוב של 50.1%, וגם לא ברוב של 51% או 52%. פינוי סיני לא היה אפשרי אלמלא עמדו מאחורי החלטתו של מנחם בגין 80% של הציבור ויותר.

התיקו הלאומי הוא עובדה. הבחירות האלה מוכיחות שזוהי עובדת־קבע.

■ ■ ■

איך אפשר לשבור את הדגם הזה? איך אפשר לשבור את התיקו?

שימעון פרס — טאקטיקן מעולה אך אסטראטג חלש — ניסה לעשות זאת במישור הטאקטי.

הוא חיזר אחרי הציבור המיזרחי על־ידי ניתוח קוסמטי בפני מיפלגתו. „פנים חדשות״. מועמדים אותנטיים מבני הציבור המיזרחי.

זה לא עזר.

הוא חיזר אחרי הציבור הדתי, השתטח על קבר הבאבא סאלי, התרפס לפני אדמו״רים ושלי־ט״אים.

גם זה לא עזר.

אין זה פסול מבחינה פוליטית. אך אין בכך תועלת. כך אפשר לכל היותר להקים קואליציה רופפת. אך אי־אפשר לבנות כך רוב יציב, הדרוש לביצוע מדיניות.

כל עוד נשאר השבר הלאומי כפי שהוא, נידונה המדינה הזאת לקיפאון.

■ ■ ■

הבחירות האלה מאשרות את השבר. לכל היותר אירעו שינויים קטנים בתוך הגר־שים.

הדתיים הפכו יותר קיצוניים, הן מבחינה אור־תודוכסית, הן מבחינה לאומנית. בכנסת השמינית (1973) נבחרו 10 אנשי המפד״ל, שהיתה אז מיפ־לגה מתונה־יחסית מבחינה אורתודוכסית ומב־חינה לאומנית, וחמישה אנשי אגודת־ישראל. עכשיו התהפכה הקערה: חמישה אנשי המפד״ל, שגם היא הפכה בינתיים למיפלגה לאומנית קי־צונית, ו־12 לפלגים השונים של החרדים. מימ״ד, יורשת המפד״ל שהיתה פעם, נכשלה.

הגוש הדתי מקצין והולך. יש נהירה מן המתונים אל הקיצוניים.

אך בניגוד לרושם השיטחי, כוחו המיספרי של המחנה הדתי לא גדל. בתשע הכנסות הראשונות נע כוחו בין 15 ל־18, וכך גם הפעם. רק בשתי הכנסות האחרונות נדדו קולותיו לתחייה, לליכוד ולכהנא, ועכשיו חזרו.

במיגזר המיזרחי מתו המיפלגות העדתיות (ש״ס היא „עדתית״ רק בחלקה) והיתה זרימה מן הליכוד אל המיפלגות הדתיות־החרדיות (שוב ש״ס).

יתכן שגם במיגזר הערבי היה כוחן של המיפ־לגות הלאומיות עולה באופן משמעותי, אלמלא המילחמה המטורפת בין רק״ח והמתקדמת, והופעת דראושה.

בקיצור: כל המיגזרים נשארו כפי שהיו, אך בכל אחד מהם יש תופעה של הקצנה.

זה מבצר את התיקו.

זה מעמיק את השבר.

■ ■ ■

לשבור את השבר הזה — זהו התפקיד הל־אומי העליון.

אין זה ניתוח קוסמטי. אין זה תפקיד לבעלי־גימיקים, לתדמיתנים, לפירסומאים זריזים, למ־חברי־ג׳ינגלים, לעסקנים קטנים, לפוליטיקאים מן המניין.

זהו תפקיד למדינאי־יוצר, לאיש־חזון, כמעט ואמרתי: לנביא.

זוהי מלאכת־יצירה, שתשנה עד היסוד את מערכות החברה הישראלית.

מלאכת־בריאה, שתיצור כוחות פוליטיים מסוג חדש.

המדינה זקוקה לאדם, אשר יביא לה בשורה חדשה.

אולי בשורה דתית, אשר תטאטא מן הארץ את הפולחן האלילי הקרוי כאן כיום „דת ישראל״, ותביא להמונים תפיסה דתית יהודית אחרת, הומאניסטית, שוחרת שלום ואחווה.

אולי בשורה חילונית, שתלהיב את המוני הי־הודים המיזרחיים לדגם אחר של האומה היש־ראלית, שאליה יוכלו להשתייך בלב שלם ובנפש חפצה, מבלי להינתק מן המרחב שממנו באו, ושבו צריכה ישראל להשתלב בשלום.

בימי התנ״ך יצר עם־ישראל נביאים כמעט בסרט־הנע. היכן הם היום?

הדור הראשון של הציונות ראה שו־רה ארוכה של אנשי־חזון, הוגי־דיעות, יוצרי־בראשית. איפה הם היום?

בבחירות לכנסת ה־12 לא היו נביאים ולא אנשי־חזון. היו בה הרבה עסקנים חרוצים, מסו־רים, בעלי רצון־טוב — משימעון פרס ויצחק שמיר ועד־ועד. אולם מדינאי גדול, בעל בשורה לאומית חדשה, לא היה.

לכן נשאר השבר כפי שהיה. התיקו הלאומי חי וקיים.

■ ■ ■

מה יקרה עכשיו?

אולי ממשלה ימנית צרה, העשוייה להתפרק כל שני וחמישי, ושאינה מסוגלת לשלוט ולקבל החלטות נגד רצון המחצית השניה של הציבור.

אולי ממשלת אחדות־לאומית, שגם היא לא תוכל לקבל שום החלטה של ממש, אלא תחת לחץ בינלאומי עצום.

לפני המדינה עומדות החלטות, שאי־אפשר לקבל אותן בתנאים של תיקו. שבירת התיקו קודמת לכל החלטה.

יצחק שמיר אינו יכול לעשות זאת. שימעון פרס ויצחק רבין אינם יכולים לעשות זאת.

הם צריכים ללכת.

עליהם לפנות את המקום לצמיחת כוחות חד־שים.

זוהי המסקנה האמיתית של בחירות 88.

מאת אורי אבנרי

עם ישראל בחר לקול דממה דקה. וכאשר נסגרו הקלפיות, נדהנ

רק הליכוד יכול

● **08.00. הקלפי שבשיכון א' בטבריה טרם נפתח.**

בבוקר לא נמצא במקום הפרגוד. שמועות במקום אומרות שהוא לא נשכח, כפי שטענו האחראים, אלא הוע־לם לאות מחאה על כי השכונה נמצאת בתחתית סולם־העדיפויות. „מזניחים אותנו כל הזמן, אז גם לנו לא איכפת מאף אחד.” אווירה מתוחה שוררת במ־קום.

שעה וחצי אחרי מועד פתיחת הקל־פיות נפתח גם קלפי זה.

● **09.00. מרכז תל־אביב.**

דממה. העיר הגדולה שקטה.

לא שקט של יום־הכיפורים. לא שקט של שבת. שקט מיוחד ליום־הבחירות.

אולי היתה נראית כך השבת, אל־מלא הכפייה הדתית, אילו היה זה יום־מנוחה רגיל.

הרחובות שקטים. התנועה דלילה. יש אוטובוסים. בתי־הקפה והמיסעדות פתוחים. החנויות סגורות.

כמה זקנים מתחממים בשמש בבית־קפה. קבוצה של אנשי־ליכוד, מצויידים במכשירי־קשר, מסתודדים סביב מכו־נית, שעליה מתנופף דיגלון הליכוד. לידם שני ילדים, שבגדיהם מכוסים במדבקות של הליכוד.

מכוניות הליכוד בולטות הרבה יותר בשטח מאשר מכוניות המערך. האם זה אות למשהו?

הדממה מוזרה אחרי ימי התעמולה, הגידופים, הקללות, כאשר כל צד האשים את יריבו בכך שהוא יוביל לאסון מחריד.

אולי קורה כאן מה שקרה לאליהו הנביא: „צא ועמדת בהר לפני ה', והנה ה' עובר ורוח גדולה וחזק מפרק הרים ומשבר סלעים לפני ה' — לא ברוח ה'. ואחר הרוח רעש — לא ברעש ה'. ואחר הרעש אש — לא באש ה'. ואחר האש — קול דממה דקה.”

אחרי הסערות, ההשמצות, התשדי־רים, הרמקולים, הזעקות וקריאות־ההי־דד — הדמוקרטיה היא בקול הדממה הדקה.

המוני בני־אדם מכל השכבות, ה־עדות, המעמדות, המינים, מתכוננים ל־הטיל פתקים לתוך תיבות. בשקט. בד־ממה. הפתקים יכריעו את גורל המדינה.

● **09.00. קלפי 170, רחוב שלומציון, צפון תל־אביב.**

771 בעלי זכות־בחירה. עד שעה זו הצביעו 65 איש, כמעט 10%. בכניסה חייל משועמם בודק תיקים. ליד הקלפי שוטר ושלושה חיילים מאזינים לרדיו.

עיקר הממתינים בתור הם אנשים קשישים, ממתינים בסבלנות.

לרחבת בית־הספר, שבו מוצב הקל־פי, מגיע צעיר המפוזם בשימחה: „המע־רך, הדרך לפריצת הדרך, המערך.”

● **09.30. בית מיפלגת־העֵ־בודה.**

הפרופסור יורם לס, מנכ"ל מישרד־הבריאות, מסתובב בבניין. שימעון פרס בסיור בצפון הארץ. צוות־טלוויזיה זרה נכנס לצלם. המקום רגוע עד משעמם, לבד מאנשי־הביטחון הרבים הבודקים בקפידה כל מי שנכנס.

בחדר־הבקרה התקבל דיווח של קשישים המתלוננים שפיתקות־הה־צבעה מונחות גבוה מדי.

בערד הצביעו 4.5% אחוזים. בייגה שוחט, ראש עיריית ערד, אופטימי.

● **09.50. מאה שערים.**

שכונת מאה־שערים שקטה. בניגוד

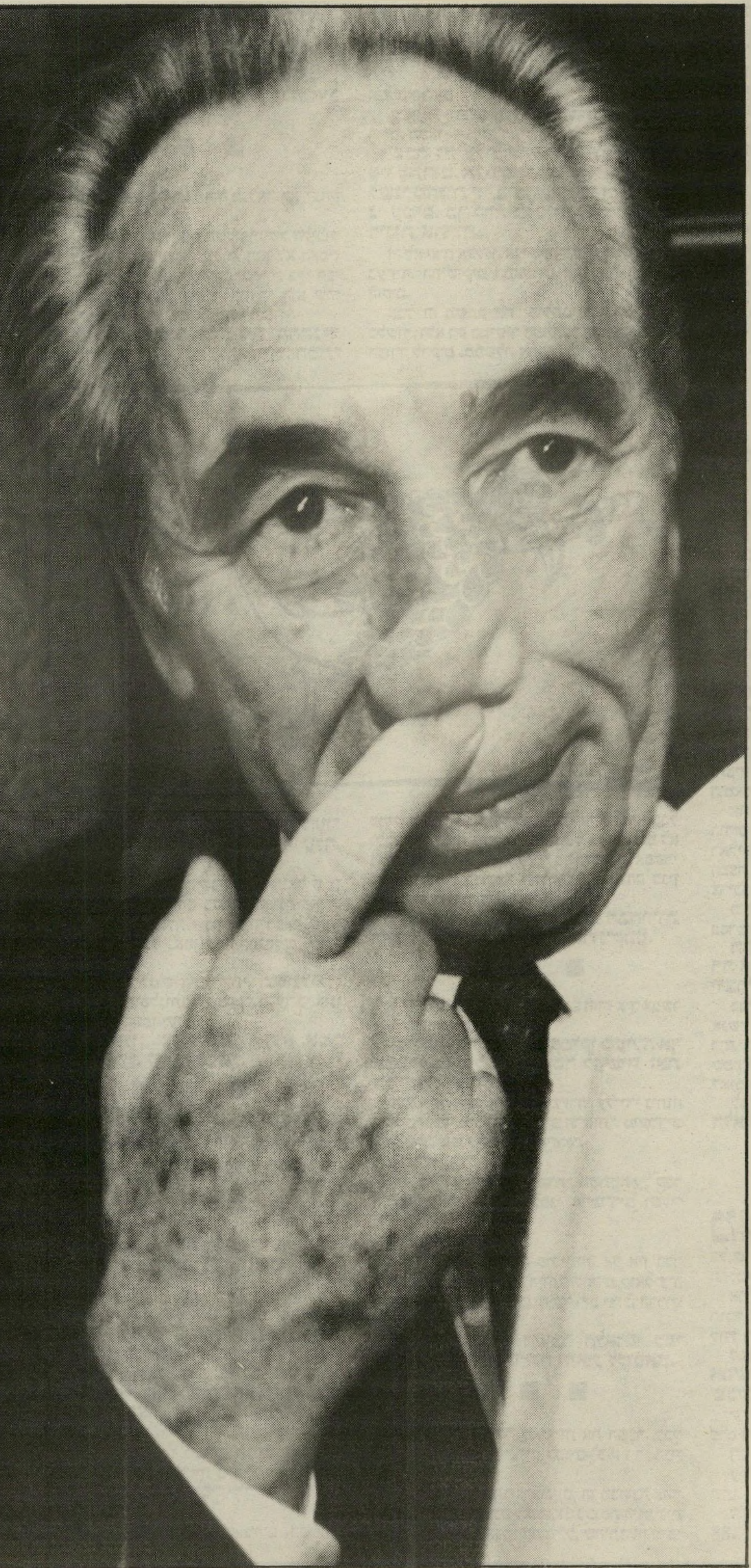

ציון צפריר, העולם הזה

הוא אכל אותה. שימעון פרס אחרי המכה

לבני־ברק, לא מורגשת תכונה מיוחדת, ודווקא השקט התהומי הזה מעיק. אנשים כמעט ואינם נראים ברחובות.

מודעה מושחתת של ש"ס, ועליה מודעה חצי קרועה של ע"ץ (רשימתו של הרב רביץ) ומעליה האות ג' מוד־פסת בלבן על רקע כחול דהוי, ומעל הכל מודעה באותיות שחורות המזהירה את חרדי־השם מלהצביע בבחירות ה־מהוות מרד בתורה הקדושה, בחוקיה ובקב"ה. על החתום: הרב בלוי בשם נטורי־קרתא בארץ־ישראל.

צוות־צילום הונגרי בא לצלם את היהודים האומרים שהציונות זה דבר רע. בערב יעשו שידור חי להונגריה, נעזרים בכתב כדי לתרגם את המודעות הגדולות.

נדהמים לשמוע את אחד החרדים, המביע רצון להרוס את השילטון הקיים וטוען שצריך היה להישאר בגולה.

כדי להביע את סלידתם מהבחירות אספו נטורי־קרתא אלפי כרוזים של המיפלגות השונות (בעיקר הדתיות) וזרקו אותם לרחובות. מאה־שערים מטונפת.

המישטרה מגלה מעורבות מוגברת בסיוריה. בכל פעם שעוברת ניידת,

מאת
אילנה אלון,
ענת סרגוסטי,
שרה ליבוביץ,
דניאלה שמי,
זוהר אוהליאב,
יוסי עין־דור ורונן בר

מפליט אחד הנטורים קללה עסיסית ברוסית.

● **10.00. טבריה עילית.**

במקום שורצים עשרות פעילי־מיפ־לגות. באיזור הקלפי שבבית־ספר חמד. הש"סניקים והליכודניקים מתעמתים. במיסדרון המוביל אל הקלפי ניצב חבר ועדת־הקלפי, פעיל הליכוד, העושה נפשות למיפלגתו. בין עשיית נפש אחת לשניה (כך טוענים אנשי ש"ס) הוא גם תוחב פיתקי־הצבעה, כדי שה־מצביעים לא יתבלבלו חס־וחלילה (או דווקא כדי שיתבלבלו). הש"סניקים הנזעמים מנסים למנוע זאת, אך השוטר שניצב בפתח המיסדרון סוגר את ה־דלת, כאומר שיעשו ככל העולה על רוחם. (כעבור ארבע שעות המצב לא השתנה.)

● **10.00. מטה־הבחירות של רץ, רחוב טשרניחובסקי בתל־אביב.**

המקום שקט כמעט לגמרי. דדי צוקר הוא חבר־הכנסת היחידי במקום. רגוע, מניח רגליים על השולחן.

● **10.00. קלפי 102, הר־צליה־פיתוח.**

שתי חיילות מחזיקות נשק בכניסה לבניין הציבורי שבו נמצאות שלוש קלפיות. על הקירות פירסומות לקור־סים שונים ולדיאטה חדישה. שתי זקנות שותות קפה ליד מיחם, מכונית מכוסה שלטי מפ"ם על המידרכה הקרובה.

„תיכנסו, תיכנסו!” מקבלים את פני־נו חברי־הקלפי בקומה השניה. משעמם להם. אין איש, והם מחסלים פיתות

הציבור. החרדים היו המנצחים היחידים. הם השתלטו על המדינה

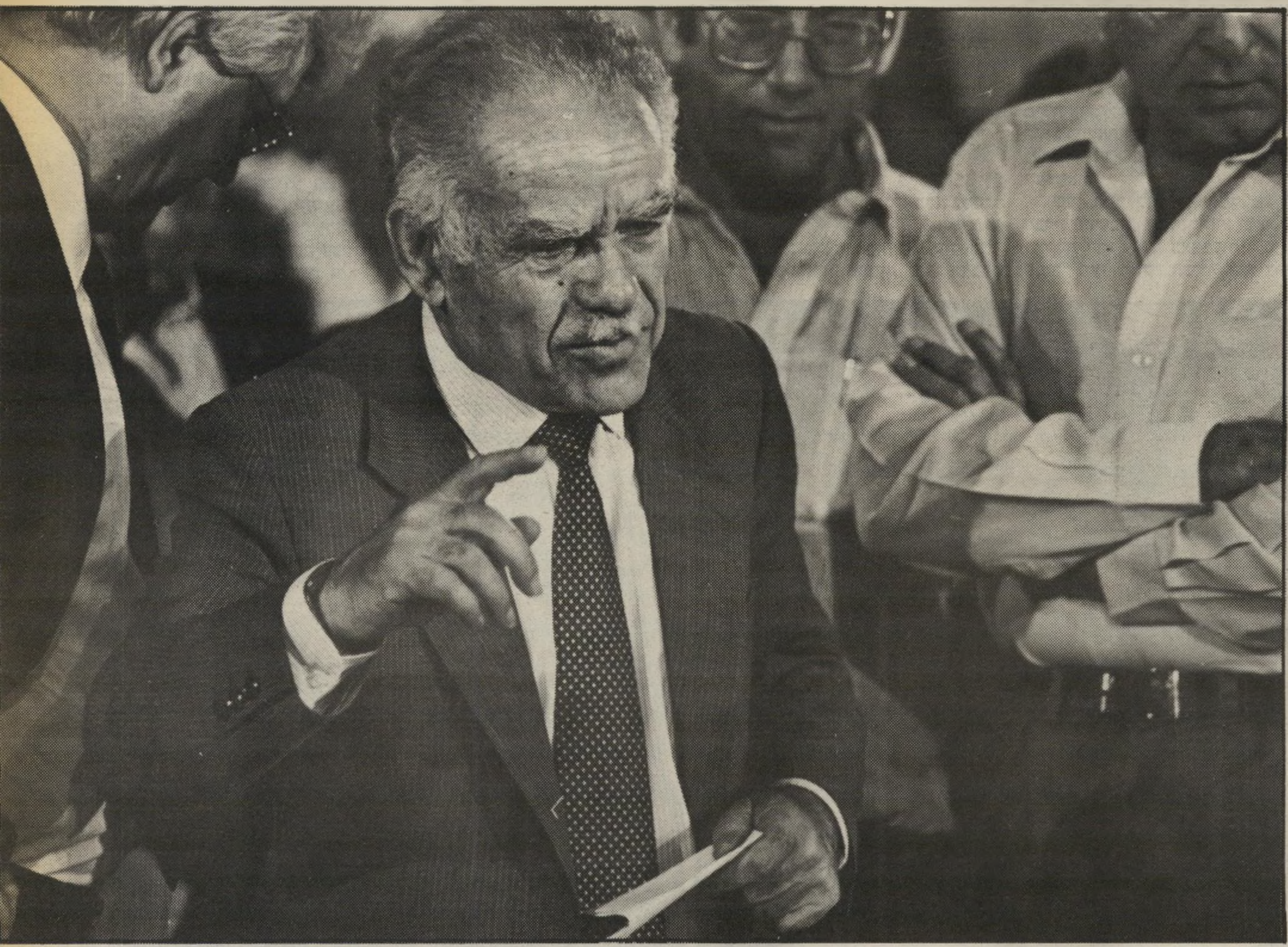
ענת סרגוסטי, העולם הזה

יצחק שמיר אחרי המשא־ומתן הראשון. רק לא מערך!

ממולאות בסלט. אני מצביעה, ולפתע מתמלא המיסדרון בבוחרים המחכים לתורם. שני ילדים קטנים צמודים להוריהם, מתעקשים להיכנס איתם יחד מאחורי הפרגוד. אשה קשישה נאנחת: „אין דבר, חיכינו ארבע שנים, נחכה עוד כמה דקות," היא אומרת.

התור נעלם מהר, ושוב משעמם לחברי הקלפי. הם מקבלים בשימחה את צלמת העולם הזה המגיעה לצלמם. נותנים לה עצות בענייני־צילום ועו־שים פוזות.

● 10.30. מלון מיגדל דניאל, הרצליה.

במלון לא ניכרת המולת הבחירות. בקפיטריה אנשים שותים קפה ואוכלים קרואסונים. בכניסה כתוב „יום כיף לעובדי בנק בינלאומי למשכנתאות ובנק עצמאות." לפקידי הבנקים מצפות הרצאות, ארוחת־צהריים אינדונזית, מופע של הצמד „צחי ויעל" ואחר כך גם תצוגת־אופנה. בילוי נהדר לשבתון של הבחירות.

חלק גדול מעובדי־הבנק מתפרפר מההרצאות וממלא את הבריכה של המלון, את הג'אקוזי ואת הסאונה. לא מדברים על בחירות, רק על ענייני הבנק ורכילות פנימית. את צלמת העולם הזה הם מקבלים בשימחה „מהעיתון של הבנק," הם אומרים.

מלבד פקידי הבנק יש בבריכה גם כמה מהקבועים. אורחי המלון וחברי מועדון־הספורט, גם שופט מחוזי אחד מבלה כאן את יום החופש שלו.

● 10.45. קפה „סמי בורקס", רחוב יהודה המכבי בתל־אביב.

סביב השולחן יושבים ארבעה איש. אבי, נהג־מונית מלהיט את הרוחות, לא נותן מנוח : „ערבי הולך ברחוב, צובט לה בתחת ואתה לא עושה שום דבר. פרס רוצה מדינה יהודית, הוא אוהב יהודים? הוא אוהב דתיים? דדי צוקר איש נחמד, אבל מה, יפה־נפש. אם לא הייתי גר כאן, גם אני הייתי חושב כמוהו. להיות אדיב וסימפטי זה נחמד, אבל זה לא המציאות. כאן אני יושב בתוך החרא. אני לא מצביע, אתם תצביעו ותאכלו את החרא."

זקן שעובר ברחוב פולט: „האחד זבל, השני קקה."

הרוחות מתלהטות. ליד בית־הקפה עוברת אשה שאומרת: „אריק שרון היה גומר את האינתיפאדה תוך שבוע."

ציפי גורמן, מיושבות בית־הקפה, מנסה להגיב וזוכה בצרור מישפטים נוסף: „תראי איך הם אונסים את הבחורות שלנו. ביום־כיפור מי כבש, לא אריק שרון?"

תם הוויכוח ולא נשלם.

● 11.00. שפת־הים של הר־צליה.

בית־הקפה של דבוש מתחיל להתמלא. אנשים, כלבים וילדים רצים על החול, שותים בירה ומסתכלים בהנאה על הים השקט. רק הגולשים כועסים, אין גלים בכלל.

בשפת־הים לא ניכרת אווירת־הב־חירות. חתיכות בביקיני מנסות לה־שתזף, וכלבים רודפים זה אחרי זה. רק אדם אחד בחולצה מלאת־סיסמות של המערך מזכיר לנוכחים שהיום יום הבחירות.

● 12.00. מיסעדת ויקטור תייר ביפו.

ויקטור, המועמד היחיד, לא היה. נסע לעשות סיבוב, אומרים לנו שני חברי המטה, היושבים מתחת לעץ ליד המיסעדה. בתוך המיסעדה, מרגרט תייר עומדת במיטבח, ובכף־עץ גדולה בוחשת סיר־שקשוקה. „מרגרט," אנחנו אומרים לה, „תלכי הביתה, תתלבשי יפה, תסתרקי, אולי בערב תהיי אשת חבר־כנסת."

„מה זה מעניין אותי כל זה?" עונה מרגרט מעל הסיר עם השקשוקה, „יאללה שייגמר כבר. אם ויקטור ייב־חר, תהיה הרבה עבודה במיסעדה, כולם יבואו. אני כבר אמרתי לוויקטור שיכתוב שלט גדול: ,אין כניסה לחברי־

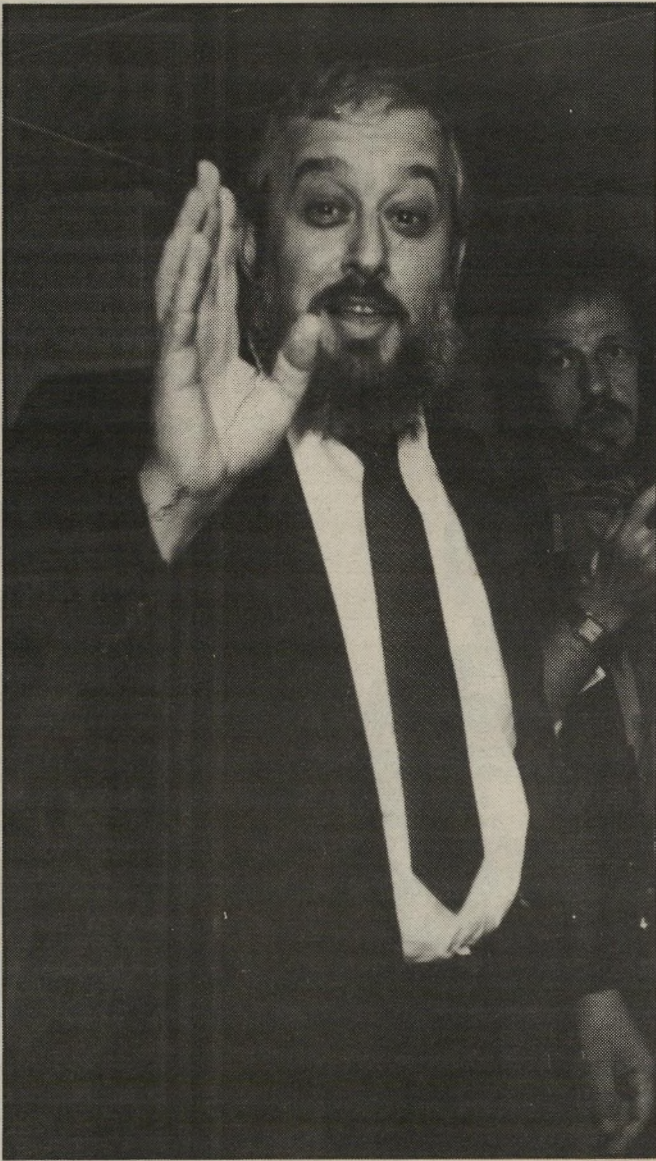
ציון צפריר, העולם הזה

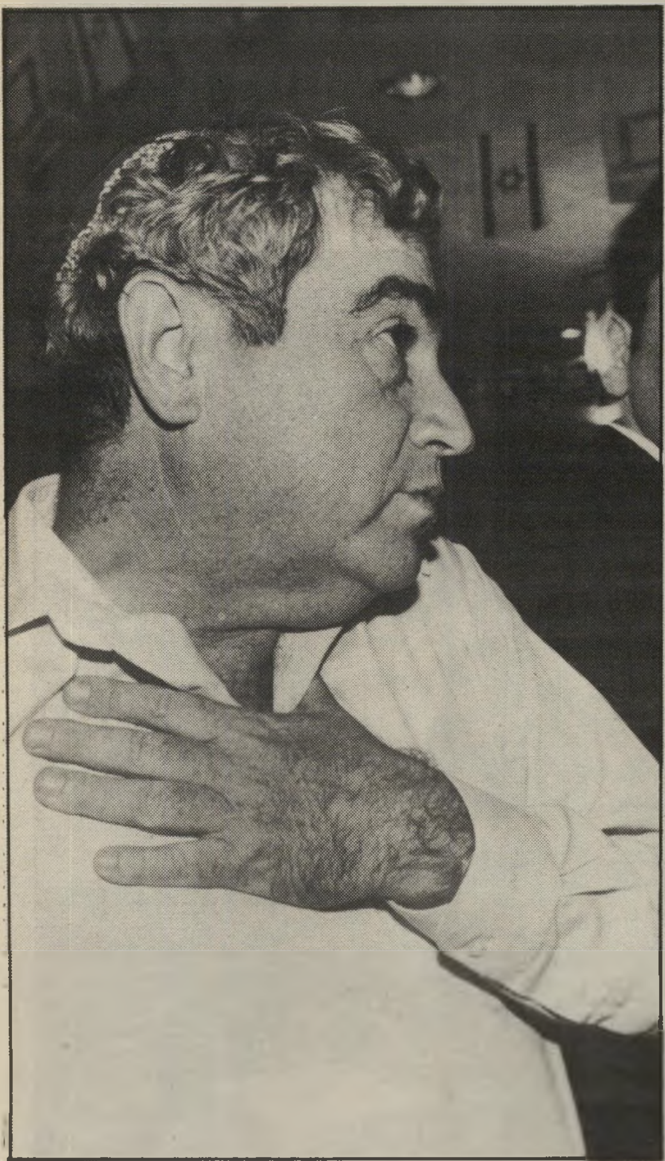
אלי דסה, העולם הזה

שליח ראשון של ש"ס מגיע לפרס המר חולם על ממשלת־אחדות

(המשך מעמוד 7)

כנסת! לא מגיע להם ליהנות אצלי במיסעדה."

● 13.00. יפו.

משהו בין יום חול לשבת. רק חצי חנויות־הנעליים פתוחות. יש תור, אבל זה היה התור לפיתות של אבולעפיה. גם ביום הבחירות אבולעפיה מנצח.

יש קלפי בבית־ספר מיקצועי ברחוב יפת. נכנסים. על הקירות כרזות־ענק, ועליהן כתוב „שלום". בתור כמה אנשים. התכוונתי לשאול אותם עבור מי הם מצביעים, אבל הם ערבים, ולא נעים לשאול אותם. עומדים בשקט בתור. אין שום אקשן.

● 13.30. חוף יפו.

זה לא שבת. בגן סקר יש בסך הכל איזה עשרה שולחנות, ומיגרש־החניה ממול ריק. איש אחד לוקח ערימת שיפודים ענקית ושם על האש. הנה, כבר יצא לו משהו מהבחירות האלה. המנגל לשילטון!

● 13.30. מטה הליכוד.

סידורים אחרונים באולם עצמאות במצודת זאב. שומרי־הביטחון מעלים את המחסומים לאורך המדרגות, בעלי מכשירי־קשר וביפרים מסתובבים באר־רשת־חשיבות באולם הגדול, המלא בכיסאות.

● 13.30. מטה־הבחירות של „צומת".

„העולם הזה?" שואל רפאל איתן את צוות העולם הזה. „אתם כבר צריכים להיות בעולם הבא," הוא אומר בחיוך ונעלם באחד החדרים.

המטה, דירה בקומה ג' של בניין הנמצא מול היכל־התרבות, מלא במת־נדבים.

יעל מיכאלי, דוברת התנועה, צו־חקת כאשר היא שומעת כיצד קיבל רפול את פנינו. „תאמינו לי שגם אני כמעט אמרתי לכם אותו הדבר," היא אומרת. באדיבות היא מכניסה אותנו אל חמ"ל־המיפלגה.

שם יושב יואש („צאקו") צידון, איש־צבא לשעבר, מיספר שניים ברשימת צומת לכנסת. הוא קורא ספר של מילובאן ג'ילאס היוגוסלאבי ומספר כי הוא מכיר את רפול עוד מהתקופה שבה נלחמו יחד בירושלים, במילחמת־העצמאות.

רפול חוזר לחמ"ל, עומד מאחורי חבריו היושבים, וכאשר הוא רואה את הצלמת הוא עושה באצבעותיו „אוזני חמור" מעל ראשי חבריו. הוא צוחק, מרוצה מאוד מעצמו.

החמ"ל מסודר מאוד, ממש בסדר צבאי, על הקיר כתוב: „אין לנו כסף, יש לנו רעיונות נכונים וזה מספיק."

● 13.45. מטה־הבחירות של מיפלגת המרכז־שינוי.

בית ישן ליד התחנה המרכזית. רינה מנור, מזכירת הסיעה בכנסת, שומעת שהיינו אצל רפול ויש לה הרבה סיפורים עליו. „יש לו חוש־הומור," היא אומרת.

במקום לא נמצא אף אחד מחברי־הכנסת בהווה או בעתיד של מיפלגת־המרכז־שינוי. „כולם יצאו לסיורים בשטח," אומרים לנו.

כולם אריבים מאוד. מראים לנו את החמ"ל שלהם. לא כל־כך צבאי כמו אצל צומת, קצת מבולגן. שמחים מאוד להצטלם.

דניאל שחר, המנהל האירגוני, יליד ארגנטינה, שואל אם אנחנו רוצים שהוא יטלפן ויודיע לנו כאשר יהיה יותר אקשן במקום.

● 14.00. התחנה המרכזית, תל־אביב.

חשבנו שבתחנה המרכזית יהיה פקק עצום של אנשים. טעינו. סתם יום של חול בתחנה. אנשים קונים ירקות ופי־רות, זמר מיזרחי בוקע מדוכני הקסטות, אנשים סוחבי שקיות־ניילון הולכים לכל כיוון. איש אחד צועק בקול רם „שלוש בעשר שקל!"

בתוך התחנה יש תור מיוחד לאנשים המצביעים במקום אחר. כאן נותנים להם כרטיס בכיוון אחד, ולאחר ההצ־בעה יתן להם יושב־ראש הקלפי שלהם כרטיס־חזור. אולי 20 איש בתור. כולם לא תל־אביביים.

ליד שורת הטלפונים הציבוריים עומדים כמה אנשים. בחור צעיר ויפה כבר בסוף השיחה שלו, והוא אומר „אז להתראות, ושתהיה לך הצבעה נעימה." האיש השני רק בפתח השיחה, ואומר „הלו אורית, מה העניינים? הצבעת כבר?"

● 14.00. מטה־הבחירות של מולדת.

כמעט בדיזנגוף, בריינס פינת גורדון, שוכן מטה־הבחירות של מו־לדת, מיפלגתו של רחבעם („גנדי") זאבי. דירה תל־אביבית ישנה, לא קטנה ולא גדולה. אנחנו מגיעים. „העיתונות הגיעה." מישהו שואל: „איזה עיתון?" למישמע המילים העולם הזה משתררת דממה רגעית. גבר שחרחר אומר לנו: „כדאי שתדברו עם הדובר, כדי שנעשה את זה רישמי."

הדובר, מחזיק טלפון ליד האוזן, מביט בנו ואומר: „יש בעייה." קשה לו לדבר. „טילפנתי בבוקר למזכירת העו־לם הזה," הוא אומר. „אני מבין שהיא לא הספיקה למסור לכם, אנחנו ביקשנו שלא תשלחו אף אחד!"

מצלמים את הסטנדר המכוסה מוד־עות של מולדת, הניצב ממש מתחת לרמזור. במערכת העולם הזה מספרים לנו כי דובר מולדת אמנם טילפן וביקש לא לשלוח אף אחד, מכיוון שהדירה קטנה ואין בה מקום.

ראינו את הדירה, לא יותר קטנה מזו של רפול. אפשר היה להכניס לתוכה עוד עיתונאי. מה גם שיום קודם אישר הדובר כניסה לכתבת וצלמת של העולם הזה. מישהו שם כנראה עשה חושבים, אולי אפילו גנדי עצמו, והח־ליט שלא להכניס את העולם הזה.

● 14.15. כ"ך.

החלטנו ללכת למטה כ"ך לראות מה עושים שם. הגענו לכתובת בתחנה המרכזית. ליד הבניין יש מיזנון קטן. יושב שם בחור צעיר מתנועת כ"ך. הוא אומר שלמעלה הכל סגור, אין אף אחד.

תוך דקה אני מסתכסכת איתו, והוא אומר לי שאני (כנראה באופן אישי) מכרתי את המדינה לאש"ף, ושהוא מקווה שבקרוב איזה ערבי יאנוס אותי, ואז אני אבין מה קורה כאן.

אני רוצה להגיד לו שהערבי לא יצטרך לאנוס אותי, כי אם הוא יהיה חתיך אני אתמסר לו. אבל פתאום אני נזכרת שלאנשי כ"ך אין טיפה הומור.

אגב, הוא צודק. במישרדי כ"ך הדלת נעולה לגמרי. אין אף אחד.

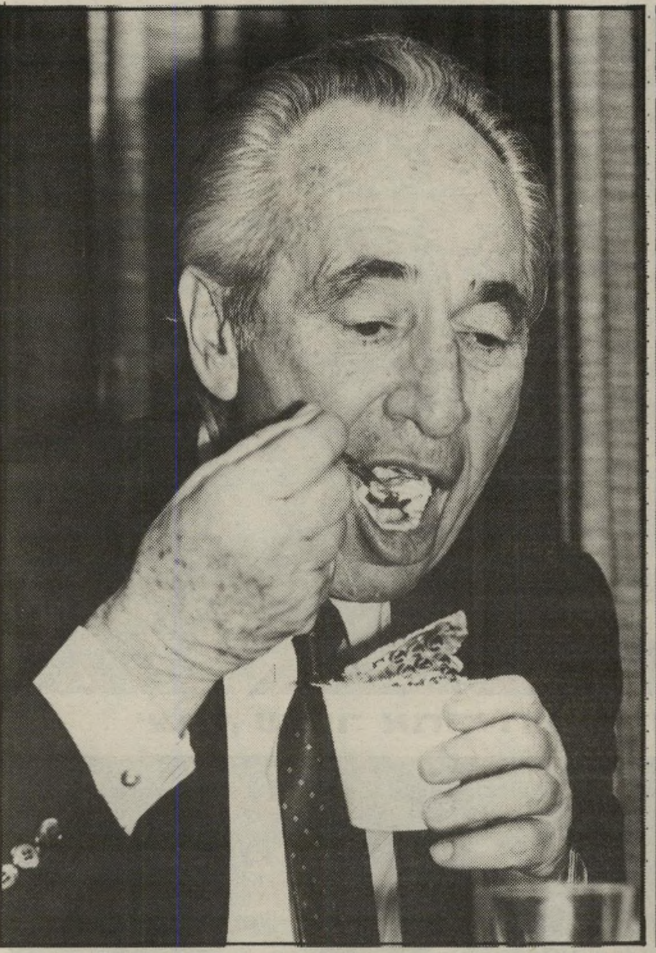

ציון צפריר, העולם הזה

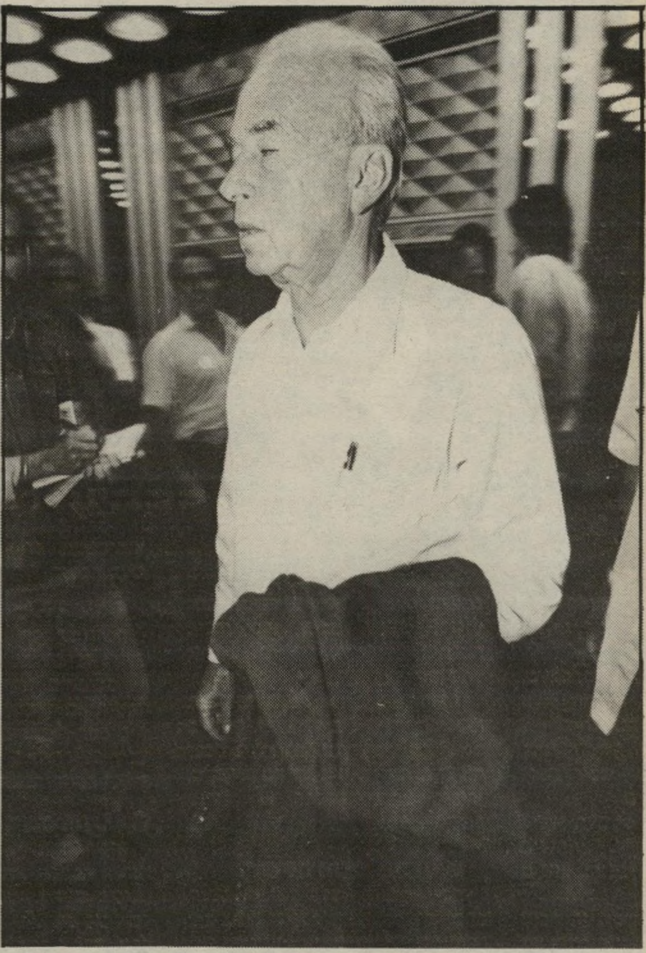

יצחק רבין הסיר את החליפה, שימעון פרס אוכל אשל

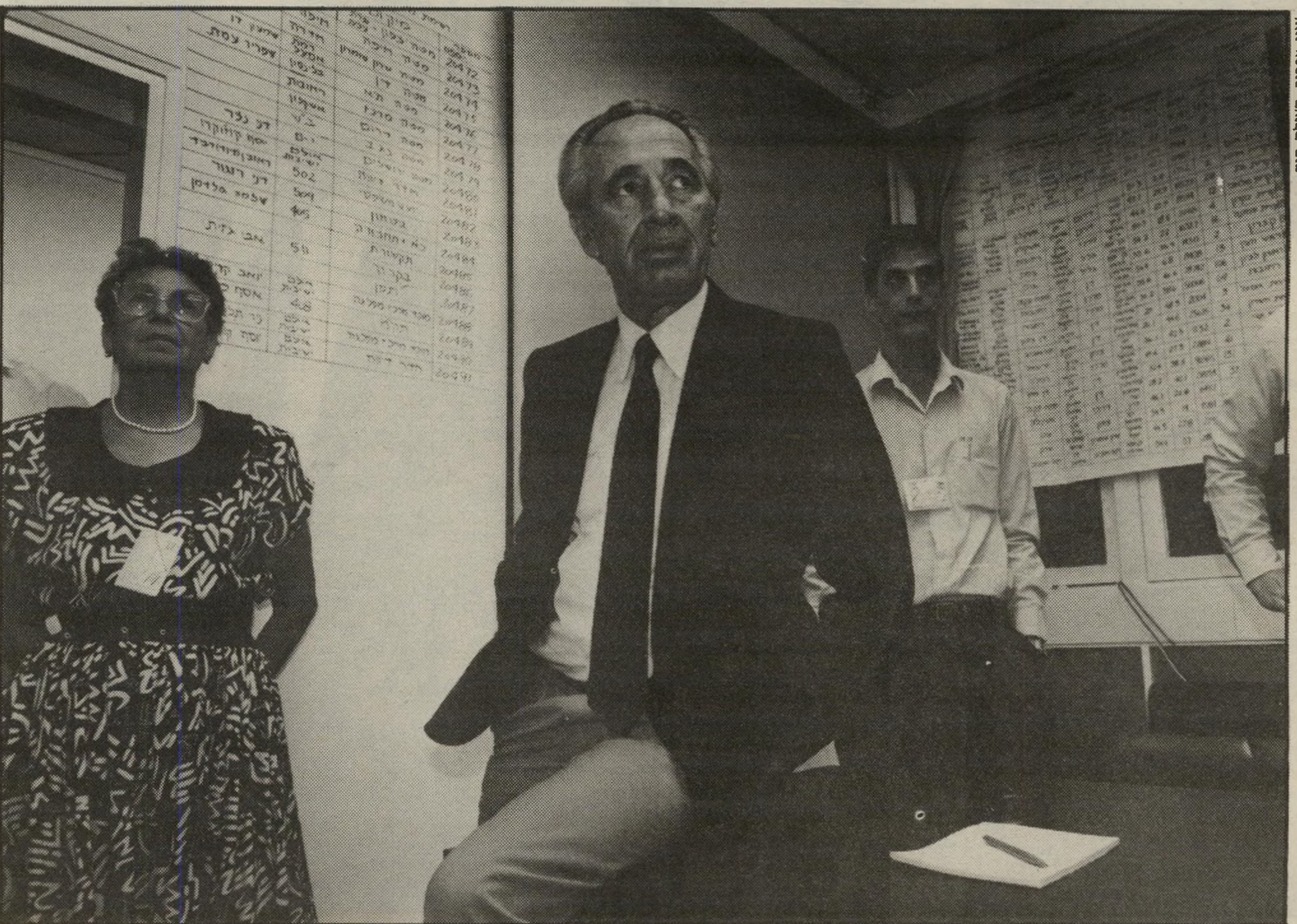

ציון צפריר, העולם הזה

גזר־הדין: פרס צופה בתוצאות בשעה 10 וכמה דקות

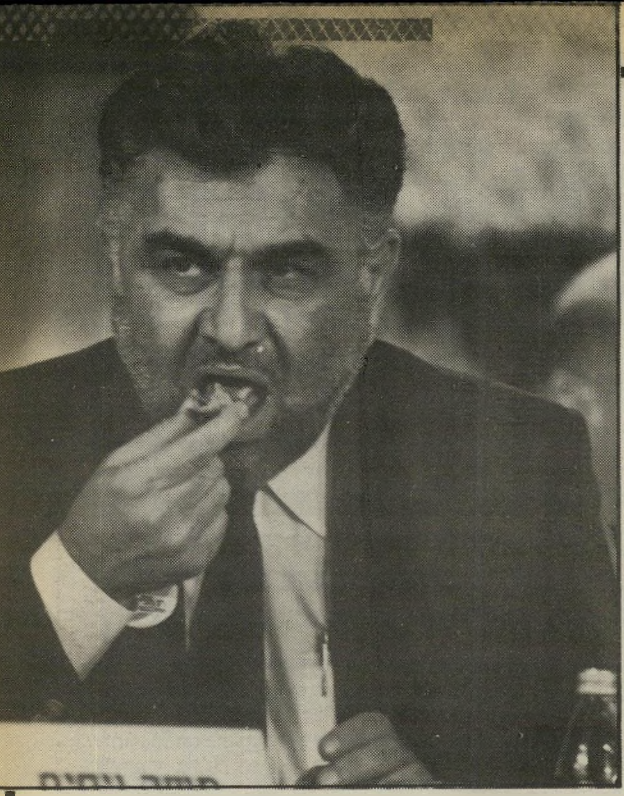

ענת סרגוסטי, העולם הזה

בליכוד אוכלים, אוכלים, אוכלים: גידעון פת ומשה ניסים,

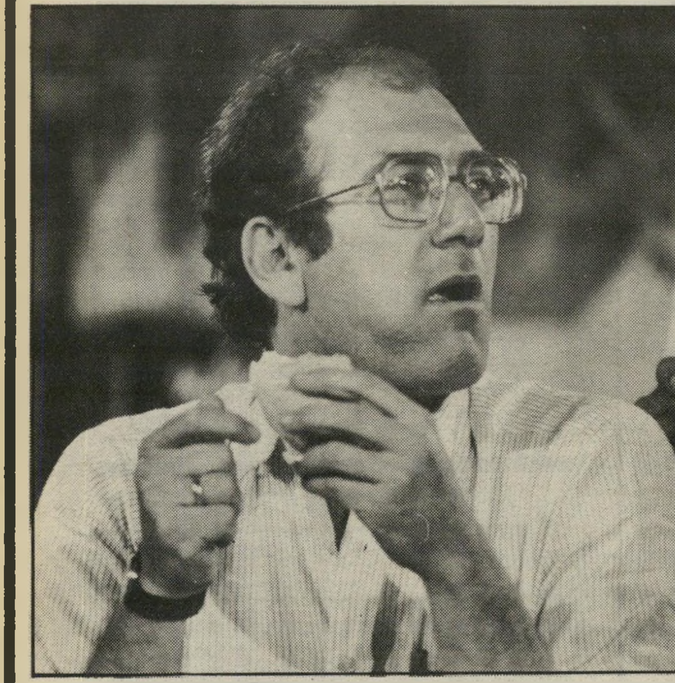

ענת סרגוסטי, העולם הזה

יצחק מודעי ואהוד אולמרט, חיים קורפו ופינחס גולדשטיין

ענת סרגוסטי, העולם הזה

בתחנה המרכזית שני לוחות־מודעות גדולים מאוד. על אחד מהם עשרות מודעות של „אמת", ובינים שתיים־שלוש כרזות של „צביקה פיק שר חוליו איגלסיים." בלוח הגדול השני עשרות מודעות של התחייה וביניהם שתיים־שלוש מודעות המכריזות על תחרות מלכת־היופי של יוצאי־איראן. לא הכל פוליטיקה.

● 14.30. דיזנגוף, סמוך למטה־הבחירות של מולדת.

שני זוגות צעירים מבחינים בצוות העולם הזה, רצים אחריו: „צלמו אותנו," הם מבקשים.

„אנחנו מצביעים אד"מ," הם אומרים, „זו המיפלגה הפרטית שלנו, שמה: ׳מיפלגת האידיאל המלא׳, מיפלגה לצעירים," הם אומרים.

הדובר, מוריס, מפרט את מצע המיפלגה שלו: „קמים בעשר, הולכים לעבודה לחצי שעה ואחר־כך נפגשים בים," הוא אומר מלא גאווה. מסתבר כי שני הגברים שבחבורה הצביעו כבר בבוקר, הנשים טרם הצביעו. „רק אל תצלמו אותנו ליד המיפלגה של גנדי," הם אומרים. „אנחנו אוהבים את הצבע האדום."

● 15.00. קלפי מיספר (2) 3000־003; בית הספר בני־שלמה, שכונות־הבוכרים, ירושלים.

התיקוות להחלשת הלחץ בריכוז הקלפיות בבית־הספר בני־שלמה התבדו. מאות אנשים צובאים על פתחי שמונה הקלפיות שהוצבו במקום וצועקים.

כולם צועקים, כולם ראשונים בתור. עירוב מוזר של עברית ולאדינו וערבית ועוד שפות שמיות אחרות. אידיש כמעט ואין.

הסדרן מנסה להחזיר את הסדר על כנו, ומפסיק כשאחד הגברתנים מתחיל גם הוא לצעוק.

המילחמה בין הרשימות הדתיות בשיאה. בתוך הקלפי רוב המשקיפים באים מאותן רשימות. מדי כמה שעות מגיע גם משקיף של מימ"ד לבדוק את מצב־העניינים.

פתק קרוע הוא פתק פסול, ולכן דואגות הרשימות לקרוע פתקים של מתחרותיהן.

משקיף מטעם רשימתו של הרב רביץ: „בכל פעם שמישהו עומד יותר מדי זמן מאחורי הפרגוד, אנחנו הולכים לבדוק." ואכן, מדי כמה דקות קופצים המשקיפים על רגליהם ואצים רצים אל מאחורי־הפרגוד, שם הם מוצאים לעיתים את פתקי רשימותיהם כשהם קרועים. רק קרע קטן, כמעט בלתי־נראה לעין, אולם מספיק כדי לפסול אותו.

אשה בלבוש צנוע נכנסת ושוהה זמן חריג. הולכים לבדוק ומוצאים עשרות פתקים קרועים. אל דאגה, יש להם רזרבה מהבית. אחד המשקיפים מנסה לתפסה, אולם בלחץ דעת־הקהל בתוך ועדת־הקלפי הוא חוזר למקומו.

אחד הנכנסים להצביע מתחיל לצרות, שכן פתקי־הרזרבה של רשימת ג' גלויים לעיין על שולחן המשקיף. הוא מפזר אותם לכל רוח. „רק ש"ס!" הוא מרעים בקולו.

בוועדת־הקלפי מנסים שלא להאשים רשימות אחרות, ונוטים להאשים את אוהדי מאיר כהנא בניסיונות לפסול. החשודים הם ברובם חשודות.

● 15.00. בית־ספר „חשמונאים", נווה־גולן. יפו.

במיסדרונות בית־הספר נדחקים אנשים מבוגרים ברוחק לתוך כסאותיהם הקטנטנים של דרדקי כיתות ב'. פעם בארבע שנים מוסבים חדרי־הלימוד למוקדי־בחירות תוססים.

בית־ספר עממי חשמונאים, שכונת נווה־גולן בדרום יפו. שש קלפיות, 5,000 בעלי זכות בחירה. מהם תושבי השכונה, מהם נספחים מיפו ג' דרום ומהסביבה.

חלק מהקלפיות ממוקם לאורך המיסדרון המקושט בכרזות בביצוע ילדותי. קלפיות אחרות משובצות בביתני הלימוד בחצר, תשובה ארעית

(המשך בעמוד 35)

תשקיף

אוטובוס לא לפירסום

מסיבה לא ברורה העלימו שילטונות־הביטחון את האוטובוס שנשרף בפיגוע ביריחו מעיני עיתונאים וצלמים.

ראשוני הצלמים הגיעו למקום הפיגוע בשעה 21.00 לערך. כשעה לאחר שהאוטובוס נשרף. האלוף עמרם מיצנע הגיע למחסום שהוצב במקום. ושמנע כניסת עיתונאים לשטח. והודיע לעיתונאים שלא יאפשר כניסה, עד לאחר בדיקת המעבדה לזיהוי פלילי. בדיקה שתיערך כל הלילה.

בינתיים ניהלו כוחות־הביטחון מירדף אחרי איש־מילואים שהגיע כמה דקות לאחר זריקת בקבוקי־התבערה והקליט בווידיאו את הטיפול בפצועים ואת האוטובוס.

הוא נתפס והקלטת הוחרמה.

בשראו העיתונאים במחסום מכונית־גרר. הנוסעת מכיוון יריחו מערבה. הם נסעו אחריה והגיעו לפתח בסיס צבאי. שם נאמר להם. על־ידי קצינים בכירים. כי יש הוראה מגבוה לא לאפשר לצלם את האוטובוס.

האוטובוס השרוף הוכנס למחנה הצבאי וכוסה באוהל. הצלם אלי הרשקוביץ מזום 77 שקל פנייה לבג"ץ, אך בבוקר התברר כי דובר צה"ל נתן הוראה לשחרר לפירסום תמונה של האוטובוס ואף אישר לצלמים לצלם את האוטובוס במחנה הצבאי.

הצלמים שהגיעו למקום פגשו שם את שר־הביטחון, יצחק רבין, והוא הודיע להם שהוא לא מאשר את הצילום האוטובוס, מאחר ודובר־צה"ל שיחרר תמונה לפירסום. רבין הבטיח להעביר לטלוויזיה את הקלטת שהוחרמה מאיש־המילואים, אף הוא לא עמד בדיבורו, והטלוויזיה נאלצה להסתפק בתמונה של צלם חובב שסיפק דובר צה"ל.

צ'יץ' בעד הידברות עם אש"ף

בשיחה עם מישלחת תלמידים אוסטריים הודה שלמה („צ'יץ'") להט כי הוא בעד משא ומתן ישיר בין ישראל לאש"ף, ורק הליכוד יוכל לעשות למען משא־ומתן.

הוא גם אמר כי הוא נגד תוכנית המערך, וכללה תוכנית הוועידה הבינלאומית.

אין קונדומים ב„בר־אילן"

מדי שנה מחלקת אגודת־הסטודנטים של אוניברסיטת „בר־אילן" יומני־תלמיד לסטודנטים, ודווקא השנה התעכבה החלוקה.

התברר כי פעיל באגודת־הסטודנטים היה עסוק בתלישת דפים מתוך אלפי היומנים לפני שהם חולקו לסטודנטים.

הדפים התלושים כללו מודעות־פירסומת של קונדומים.

הרוסים רוצים לדעת

מישרד־החוץ הסובייטי הורה לנציגותו ברמת־גן לדווח לו מדי שעה על ההתפתחויות הקשורות ביום־הבחירות בישראל, ובכלל זה על נתונים שוליים כמו מזג־האוויר, האופן שבו מתנהלת ההצבעה, האווירה ליד הקלפי.

במיוחד דרש לשמוע דיווח מיידי אחרי פירסום התחזיות הראשוניות של הטלוויזיה.

המישרד גם דרש מנציגיו לעקוב אחרי התבטאויות הפוליטיקאים הדתיים, כמו אבנר שאקי והרב יצחק פרץ, מיד עם היוודע התוצאות.

המועמד ניסה להתפטר

הרב צוריאל בובליל, שהוזמן בשבוע שעבר לתוכנית־הטלוויזיה „זה הזמן", לא השתתף, בסופו של דבר, בתוכנית, אחרי שהתברר כי הוא מועמד המפד"ל לכנסת.

הרב בובליל הוזמן לתוכנית כדי לספר על עצמו כאיש דתי, המתמחה במישפטים אצל השופטת עדנה ארבל, ואשר מופיע גם כשחקן במחזה־יחיד לקירוב הדת. הוא הסכים להתראיין, אך לפתע התקבלה שיחת־טלפון בהולה במישרדי־הטלוויזיה, ונאמר כי הרב בובליל הוא מועמד המפד"ל לכנסת, ולכן אסור לו להופיע בטלוויזיה.

הסתבר כי חצי שעה לפני שהסכים להתראיין ביטל בובליל את מועמדותו לכנסת, אלא שבכך לא הסתיים ההליך ולכן לא התאפשרה השתתפותו בתוכנית. התוכנית לא שודרה בשלמותה, ובמקומה שודרו שירים עבריים.

322

ביום השני, ה־31 באוקטובר, היום ה־328 של האינתיפאדה, מסר דובר צה"ל על 233 הרוגים פלסטיניים בשטחים הכבושים והרוג אחד בתחום הקו הירוק.

לפי ספירת „העולם הזה" עומד מיספר ההרוגים הפלסטיניים בשטחים הכבושים על 322.

לעומת זאת, מוסרים מקורות פלסטיניים על 411 הרוגים, לפי פירוט הבא:

- **273 הרוגים מירי חיילי צה"ל ומתנחלים.**
- **36 הרוגים ממכות ומהתחשמלות.**
- **65 הרוגים כתוצאה משאיפת גאז.**
- **37 הרוגים מסיבות אחרות.**

„העולם הזה" בתשדיר הליכוד

ביום שלפני־האחרון של תשדירי הבחירות הובא בתשדיר הליכוד סקופ: פרוטוקול סודי של ישיבת שרי המערך שבו דובר על שיחור הציבור.

לחיזוק הדברים הוקרן על המירקע עמוד העיתון, שפירסם את הסקופ. אולם לא נאמר איזה עיתון זה, ומתי פורסמו הדברים.

העמוד הוא מגליון „העולם הזה", שהופיע לפני שנתיים, ב־2 ביוני 1986.

טיהור ב„חברת־העובדים"

בצמרת „חברת העובדים" נשמעה קריאה להדיח את יו"ר הנהלת חברת־הביטוח „הסנה", גרשון וילן, על רקע ההסתבכות הגדולה של החברה בשנים האחרונות.

גורמים שונים בהסתדרות החלו לוחצים, עוד לפני הבחירות, להחלפת וילן לאחר הבחירות, בטענה שלא יתכן שהאיש ישא בתפקיד לאור מה שקרה בהסנה.

אותם גורמים אומרים כי עכשיו, אחרי הבחירות, צריך להחליף במהירות גם את מזכיר חברת־העובדים, דני רוזוליו, האחראי להסתבכויות הגדולות במיפעלי חברת העובדים

בינתיים ממשיכים ראשי ההסתדרות במתן גיבוי מלא לשני האישים, אבל יודעי־דבר בהסתדרות מעריכים כי הדבר לא יוכל להימשך לאורך זמן.

האמריקאים מורידים לחץ

ה„בנקרס טראסט" החליטו, כנראה, להוריד את הלחץ מעל „כור".

זאת אחרי שהתבררו מימדי האסון הכלכלי העשוי להתרחש אם יממש הבנקרס טראסט את איומיו.

בינתיים מבקש הבנק להאריך את המגעים מאחורי הקלעים.

מטוס שלם לבחירות

מטוס מלא של תומכי־המערך הגיע בימים האחרונים ארצה, כדי להשתתף בבחירות.

מייק פלידרבאום, בנו של איל־ההון הישראלי ג'יק פלידרבאום, חכר מטוס־נוסעים והטיס, על חשבונו הפרטי, מטוס מלא של תומכי־המערך המתגוררים בלונדון. אלה הגיעו רק לבחירות, ושבו ללונדון מיד עם סיומם.

ההפרשה תפגע בריווחיות

מפירסום הדוחות הבנקאיים לתישעה החודשים הראשונים השנה עולה כי הבנקים מתכוונים להפריש מאות מיליוני שקלים לחובות מסופקים (חובות שלא ישולמו לעולם), בגלל אירועי „כור".

הנעלם הגדול הוא כמה חובות מסופקים יפריש בנק הפועלים על חשבון חובותיה של כור. הנאמדים, לפי נתוני חודש יוני, בכ־700 מיליון דולר.

במערכת הבנקאית חושבים כי הפרשה מסיבית, גם ברבעון הרביעי, תקטין ואף תפגע קשה בריווחיות הבנק בשנת 1988.

ב־1987 הציגו הבנקים ריווחיות־שיא.

עטים על „כור"

עשרות פניות, המציעות לרכוש חברות ריווחיות בקונצרן „כור", מגיעות באחרונה מכל רחבי הארץ והעולם.

בשלב זה מנסים בכור לדחות פניות אלה, עד שתתבהר התמונה.

הברוקרים מותחים ביקורת

הברוקרים הפרטיים בבורסה בתל־אביב מתחו השבוע ביקורת קשה על הנהלת הבורסה, שלא הפסיקה את המיסחר בניירות־ערך בעת שביתת הבנקאים ביום הראשון.

הברוקרים טענו כי הצהרת הנהלת־הבורסה, שלא תפסיק את המיסחר, כדי לאפשר לברוקרים הפרטיים להמשיך ולקיים את המיסחר למרות שביתת־הבנקים, היתה מוטעית, מאחר וחלק גדול מפעולות המסלקה של רכישות ומכירות ניירות־ערך מבוצעות דרך מסלקות הבנקים הגדולים, ואלה שבתו באותו היום.

הנהלות הבנקים הסכימו אומנם ללכת לקראת הברוקרים בעניין, אך לדעת הברוקרים צריך היה להפסיק את המיסחר בבורסה בזמן שהבנקים הגדולים שבתו.

ראדאר אצל אולמרט

מכשיר לגילוי ראדאר, שנמצא במכוניתו של ח"כ אהוד אולמרט גרם לדין ולדברים, ובסופו של דבר להחרמתו של המכשיר.

ח"כ אולמרט הגיע לנמל־התעופה בן־גוריון והחנה את מכוניתו בשטח הנמל. סיור של מישטרת־הנמל הבחין במכשיר לגילוי הראדאר, שהחזקתו אינה חוקית, במכונית, וחיכה לבעל־הרכב. כשהגיע אולמרט לרכב ביקשו השוטרים להחרים את המכשיר, אך אולמרט סירב בכל תוקף.

התפתח דין־ודברים חריף, ולבסוף הוצעה פשרה — נהגו של הח"כ יביא את המכשיר למישטרה למחרת היום.

שוחד במס־ההכנסה

מתרחבת חקירת המישטרה בחשדות לשחיתויות וקבלת טובות־הנאה במישרדי פקיד־שומה במרכז הארץ.

השבוע נעצר פקיד בכיר במס־ההכנסה בחשד שקיבל שוחד מנישומים שונים, הן במזומן, והן בסחורות, כדי להפחית שומות ולסגור תיקים.

מדוע לא שבתו התחנות

ערב־הבחירות הבטיח משה שחל לאירגון בעלי תחנות־הדלק כי מישרדו מתחייב, יהיה שר־האנרגיה הבא מי שיהיה, לשנות את החוזים שבין התחנות לחברות־הדלק.

בעלי תחנות־הדלק טוענים כי חוזים אלה מפלים אותם לרעה.

אין זה מן הנמנע שההבטחה היא זאת שהצליחה למנוע את שביתת תחנות־הדלק.

הליכוד נגד יבוא מאמריקה

מישרד־האנרגיה בודק את האפשרות להגדיל את רכישות הפחם מחברות אמריקאיות על חשבון חברות דרום־אפריקאיות.

בינתיים הייבוא האמריקאי הוא שולי, אך מסתבר כי הפחם האמריקאי הוא מאיכות טובה ומחירו הולך ויורד. יתכן וישתלם לחתום על הסכמים ארוכי־טווח על רכישות פחם מארצות־הברית.

אולם גורמים בליכוד מתנגדים למגמה. הם מסבירים זאת בחשש להגברת התלות בארצות־הברית.

אורית זרובבל

כל החיים ביעף

אורי אבנרי

יומן אישי

אומרים שאדם טובע רואה לפתע את כל חייו פרושים לפניו. הם עוברים לנגד עיניו ביעף.

זה קרה לי השבוע. כלומר, לא טבעתי. אבל חיי עברו לנגד עיניי ביעף.

גרם לזה עמיקם גורביץ. הוא וציביה ליטמן, מנהלת כסית, החליטו לערוך לי מסיבה לרגל יום־הולדתי ה־65, שחל לא־מכבר. הזמינו את ידידיי מבין יושבי־כסית, אמרו כל מיני דברים שניפחו את האגו שלי (עוד יותר), ואחר־כך הציגו תמונות.

עמיקם בחר בכ־120 תצלומים שלי, מגיל 0 ועד 65, והציג אותם כשיקופיות, בזה אחר זה, במהירות, תוך פחות משעה. אני כילד בגרמניה. אני כאיש־אצ"ל. אני כחייל במילחמת־העצמאות. אני במערכת העולם הזה, בכנסת, בפגישות עם יאסר ערפאת ומנחם בגין, אנוור אל־סאדאת ויגאל אלון.

כשראיתי את כל התצלומים האלה עוברים לנגד עיניי, חלפו בראשי המחשבות באותה המהירות. האם זה בכלל אני? הילד המפונק בגרמניה, האם זה אני? הנער באצ"ל, הצעיר על ג'יפ שועלי שימשון, האם זה באמת אני? הם נראו לי כמעט כזרים. מה נותר מכל אלה בתוכי, אחרי חלוף השנים?

ברור שהם נמצאים בי. לולא 10 השנים הראשונות של חיי בגרמניה, הייתי כיום אדם אחר. אילו נולדתי, למשל, בכפר־ויתקין והצטרפתי אוטומטית לפלמ"ח ולמפא"י, היתה דרכי שונה. למרות השינויים הדראסטיים שחלו בחיי — העלייה לארץ, אצ"ל, גיבעתי, העולם הזה, הכנסת — יש בהם איזשהו רצף, כי כל רובד חדש נבנה בהכרח על הרבדים הקודמים, כמו תל ארכיאולוגי. כל שיכבה קובעת את טיב השיכבה שעליה.

אחרי הצגת התצלומים אמר עמוס קינן שבעיניו חשובה רק נקודה אחת בחיי: שהייתי האדם הראשון שהעלה, לפני 40 שנה, את המילה „פלסטינים". ששמתי את האצבע על הנקודה הקריטית, הקובעת עתה את גורל חיינו. מוזר, הוסיף, שעשה את זה דווקא איש שלא נולד בארץ.

זה הסביר לי לפתע כמה דברים בחיי. מאז גיל 14, כשעזבתי את בית־הספר לצמיתות (בתום כיתה ז') והתגייסתי לאצ"ל, אני מעורב במאבקי היישוב והמדינה — מעורב לגמרי, 24 שעות ביממה, בלי יום אחד של חופש. מבחינה זו אני מאוד־מאוד „בפנים". אבל בגלל ילדותי, בגלל בואי מחו"ל, אני גם מסתכל בדברים, איכשהו, „מבחוץ".

אולי משום־כך היו ברורים לי לגמרי דברים מסויימים, שנעלמו מעיניהם של רבים וטובים שהיו כל־כולם „בפנים", מפני שהיו שקועים ברגשות המקומיים, לכודים באמונות של הזמן והמקום.

אז תודה מקרב לב לכולם, לעמיקם גורביץ, לכל הידידים שבאו, לאנשים שאמרו דברים מעניינים וטובים, ותודה מיוחדת לבית־כסית.

הייתי בן 23 כשהוצאתי לאור את כתב־העת במאבק, שפירסם אותי בראשונה ושמשך אלי את שינאת הרבים. הדבר הראשון שעשיתי, עם הופעת הגליון הראשון, ב־1946, היה ללכת לכסית. הרגשנו, חבריי ואני, שעכשיו זה מגיע לנו. שהצטרפנו לאריות שישבו בכסית, נתן אלתרמן, אברהם שלונסקי וכל השאר (שבהם נלחמנו, כמובן.)

מאז אני איש כסית. אני שייך למקום. שמחתי שהחגיגה הקטנה הזאת נערכה שם. תודה.

כוורת של גאונים

סירטו של אלן רודולף, המודרניים, הוא סרט עלילתי מרתק ומשעשע, הבא להחיות מקום ותקופה: פאריס 1926. לכל מי שאוהב את פאריס — ואני אוהב אותה יותר מכל עיר אחרת, מלבד ירושלים — זוהי חגיגה.

אסור לי לספר על העלילה, פן אקלקל אותה לצופים. אבל כשראיתי את ארנסט המינגוויי רושם בפינקס את ההברקות של חבריו כדי לנצלן בסיפרו הבא ואת גרטרוד שטיין המירשעת, וחשבתי על כל בני־התקופה ששהו אז שם — החל בפאבלו פיקסו וכלה בהנרי מילר — עלתה בי שוב שאלה המטרידה אותי מאז ומתמיד: מרוע שם? מדוע אז?

כלומר, מה גרם לה לפירנצה, עיירה בימי הרינסאנס, שתתרכז בה במשך שניים־שלושה דורות שורה ארוכה של גאונים? מה גרם לה לירושלים שתתרכז בה, בתקופה קצרה, להקה של נביאים, מחדשי־דת ומשוגעים אחרים? מה גרם לה לברלין שבין שתי המילחמות לפרוח מבחינה תרבותית? מרוע פאריס? מדוע 1926?

פעם אמר לי סאם רובינר, התעשיין עתיר־הרעיונות, שאפשר לתכנן מושבה של גאונים, כמו שאפשר לתכנן כוורת של דבורים. צריכים להביא שניים־שלושה מוכשרים, לשתול אותם בארץ, ואז הם ימשכו אחריהם מוכשרים אחרים, עד שתקום כאן מושבה של גאונים.

קית קארדין ולינדה פיורנטינו ב„המודרניים"

אולי יש בזה משום אמת. גאון אחד יוצר אמות־מידה חדשות, דרישה לרמה חדשה. הוא יוצר אקלים המושך גאונים אחרים, והמטפח גאונים צעירים חדשים. הוא יוצר דיאלוג והתחרות, הגורמים לכולם לעלות על עצמם.

אבל קשה להאמין שאפשר לעשות זאת באופן מכני, על־ידי טראנספר של מוכשרים. זה תלוי גם בהתפתחות המיסגרת התרבותית, החברתית, הכלכלית והפוליטית. זה תלוי בגיבוש אותה מיסגרת אנושית מיסתורית ששמה עיר.

האם זה יכול לקרות בירושלים ב־2010? בתל־אביב ב־2020? בעפולה ב־2050? מי יודע. מותר לקוות.

המהירות היא בתו של מי?

עולם קטן.

לפני שלושה שבועות הפעלתי את מקלט־הטלוויזיה בחדר שלי במלון בברלין, ועל המירקע הופיעו פניה של ויבקה ברונס.

ויבקה היא גרמניה, שחיתה כמה שנים בירושלים כנציגת השבועון הגרמני שטרן. אחר־כך נישאה לצבי בראל, כתב הארץ. ועברה איתו לוושינגטון. עכשיו חזרה לאירופה.

בשידור הופיעה כתובעת במישפט ציבורי על הנושא: האם להגביל את מהירות הנסיעה באוטוסטראדות בגרמניה ל־130 קמ"ש?

כיום אין כל הגבלה. כל אחד נוהג כפי שמתחשק לו.

המישפט הטלוויזיוני נערך כך: יש תובעת ויש סניגורית. כל אחת מהן מזמינה עדים. במהלך השידור גם נשאלים אנשים מקרב הקהל. לפני השידור נשאלים כ־500 איש ואשה בטלפון מה דעתם על הנושא. בתום השידור נשאלים אותם האנשים שוב, במיבצע ממוחשב האורך דקות מעטות בלבד, כדי להיווכח אם שינו את דעתם. המחשב מקרין את התוצאות באופן אוטומאטי על המירקע.

ברונס

ויבקה, אשה תמירה, בלונדית, אהודה מאוד, טענה בלהט למען הגבלת המהירות. היא אמרה שיש לה הזכות לנוע בכבישים בלי פחד. המרצדסים הבאים מאחוריה בדהרה, במהירות של 180 או 220 קמ"ש, מפחידים אותה. המהירות גורמת לתאונות. היא פוגעת בזכות הזולת, כמו העישון בציבור וכו'.

הסניגורית, גם היא אשה צעירה ונמרצת, טענה באותו הלהט נגד ההגבלה. זוהי פגיעה בחופש־האדם. אין שום הוכחה אמיתית לכך שהמהירות גורמת לתאונות. כל אדם צריך לנסוע במהירות המתאימה לו ולנסיבות. מדוע להגביל את המהירות כאשר הכביש פתוח וחופשי? במילא איש לא ישמור על החוק הזה, אם יחוקק. יהפכו את הציבור כולו למפירי־חוק.

שופט של בית־המישפט העליון לתעבורה היה בעד ההגבלה. צריכים לחוקק, וצריכים לאכוף את החוק. אוכפים גם חוקים בלתי־פופולריים אחרים. פוליטיקאי — הדומה להפליא לפוליטיקאים שלנו — הפליט כמה מליצות פופולריות. בעד ההגבלה, כמובן.

נציג מועדון־המכוניות היה נגד. כך גם נציג יצרן מכוניות־הספורט הגדול ביותר. כשוויבקה התריסה נגדו שהוא רק מעוניין במכירת מכוניות יקרות ומהירות, אמר את הפסוק הטוב ביותר בכל המישפט: „לקוחות מתים אינם קונים מכוניות!"

בקהל נחלקו הריעות. כל הנשים היו בעד הגבלת המהירות. רוב הגברים היו נגד. איש אחד אמר שהוא חלוק בדעתו. בתום השידור שאלו אותו אם למד מהוויכוח. הוא אמר שלמד הרבה, ושהוא נשאר חלוק בדעתו.

בעוד ששתי הטוענות סיכמו את טענותיהן, נערך המישאל. לפני הוויכוח היו 66.7% בעד ההגבלה, ובדיוק כך גם בסופו. 32.4% היו נגד ההגבלה לפני הוויכוח, ר־32.5% בסופו. כלומר: 0.1% שינו את דעתם, לרעת ההגבלה מבין המעטים שהיו חסרי־ריעה בהתחלה.

(נדמה לי שאילו ערכו מישאל על תשדירי־הבחירות שלנו, היה מתגלה כי גם אצלנו 0.1% שינו את דעתם לכאן או לכאן).

כמי שמצליח רק בקושי שלא לעלות בכביש תל־אביב־חיפה על מהירות של 90 קמ"ש, אני מוכן לקבל הגבלה של 130 קמ"ש. למרות מה שקרה השבוע למיכה רייסר.

המשאית המיסתורית

הדיווח הראשון של הרדיו על תאונת־הדרכים, שבה נפגע מיכה רייסר, היה מלווה בשתי הודעות: אין צפוייה לפי שעה סכנה לחייו של רייסר, ושהתאונה נגרמה באשמת משאית שברחה מן המקום. אבל היא אותרה, ונמצאו בה סימני־צבע, וכו'.

שתי ההודעות, כך הסתבר למחרת היום, היו כוזבות. רייסר נפטר, והמשאית אינה קשורה לעניין. סתם עשו לינץ' תיקשורתי לנהג שלה.

זה לא מוצא חן בעיני. לא ההיסטריה, שאליה נכנסים כלי־התיקשורת הממלכתיים כאשר קורה משהו מרהים. ולא מסעות־הלינץ' שהם עורכים, כאשר ברור שכלל לא התחילה עדיין חקירה של ממש.

האלו רדיו. האם יש שם עורך?

טייס־קרב בברלין

„זה היה איום. הרגשתי כמו בכנסייה," אמרה מאוזי. היא סיפרה על ביקור ב„טמפל" של הרפורמים בניו־יורק. ניגנו על עוגב. גברים ונשים ישבו ביחד. זה לא מצא חן בעיניה.

אין בזה משהו מיוחד, חוץ מהעובדה שמאוזי רוט נולדה כגרמנית נוצרית, ומכירה כנסיות מילדותה. אך מאז היא התגיירה כהלכה.

מאוזי („עכברונת" בגרמנית, על דרך החיבה) היא אשתו של רפי רוט, ישראלי הגר בברלין. אני מכיר אותו מזה קרוב ל־30 שנה, ובמשך כל הזמן הזה לא השתנה. כשראיתיו באחרונה בביתו בברלין, שמתי שוב לב לעובדה זו.

אילנה בן־ארי, העולם הזה

מאוזי

רוט

ישראלים בחו"ל מתחלקים, בעיניי, לשני סוגים עיקריים. יש שפושטים במהרה כל צלם ישראלי והופכים יהודים כמו מימים־ימימה. ויש שנשארים ישראלים, תוך הוספת תכונות מקומיות.

אפשר לפגוש כאלה בכל מקום, ותמיד נעים לראות אותם. הם שומרים על תכונות ישראליות חיוביות — חוסר־פורמליות, מעשיות, דוגריות מסויימת. אך נוספות על כך תכונות החסרות אצלנו — נימוס, התנהגות חברתית, התחשבות בזולת.

רפי רוט, טייס־קרב לשעבר, הוא דוגמה לטיפוס זה. הוא כיום אחד הקבלנים הפרטיים הגדולים בברלין המערבית, ואולי בכל גרמניה. הוא הראה לי את הפרוייקט האחרון שלו, ליד מיגדל־השידור של ברלין המערבית, והתרשמתי. זהו בניין־מישרדים גדול מאוד, בעל ארבע צלעות, מסביב לחצר פנימית שהיא כל־כך גדולה, שהיה בה מקום לבניין דמוי־מיקדש, שישמש למיסעדה ולשרותים אחרים. הכל מצופה בשיש חום. ליד הפרוייקט הזה הוא מתכונן לבנות פרוייקט שני, אך יש עדיין צרות עם השכנים.

כשרוצים להכיר עיר, אפשר לסייר במסלולים שונים. מסלול של מוסיאונים, ארמונות ופארקים, למשל. או מסלול של מועדוני־לילה, שבו הוביל אותי שימעון ערן האחר־והיחיד.

בשעה שנותרה לי, הראה לי רפי רוט ברלין אחרת — המיקדש של חברת־השפע. הקומה העליונה של חנות הכל־בו הגדולה ביותר בעיר־המיליונים מוקדשת כולה למזון. 35 סוגים שונים של לחם. 80 סוגים של נקניק. מאות סוגים של גבינה. וכן הלאה. אולמות על גבי אולמות, גדושים ומלאים בכל המזונות והמשקאות האפשריים, ובין הדוכנים הכורעים מתחת למעמסת השפע, המוני בני־אדם, גברים ונשים, זקנים וצעירים, שערכו קניות אחרונות של סוף־השבוע.

קשה לחשוב במקום כזה על ארצנו ובעיותיה, אינתיפאדה, הרג והרס.

רפי רוט גר בווילה בשכונת דאלם — שכונת־מגורים אלגנטית של רחובות שקטים, שלאורך מדרכותיה עצים המאירים עתה בשלל צבעי השלכת. לא הרחק משם הווילה שבה גר הרמן גרינג. הבית של רוט — לא הוא בנה אותו — דומה לווילה רומאית בימי יוליוס קיסר, קלאסית, שטוחה, קווים נקיים.

רוט, אדם ישיר, בלי התחכמויות, טייס־קרב הבונה בניינים, בעל עסקים בשלוש יבשות, אינו שובר לעצמו את הראש בבעיות של זהות לאומית. הוא כבית בישראל, בברלין, קצת פחות בארצות־הברית. אך אין ספק שהוא ישראלי.

אנשים

על אתון בשם שרה דורון ★ יורם קניוק לא אוהב מוסיקה ★ איך הגיע המיקטורן לטבריה?

■ שר־החינוך־והתרבות **יצ־חק נבון** תיאר השבוע בהומור את סדר־יומו בשבוע החולף, שבוע־בחירות: בתחילת השבוע נאם לפני הכורדים ותיבל את נאומו בכמה מישפטים בכורדית.

אפשר לאמר על **אופירה נבון.** אשתו של שר־החינוך־והתרבות שבה מלוס־אנג'לס, לשם הוזמנה על־ידי נשות הד־סה, כדי לזכות בפרס. נבון השתתפה בכמה אירועים. באר־

לי מה לעשות פה. אני מרים יד־יים!" והלך לדרכו. הזמר, בעל הדיעות הימניות, המשיך בווי־כוח עם חברו עד סגירת המקום.

■ **טדי קולק**, ראש עיריית ירושלים, היה במצב־רוח מרומם

אלי דסה, העולם הזה

מיכה רייסר חבר־הכנסת שנהרג בתאונת־דרכים, מופיע במרכז ציור־אקריליק ענקי, המפאר את קיר־הכניסה לפאב „המיסבאה" בתל־אביב. דמותו מבצבצת בין שר־החוץ שימעון פרס ואייבי נתן. מבין כל הדמויות המצויירות בתמונה זו הופיע רק רייסר לטכס הסרת הלוט, שערך חברו הקרוב, יענקל'ה טל, מבעלי המקום. ימים אחדים לאחר־מכן הוא נהרג.

למחרת ביקר את יוצאי־תורכיה, וריענן את זיכרונו בסיפור תורכי שלמד באוניברסיטה. יום אחרי־כן הופיע לפני הגרוזים, למחרת לפני דוברי לדינו, שפה רהוטה בפיו, ואחר־כך לפני יוצאי אמרי־קה הלטינית.

■ אין נביאה בעירה — כך

פגישה עם אבא

אחרי שלא ראתה או־תו במשך 11 שנה, פגשה סאני עזיקרי, בשבוע ש־עבר, את אביה, הזמר היווני אריס סאן, כאשר הגיע לביקור קצר ביש־ראל.

סאני (20), שפתחה ב־אחרונה מישרד הפקות לאירועים ותצוגות־אופ־נה יחד עם אמה, עליזה עזיקרי, ואחותה סאני, היתה נרגשת לקראת הפגישה עם האב, שמעו־לם, לפני כן, לא היתה לה הזדמנות להכירו מקרוב.

אריס התגורר במלון הילטון, סמוך לדירתה של סאני. הוא שהה כאן ארבעה ימים, ובמשך רוב הזמן הם היו יחד. הוא החמיא להופעתה, אמר לה שהיא „נראית שי־געון". את עליזה הוא לא פגש בביקור זה.

סאני אינה רוצה להי־כנס ליותר מדי פרטים, אומרת רק ש„נוצר ביני־הם קשר טוב" וש„היה כיף להכיר אותו". כאשר שואלים אותה מה קיבלה ממנו, היא אומרת: „הר־בה חום והרבה אהבה."

חה אחת בלבד אספה 200 אלף דולר למען ישראל.

■ ואילו **נעמה נבון** נבחרה כחברה במישלחת־נוער שתצא, בימים הקרובים, לשליחות־הסב־רה מטעם ישראל ברחבי ארצות־הברית. נבון עברה את כל הסינו־נים האפשריים, ונבחרה למרות שהיא „בת של". החבורה תשהה בארצות־הברית כמעט ארבעה שבועות.

■ מה היתה מישאלתה של **ליליאן שלום** עם הגיעה אר־צה? המיליונרית, שהגיעה עם **ניסים גאון** לסידרת־פגישות עם מנהיגי־ישראל, ביקשה להי־פגש עם מי שהקנה משמעות חד־שה למונח „צ'חצ'חים", הבדרן **דודו טופז.** הפגישה בין טופז לבין ליליאן, ילידת מארוקו ולו־חמת נודעת למען הציבור המיז־רחי, התקיימה בסוף השבוע, בא־ווירה ידידותית.

■ ידידיו של חבר־הכנסת **רפאל איתן,** המתגורר במושב תל־עדשים, הופתעו כאשר קרא לאחת האתונות שבמישקו **שרה דורון,** על־שם חברת־הכנסת. פליאתם היתה רבה, כי הם ציפו שהוא יכנה את האתון **שולמית אלוני.**

■ הזמר **חיים משה** וחברו הטוב, **אסף רובין,** ניהלו ויכוח עירני על מערכת־הבחירות בש־עת־לילה מאוחרת, באחד הפא־בים שבצפון תל־אביב. השיחה התלהטה, ורובין נשאר בלי מע־נה לאחדות מהשאלות שהציג לו הזמר הפופולרי. לפתע הם ראו את האלוף **ינוש בן־גל.** רובין אמר לזמר שהוא חושב שהוא פגש באדם שיתן את התשובות לכל השאלות, והצביע על הא־לוף שהצטרף לוויכוח. השלושה ישבו שעה נוספת ושוחחו, ואז, לפתע, קם בן־גל ואמר בקול רם, כשהוא פונה לחיים משה: „אתה לא קול פוטנציאלי למערך. אין

בתצוגת־אופנה שנערכה בבירה, ושהכנסותיה הוקדשו לזהב"י, קרן העוסקת במתן תרומות ועז־רה למישפחות מרובות־ילדים. את האופנאית **מילכה אנטבי,** אם לארבעה ילדים, הציג כאם ברוכת־ילדים. כשראה קולק את הזמרת **אילנית** כשהיא שותה מים מהברז, הוא אמר שלא חיי־בים לשתות מים מינרליים, כי מי־הברז מספיק נקיים לשתייה. המנחה **עמוס ארבל** עקץ אותו ואמר: „זאת לא חוכמה, כי איל־נית עברה את גיל ה־40, ולכן היא לא חשופה לסכנת הפוליו!"

■ בהמשך הערב נערכה מכי־רה פומבית, ואז פנה ארבל לקו־לק והציע לו לרכוש תנ"ך עתיק, שמקורו בעיר ליסבון, בחתימת נשיא־המדינה **חיים הרצוג.** מחיר הפריט היה 3000 שקלים. קולק התלוצץ שחתימת הנשיא על הספר הזה מורידה את ערכו ל־2500 שקלים.

■ הרקדן **יונתן כרמון,** ה־מכהן כיום כמנהל האמנותי של אולימפיה, אולם־ההופעות היוק־רתי ביותר בפאריס, בא ארצה לימים אחדים בלבד, כדי להשת־מש בזכות־ההצבעה, השמורה לאזרחי ישראל אפילו אם הם מתגוררים בחו"ל.

■ אנשי חברת פולגת נכנסו בסוף־השבוע ללחץ, כאשר מיק־טורניהם של מגישי מישדר־הב־חירות בטלוויזיה כמעט ולא הגי־עו ליעדם בבניין־הטלוויזיה ב־ירושלים. בריקה העלתה כי מיק־טורן אחד של שדר־הטלוויזיה **יעקב אחימאיר** נעלם באופן מיסתורי מחבילת־המיקטורנים. התברר כי הוא נשלח בטעות ל־טבריה, ואנשי פולגת נאלצו לש־לוח אותו במונית לירושלים. אחימאיר אף לא ידע על המיק־רה.

■ משתתפי מישדר־הבחירות בטלוויזיה הולבשו במערכות־בי־גוד כחול־לבן מתוך קולקציית־החורף החדשה של ליגת. מתאם־האופנה של רשת פולגת, **יגאל ברסלר,** הוא שהמליץ כי אנשי הטלוויזיה ילבשו מיקטורן אפור כהה, חולצה לבנה ועניבה תוא־מת. גם מגישי מישדר־הבחירות של הטלוויזיה הערבית הולבשו בליל־הבחירות באותה מערכת־לבוש. ההבדל היחידי היה בסמל שעל דש המיקטורן.

■ לעוברים־ושבים ברחוב דיזנגוף היתה חווייה מיוחדת, כשבאחד הערבים נראו רקדנית־הבטן **ברי סימון** והדוגמנית **אתי אוחנה,** כשהן מחליפות מכות. סימון, שניהלה חנות־בגדים, החליטה לפרוש מניהול החנות, ואת הבעלות העבירה לאדם מסויים, שלקח את אתי אוחנה כשותפה בבוטיק. זו הגי־עה למקום כדי לגמור עניינים אחרונים עם סימון, ואז גלשה השיחה לפסים אלימים. לדבריה של אוחנה, משכה ברי סימון בשיערותיה, ולאחר מכן דחפה אותה.

לארח מיליארדרית

מלה רובינשטיין, אחייניתה של הלנה רו־בינשטיין, ירשה נתח נכבד מאימפריית־הקוס־מטיקה שהותירה אחרית דודתה. היא הגיעה ארצה והתאכסנה באחד המלו־נות היוקרתיים בתל־אביב. חווה גמזו, אל־מנתו של חיים גמזו, מי שהיה מנהל מוסיאון תל־אביב, שהיא חברה ותי־קה שלה, הזמינה אותה לארוחת־ערב. השתיים נדברו להיפגש בלובי של המלון שבו התאכסנה מלה רובינשטיין. כש־הגיעה גמזו ללובי, היא הופתעה לפגוש את ה־אורחת, כשהיא מלווה בפמליה של ארבעה אנ־שים נוספים. החבורה כולה נסעה לאחת המיס־עדות בעיר, ושם גם הס־תבר לגמזו, שחיה מח־פנסיה של בעלה, שהיא צריכה לשלם עבור כולם. גמזו, שהאמצעים שבי־דיה מוגבלים, שילמה את המחיר, אך נותרה פגועה ביותר מהתנהגותה של המיליארדרית.

■ בחורה לא־מזוהה נכנסה באחד מימי השבוע למישרדו של איש־העסקים **שמואל פלאי־טר־שרון** ויצאה משם כעבור שעה וחצי. רק המזכירה, **קלרה חורי,** ידעה שלא מדובר ב־פלירט. היתה זאת פיסיו־תרפיסטית, שהגיעה למישרדו של איש־העסקים כדי לשחררו מכאבי־הגב שבהם לקה.

■ המיסעדנית **קטי אוחנה** נכנסה לאחת המיסעדות בתל־אביב בחברתה של **אנט פלאי־טר־שרון.** כשיצאו, הסתבר להן שסינדלו את מכוניתה של אוח־נה, שחנתה בקירבת המיסעדה. השתיים חזרו למיסעדה והמתינו חמש שעות לשיחרור הרכב על־ידי פקחי־העירייה.

■ אשת־החברה־והעסקים **ריבה עזריאלנט,** העובדת בחברה הקבלנית של מישפחתה, באה באחד הבקרים לאתר־בנייה בעיר. כשהגיעה לקומה השניה של הבניין, היא נפלה לפיר־המעלית. למזלה נחבלה רק קלות. היא קיבלה עזרה ראשונה, ואחרי בדיקות חזרה לעבודה.

■ הזמר **אריק סיני** התפעל מהירידה־במישקל שחלה בגיד־רת עמיתו, **יצחק** („צ'רצ'יל") **קלפטר.** הוא פנה לעזרת הרפ־לקסולוג **עמוס טייבר,** האח־ראי לשינוי שחל בקלפטר, והתחיל בטיפול דומה.

■ פאב הקומקום שמע וראה כבר הרבה מאז פתיחתו, אבל דבריה של הסכסולוגית **רות חוצ'נר,** שהירצתה במקום לפ־ני עשרות נשים, הדהימו את הנוכחות והשאירו אותן פעורות־פה. חוצ'נר סיפרה שלגבר יש מדי־לילה זיקפה, הנמשכת בין שלוש לארבע שעות, ואז הוסי־פה: „אם לגברים שלכן יש בעייה בנושא, אני מציעה לכן לקפוץ עליהם בזמן שזה קורה."

■ באתר־ההנצחה על שם **גבי שרובר,** בנה של הנדבנית **גיטה שרובר,** התחילו הפוע־לים בבנייה. גיטה שרובר עצמה באה למקום כמה פעמים מדי יום, ומפקחת על הבנייה.

■ אלוף־מישנה (מיל') **רוחמה חרמון** טסה לארצות־הב־רית, במיסגרת עבודתה כיוש־בת־ראש אגודת ידידי בתי־החו־לים בתל־אביב. בזמן הטיסה הר־גישה שהיא מתקשה ללעוס את המזון שהוגש לה. הבעייה החרי־פה כשהגיעה ליעדה, ובבדיקות הסתבר לה שנשברה הלסת שלה. היא נאלצה לאכול מזון רך ונוז־לי בלבד במשך חודש ימים. הד־בר לא מנע ממנה לארגן את הפגישה הראשונה של האגודה, שבה נכחו כמה עשרות נשים, ביניהן **אלישבע מילוא,** רע־ייתו של חבר־הכנסת **רוני מילוא; אתי כספי,** רעייתו של עורך־הדין **רם כספי;** מפיקת־הרדיו **בתיה שרשני; ג'ודי ניר־מוזס** ואחרות.

■ הסופר **יורם קניוק** ישב בחברת חברים בפאב זינגל, והת־לונן על המוסיקה שהושמעה במקום. המלצרית ניגשה אליו ושאלה אותו איזה סוג מוסיקה הוא מעדיף. קניוק: „אני לא או־הב שום מוסיקה!"

■ **ראובן בר־יותם,** השח־קן, נעלם מנוף־הבידור המקומי, אבל נראה שהוא מצליח יפה ב־אמריקה. באפיזודה הלפני־אחרו־נה של הסידרה המישטרתית המצליחה בלוז לכחולי־המדים, שהוקרנה בארץ לפני שבועיים, הופיע בר־יותם בתפקיד בולט מאוד של גבר בודד וקשה־יום, המאיים בהתאבדות מפני שרר־צים לנשלו מדירתו.

■ באותו שבוע נראה ישרא־לי אחר, **אהרון איפלה,** על המירקע, בתחנת־לבנון, בסידרה מצליחה אחרת, מק־גאייוור. גם לאיפלה היה תפקיד בולט, של נספח בכיר בשגרירות זרה בא־מריקה, גבר יפה־תואר, חובב נ־שים ויהלומים.

■ השחקן ואיש־העסקים **אי־לי גורליצקי** התבשר השבוע שבנו הבכור, **יורם,** מנישואיו **לדורים** הבריטית, שהיא בעלת חנות לדברי־אמנות מהמיזרח־הרחוק בלונדון, עומד לשהות

ציביה ליטמן, בעלת המקום, סגרה את „כסית" לפני הקהל הרחב בערב המסיבה.

אנה פונגר כתבת של עיתונים גרמניים, שקועה בשיחה עם הפרופסור הנס קרייטלר מאוניברסיטת תל־אביב. איש־העסקים יוסק'ה הראל, (במרכז מאחור) עומד לצידה של הפרופסור עדה יונת (משמאל, מאחור) ממכון וייצמן.

עמיקם גורביץ (משמאל) מביט באחת השיקופיות כשלצידו הבימאי גרשון פלוטקין. גורביץ הקרין 120 שיקופיות מחייו של חתן־השימחה, שאותם ברר מתוך מאות רבות, ושלכל אחת מהן חיבר כתובית הומוריסטית.

ברברה טאופר לשעבר נספחת־התרבות של אוסטריה בישראל, חזרה ארצה לצמיתות, וכעת היא עוזרת מנהל מוסיאון ישראל ליחסי־ציבור ולקידום. לצידה (מימין) יושב העיתונאי והסופר בועז עברון.

אמנון דנקנר (עומד) העיתונאי סיפר קטעים מסיפרו האוטוביוגרפי, שבימים אלה הוא עסוק בעריכתו. לצידו: מלך־המיסעדות מאנפרד כץ, בעל הסיגר הניצחי.

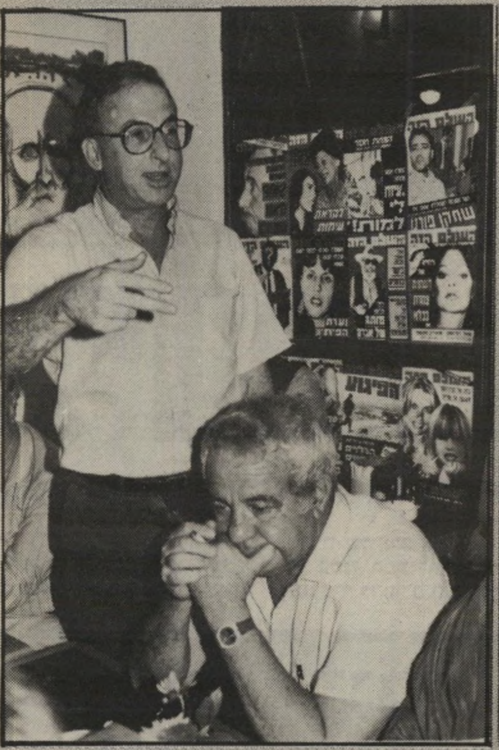

גידעון סאמט עורך הירחון „פוליטיקה", נואם, כשמאחוריו ציור של לב טולסטוי, פרי מיכחולו של יגאל תומרקין. הסופר עמוס קינן (יושב) נשא דברים בהמשך הערב.

קפה „כסית" אירח 50 איש, שבאו לחגוג את יום־הולדתו ה־65 של אורי אבנרי (ראה יומן אישי). דלתות־הכניסה לבית־הקפה כוסו בשערי „העולם הזה" מהשנה האחרונה, וקירות המקום כוסו בכרזות שונות, פרי־עטו של הבימאי גרשון פלוטקין. על המזון והמשקאות ניצחה ציביה ליטמן, אחותו של מוישלה איש־כסית המנוח, שהיא כיום בעלת־המקום. המנחה והמוציא־לאור עמיקם גורביץ הינחה את הערב. במהלך השימחה הקרין גורביץ שיקופיות רבות, שהעלו זיכרונות בקרב החוגגים, מכיוון שמרביתם זיהו עצמם כפי שנראו בתקופות שונות בחייהם לצד חתן־השימחה. מרבית הערב היו עסוקים כולם בחילופי חוויות וזיכרונות, אך השיא היה כאשר גרשון פלוטקין, נשיא־הכבוד של „כסית", העניק לחתן־השימחה תכשיט של כסף רקוע, ובו האות כ – האות הראשונה של הקפה ושל שם־מישפחתו של מוישלה איש־כסית.

דן מרגלית (מימין) העיתונאי ומנחה תוכנית־הטלוויזיה „ערב חדש", מספר על חוויות מן הימים שבהם עבד ב„העולם הזה". יצחק ליבני, (יושב), לשעבר מפקד „גלי־צה"ל" ומנכ"ל רשות־השידור, לצד אשתו, עו"ד אתי ליבני.

טומי לפיד העיתונאי והסופר, שהיה יושב־ראש רשות־השידור, סיפר בהומור שלמרות שהוא מצביע עבור תנועת־המרכז הוא עדיין נחשב כאיש הימין הקיצוני ב„כסית". לצידו: נעמי סאמט, ומאחור שלמה שבא וזהרירה חריפאי.

בשנה הקרובה בברית־המועצות. יורם בן ה־25 הוא סובייטולוג בעל תואר שני באוניברסיטת אוקספורד, ודובר רוסית שוטפת. באחרונה הוא קיבל מילגה לשנת־השתלמות בברית־המועצות. בנו השני של אילי, **אלכסנדר** בן ה־22, לומד אמנות באוניברסיטה בבריסטול.

■ חיפאים רבים הופתעו לראות את השחקן הוותיק **יצחק חזקיה** כשהוא מטייל בוואדיות חיפה, לבוש במיכנסיים קצרים ונעול בסנדלים, ובידו שקית מלאה בענבים. כשנשאל למעשיו סיפר השחקן שהוא נמצא כעת בחיפה לצורך תפקידו, פיגארו, בהצגה נישואי פיגארו, שיועלה בקרוב בתיאטרון חיפה. מאחר והוא שונא להשתמש בתחבורה ציבורית, הוא נוהג להגיע לתיאטרון דרך הוואדיות.

■ הציירת **חנה ליבן**, שפתחה תערוכת־ציורים בהשפעת אפריקה, סיפרה אנקדוטה מהתקופה שבה שהתה ביבשת השחורה עם בעלה, **דויד ליבן**, המשמש כיועץ כלכלי למדינות־אפריקה. בתקופה ש**יצחק בן־צבי** היה נשיא־המדינה, הם קיבלו במתנה פסל בגובה של מטר, מגולף בעץ, שנשלח להם על־ידי אחד הנשיאים באפריקה. כשרות־הדואר בארץ חשבו שהפסל מיועד דווקא לנשיא־המדינה, ושלחו אותו ישירות לבית הנשיא. לאחר־מכן החל מסע־שיכנועים כדי לשכנע את **רחל ינאית**, אשת הנשיא, להחזיר את הפסל למי שהוא היה מיועד.

■ הזמרת הכושית **פטריסיה האריס**, המופיעה דרך־קבע במלונות־הפאר באילת, פגשה באחת מהופעותיה האחרונות ב**רפי הוכמן**, ראש־העיר, ואמרה לו שיש לו קול סכסי, ושאם הוא לא ייבחר לראשות־העירייה בבחירות הבאות, היא תעזור לו לבנות קריירה של זמר.

נעמי רון וזוהר אוהליאב ■

דפנה ברק היתה היחידה שלפניה שפך מיכה רייסר את ליבו בימי הפרשה. השבוע היא נזכרת בקטעים שלא פירסמה אז

ג'ינג'י רדוף אסונות

אלילת־המזל לא האירה פנים למיכה רייסר. אחרת קשה להסביר כיצד הצטברו כה הרבה צרות ואסונות בחייו של אדם אחד.

בשני המונולוגים שהעניק בשנה שעברה להעולם הזה הגדיר את עצמו כ„סלף־מייד־מאן". סיפר אז רייסר: „נולדתי בתל־אביב ב־1946. התחנכתי בבית־חינוך־צפון של זרם־העובדים. אבי היה מנהל בבית־חרושת לטקסטיל, אמי עקרת־בית. שניהם נפטרו מזמן.

„הזקן שלי הוא מאז שאמי נפטרה, לאות אבל. מובן שמאז עבר הזקן שינויים...

„הייתי ילד ג'ינג'י. זה כיף כשאתה חזק ואתה מנהיג. כשאתה חלש — אולי זה פחות נחמד. אני, לשימחתי, שייך לסוג הראשון.

„היתה לי ילדות מאושרת. גרנו ברחוב הירקון, ליד שכונת־מחלול.

„הבית שלנו היה לאומי. קראו אצלנו את עיתון חרות. על המדף בסיפריה נצבו ספרים כמו המרד של מנחם בגין, מישפט קסטנר של שלום רוזנפלד.

„בצבא נהייתי תחילה חובש קרבי ואחר־כך — סמל מירפאה. את התקופה שאחרי שרותי הצבאי אני זוכר בפרוטרוט עד עצם היום הזה.

„ב־1966 היה המיתון הקשה. חיפשתי עבודה במשך יותר משיבעה חודשים, כל עבודה שהיא, ולא מצאתי.

„אז אולי עוצב התחביב המרכזי שלי — אנשים. אני זוכר איך הייתי מתרוצץ ברגל בתל־אביב — ואצלי זאת בעייה, בגלל הרגישות שלי לשמש — מפני שחבל היה לי על מחיר כרטיס־האוטובוס. היה לי קשה, הרגשה נורא לא־סימפטית. לא התייאשתי, מפני שהייתי צעיר. זאת בהחלט תקופה שעיצבה אותי.

„הדבר שעיצב אותי היה המוות המוקדם של הורי. אבי נפטר כשהייתי בגיל 17. רק אז הפכתי לתלמיד מצטיין. הרגשתי אחריות, בגרות. אחר־כך חלתה אמי בסרטן. היא סבלה במשך שנתיים. טיפלתי בה לבד. אחי, המבוגר ממני, שהה אז בארצות־הברית. הוא השלים שם תואר מ"א בהנדסה. הוא אמנם שלח לי סכומי־כסף שהצליח לחסוך — אם כי היה תפרן באותה התקופה — אבל למעשה נפל העול עלי. אחרי שאמי נפטרה, הלכתי ללמוד באוניברסיטה והתחתנתי עם חנה."

גרוש יחידי בכנסת

פסיכולוגים יכולים להסביר את המשך קורותיו של רייסר במה שסיפר עד כאן: ילד (ג'ינג'י) חריג, בעיות כלכליות, מות האב ומחלת האם שקשרה אותו אליה מעבר לתלות המ־

כאשר רייסר פרץ בבכי

דבריו של רייסר המובאים בעמודים אלה ערוכים משני ראיונות שערכתי עימו בשנה שעברה. הם זכו בתשומת־לב מכיוון שהיתה זאת הפעם היחידה שרייסר פתח את פיו בקשר לפרשה שהטילה עליו צל במשך יותר משנתיים – פרשת־אלבין – ואחת הפעמים הנדירות שנחשף לתיקשורת גם בנושאים אחרים, מאז התחילה הפרשה.

בניגוד לדימויו השחצני, שופע־הביטחון, של רייסר, מצאתי אדם פגוע, חסר־ביטחון, רגשן, מתוח ומעל לכל – חבר נבגד, מאוכזב, צעיר שכל־כך התאכזב עד שחרד מכל אכזבה נוספת.

רייסר פנה אלי בקיץ שעבר באמצעות ידידו, גידעון גדות. גם נגד גדות התנהלה אז חקירה בתיק־אלבין. היה זה אחרי תקופה ממושכת שבה גזרו על עצמם השניים שתיקה רועמת בכל הקשור לפרשה, על אף העובדה שהיו, כמובן, מרואיינים מבוקשים ביותר.

הפרק הראשון פורסם ב־8 ביולי 1987 וכלל את קורות־חייו, רגשותיו, תכניותיו, וכמובן את תחושותיו בעת הפירסומים אודותיו בעניין אלבין. הפרק השני היה אמור להופיע מקץ כמה שבועות, לכשתסתיים הפרשה. הערכתו של רייסר הסתברה כאופטימית, אולי נאיבית. הפרק השני הופיע רק חצי שנה אחרי־כן, ב־23 בדצמבר. בחודשים בין שני הפרקים הייתי עדה להתלבטויות של אדם שנאלץ להפסיק את המירוץ המהיר שלו לעבר הפיסגה.

כמעט כל עולמו התנדנד במשך חודשים. בעשרות השיחות שלי עם רייסר באותו זמן הוא ניסה לשלוט בעצמו ולהכריח את עצמו שלא לחשוב על יוסף חריש, המתמהמה במתן החלטה חורצת־גורלות. הוא ניסה לתפקד יומיומית. במיקרים אחרים נכנע למתח והתפרץ. לעיתים נסחף, טווה תוכניות, הגה רעיונות: „רק כשזה ייגמר!"

כש„זה" נגמר, זה הסתיים באורח פחות דראמתי מכפי שקיווה רייסר. החלטתו של חריש שלא להעמיד לדין את רייסר ואת גדות עוררה ביקורת ציבורית. רייסר, שתיכנן כיצד לצאת לתיקשורת כשחיוך־מנצחים בפיו, הסתפק בפירסום הפרק השני בהעולם הזה וגנז את שאר תוכניותיו. הוא סירב לכל הפניות אליו. פגוע ומאוכזב, הסתגר בתוך עצמו, ניתק מגע.

בראיון הראשון, שנערך במישרדו שבקומה ה־11 ב„מצודת זאב", הוא התהלך בעצבנות מצד אחד של החדר הקטן למישנהו. הראיון השני נערך בדירת־הרווקים שלו בראשון־לציון, בשעת־בוקר מוקדמת. הפעם לא פגשתי בג'ינג'י עצבני, חסר־שלווה. דווקא אחרי ההחלטה שלא להעמידו לדין, פגשתי באדם מרוט־עצבים, שפרק את מצבורי המתח הנפשי שליווו אותו במשך חודשים. רייסר בביתו, במיבצרו – דירה חסרת חום, ששידרה בדידות, ארעיות – רעד מפחד.

כששיחזר את הפרשה מתחילתה ועד סופה, הבין שיהיה לו קשה לשקם את הקאריירה שלו. על מיקי אלבין – האיש שהפרשה קרוייה על שמו (רייסר הואשם בכך שקיבל מאלבין אופציות) – ניסה לדבר בסיגנון יפה, חברי. הוא ניסה להישמע הגון, להבין מה שקרה, לא להאשים. הוא הסביר כל אותו הבוקר שוב ושוב (לעצמו!) שאלבין אינו בין החיים ועל כן, אין זה הוגן לשפוט אותו. „הוא היה חבר שלי, חבר פוליטי, חבר לעסקים, בטחתי בו!" רייסר המשיך לנתח את אישיותו של אלבין, ניסה להיזכר באפיזודות משותפות איתו. „לפתע־פתאום," אמר אז, „השם הזה, אלבין, נעשה כל־כך מרכזי בחיי..." הוא הגביר את קולו: „אני מתעסק איתו מזה חודשים, יומם ולילה, עיסוק כפייתי ממש. אני משתגע להבין מה קרה, אני פשוט יוצא מדעתי! אני משוחח על כך עם ידידים, מנסה להבין."

השד יצא מהבקבוק: „לפעמים אני חולם שהוא חי, ואז אני תופס אותו חזק בצוואר, מנער אותו בכל הכוח, וצועק: ,יא בן־זונה, למה! למה עשית לי את זה! תסביר לי למה!'" רייסר הליט פניו בידיו ופרץ בבכי. אחר־כך הביט בי כאילו חשף לפניי סוד נוראי, דבר שאסור היה לו להוציא החוצה.

בצהרי היום השישי, בהלווייתו של רייסר, אמר לי חבר־כנסת מהמערך דווקא: „בלי כל קשר להבדלים הפוליטיים שבינינו, הוא ידע להיות חבר. סמכתי עליו שלא ישמיץ ולא ילכלך."

רוני מילוא מתאבל
„הם חשבו שאני שתול מטעם המערך..."

קובלת בין אם ובן, חתונה חפוזה כתוצאה מהמצב:

„... אולי באמת בגלל מצבה של אמא מיהרתי להתחתן, אבל אני לא מצטער על כך. חיינו ביחד 13 שנים.

„איך זה להיות הגרוש היחידי בכנסת? אני רגיל להיות יחיד. בתור ג'ינג'י, אין לי כל בעייה להיות יחיד ומיוחד. גם בבית־הספר הייתי יחיד: גם ג'ינג'י, גם אוהד־בית"ר־תל־אביב וגם חרותניק.

„להיות הגרוש היחיד — יש בכך גם יתרונות וגם חסרונות. אני חושב שאני די מצליח לשמור על חיי הפרטיים. ולא? מי שיוצאת איתי — לוקחת סיכונים. לפעמים קורים כל מיני קוריוזים. כותבים על מערכות־יחסים שאבד עליהן הכלח.

„איך זה להיות אחד מחברי־הכנסת המעטים שאינם שבים מדי יום־יומיים אל חיק מישפחתם? יש לי מישפחה! מבלי לפגוע בכבודה של ראשון־לציון (מקום מגוריו של רייסר) הסיבה היחידה שבגללה אני גר שם היא הילדים. אחרת הייתי עובר לתל־אביב.

„התגרשתי לפני שלוש שנים. לי ולחנה יש גירושין יפים־יחסית. אני יכול לראות — ורואה — את הילדים מתי שאני רוצה.

„אני לא מאמין במושג ,גירושין מאושרים'. אבל אם יש דבר כזה — זה אנחנו. יש לי שלושה ילדים: אלון (כיום בן 17) שהוא קוסם בתחביבו, ואיילת ושרון, שהן תאומות. הבנות דומות חיצונית יותר לי, ואילו הבן דומה יותר לאמו."

מיכה רייסר נכנס לתודעה הישראלית כשלמד באוניברסיטה. אז נולדה הקליקה הסקנדליסטית, שכללה את רוני מילוא, מיכאל קליינר, מיקי איתן ואחרים. בניגוד לעמיתיו, שלמדו מישפטים, למד רייסר לימודי־עבודה. הוא כיהן באגודת־הסטודנטים לפניהם.

הפגישה הראשונית שלו עם דור־העתיד של חרות הולידה חשדנות. „הם חשבו," סיפר, „שאני שתול מטעם המערך: אחד שלומד פתאום לימודי־עבודה, ועוד יושב לו בעמדת־מפתח במנגנון של האוניברסיטה, וטוען פתאום, אחרי הבחירות, שהוא חרותניק!"

רק מיכאל קליינר האמין ברייסר מייד, ופתח לפניו את הדלת.

מאוחר יותר התפלגה החבורה: מילוא תמך במנחם בגין, ואחר־כך — בשמיר, ואילו רייסר הפך יד־ימינו של דויד לוי. „אנחנו עדיין נפגשים ומעלים זיכרונות, מדי פעם." סיפר רייסר.

רייסר מונה כיושב־ראש אגף־האירגון של חרות. ב־1981 נכנס, בקושי רב, לכנסת. שאיפתו אז: „אני רוצה להיות במקום טוב באמצע!" ובאמת הגיע בבחירות למקום ה־21 ברשימה. הוא מונה כיושב־ראש ועדת־הכנסת — אחת הוועדות היותר־חשובות במוסד. במשך תקופה זאת הצליח במידת־מה להיפטר מהתדמית האגרסיבית שדבקה בו בימי הקליקה של חרות באוניברסיטה: „אמרו לי שזאת הקפצה דראסטית מדי. מחברות בוועדת־החינוך של הכנסת ליו"רות של ועדת־הכנסת. אז מה! גם העובדה שקפצתי מהמקום ה־45 למקום ה־21, תוך פחות מארבע שנים, אומרת דרשני. מי עוד קפץ ככה?"

תיבת פנדורה

הכל נראה עתה ורוד ומבטיח: רייסר — איש שבנה את עצמו בקושי, במאמץ, בהתמדה ובחריצות — נחשב כאחד מהח"כים הבולטים בקרב צעירי הכנסת.

ואז התחיל הכדור להתגלגל. שם־המישחק: „תיק אלבין".

איש־העסקים מיכאל („מיקי") אלבין קפץ אל מותו בקיץ 1985. עם מותו, נפתחה תיבת־פנדורה.

סיפר על־כך רייסר: „הדבר הנורא הראשון היה כשקיבלתי שיחת־טלפון ביום־השבת (באוגוסט 1985), והודיעו לי שמיקי אלבין התאבד. חבר שלי — ואני לא מתבייש בזה — בן 40, התאבד!

„תחילה לא האמנתי. ושוב, הוא היה חבר שלי, ואני לא מתבייש בזה. הודיתי בכך, בניגוד לרבים אחרים שנעלמו. הספדתי אותו בטלוויזיה, נכחתי בהלווייה. לאט־לאט התחילו הפירסומים על חקירות ואנשי־ציבור הקשורים בכך. בבוקר אחד קראתי בעיתון שאוזמן לחקירה, ואכן העיתון צדק. למחרת הוזמנתי לחקירה..."

במשך שנתיים התגלגל „תיק אלבין" בין המישטרה, הפרקליטות, היועץ המישפטי לממשלה, עוד קצת מישטרה וחוזר־חלילה. רייסר, שהיה אז בשיא התנופה הפוליטית, גזר על עצמו שתיקה ונאלץ לרדת למחתרת, למדר את קשריו עם התיקשורת — גזירה מאוד לא־סימפטית לגבי פוליטיקאי מבטיח. הוא נעשה מתוח, עצביו התרופפו, בריאותו התערערה. הוא נאלץ לשקול כפל־כפליים כל צעד.

למשל, כך סיפר: „מישרד־המישפטים — בכל נושא שהיה קשור בדרך זו או אחרת במישרד־המישפטים נמנעתי מלהגיב. למשל, חוק־החנינה. גם עכשיו אני חושש מלאמר איך הייתי מצביע, לולא הייתי נמנע. הרי אני מכיר כבר את הספקולציות הנבזיות שהיו עושים בתיקשורת, אילו הייתי מצביע בעד. היו כותבים: נו בטח, הוא רוצה להציל את עורו...

„פחדתי אפילו לבלוט בכך שאהיה היחיד שנמנע. לבסוף, באורח מיקרי, החליט גם רוני מילוא להימנע, וכך ניצלתי. לא בלטתי.

„איזה אבסורד! כל פוליטיקאי מנסה לבלוט כמה שיותר, ואילו אני מוריד ומוריד פרופיל במשך שנתיים!"

רייסר ערך חשבון־נפש יסודי בתקופה זאת: „היו לי רגעים כששאלתי את עצמי: ,למה, למה כל הסיפור הזה?' אם קורה אסון במישפחה, ארקיי, זה מן אללה, כמו שאומרים. פרט למוות — אתה נולד עם זה ויודע שזה סופו של תהליך — כל מה שאתה מבשל זה מה שאתה אוכל. בחרת בבת־זוג רעה? זוהי אשמתך. אבל במיקרה שלי, אני פשוט לא מבין איך זה נפל עלי!

„דיברתי על כך שוב ושוב עם חברים. הירהורי־פרישה מהכנסת? בוודאי שהיו לי, אבל החלטתי שלא. לא רציתי בשום אופן ופנים לפרוש, גם מרצון, שמא יאמרו ש,הפרישו' אותי, שאני מודה באשמה. לא רציתי לשלם על לא עוול בכפי."

„לאן אני רץ?"

אחרי שנתיים של ציפיה, תיקוות, תוכניות, הגיע הרגע המאושר: „... היתה לי אינטואיציה פנימית שמדובר בזה (החלטת היועץ המישפטי בעניינם של רייסר וחבר־הכנסת גידעון גדות בפרשת אלבין). קשה להסביר זאת במילים. פשוט היתה לי מין תחושה. הסתבר לי שהיועץ המישפטי לממשלה מחפש אותי. אם כי בתור יושב־ראש ועדת־הכנסת זה יכול היה להיות גם בהקשר אחר, היה לי ברור שזה בקשר לזה. נסעתי עם חבר לכנסת, דרך שנמשכה אולי שתי דקות — הדרך הארוכה ביותר בחיי. היא נמשכה ונמשכה... האמת היא שהייתי משוכנע באופי ההחלטה, אבל תמיד קיימים שדים קטנים.

„השיחה עם היועץ־המישפטי היתה נעימה מאוד. אין לי מושג אם כך מודיעים בדרך־כלל על סיום חקירה. אין לי ניסיון בזה."

רייסר, שהמתין לרגע זה ממש במשך חודשים, פיתח ציפיות, התאכזב שוב. החלטת היועץ־המישפטי לממשלה עוררה, כרבות מהחלטותיו של חריש, ביקורת חריפה, ורק השחיזה את חיצי התיקשורת נגד רייסר: „לא ציפיתי להתקפה כזאת בעיקבות ההחלטה, למיתקפה הגדולה על יוסף חריש...

„למה שתקתי עד עכשיו (עד פירסום הראיון בהעולם הזה)? אני רק יכול לאמר שעברה עלי תקופה קשה ביותר, שהתמשכה יותר משנתיים. במשך התקופה הארוכה הזאת הבלגתי. מפתחים כוח־רצון אדיר... רק מי שעבר תהליך כל־כך שוחק מבחינה נפשית ופיסית, יכול להבין שתיקה שכזאת."

אחר־כך הודח רייסר מתפקידו כיו"ר ועדת־הכנסת, ואחר־כך נאלץ להיאבק קשות, מאבק לחיים ולמוות (פוליטי), כדי להיכנס לשביעיות של מיפלגתו. בקושי רב השיג את כרטיס־הכניסה לכנסת ה־12. בהרבה כאב, הצליח להיכנס לרשימת 50 הנבחרים של הליכוד שנקבצו להצטלם במישרד ראש־הממשלה באמצע השבוע.

תצלומו של רייסר פורסם לבד, בנסיבות אחרות, למחרת היום. המירוץ של רייסר נקטע שבוע לפני הבחירות. „לא פעם," פתח את סידרת־השיחות לפני יותר משנה, „אני מתעורר באחרונה, עוצר ושואל את עצמי: לאן אתה רץ?"

צילם: ציון צפריר ■

הבן אלון והבנות־התאומות איילת ושרון ליד הארון
„אני לא מאמין בגירושין מאושרים..."

אריאל שרון ליד הארון
„למה, למה כל הסיפור הזה?"

עזר וייצמן וליבנת לימור
„אני שואל את עצמי: לאן אתה רץ?"

דויד לוי עצוב
„שתי הדקות היו הארוכות ביותר בחיי..."

„הוריי מכרו אותי!"

לפעמים הייתי הולך עם אמי לשוק. לקראת שבת היתה קונה עוף, ולפעמים, לחג, היתה קונה כבש. כאשר נודע לי כי הוריי מכרו אותי, הרגשתי בדיוק כמו העופות והכבשים. גם אני הייתי אובייקט לקנייה ולמכירה, כמו חפץ, כמו אביזר!" כך אמר בני קירמאייר (33) השבוע להעולם הזה, כאשר עיניו בורקות.

„כאשר הייתי בגיל 13, גילה לי אבי כי בעצם אינני בנו הטיבעי, וכי הוריי מכרו אותי כאשר יצאתי מהרחם. הוא הראה לי כתבה בהעולם הזה, שם סופר על כל העניין. כעת, כאשר החלטתי לעשות משהו בעניין, באתי לחפש את הכתבה ולספר על חיי."

בנבכי הארכיון התגלתה הכתבה בגליון העולם הזה הנושא את התאריך 28.4.56, תחת הכותרת „תינוק למכירה". הכתבה נכתבה על־ידי שרגא הרגיל, שלושה ימים לפני שנולד בני.

בראש הכתבה התנוססה מודעה שפורסמה במדור שונות בעיתון יומי, ובה נאמר: „תינוק לאימוץ, יימסר ביום היוולדו למישפחה טובה. פרטים מעברה ב', אשקלון, צריף מס. 296."

בעיקבות המודעה הגיע כתב העולם הזה לצריפה הרעוע של מישפחת חדד. למרות העוני הבולט היה הצריף נקי מאוד, על אחת המיטות ישבה אשה בעלת הבעה סובלת. כאשר שאל הכתב את האשה על התינוק שהוא מועמד למסירה, הצביעה על כרסה התפוחה. האשה סיפרה לכתב ששני אנשים כבר באו בעיקבות המודעה. „אחד היה גבוה ורזה, מרומניה. הוא היה בן 50, דיבר הרבה, אמר שיבוא וישלם כמה שנרצה, אפילו יותר. לא דיברתי איתו על כסף, כי אני לא רציתי אותו. הוא לא נראה לי טוב. אני רוצה שיהיה יותר טוב לילד שלי. אמרתי לו שלא יבוא יותר, גם בעלי הסכים. הוא לא היה טוב בשבילנו.

„היה עוד אחד, הוא היה טוב. הוא רצה לשלם, רצה גם להביא את אשתו. אמר שיבוא עוד היום, אחרי העבודה. הוא פועל ואין לו ילדים. מיסכן, כבר נשוי הרבה זמן. הוא אמר שיהיה טוב לילד שלי, והוא ואשתו יהיו יותר טובים מהורים טיבעיים."

האב, משה חדד, יליד תוניס, היה אז בן 35. הוא חקר את הכתב, שהציג את עצמו כקונה פוטנציאלי לתינוק, שאל על יכולתו הכלכלית, אם הוא נשוי ואם יש לו ילדים. כאשר ענה הכתב שיש לו כבר ילד אחד, הביע חדד מורת־רוח ואמר שאינו חושב שהוא מתאים לקבל את התינוק. „אולי אתם תעשו פרוטקציה בין שני הילדים," אמר האב. הוא אמר כי הוא מבקש 880 ל"י תמורת ילדו. זהו הסכום הדרוש למישפחה כדי לעזוב את הארץ ולחזור לצרפת.

ברגע שהודה העיתונאי שלא בא לקנות את התינוק ושהוא בעצם עיתונאי, הפכו בני־המישפחה ידידותיים הרבה יותר. הם הסכימו מיד לספר לו על מר גורלם, ועל הסיבות שהביאו אותם למעשה הנואש.

בני, התינוק שנמכר לפני לידתו, ישב השבוע במערכת העולם הזה, קיבל לידיו את הכתבה על מכירתו, וקרא אותה בראשונה בחייו בשלמותה.

הוא היה נרגש מאוד. „קשה לי לדבר על כל העניין, אבל החלטתי שאני עושה זאת," אמר, „ואספר את הכל!"

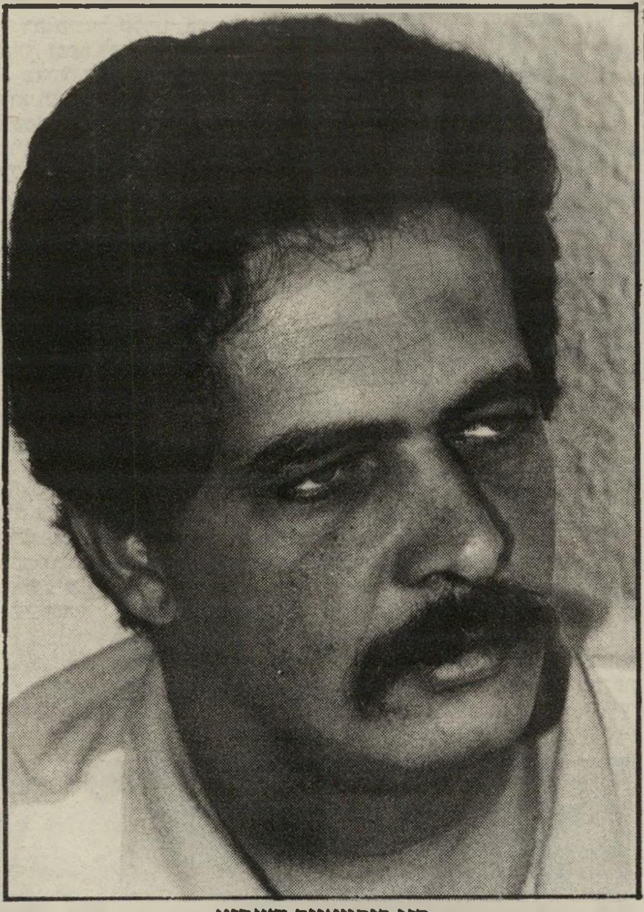

בני קירמאייר השבוע

50 לירות לבר־מצווה

בני קירמאייר בגיל 17

מכות בענף־גפן

50 לירות וגילוי

בני הוא גבר צעיר ונאה מאוד. עיניו תכולות־ירוקות, מלאות הבעה, שערו חום ושפמו זהוב. יש רכות מסויימת בקולו, גם כאשר הוא מדבר על דברים מכאיבים וקשים.

„גדלתי בעיר רחובות, בשכונת חבצלת. הייתי בן יחיד וילד רגיל. הורי הם אנשים שעברו את השואה, מוצאם מרומניה וגרמניה. אבי עבד בכל מיני מלאכות, ובעיקר היה סניטר בבית־חולים קפלן.

„למרות שלא היה מחסור כלכלי בבית, הוריי הם אנשים שקשה להם להוציא לירה. גרנו במצוקה כל השנים. אנחנו, הורי אבי וסבתא, התגוררנו ביחד בדירה הקטנה בת שני החדרים. כאשר גידלנו עיזים, החזקנו גם את העיזים בתוך הדירה הקטנטונת.

„כאשר התקרב מועד הבר־מיצווה שלי, אמר לי אבי שאתכונן, כי יש לו משהו לאמר לי לקראת הבר־מיצווה. הייתי מאוד מסוקרן, אבל הוא לא רצה לאמר אף מילה אחת יותר. בערב הבר־מיצווה, אחרי שהסתיים האירוע, הוא לקח אותי הצידה, והוציא שטר של 50 ל"י. זה היה שטר גדול, והמון כסף באותו זמן. אני לא אשכח את זה לעולם."

עיניו של בני מתלחלחות, והוא חוזר ואומר כי קשה לו לדבר.

סיפר בני:

שאלתי את אבי מדוע הוא נותן לי סכום כזה, והוא אמר לי „יש לי משהו לספר לך. קיבלנו אותך בגיל אפס, לקחנו אותך כשרק נולדת, לפני שאמך הביולוגית ראתה אותך."

הוא סיפר לי כי כל העניין סודר על־ידי האחיות וצוות־העובדים בבית־החולים הישן ברחובות. הוא לא סיפר לי באותו רגע את כל הפרטים, אבל אני המשכתי לחקור אותו ולשאול, רציתי לגלות את הורי הביולוגיים. הוא אמר שהם מכרו אותי ורצו למכור עוד כמה ילדים. אבל הוא לא נתן לי פרטים ושמות.

הוא סיפר לי שאשתו לא יכלה ללדת, אבל רצתה מאוד תינוק, ולכן קנו אותי. הוא אמר שכאשר הייתי בגיל 4, רצו הוריי הביולוגיים לקבל אותי בחזרה. הם פנו לבית־המישפט, הציעו להחזיר את הכסף שקיבלו עבורי בתוספת ריבית והצמדה, אבל בית־המישפט לא נעתר להם.

אני זוכר שההרגשה שלי היתה אז נוראה. כעסתי מאוד על ההורים, שמכרו אותי, וכעסתי גם על אלה שקנו אותי. פתאום נותרתי ללא כל שורשים או קשרים ריגשיים. מאותו זמן החלה גם אמי לעקוץ אותי בכל פעם ולאמר כי קנתה אותי. הדברים פגעו בי מאוד. הידרדרתי בלימודים, ומכיוון שזה היה כבר בכיתה ח', החליטו הוריי, לפי דרישת הסב, שעלי להמשיך את לימודי בישיבה בירושלים.

בבית לא היינו דתיים כלל, אבל דעתו של הסב קבעה ואני נשלחתי לירושלים. כבר אחרי חורש ניסיתי להתאבד. לא השתלבתי בחברה, ושנאתי את הישיבה. חזרתי הביתה ועבדתי כמה חודשים, עד לתחילת שנת־הלימודים הבאה. אז ביקרתי בישיבת תורה ועבודה בפתח־תיקווה, המקום מצא חן בעיניי, ושם למדתי בשנתיים הבאות. הסתדרתי שם די טוב, עד שהגיע מורה שהיה מכה בסרגל על האצבעות. אז התחלתי לשנוא את הדת, ועזבתי את הישיבה.

כאשר חזרתי הביתה מהישיבה, הייתי בן 16. הייתי מלא אלימות פנימית וזעם. הייתי מתחיל מריבות עם אנשים סתם כך, הייתי הולך למישחקי־כדורגל כאוהד של מכבי שעריים, רק כדי להרביץ לאנשים. הייתי חייב להשתחרר מהאלימות והתוקפנות ששלטו בי.

באותה תקופה התחלתי גם לעשות שטויות בבית. הייתי מעלים חפצים ושם אותם במקום אחר. חשבו שגנבתי, עד שמצאו אותם במקום החדש.

אבי היה מכה אותי תמיד בענפים של גפן, זה גמיש וכואב נורא. אמי ניסתה כמה פעמים להגן עלי, והטפה גם היא מכות.

כאשר הייתי בן 16, והוא שוב ניסה להכות אותי, הרמתי עליו כסא, ואמרתי שיותר לא ירביץ לי.

לקפוץ מן הגג

בערך בזמן הזה עברה לגור איתנו אחות של אמי, אשה ממש מלאך. היא היתה האדם היחידי בעולם שנתן לי אהבה, חום וכסף. עד אז הרגשתי מרירות רבה, מכיוון שהיו קונים לי בגדים רק פעם בשנה, ואבי היה אומר לי שלא אבלה כל־כך מהר את בגדיי, מכיוון שלא יקנה לי חדשים. לא עזרו לי לקבל רישיון־נהיגה כמו לכל יתר חברי, וראיתי את עצמי מקופח. הדודה הציעה להורי סכום־כסף נכבד, כדי שיגדילו את הבית הקטן ויתנו לה דירה נפרדת. היא גם בנתה לי אחר־כך מיבנה קטן בחצר.

הייתי מטופל על־ידי כל מיני עובדות סוציאליות, שהרגישו כי מצבי הנפשי היה קשה.

יום אחד הלכתי לכל־בו שלום, עליתי לקומה העליונה ורציתי לקפוץ. למזלי היתה שם אשה שקלטה אותי. היא מנעה ממני לקפוץ, ריברה איתי ועודדה אותי, והצילה את חיי.

לבסוף החלטתי לעבור לקיבוץ, שם התגוררתי בתקופה האחרונה לפני גיוסי לצה"ל.

יום אחד, כאשר חזרתי הביתה, ממש לפני הגיוס, התעוררתי בבוקר ושמעתי קולות מהסלון. זה לא היה מאורע רגיל, והייתי סקרן מאוד.

ראיתי גבר מבוגר ואדם צעיר יושבים ומשוחחים עם אבי. כאשר שאלתי מי אלה, אמר לי אבי שזה דוד שלי. התפלאתי מאוד, כי לא ראיתי אותו קודם לכן מימי. אז אבי שאל אותי אם אני מוכן לנסוע איתם במכונית שלהם לטייל.

נסענו לקריית־מלאכי. בדרך עצרנו ליד קיוסק, והם שאלו אם אני יודע מי הם. אינני יודע מרוע, אמרתי להם מיד: „אתה הזקן נראה לי אבי, ואתה הצעיר נראה לי אחי."

חיכיתי שהם יפלו על צווארי וארגיש חמימות ואהבה, אבל הם היו קרירים מאוד. הם שאלו אם אני מוכן לנסוע איתם להכיר את אמי ואת אחיותי.

התברר לי אז כי המישפחה מעולם לא עזבה את הארץ. הם נשארו בישראל, אבי ביזבז את כספי מכירתי, והם המשיכו לחיות במצב כלכלי קשה. עד היום אין להם דירה משלהם.

כאשר נסענו לאשקלון, שם התגוררו, אמי פרצה בבכי, וזה היה ממש דראמתי. הם התלוננו על מר גורלם, על כך שבמדינה יש הפלייה נגד יוצאי־המיזרח. ורק אז תפסתי לפתע שאני, בני קירמאייר, שגדלתי במישפחה רומנית, הנני בעצם נצר ליוצאי־המיזרח, ספרדי טהור.

הכרתי את כל בני־המישפחה, אחים ואחיות. הייתי סקרן מאוד לראות את

הסיפור המזעזע של אדם אשר נמכר על־ידי הוריו מיד עם לידתו לפני 32 שנים, תמורת 880 לירות — והמחפש עד היום את האשמים לסיבלו

הכתבה המקורית של „העולם הזה" לפני 32 שנים

תינוק למכירה

שונות
•תינוק יום היוולדו יימסר לאמוץ למשפחה טובה. פר': מעברה ב', אשקלון צריף 296

מישפחת חדד לפני לידת בני (1956)
„אולי תעשו פרוטקציה בין הילדים?"

תחילת הסיפור במודעה קטנה, מסוג המודעות העממיות. היא לא בלטה במאומה בין המודעות המיסחריות השונות של מעריב. היה כתוב שם רק שמציעים ילד לאימוץ, מיד עם לידתו. לפנות לצריף 296, מעברה ב', אשקלון. נסעתי מיד.

הגעתי למקום. צריף 296 בלט לטובה. הוא היה נקי, בתוך סביבה מלוכלכת. אפילו אותה רחבה קטנה לפני הצריף הבהיקה בניקיונה. רק הזבובים שרצו בצריף זה כמו בכל שאר הצריפים.

★ ★ ★

נא להכיר:

דלת הצריף היתה פתוחה. זה היה צריף כפול, או שני צריפונים מחוברים יחד. ריצפתו היתה עשויה פסי בטון. ריהוטו: ארון לכל קטן וחמש מיטות. כסאות לא היו. שולחן קטן, עשוי מלוחות־עץ, מילא את החסר.

על אחת המיטות ישבה אשה גבורת־קומה ובעלת הבעה סובלת, כרסה בין שיניה. היא נראתה בחודשי הריונה האחרונים, וכנראה שהחום העיק עליה. לידה שכבה ילדה בת שנה וחצי וישנה. היא היתה מכוסה במיטפחת להגנה בפני הזבובים.

„נתתם מודעה בעתון?" הקשיתי.

האשה ביקשה מהילדים לצאת. רק ילדה כבת עשר נשארה שכובה על מיטה אחורית. היא נראתה כקודחת בחום.

הילדה הפעוטה המשיכה לישון ליד אמה, רק אז השיבה האם לשאלתי: „כן, נתנו מודעה, אז מה?"

„איפה הילד?" שאלתי.

„כאן." היא הצביעה על ביטנה.

באותו רגע זז כנראה העובר בביטנה, וזעזוע קטן עבר את גופה של האשה. היא חזרה והסמיקה. „אני חושבת שיהיה ילד..." הרמתי עיני בתמיהה.

„אני תמיד יודעת אם יהיה ילד או ילדה," המשיכה, „הפעם זה יהיה ילד."

★ ★ ★

שיבעה ילדים ואין כסף

„למה אתם רוצים למסור את הילד?" האשה לא הסתכלה בי, היא כבר לא חייכה. „יש לנו שיבעה ילדים. אין כסף. לבעלי אין עבודה, וגם כשיש עבודה, לא מספיק הכסף. תמיד אין כסף."

„היה כבר מישהו?"

היא לא ענתה, כי לפתע פרצו הילדים פנימה. בצרפתית פנו לאמם שתכריע ביניהם: אחד לקח את בובתה של ג'נט. לילדים היו עיניים גדולות מאוד, ואילו איבריהם היו רכים ודקים.

עיני נתקלו בפתק: משה חדד, היה כתוב עליו, שם בעל הצריף. הילדים שוב הלכו עם בובתם הקרועה והמלוכלכת.

שוב שאלתי: „היה כבר מישהו בעניין המודעה?"

„כן, היו שניים. אחד היה גבוה ורזה, מרומניה. הוא היה כבן 50, דיבר הרבה, אמר שיבוא וישלם כמה שנרצה, אפילו יותר. לא דיברתי איתו על כסף. אני לא

האם הביולוגית רבקה (1956)
„לא תוכל להיות אבא טוב..."

רציתי אותו. הוא לא נראה לי טוב. אני רוצה שיהיה טוב לילד שלי. אמרתי לו שלא יבוא יותר, גם בעלי הסכים. הוא לא היה טוב בשבילנו.

„היה עוד אחד. הוא היה טוב. רצה לשלם, רצה גם להביא את אשתו. אמר שיבוא עוד היום אחרי העבודה. הוא פועל ואין לו ילדים. מיסכן, כבר נשוי הרבה זמן. הוא אמר שיהיה טוב לילד שלי והוא ואשתו יהיו יותר טובים מהורים טיבעיים."

★ ★ ★

בעל הבית

לפתע הופיע הוא: בעל שער שחור, גובה בינוני, כבן 35.

„רצית לדבר עמי?" הוא הוליכני למיטות האחוריות, מאחורי ארון ששימש כעין מחיצה. דרך אגב, ליטף ילד כבן ארבע, ביקש ממנו שיצא. הילד יצא, נשארנו יחידים.

האב הביולוגי משה (1956)
„אתה נשוי?"

„למה אתם נותנים ילד לאימוץ?" שאלתי.

„לא חשוב, אשאל קודם אני; אולי לא ניתן לך. אתה נשוי ויש לך ילדים?"

השבתי שאני נשוי וכי יש לי ילד, אך אשתי לא תוכל ללדת יותר.

„לא טוב, לא טוב." השיב. „אני רוצה שלילד שלי יהיה טוב. אולי אתם תעשו פרוטקציה בין שני הילדים? אני חושב שלא נותנים אותו. אולי נראה אשה שלך, אולי אשה טובה. אבל לא, אני חושב שלא. לא תוכל להיות אבא טוב אם יש לך כבר ילד משלך."

★ ★ ★

עובר עובר לסוחר

„יש לי תנאי אחר," הסביר: „לאשתי אסור לראות את הילד

(המשך בעמוד 18)

סיפור מהחיים
אילנה אלון

האחים שלי, שהיה להם מזל וגדלו אצל ההורים, ולא נמכרו לאחרים.

אבל עשיתי איתם טעות. העמדתי אותם במיבחנים, כדי לראות אם יאהבו אותי בכל מיקרה או לא. אז עשיתי להם מה שהייתי עושה להורים שגידלו אותי. הייתי מעלים להם דברים בבית. אחיותי התרגזו מאוד, קראו לי צ'חצ'ח והתנתקו ממני. עד היום הקשר שלנו כמעט בלתי־קיים. כאשר נפגשים ברחוב אומרים שלום, וזה הכל.

סתם דבר דפוק

בתקופת הצבא הייתי כמו יו־יו. נוסע פעם למישפחה הזאת ופעם למישפחה השניה. בכל מקום הייתי חוטף בעצם סטירת־לחי. רק הדודה שלי נתנה לי אהבה וחום.

בצבא היו לי כמה נפקדויות, ישבתי בכלא, אבל סיימתי את השרות.

מייד עם שרות־המילואים הראשון שלי היה לי תקל רציני. שירתתי בשכם, והיתה הפגנה. יריתי צרור בכוונה לפגוע, אבל לא פגעתי באיש. עשו לי חקירה, שלחו אותי לקצין־בריאות־הנפש ושיחררו אותי מצה"ל בפרופיל 21. מאז לא יכולתי לקבל רישיון־נהיגה.

בהתחלה הייתי מאוד סקרן לגבי הוריי ואחיי הביולוגיים, ולכן ניסיתי לצאת עם כל מיני בחורות שהתגוררו בשכנות להוריי והייתי חוקר אותן על חיי־המישפחה שהחמצתי, על היחס בין ההורים והאחים. גיליתי שאמי, בעצם, אשה מיסכנה, שלא יודעת להסביר את עצמה. אבי אוהב קלפים ומשקאות, ומבזבז כסף על עצמו, ולא על המישפחה. בשבילי הוא לא בן־אדם.

ההתלבטויות שלי נמשכו. חיפשתי את זהותי האמיתית ואת אישיותי. כיום אני מרגיש כמו בני קירמאייר, ארם. לא ספרדי ולא אשכנזי, סתם דבר דפוק, בלי זכויות.

עד היום לא החלפתי את שם־מישפחתי, קירמאייר, מכיוון שחשבתי שזה דרוש לי כדי לרשת את הוריי, כאשר חס וחלילה ילכו לעולמם. היום אני יודע שזה לא חשוב. אני יודע שלא אומצתי כדין, פשוט נמכרתי. אני כועס על המדינה שאיפשרה דבר כזה.

מדוע אף אחד לא התערב? איך נתנו למכור תינוק באופן פומבי, במודעה בעיתון? הרי זה לא נעשה בסוד, היתה המודעה המקורית בעיתון, והיתה הכתבה בהעולם הזה.

איך נתנו לזה לקרות? האם זה חוקי? מוסריי? כך עושים במדינה מתוקנת?

בצבא היכרתי בחורה תימניה שגם היא עברה הרבה דברים קשים בחיים שלה, והתאהבתי בה. מישפחת קירמאייר אמרה לי שהם לא רוצים שאתחתן עם בחורה מעדות־המיזרח.

„אתה זורה לנו מלח על הפצעים, כאשר אתה מביא הביתה תימניה," הם אמרו לי. אבל הדודה מימנה את החתונה, ועברנו לגור במיבנה שהיא בנתה לי בחצר.

כאשר נולדה בתי הראשונה, החלטתי שאני צריך ללמוד מיקצוע ולעשות משהו עם עצמי. עד אז לא היה איכפת לי כלום, כי הדודה היתה מפרנסת אותנו בכבוד. אם המשכורת במשק היתה אז 3000 לירות, היא היתה נותנת לי 10 אלפים ל"י לחודש.

התחלתי ללמוד הנהלת־חשבונות בקורס. היכרתי כמה אנשים שהיו קבלנים. ראיתי שזה מתאים לי, והפכתי קבלן־שיפוצים. זה היה ממש מיכרה־זהב.

לפני שש שנים נפטרה הדודה שלי. מאז מנסה מישפחת קירמאייר להוציאנו מהבית. הם עושים זאת מכל מיני תואנות. אחרי שנולדו לי שלושה ילדים התגרשתי מאשתי. זה היה מכאיב מאוד, והפרידה מהילדים קשה עלי מאוד עד היום.

כיום אני רוצה לתבוע את המדינה על העוול שנגרם לי, על ילדותי העשוקה ועל כך שנמכרתי כחפץ. אני יודע כי לא אוכל לעשות זאת מתוך מדינת־ישראל, ועל כן נסעתי לפני כמה חודשים לגרמניה, ובירררתי את העניין עם עורך־דין שם. הוא ביקש שאביא לו את כל ההוכחות.

לכן החלטתי לפנות להעולם הזה ולספר את סיפורי. אני רוצה לברר את מי עלי לתבוע, וממי אני זכאי לפיצוי על כל מה שקרה לי בילדותי.

כעת אני מנותק מהורי הביולוגיים וגם מהורי המגדלים. אני יכול לאמר שאני אפילו שונא אותם. וכל זה מפני שאף אחד לא התערב ולא הפסיק את המיסחר בתינוקות, כאשר עמדתי להיוולד.

„הורי מכרו אותי!"

(המשך מעמוד 17)

מיד עם היוולדו אתם צריכים לקחת אותו. אסור לה לראות אותו."

הוא חזר והסביר כמה פעמים כי אם תראה אותו האם, לא תוותר עליו.

„אז למה תעשו זאת?"

היתה זאת שאלה קשה במקצת. השתתקנו. הוא עישן סיגריה ואני הסתכלתי בעשן. הוא נראה מעוצבן.

„לא טוב, לא טוב!" הפליט לבסוף, ספק אל עצמו ספק אלי.

„כמה אתם רוצים?" חזרתי על שאלתי כמה פעמים, עד אשר תפש את משמעותה.

„אנו רוצים 880 ל"י, הסכום שעולה לנו לנסוע לצרפת. אנחנו רוצים לעזוב. אין עבודה, אין כסף. אולי במחיר הילד נוכל לעזוב."

הוא קם לאות שהשיחה נגמרה. אם תרצה, אוכל להביא את אשתי ועוד פעם נדבר.

ראיתי שאין טעם להמשיך בצורה זו. סיפרתי שאני עיתונאי. ברגע שראה כי אינני רוצה לקנות את ילדו, נהיה ידידותי. גם אשתו הופיעה, ופניה כבר לא היו זעומות. ניכר היה כי קוני ילדה אינם רצויים.

★ ★ ★

כך הגענו

סיפר משה חדד: נולדתי לפני 36 שנה בעיר תוניס, לאבא היה בית־מלאכה לתפירת נעליים. הלכתי לבית־ספר אליאנס ולמדתי שם עשר כיתות. אחר־כך עבדתי בחברת אוניות, ובערב למדתי הנהלת־חשבונות. כשב־1937 החל חוסר־העבודה הגדול, פוטרתי. הלכתי לאבי ועזרתי לו בתפירת נעליים. ב־1940 התגייסתי לחיל הים הצרפתי, עד שנשלחנו הביתה עם כניעתו של מרשל פטן.

לפתע התחלתי לחשוב גם אני על ישראל. כבר ביקרתי בה פעמים מיספר, במילחמת־העולם השניה. החלטתי ש־נעלה. כולם סיפרו שטוב שם. איש אחד מהסוכנות סיפר לי, כי אוכל לפתוח בארץ בית־מלאכה לתפירת נעליים. היו עימנו 26 ארגזים — כל המכונות הדרושות לבית־מלאכה.

עלינו ארצה, לא היה לנו אף אחר. האיש מהסוכנות הבטיח שמיד יעזרו לנו להקים את בית־המלאכה, אבל לא היה אף אחד. היה זמן של קיצוב, ולא היה עור. ראיתי שרק בעלי קשרים ופרוטקציה יכולים להשיג עור, אז מכרתי את כל המכונות וקניתי מכונית־משא משומשת מעודפי הצבא הבריטי.

★ ★ ★

בעירו של אברהם אבינו

התיישבנו בבאר־שבע. קיבלנו גם שיכון יפה, כי באנו בין הראשונים. מכונית־המשא לא היתה טובה: תמיד צרות, תמיד תיקונים. לא ידעתי מה לעשות. לבסוף כבר אי־אפשר היה לנסוע בה. הפסדנו את כל הכסף.

הלכתי לעבוד בתור פועל פשוט. במיקצוע שלי, תפירת נעליים, לא היתה עבודה. רק בתל־אביב, אבל שם לא היתה לי דירה.

עבדתי קצת בסולל־בונה. אחר־כך היו פיטורים. פוטרתי. עבדתי קצת במחלקת עבודות ציבוריות. אחר־כך היו פיטורים. פוטרתי. רציתי להיכנס לקיבוץ. בבאר־שבע היו נציגי קיבוצים שונים. שלחו אותי לנאות־מרדכי, עבדתי בחינה בתפירת נעליים בבית־החרושת שלהם לנעליים. רצו לקחת אותי, אבל אחר־כך אמרו לי שלא לוקחים מישפחה עם שיבעה ילדים.

הלכתי לעבוד באילת. לא היה איכפת לי לעבוד שם, אבל ביתי נשאר בבאר־שבע והייתי מבקר רק כל חודשיים בבית. לעבור לאילת, לא יכולנו, כי אשתי לא סובלת את האקלים.

עבדתי אחר־כך בכורנוב. שם כבר היה טוב, באתי כל שבועיים הביתה. אבל אשתי חלתה ורציתי להיות ליד הבית. עבדתי בנגבה בתור פועל שחור, עבדתי שם בחקלאות. אמרו עלי שאני פועל טוב. פשוט, אני אוהב לעבוד ואם משלמים לי למה לא לעבוד?

הלכתי למזכירות, אמרתי שאני רוצה להיות חבר יחד עם אשתי והילדים. הם אמרו: „רק ארבעה ילדים מקבלים, שיבעה לא." שוב חזרתי לעבוד במע"צ, ושוב בקיבוצים אחרים. הייתי בקיבוצים של איחוד הקיבוצים, השומר הצעיר והקיבוץ המאוחד. לא איכפת לי, אני לא יודע פוליטיקה. אבל היו לנו יותר מדי ילדים.

★ ★ ★

אנו הולכים למושב

הלכנו למושב. חיסלנו את השיכון שלנו וקיבלנו משק בשרבל 1. היה לנו טוב שם. אני אוהב חקלאות. גם אשתי אוהבת. נבחרתי שם לוועד והייתי אפילו אחראי לביטחון. אבל אשתי לא ישנה בלילות. היו באים כל שבוע מסתננים. ברוך השם לא עשו דבר, אבל אשתי פחדה לילדים, לא ישנה בלילות. אחרי שנה עזבנו. היה לי כל־כך חבל. אני אוהב את הארץ ואת האדמה.

עברנו למיגדל אשקלון. זה היה לפני שנתיים. קיבלנו צריף במעברה. קנינו אותו ב־100 ל"י מאחר שעזב. כבר לא נשאר לנו כל כסף, הכל הלך.

תחילה עבדתי בעבודות ארעיות. אחר־כך הייתי שוב מחוסר־עבודה. אחר־כך אמרו: יש עבודה ביובל־נד. הלכתי לעבוד שם.

עבדתי בתור ברזלן. עבדתי קשה. הייתי עובד שעות נוספות ושבתות ואחר־כך קיבלתי 150־170 ל"י בחודש. זה לא הרבה ולא היה מספיק כסף.

הבת הבכורה שימחה נמצאת בקיבוץ בית־קמה. שלחו אותה לשם לפני כמה שנים מעליית־הנוער.

★ ★ ★

עשיתי שיגעון

עבדתי כמו חמור. אשתי בבית אמרה: אי־אפשר לחיות ככה. לילדים אין עתיד, מה יהיה? הבכורה לומדת טוב בקיבוץ, אסתר, השניה — הכי טובה בכיתתה, גם השאר תלמידים טובים. אבל מה יהיה אם אין לנו כסף?

כמעט השתגעתי. רציתי שלילדים שלי יהיה טוב — ואשתי אמרה: לא טוב לילדים. אנחנו גרים במעברה. הילדים משחקים בליכלוך. אין לנו אפילו מיקלחת. בכל המעברה אין מיקלחת, ובית־השימוש במרחק 400 מטרים מהבית. אשתי אמרה: מה יהיה, ככה תמיד לחיות? התעצבנתי. אפילו התעצבנתי מאוד. לא ידעתי מה יהיה.

לפני כחודשיים עשיתי שיגעון. לא הייתי מבסוט מהעבודה שלי, התפטרתי.

★ ★ ★

מיכתבים מפאריס

בינתיים אני מקבל מיכתבים מפאריס. המישפחה שלי עברה לשם. הם פתחו שם בית־מלאכה לתפירת נעליים, וגם לי ישיגו עבודה במיקצוע. אולי יהיה לי גם כן פעם בית־מלאכה ויהיה לנו יותר טוב. אדון, אתה כותב, כתוב. לי כבר לא יעזור, אנחנו עוזבים. אבל בכל זאת כתוב, אולי יעזור לאחרים. כי חבל, חבל.

שוב פניתי לקיבוצים, אבל אף אחד לא רצה אותנו. בן־גוריון אמר שמי שיהיו לו הרבה ילדים ממלא חובה לאומית. אבל הוא לא התכוון אלינו, כנראה.

כשלא היה לי טוב רציתי להיכנס למפא"י. אמרו לי: אתה כבר שבע שנים בארץ, עד עכשיו לא היית במפא"י, למה לא נכנסת אלינו לפני זה? לא קיבלו אותי.

★ ★ ★

„מדוע אינך נוסע?"

הלכתי בפעם הראשונה בחיים שלי לעזרה סוציאלית. לא רציתי כסף. אני לא איש בשביל לקחת כסף, אני יודע לעבוד. אבל רציתי שיעזרו לי למצוא פרנסה. שמעתי שיפתחו חנויות בשיכון החדש, חשבתי — אולי מחנות יש פרנסה יותר טובה. אמרו לי שאין — אין בשבילי כלום.

אמרתי לאשה שעבדה שם: תמליצי עלי לראיון עם נשיא המדינה, אספר לו מה שקרה לי במשך כל הזמן — הוא יבין ויעזור. היא לא המליצה, היא רק אמרה לי: „למה לך כל זה? אם אתה יכול לנסוע לצרפת — אז למה שלא תיסע?"

לא הלכתי אליה יותר. היה מספיק. הלכתי הביתה ואמרתי לאשתי: די. נוסעים לצרפת. אני לא יכול לסדר כלום. קיבוץ לא רוצה אותי, בעזרה סוציאלית לא עוזרים לי. אז מה? לילדים לא יהיו כאן סיכויים.

הלכתי לקונסוליה הצרפתית, סידרו לנו תיקף היתרי־כניסה לצרפת. הלכתי גם לעליית־הנוער, הסכימו לקבל את אסתר לקיבוץ.

אני ארוויח קצת כסף בצרפת, ואז שוב נחזור. אני אוהב את הארץ ואני משאיר פה שתי בנות. אבל בצרפת יש קרן להורים שיש להם הרבה ילדים, יעזרו לנו. עבור כל ילד מקבלים 10 אלפים פרנקים. יעזרו ואז נוכל להתקדם. כשנחזור נהיה יותר זהירים.

גם עכשיו, אילו היה קיבוץ מוכן לקבל אותנו, אז לא ניסע. אני אעבוד כמו חמור, אני אעבוד קשה, כי אני אוהב את הארץ, אתה מבין?

★ ★ ★

לא קל למכור ילד

במשך כל השיחה, לא יכולתי להחליט את מי ביקש משה חדד לשכנע: אותי או את עצמו. נראה היה כי עדיין לא השלים עם הרעיון של מכירת בנו.

כי לא קל למכור ילד — אפילו תמורת כרטיס־נסיעה לחיים חדשים.

הכתבה המקורית של „העולם הזה": (26.4.56)
„תמליצי עלי לראיון עם נשיא המדינה..."

ארץ אוכלת עוליה

אונס, שוד והצתת דירתה לא הצליחו לשכנע את ריטה דונ"ב לחזור לארצות־הברית. אך המיפגש עם הביורוקראטיה הכריע אותה

„רציתי לאמר לך שאני חו־שבת לחזור לאמריקה," אמרה לי ריטה בקול רוטט לפני שבוע.

נדהמתי. שמונה שנים אני עוקבת אחרי יסוריה של ריטה בישראל, והח־לטתה הנחושה לדבוק בארץ. תמהתי מה הכריע אותה.

ריטה, בתחילת שנות ה־40 שלה, רווקה אמריקאית, עלתה לארץ ב־1980. שלושה חדשים אחרי עלייתה לישראל נאנסה באיומי־אקדח על־ידי צעיר שנתן לה טרמפ. הוא גם שדד אותה.

היכרתי אז את ריטה, כאשר ראיינתי אותה כקורבן־אונס. התפעלתי מאומץ־רוחה, כושר־דיבורה, מהאינטליגנציה הגבוהה שלה. ריטה ביקשה אז שזהותה לא תחשף, והתראיינה כ„איריס" (העולם הזה 26.5.82).

מנעוריה חלמה ריטה לעלות ליש־ראל, ובמשך 20 שנה נעה ונדה בין ישראל וארצות־הברית. בינתיים למדה באוניברסיטה, וסיימה את הלימודים לתואר ראשון, שני ושלישי בחינוך מיוחד. היא עלתה לישראל בעיקבות מודעה בניו־יורק טיימס, שבה נאמר כי ישראל מחפשת מורים.

מאז פגישתנו הראשונה שמרנו על קשר בינינו, וריטה נהגה לדווח לי על כל אסון חדש שקרה לה בארץ. ידעתי על ניסיונות לפרוץ לדירתה, על ההצתה שכילתה את מחצית הדירה ועל התקופה הקשה שעברה כשהיתה מחוסרת־עבודה, במצב כלכלי נוקא. אבל מעולם, אף באחת מתקופות קשות אלה, לא העלתה ריטה אף הירהור אחד של ירידה. היא דבקה בארץ, באהבה נואשת של הגשמת חלום נעורים, ושום דבר לא יכול היה לייאשה. הייתי נפעמת מהאופטימיות הסוערת שלה, שגברה על כל אסון וצרה.

שאלתי את ריטה מדוע החליטה לחזור לאמריקה, והיא אמרה לי כי במפתיע היו אלה דווקא פגישות עם הביטוח־הלאומי, מס־ההכנסה וקופת־החולים, ששברו אותה, וגם שכן בבית המשותף שלה, שהתחיל לבנות דירה על הגג וירד לחייה. „אבל גם עכשיו אינני בטוחה עדיין שאסע, אני עוד חוככת בדעתי," אמרה לי, „כאשר אח־ליט סופית לנסוע, אכתוב מיכתב מפורט לכל מיני אישים בציבור." הצעתי לה את שרותיו של העולם הזה, והיא קיבלה אותם בשימחה.

לקראת אנרכיה

זה סיפורה של ריטה:

קרל מנינגר בסיפרו מה קרה לחטא? מספר על מיקרה של תריסר אנשים, שירדו לים בסירה וטבעו. האחד מהם קדח חור בדפנות הסירה, ואחר ראה אותו קודח את החור, אבל שתק ולא אמר מאומה. אשמתו של זה ששתק דומה לאשמתו של זה שקדח את החור. ואני לא רוצה להיות כמו האדם שראה ושתק.

זה מפריע לי שאני רוצה לרדת, מפני שאני רואה כי כל המערכות בישראל מתמוטטות. הכל הולך כאן לקראת אנרכיה, ואני רוצה לקפוץ מהאוניה. לא יתכן שאני אעשה זאת. הרי לא לשם כך עליתי לישראל!

בגיל 5 קיבלתי מהורי בברוקלין מקרן־שקופיות. אחת השקופיות הרא־תה את תל־אביב של אז. מאז חלמתי לגור כאן. זה הפך אצלי למטרת־חיים!

בגיל 16 הגעתי בראשונה לישראל. זה היה ב־1962. שהיתי אז חצי שנה בקיבוץ. אבל לא אהבתי את החיים בקיבוץ, וידעתי שזה לא מתאים לאו־פיי.

חזרתי לאמריקה, למדתי ועבדתי, ותיכננתי לחזור לישראל. 20 שנה התנדנדתי בין ישראל וארצות־הברית. הייתי אוספת כסף ובאה לישראל. כאשר היה הכסף נגמר לי, הייתי חוזרת לאמריקה, וחוזר חלילה.

בינתיים הספקתי לעשות תואר ראשון, שני ושלישי בחינוך מיוחד. ב־1980 ראיתי בניו־יורק טיימס מודעה ש־ישראל מחפשת מורים. שוחחתי עם שליח, דיברתי עם הוריי והחלטתי שה־פעם זה סופי, אני עולה לישראל.

ההפתעה הראשונה היתה כאשר ניגשתי למישרד־החינוך בישראל וה־מודעה בידי, ושם אמרו לי שאינם יוד־עים משום דבר. אבל בסופו של דבר קיבלתי עבודה כמורה לאנגלית בבית־ספר תיכון. גרתי בבית־ברודצקי בר־מת־אביב, והייתי מרוצה מאוד.

ביום־שבת אחד, שלושה חדשים אח־רי שעליתי לישראל, החלטתי לנסוע לירושלים בטרמפים, כפי שנהגתי ב־נסיעותיי הקודמות לישראל. בחור צעיר אסף אותי, וליד בית־שמש סטה מהכביש הראשי, שלף אקדח ואנס אותי. הוא גם שדד שרשרת־זהב מ־צווארי ואת ארנק הכסף שלי.

מוזר, אבל כאשר זה קרה חשבתי: „איזה מזל שזה קרה לי בישראל ולא בארצות־הברית, כי שם היו גם רוצחים אותי."

זכרתי מיקרה שקרה לצעירה שהת־גוררה בשכנותי בניו־יורק. יום אחד היא נאנסה ליד השיכון שלנו, והאנס חתך את שתי זרועותיה.

אונס, שוד ופריצה

בזמן האונס עבדתי בבית־ספר תיכון בתל־אביב, לימדתי בכיתה י"א. כאשר פנו אלי מהטלוויזיה, הס־כמתי להתראיין, אבל לא רציתי בגילוי זהותי. חששתי פן יפגע הדבר נפשית בתלמידי. פחדתי שהם ייכנסו לחרדה כאשר ישמעו שהאונס קרה לאדם שהם מכירים. זו היתה הסיבה היחידה לכך שלא נחשפתי.

אבל זה לא עזר. מסתבר כי למרות עיוות הקול והדמות, כמה מהם הצליחו לזהות אותי. ואני זוכרת טראומה איומה, כשאני עומדת מול הכיתה ונערה אחת צועקת אלי: „זו היית את!"

אני לא יודעת לשקר, ולא ידעתי מה לעשות. לבסוף בא מנהל בית־הספר ל־עזרתי. אני חושבת שהוא כינס את התלמידים ואמר שזו לא הייתי אני.

האנס נתפס אחרי כמה חודשים, אחרי שאנס עוד כמה נשים. אלא ש־אותי לא הזמינו מעולם למשפט. שו־טר, שהגיע יום אחד לבית־הספר, אמר לי כי דגימת־הזרע שנלקחה ממני לא תאמה את זרעו של הנאשם. הוא התחיל

אילנה אלון ■

(המשך בעמוד 40)

את ההצלחה הזאת אי אפשר להפסיק

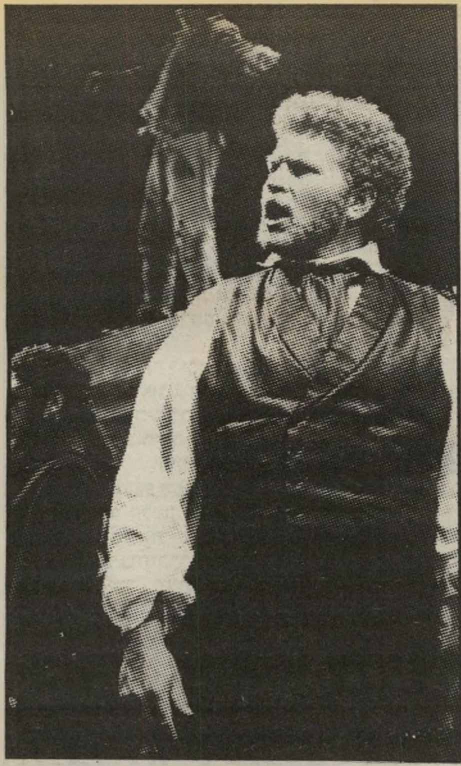

סריקת השנה שחלפה בחיפוש אחר דבר להתגאות בו אולי לא תעלה ממצאים רבים, אבל בין אלה תבלוט לבטח הפקת „עלובי החיים" בתיאטרון הקאמרי, ההפקה שזכתה לביקורות האמנותיות הטובות ביותר בתיאטרון העברי בארץ.

לא במקרה נעשה כאן שימוש במונח הפקה. 300 אלף צופים ראו את „עלובי החיים" בשנה הראשונה, רבים מהם יותר מפעם אחת (בהם גם כאלה שבאו ליהנות ממנה ארבע וחמש פעמים) וההצלחה הזאת נמשכת עתה זה השנה השניה עם אותו הצוות, על הבימה ומאחוריה.

בחרנו במונח הפקה כדי להדגיש שלא מדובר כאן בנס: הצלחת ההצגה, השמירה על הרמה ואף שיפורה הבלתי פוסק הינם תולדה של תופעה שאיננו מורגלים בה בישראל, אם בעולם התיאטרון או מחוצה לו: מקצוענות, אם תירצו, אנטי־חאלטורה.

בדרך כלל, כעבור מספר הצגות, משפגה הראשוניות וההתרגשות של העושים במלאכה, פגים גם הריכוז והתשרקה שלהם ורמתה של ההצגה יורדת. מי שראה בארץ הצגה בשנית או בשלישית מכיר את התופעה. לא כך ב„עלובי החיים".

כאן, לא זו בלבד שהדרמה נשמרת, אלא אף עולה. אלה ששבו לראות את ההצגה בשנית ובשלישית יעידו כי כך הדבר. ל„פלא" הזה יש הסבר פשוט: רצון והקפדה. מייקל דאונס, עוזרו של בימאי ההצגה סטיבן פימלוט, נשאר בארץ ומלווה את ההצגה מדי ערב, כמוהו גם המנהל המוסיקאלי אלדד שרים, הבימאי עצמו מגיח מדי כמה חודשים במפתיע מחו"ל וכך גם מעצב הקול והתאורה ואם בכך לא די, חוזר מדי חודש כל הצוות אל ההתחלה ומקיים שבוע חזרות, כדי לשמר וכדי לשפר.

הצלחת ההצגה, המשך ההצלחה, השמירה על הרמה ואף שיפורה הבלתי פוסק הינם תולדה של תופעה שאיננו מורגלים בה בישראל, אם בעולם התיאטרון או מחוצה לו: מקצוענות. אם תרצו, אנטי־חאלטורה.

המפיק הבריטי מקינטוש: לתרגם את התרגום העברי...

עוד שני יוצרים העניקו ל„עלובי החיים" תרומה ישראלית מקורית שעשתה את ההפקה לטובה בעולם. רות דר עיצבה תלבושות מרהיבות ותפאורה יוצאת מן הכלל, הן באסטטיקה הבימתית והן בפונקציונאליות שלה, תפאורה שקצרה שבחים מפי כל — החל בצופי ההצגה המשמיעים דרך קבע קריאות התפעלות. (בהפקות אחרות ברחבי העולם הועתקה התפאורה המקורית, הבריטית). תרגומו של אהוד מנור כה מוצלח, עד שמקינטוש שקל לתרגמו חזרה לאנגלית כדי להשתמש בו בהפקות האחרות... על אלה יש, כמובן להוסיף את התאורה של בריאן הריס הבריטי, ואת מערכת ההגברה המשובחת בעולם שנרכשה בעבור ההפקה (ושתישאר עתה בתיאטרון), ושבתפעולו של המומחה הבריטי ג'ונתן דינס מחברת „אוטוגראף", עושה את ההאזנה להצגה חווייה שניתן להשוותה רק להאזנה לתקליט קומפקט עם אוזניות. השחקנים־זמרים, המתזמר ג'ון קאמרון והמנהל המוסיקאלי אלדד שרים ראגו לכך — ובהצלחה הידועה — שיהיה למה להאזין. מלבד היוצרים שהוזכרו לעיל, שותפים מאה איש לביצוע היומיומי של ההצלחה המתמשכת הזאת: 30 שחקנים־זמרים, 20 נגנים ו־50 אנשי צוות.

לדעת המפיק האנגלי קמרון מקינטוש, ההפקה הישראלית היא הטובה והמוצלחת מבין כל הפקות "עלובי החיים" ברחבי העולם ☆ הוא בחר בדודו פישר לגילום התפקיד הראשי בהצגת גאלה חגיגית בפני מלכת בריטניה, עם שחקנים מההפקות השונות של ההצגה ☆ מקינטוש אף שקל לתרגם את תרגומו העברי של אהוד מנור חזרה לאנגלית כדי שישמש את ההפקות האחרות...

מייקל דאונס, עוזרו של בימאי ההצגה, סטיבן פימלוט, נשאר בארץ ומלווה את ההצגה מדי ערב: כמוהו גם המנהל המוסיקאלי אלדד שרים: הבימאי עצמו מגיח מדי כמה חודשים במפתיע מחו"ל וכמוהו גם איש ההגברה: אם בכך לא די, חוזר מדי חודש כל הצוות אל ההתחלה ומקיים שבוע חזרות, כדי לשמר וכדי לשפר.

המוצלחת מבין הפקות "עלובי החיים" בעולם

כמובן שכדי להגיע להצלחה כזאת צריך שיהיה מה לשמר ולשפר. יש כמובן ויקטור הוגו, שסיפורו הקלאסי, הפונה לכל גיל ולכל רובד באוכלוסיה, הוא הבסיס למחזמר (מעניין שגם במחזות זמר אחרים שהפכו נכס צאן ברזל של הז'אנר, כמו „גבירתי הנאווה" או „סיפור הפרברים" מבוססת העלילה על קלאסיקה). וישנם כותבי המחזמר, אלן בובליל וקלוד מישל שונברג שהשכילו להעניק לסיפור שפה בימתית מבריקה. אלה יצרו את התנאי הראשון להצלחה. את התנאי השני — הפקה מקצועית השואפת לטוב ביותר האפשרי בקנה מידה בין־לאומי מימשו המפיק הבין־לאומי ובעל הזכויות קמרון מקינטוש („חתולים", „פאנטום האופרה") ומי שהפיק את המחזמר בארץ, התיאטרון הקאמרי. בחוזה ביניהם העניק מקינטוש לקאמרי את הזכויות הבלעדיות „להעלות או לגרום להפקה ברמה מהמדרגה הראשונה, עם שחקנים, כוריאוגרף, תפאורה ותלבושות מהמדרגה הראשונה, בעברית". הקאמרי, כידוע, הצליח מעל ומעבר לעמוד בכל אחד מהתנאים האלה. לא רק בגלל נהירת הקהל נהנה מקינטוש ממתן הזכויות לתיאטרון הקאמרי. לדבריו, ההפקה הישראלית היתה הטובה והמוצלחת מבין כל הפקות „עלובי החיים" ברחבי העולם, לרבות בלונדון ובניו־יורק. בהצגת גאלה חגיגית שנערכה לפני כמה חודשים בלונדון בפני המלכה, בהשתתפות שחקנים מההפקות השונות של המחזמר ברחבי העולם, נבחר דודו פישר הישראלי לגלם את התפקיד הראשי, תפקידו של ז'אן ולז'אן. פישר, אגב, ימשיך לגלם את התפקיד בהפקה האמריקאית בברודוויי, כשתרד ההצגה בארץ.

הקאמרי עמד בכל תנאי האיכות שהעמיד בפניו המפיק הבין־לאומי, בלי לחסוך על איכות, בהנחה, שהוכיחה את עצמה כנכונה, כי האיכות תביא קהל. כך, בחירת רוב ממלאי התפקידים הראשיים מעולם הבידור (שלומית אהרון, ריקי גל, יובל דור, ליאור ייני, דודו פישר שהיה אלמוני ושנמצא עתה בדרך להיות כוכב בין־לאומי וטל אמיר שהיא התגלית השנייה של „עלובי החיים"), בחירה שהרימה לא מעט גבות כשנודע עליה, העניקה להפקה את העוצמה ואת היות הדמויות שעל הבמה „גדולות מן החיים". תרם לכך לא מעט בימויו של סטיבן פימלוט הבריטי, שאיפשר לכל אחד מן הכוכבים האלה לבלוט ולהפגין איכות של כוכב במסגרת האנסמבל. לצד כוכבי הבידור גונבים כמעט את ההצגה תיקי דיין ואלברט כהן, צמד שחקני הקאמרי הוותיקים, בתפקיד בני הזוג טנארדייה המרושעים, ומעניקים לעלילה הדרמאטית —בלי לחרוג ממנה! — אתנחתות קומיות בלתי נשכחות.

דודו פישר

שלומית אהרון

תיקי דיין

אלברט כהן

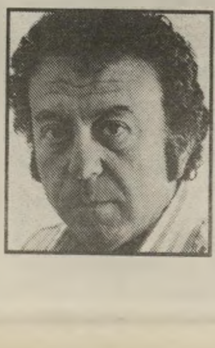

הבקורת משבחת פה אחד:

„... התיאטרון הקאמרי בוודאי קובע כאן סטנדארטים חדשים של הפקה בתיאטרון הישראלי, וכל מי שירצה להעלות מחזמר יצטרך להשתוות לפחות לזה. הוא מעלה את הפקת התיאטרון בישראל ללייגה גבוהה ביותר, ברמה העולמית. להסיר את הכובע..."

(מיכאל הנדלזלץ, „הארץ")

...ההצגה היא בוודאי ציון דרך בתולדות ההפקה בתיאטרון הישראלי. מחזות־הזמר שיוצגו אחריה יצטרכו ללמוד להסתדר לפי הסמן החדש הזה. אם הפרסומת טענה שזהו מחזמר שעשה היסטוריה, כי אז בתיאטרון שלנו זו אמת לאמיתה..."

(אליקים ירון, „מעריב")

„במשפט הבא יש אולי טיפת גוזמה, אבל „עלובי החיים" מאת אלן בובליל וקלוד מישל שונברג, על־פי הרומאן המפורסם של ויקטור הוגו בבימויו של סטיבן פימלוט ובהפקת התיאטרון הקאמרי, הוא אולי המחזמר הראשון שראיתי, שיש בו עומק היסטורי, מוסרי וסמלי בנוסף להיותו „ספקטאקל" מפואר, עם מוסיקה נהדרת, כמו שמחזמר טוב חייב להיות, ובנוסף לביצוע ממדרגה ראשונה..."

(בועז עברון, „ידיעות אחרונות")

„כל המעוף, הדמיון וההעזה שהושקעו בהפקת 'עלובי החיים' מצדיקים את התוצאה המרהיבה. מותר, אם כן, הפעם, לכתוב את המלה שלמות בלא הסתייגות, בלא מאמץ..."

(מירי פז. „דבר")

להתעמל בסינית

אריאלה רותם חשבה שהיא שמנה מדי. היא מצאה את הפיתרון בשיטה סינית, המבקשת לאזן את הזכרי והנקבי בגוף האדם. רונן בר הצטרף לשיעור

אריאלה רותם לא מצטיינת ברזון. נהפוך הוא, היא די מלאה. זה כאילו אינו מתיישב עם המיקצוע שלה: מורה לבאלט.

ילדה טובה חיפה. למדה בבית־הספר הריאלי, בימיו הטובים, ומשם פנתה ללימודים רציניים של הבאלט. החיפוש התמידי שלה אחרי חידושים והמצאות בתחום עיסוקה הביאו אותה להתקשר, לפני 25 שנה, לשיטת אר־איי־די בלונדון.

מאז, בכל קיץ, שולחים מנהלי האירגון הזה מורים לארץ, כדי לבחון את תלמידיה של אריאלה.

„ואף על־פי שהעבודה מציבה לי לוח־זמנים עמוס מאוד, משהו היה חסר. המשכתי לתור את הארץ בניסיון למצוא משהו שיחזיר לי את הכושר מימים־ימימה. לרקוד בעצמי כבר לא יכולתי, והרגשתי שהגוף פשוט מתנוון.

„ככה הסתובבתי מיוגה לשיטת־אלכסנדר ולעוד קורסים מסוג זה. חיפוש אינסופי ומייאש אחרי הדרך הנכונה בחיים. הרגשתי שזה לא זה, שהעצמות ממשיכות להירקב מבפנים.”

האם הגיעה למיסטיקה?

„לא, נזהרתי שלא לגעת בתחום הזה. אני נגר. אפשר מדי פעם לקחת שיעורים אצל אנשים רציניים על קבלה, אבל לא ככת.”

לפני 11 שנים מצאה סוף־סוף את הדרך הנכונה בשבילה. באקדמיה למוסיקה בתל־אביב פגשה מורה יפאנית לאמנויות, שבילתה שנים רבות בסין ושלמדה שם אומנות עתיקת־יומין: טיי־צ'י.

„תמיד שמעתי על הדבר הנהדר הזה, אולם לא מצאתי מורים. רק אחרי שהתעמקתי התברר לי שעולם ומלואו קשורים בטיי־צ'י. ואפילו בפינלנד הרחוקה והקפואה מצאתי דייג זקן אחד שהוסיף הרבה לידיעותי על זה.”

אריאלה גרושה, והחופש הזה מעול־בעל קוסם לה. היא נסעה למרחקים, לקחה שנת־חופש ועזבה את הארץ לטובת ארץ הכובעים רחבי־השוליים, מכסיקו.

„אף אחד לא עצר בעדי. ישבתי במכסיקו. מדי פעם יצאתי לגיחות ארוכות לארצות־הברית. עברתי עוד שני קורסים ארוכים אצל מורים סיניים.

„אפשר לראות בטיי־צ'י תרבויות שונות. המורה הסיני ביקש ממני, בפגישתנו הראשונה, להרגים לו משהו, ומיד בתנועת־הדג הראשונה שביצעתי, הוא הביט בי, נאנח, וציין שלמדתי אצל מורה יפאני. התנועה כתובה באופן זהה, אבל אופן הקימור הוא הנותן לטיי־צ'י את האופי השונה בכל מדינה.”

עיריית קריית־מוצקין החליטה להקים מועדון לזיכרו של קדוש־דמשק, אלי כהן. אריאלה רותם הוזמנה לפני שנה לתת בו שיעורים. בקיץ היו הכל בחופש. רק תלמידה אחת הגיעה. שרי בן־אור למדה בשעתו אצל אריאלה באלט, כשהיתה ממש ילדה. כמה שנים לאחר־מכן חודש הקשר, ושרי הצטרפה למעגל הטיי־צ'י.

„במקור היתה זו פעילות גברית לחולצים נעליים, זורקים את הזרועות לאוויר שלוש פעמים, לשם חימום, ופוסעים למרכז, לעבר הבלתי־נודע.

„הטיי־צ'י נוצר לפני 2000 שנה,” מסבירה אריאלה, „בנסיעותי הרבות לחו"ל חיפשתי עדויות כתובות, שיאששו הנחה זו. אולם נראה שאין כאלה, ולכן קיבלתי את דברי הסיני שלי.

„מינזרי ההרים הגבוהים בסין יצרו את הקאראטה והקונג־פו, וגם את תחילת הטיי־צ'י.

„במקור היתה זו פעילות גברית לחלוטין. עד היום אני נהנית לצפות בגברים, ובעיקר בלוחמי קאראטה, כשהם עושים טיי־צ'י.

„הנזירים חיפשו דרך להגשים את המדיטציה באופן אקטיבי. אפשר לראות בתנועות שלנו גם יסודות של יוגה וגם שילוב אפקטים מסויימים מתורת הזן*.

(המשך בעמוד 24)

*זן – שילוב של פילוסופיה ותנועה למען פיתוח האישיות. חלק נכבד מוקדש בזן לתנועות קרב ומילחמה.

טיי־צ'י בישראל

מדי כמה חודשים כובשת את העולם המערבי בסערה איזו שיטה חדשה, המבטיחה למשתמשיה אריכות־ימים ובריאות נפשית וגופנית ללא גבול. שיגעון החזרה לטבע עוזר לשיטות אלה להתפתח. כל אחת מהן מעוררת ויכוח סוער בעולם הרפואי הממוסד, הנדרש להחליט האם שיטת הפיסו־תראפיה או שיטת הריפוי עוזרת או מזיקה.

לפני כמה שבועות שוב התעורר הוויכוח סביב פרשת הפירסומים הסנסציוניים בשבועון ניטשר. הפירסומים התיימרו להוכיח מעל לכל ספק את אמיתות הרפואה ההומאו־פאטית.

הטיי־צ'י עדיין לא נבדק יסודית, אולם הוא כבש לו מקום של כבוד בין עשרות השיטות הטיבעיות המסתובבות היום, חופשי־חופשי, בשוק.

בישראל לא היה קשה לאתר מכורים לעניין, וכולם גינו את הפשע שעושים בני־אדם בהניחם לגופם להתנוון. גם ספר הטיי־צ'י כבר נמצא בארץ, וניתן להשגה.

החוג לתיאטרון באוניברסיטת תל־אביב משלב בלימודיו שיעורי־תנועה רבים, שיעורים הכרחיים למי שרוצים לעלות על בימות. בזמן האחרון הוסיפו שם גם טיי־צ'י, כחלק אינטגראלי מהשיעורים.

ידיעות, שעדיין לא הוכחה לגמרי אמיתותן, סיפרו על יוזמה בבית־החולים רוטשילד בחיפה. הרופאים רוצים שם להכניס טיי־צ'י לשיקום הנפגעים והלוקים בבעיות גפיים. הם אף ניסו ליצור קשר עם מישהו מהמומחים, אולם הוא נותק, ולא ברור מה עלה בגורל היוזמה.

אחד מתלמידיה של אריאלה „נדלק” על הנושא, אסף מטלטליו תחת זרועו האחת, לקח את חברתו תחת זרועו האחרת, ונסע ליפאן, לאיזור הר־פוג'ימה, ללמוד מהנזירים. הוא נמצא שם כבר שנה ומשהו, וכשיחזור, בעוד שלוש־ארבע שנים, יהיה מומחה בעל שם.

שיעור בטיי־צ'י
לא כמו סמים וכדורי־מרץ

מזון בריאות לחובבי הכושר ★ אוכל יפאני לעודד גרא ★ מיקי־מאוס ונרות לשלווה בן־גל ★ יפה ירקוני לא הגיעה

זיוה נצר (במרכז) אוחזת בידה נר דולק כשמימינה אלונה פרידמן ולשמאלה ביאטריס גייר. נצר נפרדה לפני חודשיים מבן־זוגה עמיחי בן־דויד, ואחרי משבר בן חודשיים היא שוב מאוששת ונראית

נימרוד דרייפוס הכדורגלן־לשעבר ובעליו של מכון־הבריאות, הדגים לנוכחים הרבים, ש־הוא בבחינת נאה דורש נאה מקיים ואכל מהמזון שהוא מוכר בתיאבון רב. מאכילות אותו הדוגמניות קלרה רון (מימין) ושרי חן (משמאל).

ספורט צימחוני

כל אוהבי הספורט, הבריאות והכושר הגופני הגיעו למסיבה שערך איש־הספורט **נימרוד דרייפוס**, בעליו של מכון־הבריאות נאוטילוס, כדי לחגוג את פתיחת מיסעדה צימחונית חדשה. מעתה הם לא רק יעשו ספורט במכון, אלא גם יוכלו מזון־בריאות. כצפוי הגיעו לפתיחה חברי המועדון והרבה יפים ויפות, שבדרך־כלל לא עושים שום ספורט ואוכלים רק ג'אנק פוד, אך נראים לא פחות טוב, אם לא יותר, מכל אותם ספורטאים אחוזי בולמוס תזונתי מאוזן.

הבריאים והיפים התערבבו זה בזה, ואכלו ושתו אוכל בריא ומזין, אבל אחרי שעה של אוכל בריאותי רצו מרביתם למיסעדות הסמוכות, כדי להשביע את רעבונם באוכל של אנשים נורמליים, מלא בכולסטרול, וקלוריות רבות.

ביאטריס גייר (משמאל... רונה נפר... בתה, הדוגמן ירון פינק, חזרה לעבודה

אלית כץ (מימין) היחצ"נית של איש־העסקים יעקב נמרודי, בחברת איש־העסקים מייק פילדרבאום (במרכז) ו־שלי חושן (משמאל) יושבת־ראש הקרן יד ביד, בשימלת־ערב אלגנטית.

מיקי־מאוס בהפתעה

אפשר לכנות זאת פסטיבל **שלווה בן־גל**. הכל התחיל בנשף שערך מלון נפטון באילת לקרן יד ביד, שכל הכנסותיו היו להצלת תושב אילתי. על האירגון ניצחו **שלי חושן**, יושבת־ראש הקרן, **אלית כץ**, האחראית על יחסי־הציבור של רשת־המלונות של הכשרת־הישוב ושלווה בן גל שהטיסה מתל־אביב את הצוות הקבוע שלה.

הנדיבות והשפע שהעניק המלון הם כבר שם דבר, ודווקא האילתים עצמם הפתיעו בארישותם. אבל זה לא הפריע לכל התל־אביבים להשתולל ולשמוח.

שלווה בן־גל, שהנחתה את המופע, זכתה לפינוקים רבים מידידיה בנוסף לשלושת ימי הפינוק במלון. אולם ההפתעה הגדולה נחתה עליה בתל־אביב. בסוף השבוע התאספו כל חבריה באולם הווי־אי־פי בסינרמה, כדי לחזות בתצוגת־אופנה שהיא ערכה. בסיומה של התצוגה עלו לבימה כל אנשי־הצוות שלה. הדוגמן **מוטי רייף** היה מחופש למיקי־מאוס ואחז בידו עוגת יום־הולדת מעוטרת בזיקוקין די־נור. שיירת דוגמניות צעדה מאחוריו כש־בידיהן נרות דולקים, וכל הקהל, שמנה 300 איש, הצטרף לשירת יום־הולדת שמח. שלווה בן־גל, שעדיין לא הספיקה להתאושש מאילת, פרצה בבכי שנמשך כמעט שעה, ולא הפסיקה להודות לחבריה ולידידיה על המחווה.

מייקל שטרן איש־הקייטרינג, רקד בחברת אמו ג'יין, בעוד אשתו רונית, שילדה לא מכבר, ישבה בחברת אחותה שירי ליד אחד מהשולחנות הסמוכים והתבוננה ברוקדים.

אופנה ואוכל יפאני

עודד גרא הציג את קולקציית־החורף שלו במלון הילטון. מיד לאחר מכן נערכה לו מסיבה בסושי בר. את המסיבה ערכה לו **ג'יין שטרן**, ידידה של מישפחת גרא, ואמו של איש־הקייטרינג **מייקל שטרן**. גם לו היתה סיבה לחגוג. **רונית**, אשתו, ילדה באחרונה בן בשם **סתיו**, אח לדין בן ה־8.

המסיבה החל בהגשת אוכל יפאני, אוכל סיני ושאר מעדנים מהמיזרח הרחוק. אך החוגגים, שמנו כ־50 איש, העדיפו ריקודים על אוכל, וכבר לפני הארוחה החלו כמה זוגות לנצל את רחבת־הריקודים הקטנה. כן נראתה **נורית יגלום**, בתה של אשת ויצ"ו, **רעיה יגלום**, כשהיא רוקדת עם חברה־לחיים הפירסומאי **ראובן יימר** ועודד גרא, שרקד עם גיסתו **אמינה סארים**. ואילו **צבי אברמוביץ** רקד עם **אלה**, אשתו של גרא.

שלווה בן־גל מארגנת התצוגות והמופעים היתה מופתעת לחלוטין כשהדוגמן מוטי רייף, המחופש למי־קי־מאוס, עלה על הבימה והגיש לה עוגת יום־הולדת, והיא פרצה בבכי ממושך. הרעיון להפתיע אותה היה של רוני מאנה מבעלי ה"סינרמה".

זהבה כספי מאגודת ידידי ה־תיזמורת הפילהרמונית רוקדת עם בן־זוגה עו"ד מיכאל פירון.

חיים לוי הבעלים של מועדון „המערה" הוא איש־עסקים שעשה חיל בניו־יורק והחליט לחזור ארצה, אחרי שהות של שנים בארצות־הברית. בפתיחה הוא עמד בכניסה ובירך את האורחים.

ומי לא בא?

מועדון המערה היפואי חגג פתיחה מחודשת בנוכחות עשרות אמנים ומ־אות אורחים. ביניהם היו גם כל בני מישפחת **סולימן הגדול**, הזמר **יזהר כהן**, אחותו **ורדינה** ושאר בני־המישפחה, האמנים **מני פאר** ו**טוביה צפיר** ורבים אחרים. בכניסה קיבלו את פני הבאים נערים ונערות מחופשים בתילבושות מיזרחיות מקו־ריות. כל אורח כובד בשתיה ובפרח.

יואל שר הגיע ישירות מנמל־התעופה אחרי שהות בהונגריה. **ננסי ברנדס** הגיע אף הוא ישירות מנמל־התעופה אחרי טיסה ארוכה מלוס־אנג'לס. הזמרת **יפה ירקוני** לא הגיעה. היא שוהה כעת בארצות־הברית אך שלחה מיברק־ברכה **לחיים לוי**.

באירועים שונים עם ידידה הפירסומאי ראובן ויטל. זיוה נצר היא דוגמנית־הבית של חברת האופנה „גוטקס". הדוגמנית אנאבל טמיר, כוכבת המופע של בן־גל, הצטנעה באחת הפינות, ולא השתתפה בתהלוכת הנרות המרשימה.

...נית, שבאח־ ...מבעלה ואבי ...לאה אחרי פרי־ דתם וכיום היא שוב מככבת בכל התצוגות. באירוע היא פגשה באופנאית מגי דוברוביצקי (מימין) שחזרה מסיור ממושך בחו"ל. דוברוביצקי שהתה כחודש ימים בצרפת.

מיכל בקר אשתו של איש־העסקים חיים בקר מצליחה תמיד למשוך תשומת־לב בהופעות האקסטרווגנטיות שלה. בקר הגיעה עם בעלה, חיים, והמרצדס החדשה שלה. הזמ־רת אילנה אביטל (בצילום מימין במרכז) בחברת המ־ארחים. אביטל באה בחברת בן־זוגה שי טוכמאייר.

כתב: זוהר אוהליאב, צילם: אלי דסה

■ להתעמל בסינית ■

(המשך מעמוד 21)

"הנזירים גם רצו לאכול פחות ולהיות ניזונים יותר מהאוויר הצח של ההרים הגבוהים. הטיי־צ'י עזר להם להתגבר על הרעב."

מתחילים בחימום. היא פותחת בתרגיל־הסרטן, במיוחד לשיחרור החוליות. עומדים בפיסוק ומתחילים לסובב בכוח רב את הפלג העליון של הגוף. אגב־כך זורקים בחוזקה את הידיים הצידה עד שהן מחבקות את הגוף, כל פעם לכיוון אחר. הגב נאנק תחת העומס, אולם החוליות חוזרות אחת־אחת למקומן, אגב קול התפוקקות.

אריאלה ניצבת איתנה בקידמת־האולם, ומורה לנו לחזור אחריה בזמן אמת על 32 תנועות הטיי־צ'י. חשוב מאוד לדעת איך לנשום. לא הצלחתי להחזיק את האוויר בריאות די זמן, ונראה שדרושה מיומנות רבה לשם־כך.

מחקים את אריאלה. לרוץ הרבה יותר קל. החוכמה היא לחבר בין התנועות בקשת רצופה. המון קפיאות של מיספר שניות על קצות האצבעות, המון עצירות ברגליים חצי־כפופות, כשכל השרירים מאומצים.

צינור־המפלט של הגוף

אשר לפילוסופיה שמאחורי הדברים: הנזירים של אז הלבישו משהו מאמונת־חייהם על התנועות המודרות הללו.

"גם פרויד קבע שיש בגוף האדם שתי נשמות: זיכרית וניקבית. שני כוחות הנלחמים זה בזה, ללא לאות.

"הסינים הגיעו לאותה המסקנה 2000 שנה לפניו. המטרה הפילוסופית־הפיסית של הטיי־צ'י היא לעשות 'באלאנס', לאזן ולהרגיע את המילחמה שבכל אחד מאיתנו. אין גבר מושלם ואין אשה מושלמת. הדבר שאותו אנו מכנים זכר הוא בעצם ייצור שבו גבר כוח אחד על השני, אולם ה'זרם' הניקבי עדיין מפעם בו בתסיסה.

"אפשר אולי להינתק מהזרמים הפנימיים ולהגיד שעצם התנועה האיטית הזו מביאה רגיעה, ומוציאה את כל התוקפנות שיש בך. אנו אוגרים כל העת אנרגייה. זה כמו מנוע הפולט גאזים. גם הגוף שלנו זקוק למפלט, וטיי־צ'י הוא, לעניות דעתי, צינור־המפלט הטוב ביותר." דיברי הכוהנת הגדולה.

האם העיסוק בהרגעה עצמית זו, כהגדרת אריאלה, עלול לגרום נזקים נפשיים?

"לא. יתכנו התעלויות לפסגות רוחניות גבוהות מאוד בשלב מתקדם של הלימוד. לי, כמורה, אין שום שליטה על העניין. אך מכאן ועד לסכנה נפשית, הדרך עוד ארוכה."

איך תלמידיה מרגישים אחרי השיעור?

"הקורס שאני מעבירה, ללימוד הבסיס בן 32 התנועות, אורך כשנה. 90 דקות כל שיעור. לאט־לאט־מבינים המתמידים את התועלת שבכל תנועה ותנועה. הרבה נושרים בדרך, לא מבינים את התועלת, כי רק למדו במשך חודשיים. את ההרגשה האמיתית, הרגשת השימחה הזורמת, חשים רק אחרי חצי שנה לפחות."

זה לא קצת הרבה?

"לימוד סדר־התנועות אינו קשה כלל, אולם הבעייה נעוצה בזרימה השוטפת של הדברים. אנשים באים גם למיפגש חברתי."

מהו הגיל שבו רצוי להתחיל?

"כיתות י"א, י"ב, הן האידיאליות להתחלה. טיי־צ'י מאוד עוזר לבגרות, ומאוד עוזר ללחץ מיבחני־הבגרות, ואני אומרת את זה מתוך ניסיונה האישי של הבת שלי. 10 דקות טיי־צ'י שקולות כנגד כמה שעות שינה, וחוץ מזה, טיי־צ'י איננו מזיק כמו סמים או כדורי־מרץ למיניהם."

ומשהו לגבי העתיד?

"מהשנה הבאה אני מלמדת טיי־צ'י בסטודיו בחיפה. חלום־חיי הוא להמשיך ללמוד. לנסוע ליפאן או לסין למשך שלוש־ארבע שנים, לשבת במינזר וללמוד את האמנות על בורייה. אין שם מורים. הנזירים לא עונים על שאלות. 'תבין לבד עם הזמן,' הם אומרים לך."

אלי דסה, העולם הזה

הדוקטור חיה פריגוזין (מימין) הפכה רופאה מפני שלקתה בפוליו כשהיתה תינוקת. זהו סיפור מרתק של אשה שהתגברה. מספרת נעמי רון

לחיות עם הפוליו

על מגיפת הפוליו של קיץ 1988 היא שמעה בראשונה כאשר ביקרה בניו־יורק. היא פגשה ידיד רופא, שיש לו מישפחה בארץ, והוא שאל אותה: מה קורה בארץ? יש מגיפה? מי צריך לקבל חיסון נגד פוליו?

הד"ר חיה פריגוזין, רופאה פנימית, היתה מופתעת, קצת נבוכה, כיוון שהיא לא ידעה על מה שהוא מדבר. היא אמרה שיש לשאול ידיד משותף, רופא ישראלי, מומחה למחלות זיהומיות.

עם חזרתה לארץ, התקשרה הד"ר פריגוזין לאותו רופא־מומחה, כדי להתעדכן לגבי מה בדיוק קורה בארץ בעניין הפוליו, ומה עושים. הוא נתן לה סקירה קצרה ושאל: תגידי, את קיבלת בילדותך את החיסון? היא אמרה שהיא קיבלה שלוש מנות של תרכיב סאלק, בשלוש זריקות, בגיל חצי שנה עד שנה.

אז איך ייתכן שחלית בפוליו? הוא שאל אותה. הד"ר אמרה שלה ולבני־מישפחתה, ולרופאים שטיפלו בה, לא היה הסבר לכך. עד לאותו רגע היא התייחסה לנושא המגיפה באופן מיקצועי, כרופאה. מאותו רגע היא הרגישה כחולה, שנפגעה מהמחלה.

חיה פריגוזין, ילידת רחובות, בת 31, לקתה במחלה כשהיתה בת שנה ושבועיים, שבועיים אחרי שקיבלה את החיסון השלישי. "לא ייתכן שנפגעתי בגלל החיסון," היא אומרת, "מכיוון שזה היה נגיף מומת, לא נגיף מוחלש, כפי שנותנים כיום ברוב המיקרים.

"לא נפגעתי מן החיסון. אבל במיקרה שלי התברר שהחיסון לא חיסן. איתי, על כל פנים. אלה היו השנים הראשונות שבהן התחילו לחסן, ב־1958, ואולי אז החיסון היה פחות יעיל. בכל מיקרה, את הנעשה אין להשיב, כך שאין טעם לחטט יותר מדי.

"ההתייחסות שלי אל מיקרי־הפוליו האחרונים היא התייחסות של רופאה. כמו לכל רופא, גם לי יש מנגנוני־הגנה, העוזרים לי להימנע ממעורבות־יתר במחלות של אנשים אחרים. חבריי־למיקצוע אמנם טוענים שבנושא הזה אני מגלה מעורבות־יתר, אבל אי־אפשר לומר שהמגיפה הנוכחית סחפה אותי לגל־זיכרונות מהעבר."

הוריה של חיה הם מוותיקי רחובות. היא הבת הבכורה, ויש לה עוד שתי אחיות ואח.

סיפרה חיה:

בגיל שנה ושבועיים קיבלתי חום גבוה. בניגוד למצבי־חולי קודמים, הפעם סירבתי שיקחו אותי על הידיים, ככה סיפרו לי. רופאת־הילדים שבדקה אותי ביום השני למחלה, הקישה פה ושם עם פטיש רפלקסים, ואמרה להוריי: זה כנראה פוליו. האבחנה אושרה בבית־חולים.

הוריי סיפרו שהם ישבו במשך כל הלילה הראשון ליד המיטה שלי ובכו. התחיל סיפור ארוך של ניתוחים, אישפוזים, פיסיו־תראפיה. אני זוכרת את עצמי בגיל 3 שוכבת בגבס, מכף־רגל ועד החזה. מגיל 5 אני זוכרת את האחות נכנסת, עם מזרק ביד, ואומרת: היום את הולכת לניתוח, ואני בוכה, ומסרבת לזריקה. אז דוקרים קודם את המיזרן, ואחר־כך את הטוסיק של הבובה שלי, וגם זה לא משכנע אותי.

מסידרת־הניתוחים של גיל 5 יצא שהלכתי לבית־הספר בלי עזרת קביים, אבל בצליעה ניכרת.

נכה בשביל־הנחש

אף פעם אחת לא עשו אצלנו בבית עניין גדול מהנכות שלי. לא קיבלתי שום ויתורים והנחות בכל הקשור לעזרה בבית. הייתי כמו הילדים האחרים במישפחה. מבית־הספר אני זוכרת, בעלבון רב, את המורה מחזירה לי בכיתה ה' את חמש הלירות שהבאתי לטיול למערות בית־ג'וברין. הטיול לא בשבילך, היא אמרה.

לא אמרתי כלום, החזרתי את הכסף הביתה, אבל אמי לא ויתרה. היא בירורה את מסלול הטיול, והודיעה למורה שלדעתה אני יכולה לעמוד בו. המורה הסכימה שאצא, בתנאי שאמי תצטרף. מאז, בכל טיול, עד סוף כיתה ח', הצטרפה אמי לכל הטיולים, וכך ירדתי אפילו ממצדה, בשביל־הנחש. זה היה, בשבילי, טיול קשה במיוחד.

הוריי קיוו כל השנים לשיפור והחלמה. ביקרנו אצל פיזיו־תראפיסט בנוף־ים, פעמיים בשבוע, במשך שנה. הוא התיימר להעמיד חולי פוליו על הרגליים, אבל התגלה כרמאי. הוא סיפר על הצלחתו עם חולה אחרת, אבל כעבור זמן פגשנו את אביה, והתברר שהוא האכיל אותנו לוקשים.

תקופה ארוכה ביקרתי אצל יהודה איסק, שהיה ידוע כ'בעל ידיי־חשמל'. גם זה לא עזר. גם פלדנקרייז הידוע טיפל בי. הוא, לעומת האחרים, לא הבטיח ניסים ונפלאות, רק אמר שהוא יכול להבטיח שמצבי לא יוחמר, ודאג שהגב שלי לא ייפגע מהצליעה.

בבית־הספר זכיתי ביחס יפה, הייתי אחת התלמידות הטובות בכיתה, וזכיתי ביחס בהתאם לכך. הייתי חברותית, היו לי הרבה חברים. כאשר היינו מטיילים ברחוב, היו הילדים תופ־

בת שנתיים
נשענת

בת 9 (בתילבושת בית־הספר סמילנסקי)
בלי תמיכה

בת שנה ושיבעה חודשים: נשענת
שבועיים אחרי שקמה על רגליה

בת 4: יושבת
בדרך לגן

חיה בטיול
„איך זה שאלוהים התאכזר לבחורה יפה כזאת?"

סים פתאום שהם הולכים בקצב מהיר מדי, עוצרים ומכריזים: עכשיו נחכה לחיה.

בגיל 13 וחצי התחילה סידרה נוס־פת של ניתוחים. למסיבת־סיום של כי־תה ח' הביאו אותי באמבולנס, על אלונקה, כשאני בגבס מכף־הרגל עד החזה. קיבלתי אז פרס מיוחד על הת־מדה בלימודים, למרות הקשיים.

הסיבה לניתוחים היתה נקע של פרק־הירך, אשר התהווה בגלל חולשת שרירי הירך. סידרת־הניתוחים הרא־שונה לא הצליחה, ובגיל 16 אושפזתי שוב, כמו תמיד באסף הרופא, לשם ניתוח קיבוע פרק־הירך.

אחרי הניתוח התברר שאצטרך לשהות עוד חודשיים בגבס, שכיסה את הירך, האגן והבטן. היתה לי אפשרות להליכה קצרה בלבד, בעזרת קביים, או שכיבה. הבעייה היתה איך אשב בכיתה, בשביעית־תיכון.

המורה הסמיקה

לאמי היה רעיון: להביא מיטה לבית־הספר. במשך יותר מחוד־שיים שכבתי בכיתה, ולא הפסדתי אף שיעור אחד ואף בחינה אחת.

היה אז סיפור: מורה אחת, שלא ידעה עלי, נכנסה לכיתה. כולם עמדו, כנהוג, והיא אמרה: מי זה שלא יכול לעמוד כשהמורה נכנס? כאשר נוכחה לדעת במה מדובר, היא הסמיקה.

הגבס הוסר, וחזרתי לחיים רגילים, להליכה בעזרת קביים. הייתי פעילה בצופים, יצאתי למחנות־עבודה בקיבו־צים ולרוב הטיולים. אני זוכרת טיול שבו הלכנו 10 קילומטר. כיום אני לא מצליחה להבין איך יכולתי לעבור את המרחק הזה על קביים.

באחת הפעמים הגענו, 10 חבר'ה בערך, לקיבוץ. ירדנו מהאוטו, ואמרו לנו שהכינו לנו חדר, ובו רק שלוש מיטות. אמרו שמי שלא יצליח לתפוס לעצמו מיטה, יישן על הריצפה.

כולם פתחו בריצה, וגם אני רצתי. לא עלה על דעתי לבקש זכויות־יתר, למרות שידעתי שיהיה לי קשה לקום מן הריצפה, אחרי השינה. תוך כדי הריצה נפלתי, ושברתי את עצם הירך.

נזקקתי אז לניתוח נוסף, ושוב לג־בס, שהצריך שכיבה בכיתה. השבר לא התאחה, ובסוף השמינית, כאשר כולם נסעו לחו"ל, או לכיופים של אחרי־תעודת־בגרות, שוב התאשפזתי. זו היתה הפעם הראשונה שממש נשברתי. המוראל הגבוה, שעליו שמרתי במשך כל השנים, נעלם. הייתי בדיכאון. לא אכלתי, לא ישנתי, הרגשתי מיסכנה.

שוב עברו עלי חודשיים וחצי בגבס, מכף־רגל ועד החזה. הפילוסופיה שלי לאורך כל הדרך היתה: זה המצב, אין מה לעשות, וצריך להפיק ממנו את החיובי שבו. כששכבתי בבית־החולים, למשל, אמרתי לעצמי: יופי, עכשיו יש לי זמן לקרוא ספרים.

כאשר נמצאים כל־כך הרבה זמן, כמוני, בבתי־חולים, יש שתי אפש־רויות: להתעניין במה שקורה שם, לי ולאחרים, או לתעב את זה. אחד הרופאים, שהפליא לנתח אותי, התייחס אלי ואל שאר החולים במחלקה בהת־נשאות ובחוסר־נחמדות. זה מאוד קומם אותי. אמרתי אז לעצמי: אני אהיה רופאה, ואני אהיה אחרת.

בחורים היו מתעלמים

את הבשורה שהתקבלתי לבית־הספר לרפואה קיבלתי כאשר היי־תי מאושפזת בבית־חולים קפלן. בבי־קור־רופאים אמר האח הראשי: רבותי, הגברת התקבלה לבית־ספר לרפואה!

התגובות היו שונות. רופא אחד אמר: את משוגעת. שני אמר: את עוד תצטערי על זה! השלישי עשה חשבון, שעד שאסיים את הלימודים הוא כבר יהיה מנהל־מחלקה, ואמר שהוא יקבל אותי להתמחות אצלו. הרביעי אמר מזל טוב.

לשנה א' הגעתי עם קביים. כעבור שנתיים הצלחתי ללכת בלעדיהם.

היתה אווירה טובה בכיתה. הייתי כמו כולם. החברות שלי, אגב, מספרות לי שכאשר הן חולמות עלי בלילה, הן רואות אותי הולכת בצורה נורמלית. בכלל, אנשים המכירים אותי היטב רו־אים בי אדם רגיל, נטול כל נכות.

המצב היה שונה בפגישות עיוורות: בחורים היו רואים, דבר ראשון, את הצ־ליעה, ולפעמים מתעלמים מן הבחורה הנחמדה העומדת מאחוריה.

חבר רציני ראשון היה לי בגיל 23. יצאנו כמה שנים, נפרדנו, חזרנו, שוב נפרדנו, שוב חזרנו. לבסוף נפרדנו סו־פית. אני חושבת שהיתה לו בעייה לקבל את הנכות שלי.

חבר אחר שהיה לי היה רופא־שי־ניים, שאותו הכרתי בפגישה עיוורת, דרך ידידים משותפים. בפגישה השניה שלנו, שאותה יזמתי אני, הוא סיפר לי שהוא חזר המום מהפגישה הראשונה איתי. הוא שאל את עצמו: איך זה שא־לוהים התאכזר ככה לבחורה יפה ונחמדה כזאת. הנכות שלי נראתה לו כמשהו איום ונורא. אני אף פעם לא חשבתי שזה ככה.

למרות הכל, היינו חברים במשך כמה חודשים, כשלאורך כל הדרך הוא נהג להזכיר לי שוב ושוב את עובדת היותי נכה. הוא טען שאני צריכה להיות מאוד זהירה בטיולים, בהליכה, בריצה, בפעילות בכלל — דברים שמעולם לא עלו על דעתי. אני לא יודעת אם הוא אהב אותי, אבל בטוח שהוא חיבב והעריך אותי.

הוא אמר שהוא מחלק אותי לש־לושה חלקים: מהכתפיים ומעלה — החלק החביב עליו, ציון מעולה; מה־כתפיים עד המותניים — בסדר, מהמו־תניים ומטה — גרוע. לא הסכמתי שייחלקו אותי, לא אהבתי את הגישה שלו. הרגליים שלך לא יפות, הוא אמר. ולכן, שלא כהרגלי, לא הלכתי בבית, בנוכחותו, בתחתונים בלבד.

הוא כל הזמן דיבר על עצמו כעל יפה־נפש: „חיה, תראי איך אני מתמודד עם הבעייה", הוא היה אומר. „תראי איך אני מצליח לקבל אותך ולהיות איתך". נפרדנו בהסכמה הדדית. אגב, עד היום הוא לא מבין למה לא רציתי להישאר ידידה שלו.

לפני שנה וחצי הכרתי, באמצעות ידידים משותפים שהחליטו שאנחנו מתאימים, את יעקב, מהנדס־אלקטרו־ניקה, מבוגר ממני בשנה. לגביו, הנכות שלי ממש לא מהווה שום בעייה. אני חושבת שזה קשור בעובדה שדוד שלו נפגע לפני שנים מפוליו, ויעקב היה רגיל אליו, קיבל אותו כפי שהוא, לא התייחס אליו כאל נכה.

הוא לא עושה עניין גם מהמיקצוע שלי, כמו בחורים אחרים שהתפעלו: מה, את רופאה? ופחדו להתמודד עם זה. יעקב מקבל אותי כפי שאני, כי אני טובה לו ומתאימה לו. אנחנו גרים ביחד, בכפר־סבא, כבר שנה. אני או־הבת, ומרגישה נאהבת.

אני רוצה בילדים. הניתוחים שע־ברתי עלולים ליצור בעיות בלידה רגי־לה, ולכן בוודאי יהיה צורך בניתוחים קיסריים.

עד כאן סיפורה של חיה פריגוז'ין.

מה בקשר למין?

חיה סיימה בהצטיינות את בית־הספר לרפואה בתל־אביב. היא התמחתה ברפואה פנימית בבית־החו־לים סורוקה בבאר־שבע. „החטיבה הפנימית שם נחשבת כאחת הטובות בין בתי־החולים בארץ," היא אומרת.

בסורוקה היא היתה מעורבת בהו־ראת סטודנטים לרפואה. יחד עם פסי־כיאטר העובד בבית־חולים זה, היא אירגנה קורס למיניות האדם, שלדבריה הוא יחיד במתכונתו בארץ.

„אחת הסיבות שדירבנה אותי לע־סוק בנושא היתה ניסיוני כחולה," היא אומרת. „הרופאים שטיפלו בי גילו חו־סר־יכולת מוחלט לדבר איתי על תיפ־קוד מיני. הייתי בחרדה בקשר לזה, בשל ניתוחי פרק־הירך שעברתי. אף רופא אחד לא שוחח איתי על כך. נרגעתי רק אחרי שנוכחתי לדעת שגם בזה אני כמו כולם — יותר נכון, כמו כולן.

„אנשים סיימו בית־ספר לרפואה, ולא שמעו מילה אחת על מין. כאשר חולה היה מספר להם על בעייה מינית שלו, הם לא ידעו איך לגשת לבעייה, בגלל חוסר־הכשרה וגם בגלל מבוכה אישית שלהם.

„מטרתנו העיקרית בקורס הזה היתה לשבור את המבוכה, ולגרום לסטודנ־טים להרגיש בנוח בכל הקשור לנושא. במיסגרת הקורס ראיינו התלמידים חולים מהמחלקות השונות, והופתעו מהפתיחות הרבה שלהם. החולים שמחו שרופא שואל אותם שאלות בתחום זה. קשיש אחד, למשל, בן 80, התלונן: יש חשק, אין נשק..."

לפני שנה סיימה חיה את ההתמחות ברפואה פנימית, ופנתה מייד להתמ־חות נוספת, בגסטרו־אנטרולוגיה (מח־לות דרכי־העיכול).

הד"ר פריגוז'ין: „אני מרגישה שה־עובדה שהייתי חולה משפיעה על ההת־ייחסות שלי לחולים. כאשר הם מורים לי בחום, אני אומרת להם: אתם מקב־לים בדיוק את היחס שאני הייתי רוצה לקבל מהרופא שלי."

לקורבנות הגל האחרון של הפוליו היא רוצה לומר שאסור לוותר. למבו־גרים ביניהם יש בעייה גדולה יותר משלה, היא אומרת, כיוון שהיא גדלה עם הנכות, ואינה זוכרת את עצמה בריאה. להם קשה יותר. הם צריכים להסתגל למצב חדש, קשה.

לפני חודשים אחדים התחילה חיה לחוש בכאבים עזים בברך, והתקשתה בהליכה. „פתאום נזכרתי שאני נכה," היא אומרת, „עד לאותו רגע הייתי כמו כולם. פתאום באו הכאבים והזכירו לי את המציאות."

פני־המלאך של חיה'לה

לפני 28 שנים, כשהייתי תלמידת־תיכון, שימשתי כמדריכה בקייטנת־קיץ לילדים נפגעי־פוליו, ב„מכון־וייצמן" ברחובות. בין עשרות ילדי הקייטנה היתה ילדה בת 3 – חיה פריגוז'ין שמה. היא היתה, נדמה לי, הילדה הכי קטנה שם – יפה מאוד, בלונדית, חייכנית ומתוקה. אי־אפשר היה שלא לאהוב אותה.

במשך השנים שכחתי את מרבית הפרטים הקשורים בקייטנה. זכרתי רק את פני־המלאך של חיה, או חיה'לה, כפי שקראנו לה.

אירוע בקייטנת־הקיץ לילדי־הפוליו (1960)
„היא היתה הילדה הכי קטנה..."

כאשר פרצה מגיפת הפוליו, נזכרתי בה שוב. הייתי סקרנית לדעת מה עבר עליה, מה מעשיה כיום.

איתרתי את מיספר־הטלפון של הוריה ברחובות. היססתי לפני שהעזתי לחייג. זו היתה הרגשה מוזרת, קצת מביכה – להיות אדם זר, המתעניין בגורלה של ילדה קטנה אחרי כל־כך הרבה שנים.

זה היה מרגש לשמוע את קולה בטלפון, ועוד יותר מרגש – לפגוש אותה. היא, כמובן, לא זכרה אותי.

חגית טוק

סרט כמו מכה של פטיש

עכשיו התמונה עוד לא כל־כך ברורה. יום חמישי. עשר וחצי בבוקר. בעוד שעות אחדות יגיעו כולם לאתר־הצילומים. תהיה שעת אחר־הצהרים. מיחם־קפה ימתין לאנשי־הצוות באחת מפינות החללים הענקיים של התחנה המרכזית החדשה בתל־אביב. כולם יעמדו עם כוסות חד־פעמיות עשויות קלקר ויתבוננו במישטחי הבטון, בחלודה שנזלה בימות הגשמים מן הברזל והשאירה תלמים חומים על העמודים, ביופי התובעני, המצמרר, של המיבנה האימתני בגודלו, בלתי־גמור עד להכעיס, שישן שנת דובים.

פתחים פעורים, מיפלסים עולים ויורדים, מאסה ארכיטקטונית שזורמת אל צבע של שמים ונקטעת באופן בלתי־צפוי.

אני נזכרת כפעם הראשונה שביקרתי במקום עם ראשיד וחורחה, הצלם. היה יום שבת. שקט עמד במקום. הסתובבנו. תלינו עיניים בשילדי הקומות העירומים. עמדנו במקום שבו יצולם החדר במיקלט. ראשיד וחורחה דנו בזוויות־הצילום. אחר־כך יצאנו אל העבר השני. מרחוק כל־כך ראינו את שומר התחנה הערבי, איש מבוגר, יושב מול טלוויזיה בשחור־לבן שניצבה לפניו על כסא. דמות קטנה, עוד רגע ותלך לאיבוד במרחב הפתוח. מתבוננת בתמונות מטושטשות, מקפצות ומתחלפות בריצוד אינסופי.

○

קפה תמר נמצא במרחק שתיים־שלוש דקות הליכה מן הבית של ראשיד והלה. מאליק, בן שמונה חודשים, בתוך עגלת־הטיול שלו, מפנה זוג עיניים מדהימות אל היד הכהה של ראשיד שנוגעת בו. המלצרית מסתובבת בין השולחנות. המבט נמשך אל התיספורת הקצרה שלה, שטופה בצבע כחול. היא מחייכת אל מאליק ומגישה לו כפית. שישחק. משהו בשיחה מחזיר אותי אל הפעם הראשונה שבה נפגשנו, ראשיד ואני. האינפורמציה היבשה שליקטתי — ראשיד משהראווי, ערבי משאטי, בן 26, עובד בתעשיית הקולנוע. מה שנשאר מן הפגישה ההיא היה הפרצוף שלו. תווי הפנים המתריסים, השפתיים העבות, העיניים הבהירות במיסגרת כמעט מאיימת של גבות וריסים. מתאר במישפטים ספורים את זוועת מחנה־הפליטים. הצפיפות הלא־אנושית שמאלצת אותך לחיות בתוך התחת של השכנים ולדעת בדיוק מה כל המישפחה אוכלת לארוחת־הצהרים ומתי ההורים מזדיינים.

○

ראשיד לא חי בעזה כבר הרבה שנים, למרות

צילום: צפריר, העולם הזה

המיקלט: מוחמד בכרי וסאלים דאו כפועלי־בניין

שהוא עדיין ערבי־פלסטיני ולא אזרח ישראלי. חדרי השינה והמגורים של הדירה שלו נמצאים בקומה השלישית בבניין־מגורים בלב תל־אביב. מירפסת מזמינה שנפתחת לרחוב וכמעט אפשר לראות את הים. מתחת למירפסת נפרש גג נמוך של בית־כנסת. מקרנת סירטי 16 מ"מ עומדת בחדר. ראשיד מקרין את תעודת מעבר. סרט ראשון, 22 דקות, עם סאלים דאו בתפקיד הראשי. ערבי בדרך מישראל לירדן עם אשתו ההרה. עוברים דרך המחסום הישראלי באחד הגשרים. בדיקת תעודות. חוצים את הגשר ונתקעים בצד השני. אין תעודות. נעלמו איפה־שהוא. כבר לילה. חוזרים בחזרה לעבר השני. האשה נאנקת. דו־שיח עקר עם חייל ישראלי המגלה אטימות היסטרית כלפי המצוקה האישית של איש ואשה אובדי־עצות. סוף טראגי המקצין את המחאה נגד המדיניות הצבאית, הביורוקרטיה, פיחות הכבוד האנושי.

אמירה ישירה, הפגנתית, חסכונית. הסיפור מתקדם הלאה והלאה בקצב של הליכה מהירה. בלי להתעכב על מה שמסביב. והחיספוס האופייני לסרט ביכורים. סרט שבא לבטא אמירה חברתית־פוליטית יותר מאשר טביעת־יד של בימאי.

הקרנת־הבכורה באולם הסינמטק של תל־אביב הופסקה בשל התנגדות הנהלת מיפעל־הפיס המשכנת את האולם כביתה. אש קטנה ניצתה ושככה עוד באותו ערב. הסרט הוקרן לאחר מכן גם ביתר בתי הסינמטק. היום, כמעט שנה אחרי. וכשיחלפו שבעה ימים יושלמו הצילומים של סרט חדש. המיקלט.

○

סרט קצר שנולד מתוך דלות באמצעים כספיים. נדחף קדימה בזכות שילוב תכונות בלתי־שכיח של מולידו. המוליד, שהיה פעם נער צעיר מתגלגל ברחובות מוזנחים בעזה, שעבד כפועל בהרבה בניינים ומיסעדות ביפו ובתל־אביב, שהתחיל לעשות קולנוע. הסרט מעובד בראשו. ראש מתוחכם, עירני, שולט במצב, מאלתר פיתרונות לבעיות הצוות בזמן הצילום ועם כל זה מצליח גם לשמור על פאזה רגועה ולהודות במבט אישי לכל השותפים לעשייה שאינם מקבלים תמורה כספית על עבודתם.

אני כבר מכירה את המבט הזה הבא עם החיוך המסויים הזה. סעדו, סוהיל, הישאם. תוך כמה ימים נבנתה תפאורה נפלאה. ראשיד יגיד „ערבים בשרות ערבים" ויחייך שוב. הדיכורים, הכדיחות. כשיחלפו שבעה ימים תתחיל הערבית להתנגן בפנים והצליל יהיה נעים. מוכר. ביום השביעי יגיעו שתי עיתונאיות וישאלו את מוחמד בכרי, באנגלית האמריקאית שלהן, מדוע הסכים לשחק בהתנדבות. מוחמד ינעץ בהן את העיניים שלו המצומצמות, שברק בהיר פולח אותן, ויאמר בעברית שזה כמו לעשות ילד ראשון, ילד אהבה, לאשה שלך. התרגום לא יוצא כל־כך טוב.

○

45 דקות. את התסריט כתבו ראשיד ובאשיר אבו־רביע שלקח חלק בעשיית הסרט גם כמפיק. כמו בהרבה תסריטים ישראלים גם בתסריט הזה ניתן למצוא נקודות־תורפה. הדמויות פלאקאטיות, שטוחות, חד־ממדיות. הדיאלוגים מוכרים. מציאות של שחור ולבן. לא נותר לאמינות אלא להישען על כוח המישחק.

סאלים דאו ומוחמד בכרי בתפקידים הראשיים. סאלים בסרט הוא אבו־סמיר. פועל־בניין ערבי מהשטחים, איש בן 40 שהקדיש את חייו לבניית עתיד ילדיו בעזרת שתי הידיים שלו וקירות הבתים של תל־אביב. הכסף נחסך עבורם, בשקט, תוך דיכוי ההכרה האישית והלאומית. שבע שנים הוא חי כבניין גדול ההולך וניבנה ומעצים את חוסר הפרופורציה בין גובה קומותיו לבין קטנות הדמויות האנושיות שסובבות בו. אומר „הן" לכל מילה של יעקב (רמי ליבנה), המעביד, חוזר כל ערב אל חדרון חסר תנאים אלמנטריים, מוחבא באפלולית קומת המרתף של הבניין. דלת ברזל סוגרת עליו, עם פתח קטן בגובה העיניים ושרשרת ברזל כבדה, נעולה בבריח, שנועדה להרחיק סיבוכים וטרדות מן הפתח. כאילו שאיש אינו גר בפנים.

בוקר אחד מביא איתו פועל ערבי חדש. עבד (מוחמד בכרי). צעיר בעל מודעות גבוהה, נון־קונפורמיסט. הוא ישהה לילה אחד בחדרון החנוק של אבו־סמיר וביחד הם יחזו בהופעתם של טיפוסים שונים שנמשכו לחשכת המיקלט. הזונה היהודיה והקליינט המתכחש לזהותו הערבית, צעירים מן המישמר האזרחי גוררים אחריהם בחור ערבי מעולף ממכות. שיכור ערבי הרוס (מכרם חורי) שאיבד כל אחיזה בחיים. אבו־סמיר ועבד יתבוננו בהם בזה אחר זה מבעד לפתח המסורג שבדלת. אבו־סמיר יגיב על המתרחש באטימות. עבד ינקוט עמדה קיצונית הפוכה. ביחד הם יעלו בחזרה למחרת בבוקר אל קומת הקרקע. המעביד ימתין להם שם. יחלק הוראות־עבודה. עבד יפנה ללכת באקט של מרידה. אבו־סמיר יהסס רק לרגע ואחר־כך יפנה ללכת אחריו. המסך יחשיך והצופים יחשבו קרוב לוודאי על האינתיפאדה.

בסיכום הכללי — הערבים בתפקיד מדוכאים, מנוצלים, מוכים. היהודים בתפקיד הגנב, הזונה, הנצלן. המציאות החוץ־קולנועית מועברת אל המסך ביחס של אחד לאחד.

רמי ליבנה: „הרוב המוחלט של הסרטים שנעשו בארץ, גם אלה שנעשו על יהודים וערבים, הציגו את הערבים כקישוט. בחולמים, במאהב. אפילו במאחורי הסורגים הדרמה המרכזית מתרחשת בין היהודים. הערבים משמשים לה רקע. אז הגיע הזמן לעשות סרט פלסטיני־ערבי שבו היהודים יתפקדו כקישוט לדרמה המתחוללת בקרב הפלסטינים. אני לא חושב שכל סרט שמדבר

הצוות. משמאל לימין: ראשיד משהראווי, חורחה גורביץ (הצלם), סאלים דאו. יושבת מאחור: חגית טוך

הווי חייהם של פועלים ערביים

חגית טוך פעילה זה שנים בתעשיית הסרטים הישראלית. באחרונה השתתפה בעבודה על סירטו החדש של הבימאי הפלסטיני ראשיד משהראווי, המיקלט, סרט קצר הסובב סביב הווי חייהם של פועלים ערביים המועסקים בעבודות בניין בישראל. כל הצוות, שכלל גם את השחקנים הידועים מוחמד בכרי וסאלים דאו בתפקידים הראשיים, עבד בהתנדבות ומשהראווי, שסירטו הקודם תעודת מעבר זכה בתשומת־לב ניכרת, מקווה לפתח את סירטו הנוכחי לסרט באורך מלא. מלאכת הצילום שנמשכה שבוע בלבד הסתיימה והסרט נמצא בשלבי עריכה. ברשימתה מתעדת חגית טוך את רשמיה וחוויותיה במהלך העבודה, ומראיינת את הבימאי (ראה מסגרת), ש„רוצה לעשות דברים איתכם."

איתן קלינסקי

פיתום ורעמסס

ליל רוח ים מגבעת עליה
אוסף יום עיף מפגומי הבנין,
ליל רוח ים מגבעת עליה
מאהיל שמים חורים
על כל פועלי השטחים הנמים את שנתם
באתר הבניה של פתם ורעמסס.

למרגלות פגום ערם
שראשו נמלא רסיסי לילה
אוסף מחמוד זרועו הסומרת
נצורת דממה חולמת
הנעה במרבצו כאבחת אש לוהטת
תחת גופה הרחוק של פאטימה.

פאטימה — לבה ער שם,
ליל רוח ים מעזה
מאהיל שמים פצועים
על ביתה הפרום במחנה־הפליטים,
קולה דופק על עננים רחוקים
מתוכם חומקת כעטיה
אל אתר הבניה בגבעת עליה
לרכן בחלום אסופי
על עדרי שערו של מחמוד
לרבץ בחלום נמלט
על זעת שרהו החם.

כעטיה שחומת פנים מוארת מוחשת
כובשת פניו בכף יד מבטנת
שמאלה תחת לראשו
וימינה תחת חלומו —
חלום חולצי נעלי פתם
חלום פושטי מחלצות רעמסס.

על הבעייה היהודית־הערבית צריך להציג בצורה מאוזנת את המורכבות של שני הצדדים.

„זהו סרט פלסטיני על חייהם של שני פועלי־בניין ערבים, ובאמת, במירקם החיים שלהם, היהודי הוא קרטון. הוא לא משהו רב־שיכבתי. הם מכירים את הקבלן, הזונה, המישמר האזרחי ופעם בשבוע הם הולכים הביתה, לעזה. מן הבחינה הזאת הסרט לדעתי הוא ריאליסטי לחלוטין.”

○

יום לפני תחילת הצילומים ראשיד ובאשיר מחליטים לשנות את הסוף. הסוף החדש מייעד לאבו־סמיר מוות בשריפה. עבד ילך לדרכו. אבו־סמיר יחזור בסוף היום לפינה המרתפית שלו, ישוב וינעל את עצמו, ואז ידיים נעלמות ייכנסו לתוך הפרים ויציתו אש במרתף. כך תתעצם הדרמה הקולנועית. הכותרות בסוף הסרט יופיעו על רקע להבות ארומות.

אני בצד שכנגד. טוענת שסוף שכזה יהיה מודבק, לא מקושר, שהמיבנה של התסריט לא מאפשר סיום שכזה. העמדה שלי רק מחזקת את טענתם, שגורם ההפתעה הוא החשוב במיקרה זה וששום חוקים אינם צריכים לחול על הקולנוע כפי שאינם יכולים להיות מוחלים על המציאות. אני מוותרת. איך אפשר להזיז מדעתו את מי שעושה סרטים מן הבטן? זה שישן ואוכל וחולם את הסרט שלו כבר שנה שלמה ועכשיו הוא זוכה לראות כיצד הכל מתממש לו מול העיניים?

○

פלש בק. שוב התחנה. ראשיד מריץ את כל הסרט בראש. מתאר כיצד תראה כל סצינה בזמן הצילום. מעמיד את הגיבורים שלו במקומם. מחשב כמה צעדים הלאה, היכן יבצע חיתוכים. בזמן הצילום תיווצר התאמה כמעט מושלמת בין הראייה הפנימית שלו לבין מה שיצא לפועל לפני המצלמה.

השליטה הזאת בכל מה שקורה תאפשר לו להגיע מוכן לחדר העריכה ולסיים את העבודה על הסרט בפרק־זמן קצר הרבה יותר מן המקובל. אם ישאלו אותו הוא בטח יאמר שאיננו מכיר שום דרך אחרת.

○

ערבי פלסטיני עושה סרט. איזה נושא לתיקשורת. יום שלישי לצילומים והביקורים אינם פוסקים. עיתונאים מקומיים, צוותות־טלוויזיות זרות. הסט מואר באור פנסים. מסביב חשוך. עטלפים גדולים מרחפים מעלינו ללא קול.

כנפיים חודרות לשטח האור ונעלמות בעומק החללים הפנימיים או אל תוך השמיים הבהירים שבחוץ. שוב הבדיחות הבלתי־נמנעות על יהודים וערבים. מכות קטנות מתחת לחגורה שנאמרות ברוח טובה. פעם אחת יזרוק מישהו מהיהודים את המילה „מדוכאים” מתוך כוונה להצחיק. רק היהודים יצחקו. אתמול אירעה תקלה. סיגל וערי, שתי סטודנטיות מן החוג לקולנוע, מתלוות לצילומים ומתעדות את הפקת הסרט במיסגרת פרוייקט הגמר שלהן באוניברסיטת תל־אביב. הן מראיינות את סוהיל, אחיו של ראשיד. הוא מתאר את תקופת שהותו במעצר באבו־כביר לפני שבועות מעטים. הריאיון מעורר התנגדות אצל מי שחרדים להפקה ולהשלכות הפוליטיות שלה.

ראיון עם ראשיד משהראווי

„אם תזרוק אותו לים — תדע את מי אתה זורק”

— מה ההרגשה שלך עכשיו, אחרי שהצילומים נגמרו?

בתקופה של הצילומים ולפני זה, של ההכנות, עשיתי סוויטש במוח. בכיוון של **לעשות** את הסרט. כמו לירות את כל החומר שיש במגאזין. אחרי זה זורקים את הנשק ומרימים ידיים לפני ברקו. אני צריך לשלם להם 3000 דולר עבור הפיתוח וההדפסה.

— אז הבעייה היא הכסף?

זה לא בעייה. אני לא סובל מזה. אבל אם היה כסף זה היה עוזר.

— הכסף שהשקעת בסרט מכיסך בא על חשבון דברים אחרים?

דברים אחרים כמו מה?

— כמו אוכל למאליק למשל?

מותק, הסרט ואוכל למאליק זה אותו הדבר. (צוחק). בדיוק אותו הדבר. כי אוכל למאליק זה אוכל גם בשבילי, לא? הכל זה דלק.

— כמה זמן אתה גר בתל־אביב?

אני גר בתל־אביב מעל ל־10 שנים. אבל לא ממש גר. יותר לן בתל־אביב.

— מה זאת אומרת?

לן כי... כי אני עובד בסרטים, וסרטים עושים בתל־אביב, אז לצורך העבודה אני ישן בתל־אביב. ואם אני כבר ישן פה, אז אני רוצה להיות בן־אדם. שיהיה לי טלפון. שתהיה לי מיקלחת. שיהיה לי חדר לישון פה. אני לא חושב שבן־אדם שרוצה לחיות בתנאים נורמליים הוא איזה פלא. אז מה אם מישהו השכיר לי את הדירה שלו? זה עוד פלא?

ראשיד גר בתל־אביב, ראשיד גר בתל־אביב. בעזה יש לי החדר שלי, יש בו הדברים שלי, הבגדים, הקסטות, הטייפ שלי. וזהו. ואוכלים מאותו הסיר ומחרבנים באותו בית־השימוש. (צוחק).

רעש חזק נשמע. כמו מישהו אחוז אמוק שתוקע בקיר מסמרים בעזרת פטיש חמישה קילו בקצב של מכונת־יריה. ראשיד ניגש לאמבטיה.

— מה זה היה? מישהו משפץ את הדירה שלו?

המכונת כביסה סוחטת.

(צחוק משותף פרוע)

— תגיד, איך אתה...

איך אני מסתדר עם מכונת־הכביסה? מסוג „זוהר”?

(צחוק)

תשמעי. את מכונות־הכביסה המציאו, אני חושב, לפני 30 שנה. אני בן 26. זאת אומרת שארבע שנים לפני שנולדתי כבר היו מכונות־כביסה. אז בואי נכין כתבה — מצאנו ערבי עם מכונת־כביסה... (צחוק משותף).

אפשר לעשות צחוק מן הדברים האלה בלי סוף, הא? אין סוף בדיחות.

אני מבטיח לך שגם הסרט הזה יצא מאוד מצחיק.

— אתה חושב?

בטח. כי מראים את המציאות, והטירוף שבמציאות הוא מצחיק. כמו הסצינה בין אבו־סמיר לקבלן. אבו־סמיר מוכן לוותר על התכונות האנושיות שלו — ראייה, שמיעה — רק שיעקב (המעביד) יהיה מרוצה. אבו־סמיר הוא בן־אדם שנולד קומי.

— זה משהו שהתפתח לדעתך בזמן הצילומים או שזה היה בתסריט כל הזמן?

שום דבר לא התפתח בסרט הזה מבלי שלבימאי היתה שליטה עליו. כי אני כל־כך פחדתי על הסרט, כל־כך אהבתי את הסרט, כל־כך שמרתי על הסרט, שרציתי להיות מעורב בכל דבר. אבל נכון שהנוכחות והדמות שסלים דאו יצר בסרט איפשרו ללכת על זה, בביטחון, כי הוא בעל־מיקצוע. איך זה נקרא? בעל־מיקצוע? שחקן? אמן? הוא הכל.

— חוש־ההומור שלך, הפרטי, הוא מאוד תל־אביבי. ישראלי.

אין לי ברירה. הערבים והיהודים חיים כאן על אותה אדמה ובאותו המיקסר. שמים אותם ומערבבים, מערבבים, מערבבים, ומה שיוצא זה אותו הדבר. בכל מיקרה.

— אבל לך, בתור מישהו שחי בתל־אביב ומעורה בצורה כל־כך מושלמת בחיים כאן...

(ראשיד מחייך ועושה שריר)

— למה אתה עושה את זה?

אני מרגיש גיבור. כאילו...

— אתה לא חושב שזה נכון? אתה לא חושב שאתה שונה מאוד מערבים אחרים משאטי?

בכלל לא. בכלל בכלל לא חושב ככה. ההיפך. אני נגד כל מי שמנסה לעשות ממני חריג.

— לא רציתי לעשות ממך חריג. רציתי לומר שאני מוצאת איתך שפה משותפת בשיחה יומיומית על כוס־קפה בתמר הרבה יותר מהשפה המשותפת שהייתי מוצאת עם אחיך סערו, למשל.

כי לא ידעת, כי לא היכרת, כי לא דיברתם, כי לא עבדתם בסרטים ביחד. אם הייתם מכירים היית מגלה שמאחורי סעדו יש בן־אדם, ויש לו חוש־הומור ויש לו תוכניות ואם יתנו לו צ'אנס הוא גם יעשה סרט. והוא עושה דברים. והדברים שהוא עושה ישנם. השאלה — רוצים לראות או לא רוצים לראות? רוצים להיכנס לזה או לא רוצים להיכנס לזה? את האנרגיה הזאת נשקיע בסעדו? מה פתאום. יש שמוליק או עודד. אז בואו נראה מה התוכניות של עודד. וסעדו? יש לו אלוהים.

עכשיו, אולי אני קצת שונה מסעדו כי אני טיפוס שיוזם. אני מרגיש שאני קיים. ואז אני עומד ואני אומר — חבר'ה, אני פה. בואו אלי. תראו אותי. תחשבו עלי. אני רוצה לעשות דברים אתכם. והוא לא עושה את זה.

אני בא ואומר שקודם כל צריך להתגבר על הבעייה של „אני משם ואתה מפה אז שלום”. לפני מילחמה, לפני שלום, לפני מדינה פלסטינית, לפני בחירות. בואו נגמור עם הקטע הזה ואז הכל יהיה קל יותר. אפשר יהיה לעשות הרבה דברים.

הנה, ישנו סרט. אתמול ראינו „ראשס” בברקו. עובדה קיימת. סרט. אם זה לא סרט משותף, עבודת־צוות, מערכת, זה לא נהיה סרט.

אבל אם מגדירים את החיים על פי המחסום בעזה — מה יש שם ומה יש פה — אז נשאר ככה תקועים עוד הרבה שנים. וזהו. ואסור שמישהו יצא מן הכלל. כל הערבים מחבלים וכל היהודים כהנא ואם מישהו יצא מן הכלל אז בואו נעשה עליו כתבות. כי הוא חריג. ערבי שעשה סרט זה כמו קוף שדיבר, אז יאללה, תביאו את המצלמות ותכינו כתבות. כמו התופעה שהיתה על הסט. אני נגד כל הגישה הזאת. אבל אני מבין את האנשים שבאים אלי עם הגישה הזאת. כי זה האיזור. אלה החיים כאן. ככה לימדו אותנו. ככה אנחנו רואים תמיד. בעל־הבית יהודי, הפועל ערבי. זה שמכניס את הזבל מאחור — ערבי, וזה שנוהג באוטו יהודי.

אני לא רוצה שלום ולא רוצה מילחמה. לא רוצה מדינה פלסטינית ולא רוצה בחירות. לא מעניין אותי ולא על זה אני מדבר. אני מדבר על דברים אחרים. אתה היהודי שחי פה, שנמצא בקשר קרוב (מחכך שתי כפות ידיים) עם האנשים האלה, שניכם חיים זה בתוך זה כבר הרבה שנים, אתה תחליט מה אתה רוצה לעשות איתו. תעשה איתו שלום, תעשה איתו מילחמה, תזרוק אותו לים, תעשה מה שאתה רוצה. אבל אני בא ואומר לך עכשיו — הבן־אדם הזה, יש לו תרבות, יש לו שפה, יש לו מולדת, יש לו מורשת, יש לו אמנות, יש לו ארכיטקטורה. והוא ישנו כאן, הבן־אדם הזה. עובד ולומד. מצייר, כותב שירה, עושה סרטים. ואם אתה תזרוק אותו לים, תדע את מי אתה זורק לים. ואם אתה עושה שלום, תדע עם מי אתה עושה שלום. פשוט מאוד.

מוחמד בכרי בטיפול: איפור לפני ההסרטה

מתפתח ויכוח. האם צריך לעמוד על האמירה הפוליטית של הסרט או לעסוק רק בצד האמנותי שבו? אחר כך באה התפייסות חלקית, מלווה בחשדנות סמוייה של שני הצדדים.

בסוף הלילה, ברכב המוביל אותנו הביתה ברחובות חשוכים של דרום תל־אביב, ראשיד מעלה על שפתיו את החיוך שלו. צריך להכשיר רק עוד תאורן ערבי, הוא אומר, ובסרט הבא שנעשה לא יעבדו יהודים. אני מתבוננת בו. מרגישה איך החשדנות האינסטינקטיבית מתחילה לזחול בתוכי מכפות הידיים, מסתעפת לעבר המוח והלב. אני חושבת אם לומר משהו. הרי החיוך שלו מופנה גם אלי. ביומיים הבאים תעסיק אותי המחשבה על מה שאמר. על הטון המבודח שבו נאמרו הדברים ועל מידת הרצינות שהסתתרה מאחוריהם. על הבדלים במנטאליות. מילה נוראה.

○

שוב לילה. הצחוק הגדול, הנהדר, של ע'סאן עבאס. קירות הבטון מסביב מחזירים את ההד. הוא הקליינט הערבי. ענת צחור היא הזונה. חזרה. עוד חזרה. אחר כך טיק. עוד טיק. סצינה אסתטית, מתרחשת כמו על בימה. היא מגיחה מפינה חשוכה, נכנסת לשטח הראייה של מוחמד בכרי שמציץ מן הפתח בדלת. ע'סאן יופיע מעומק הפרים. דיאלוג. היעלמות משותפת ברקע השחור, מלווה בצחוק מתגלגל של שניהם. אחריו ההד. צדודית פניו של מוחמד נשארת עד הישמע ה„קאט”. טיק נוסף. הפסקה. ע'סאן מדקלם לי שיר שכתב. מתוך הצגת היחיד שלו „אלוהים, תציל אותי ממולדתי”.

בשעה הזאת של תשוקת הלילה
יזדקף הכלי של מלכי ערב כולם
ועצי השדה יריחו חום גופה של בדואית מתבגרת.
אז יבשיל חלב השקדים משדיה
ויטפטף בלילה
ואני מתחת לשדיה דלי
מי יתן ואשכב בין ירכיה
ושם תפרוץ האש ותאנסנה המילים.

אחזיק בה וכיבושה יברח ממני.
אדחוף את אפי הנימפומני לבין שדיה
ושם יטבע.
אוהב ולא אדע מי היא.
אינני יודע דבר.
האהבה פירושה שלא נדע דבר.

בואי בדואית אבודה בסהרה הערבית.
בואי אל הבוסתן הנסתר
ואראה לך את אלוהים על ניצן קטן של ורד.
כל עוד אנו מוקפים בזאבים
היין הופך למיקלט,
וגופך המביאני לערגה יהיה זר.
אמי עשתה אותי בליל אהבה
אטפטף בלילה
התשוקה העזה מענה אותי

(המשך בעמוד 28)

עורך נתן זך

תשבץ העולם הזה 2670

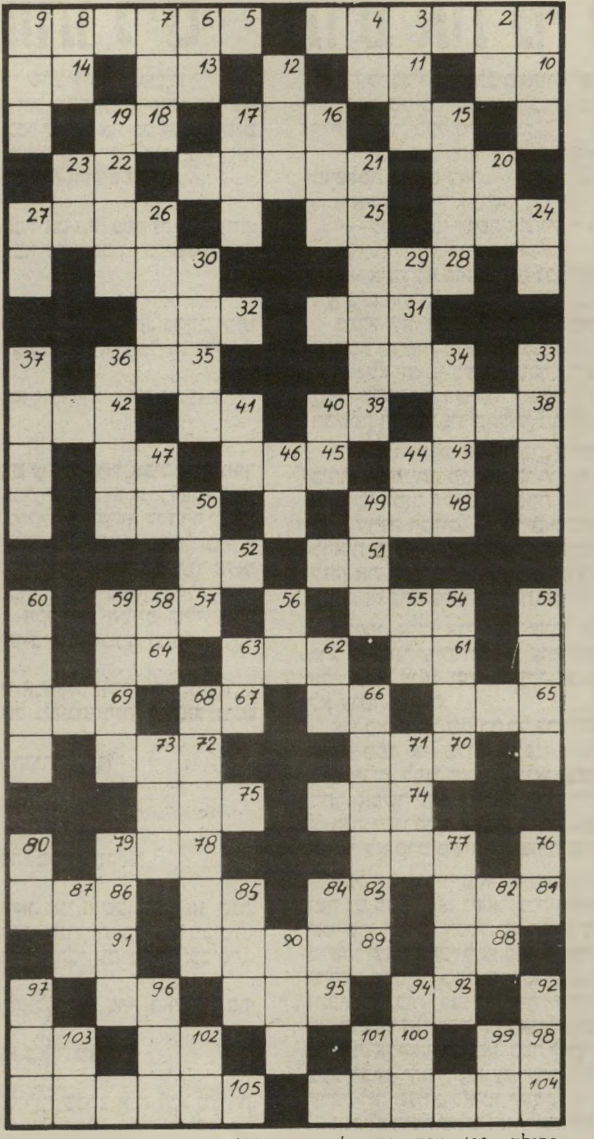

מאוזן:

1) קרקע קשה ויבשה; 5) מבט מקרוב (3,3); 10) מספר; 1) גשם דק; 13) תפר; 14) זעיר; 15) חומה; 16) חוליה; 18) מן הצאן שהועד לעולה; 20) עיר בנחלת בנימין; 21) זהורית; 22) חלק במעשה; 24) עצם; 25) משחז; 26) נכסי האשה שרק מפירותיהם נהנה הבעל; 28) בטול החלטה בתוקף סמכות; 30) מקל חובלים; 31) דיבר; 32) שדרת עמודים ואכסדרה לפני הבית; 34) חרב; 35) מלות קסם; 38) בעברית אסון, בערבית — חג; 39) בת־קול; 41) קול גברי עמוק; 42) שדוף — שרוף מרוח קדים; 43) אנקול; 45) החוטים היתרים היוצאים מן השתי באריג; 47) נהר באיטליה; 48) קפד ראשו בצפורן מול ערפו; 50) מלאך; 51) בסולם התווים; 52) זורם; 54) מלקוח, שלל; 57) הפריד לשברים; 61) מטבע מן המזרח הרחוק; 62) גפן הנותנת יין אדום (ח); 64) גוף; 65) דומה; 66) נמצא; 67) עושה נפלאות; 69) אבן בחושן; 70) ראש מלה בהוראת תהליכי חיים; 72) בהשאלה — תחבולת ערמה להפיל בה אנשים; 74) סמל למידה קטנה; 75) שמו של חדש חשון; 77) עוף טרף; 78) סיד וטיט; 81) שר בימי הנביא ירמיה; 83) סוד; 85) לא נגמר בשולו; 86) עיר בארם נהרים; 88) בעליה הראשון של מערת המכפלה; 89) הליכה בצעדים מדודים ומהירים; 91) רשע; 93) מילת המעטה; 95) מזלו של כסלו; 96) אלוהים; 98) צלע; 100) צעיר; 102) תולעת אריג; 103) אמונה; 104) גס ואכזר; 105) פרורים.

מאונך:

1) קמח נלוש במים; 2) מתכופף; 3) מעמסה; 4) אוניברסיטה אמריקאית; 6) בן־אדם; 7) סוס שרותמים לו מרכבה; 8) בהמת משאות; 9) הכנסה נקיה; 12) אבל; 15) מלך ירושלים של יורם קניוק; 16) בן חמור וסוסה; 17) בריגדיר גנרל יהודי בצבא הבריטי ומנהיג ציוני, על שם ישוב בארץ (ש"מ); 19) עגול בהיר מסביב לירח (מ); 20) שיח הדפנה; 21) לא פג תקפו (3,3); 23) שניים; 24) מין דבורה פראית; 26) עשב חמוץ ששימש מאכל לעניים; 27) שבט בישראל; 29) קערת מתכת גדולה; 30) ענק במיתולוגיה היוונית; 33) התנשאות, התרוממות; 34) עיר הרשעים באגדה היהודית; 36) נצרב ברוח; 37) ידית, משענת; 40) חכה, המתן; 41) אליל הכנענים; 44) הגדול בנהרות דרום אפריקה; 46) בית הבליעה; 47) שור צעיר; 49) עיר חוף בצרפת; 50) עזב, נטש; 53) מין צמח שלפרחיו ריח וגונם כתום; 54) תעלת מי שופכין; 55) מין; 56) נבדל לטוב; 58) קליפת הענב; 59) בלעדי; 60) פרשת דרכים; 62) שמח; 63) מתעורר; 66) מבצע איסוף כספים בין העוברים ושבים ברחוב, למטרה מסוימת (3,3); 68) שבר כלי; 71) כבוד; 73) משורר אנגלי לוחם חופש (ש"מ); 76) לא כאן; 77) ברדלס; 79) פזיזות; 80) מתוך; 82) תלמיד חכם; 84) חלק תחתון בצואר העוף; 85) דבש נוטף; 87) שד; 90) יהודה ושומרון (ר"ת); 92) פרח בר פורח בסתיו; 94) גרעין קטן, חלק קטן של דבר; 96) בן מרים המגדלית; 97) זהב; 99) אבן טובה; 101) שוקל, מודד; 102) זמן; 103) מספיק.

אביגיל ינאי

תן טרמפ לחייל

איתן עמיחי בע"מ
הדברת מזיקים
מומחים להדברת תיקנים (ג'וקים),
תולעי עץ, חרקי ספרים ובגדים,
עירפול מיוחד לארועים למניעת
יתושים וחרקים מעופפים.
רמת־גן רח' מודיעין 18, ת.ד. 2272, טל. 03-75-22-777
בשמירה על בריאותך ורכושך

דף חדש

(המשך מעמוד 27)

מאז שהייתי חלב חם בשדיה
שפתי בוכה מהנאה.

הלכתי אל הים כדי לחפש את
פני אלוהים
שטים על המים.
לא מצאתי אותם.
היבטתי אל השמים בתיקווה
לראות את קצה גלימתו.
ראיתי שהשמים עסוקים
ברקימת שימלה יפה
מקושטת באלף כוכבים וכוכב.
ואני הלכתי הביתה
כדי לכתוב כמה הברות אהבה
בעינייך.

השיר נגמר, אבל הקסם שבמילים ממשיך לפעול. ניזון מאווירת צילומי הלילה.

○

לוקח זמן עד שחשים בכוח הממגנט של ראשיד. לפעמים נרמה לי שהוא מעסיק איזה שדון קטן במישרה מלאה והלה דואג לשמן לו את גלגלי המוח במשך 24 שעות ביממה. תמיד מפוכח, מהיר־מחשבה, מחושב בניסוחיו. ניתן להתמכר רק לחוש־ההומור שלו.

דוגמה: הסרט הקודם, תעודת מעבר, צולם בעזרה ללא גבול של קיבוץ גדות. הקיבוץ סיפק לצוות מקומות לינה, ארוחות, מיכלזונים שתיפקדו כ„קריין" (מנוף עבור המצלמה) ומה לא. לכל הטוב הזה היה אחראי איזה איש בקיבוץ. יוסקה. באחד הימים מצלמים סצינה על גשר בנות־יעקב. צריך הרבה ניצבים ואין, אז מגייסים את כל מי שאפשר, גם מאנשי־הצוות וגם מקהל המסתכלים. ראשיד ליד המצלמה, צורעק מרחוק הוראות בימוי בעזרת מגאפון. מתחילים לצלם. הסטאטיסטים המאולתרים, לבושים כערבים, צועדים על הגשר עם תיקים ומיזוודות. ביניהם אחד במיכנסיים קצרים. ראשיד קולט מיד. מה פתאום ערבי במיכנסיים קצרים? הוא מורה לתוך הרמקול — „זה עם המיכנסיים הקצרים שיחזור בחזרה. שלא יעבור בפרים." מישהו צורח בחזרה — „זה יוסקה." ראשיד מחייך ברגע לא צפוי בגלל כל הלחץ והאנשים שמסביב — „יוסקה זה בסדר. יוסקה יכול לעבור."

○

יום ראשון. טלפון מראשיד. אחרי לילה ללא שינה כמעט וריצה על הבוקר לאולפני ברקי לתת את חומר־הגלם לפיתוח. מחצית הסרט מאחורינו. אין עוד זמן לתמרן ולחשוב איך לצאת מן החובות הכספיים. כל זה יגיע אחר כך. הוא מודיע לי שהחליט לשנות פעם נוספת את הסוף ולהכניס עוד דמות לתסריט. דמות חיובית של יהודי. חבר לעבודה של אבו־סמיר. אני מחייכת ומודיעה לו על כך משום שהוא אינו רואה את החיוך שלי. הוא מספר לי את הסוף החדש — אבו־סמיר יביט אחרי עבד בלכתו. הוא יחזור בסוף היום אל החדר שלו במיקלט, ינעל את הבריח, ימצא את דרכו אל המיטה. המצלמה תיתן לעיניים שלו לדבר. פיד אאוט.

○

לא קל לתאר את גדולתו של סאלים דאו. איך הוא עובד עם עצמו כל הזמן גם כשאינו עומד מול המצלמה. משתנה באופן מבהיל מקצה לקצה. מניע כל שריר בגופו. מאלתר סיטואציות מצחיקות עם כל מיני דברים שמגיעים לו ליד. חוט־ברזל, חתיכת דיקט, פטיש. כולנו על הריצפה. אין גבול ליכולתו. הוא וכובע־הגרב שלו, השפם, הבגדים של אבו־סמיר. האנשים בסט מתחילים לקרוא לו בשמו הקולנועי. מה יכול להעיד יותר מזה על הצלחתו להעניק חיים לדמות שהוא מגלם? הכל כל־כך טיבעי. דממה בחדר בזמן צילום סצינת הסיום. הבימאי ועוזרו, הצלם ועוזרו, נערת התסריט, התאורנים, אנשי הארט, כולם מרוכזים בעוצמת הרגש שמביעות הפנים של סאלים. לוקח לו אחר־כך זמן להירגע.

שחקן מחוץ לארץ בעל אותו שיעור־קומה כבר היה מוצף בכמות נדיבה של תסריטים שהיו נכתבים במיוחד עבורו. סאלים ממשיך עם שיגרת המיקצוע הרגילה. זהו זה, הצגה בהבימה, אולי עוד סרט עם רפי בוקאי (אוונטי פופולו), אולי תפקיד מרכזי בסרט אחר שהולך ונכתב. הכל בפרופורציה ישראלית טיפוסית ומקוממת.

○

מישהו מאנשי התחנה המרכזית מגיע. מבקש לדבר עם האחראי. לוקח אותו למעלה אל המישרדים ומוסר מיכתב מטעם ההנהלה המורה לנו להפסיק את הצילומים. לא עוזרות הטענות שקיבלנו אישור לשהות במקום ולצלם. אנחנו מבקשים ארכה עד למחרת בבוקר וקובעים פגישה עם המנכ"ל שממישרדו יצאה ההוראה. על פניהם של ראשיד ובאשיר מסתמנים אותות־חרדה. בינתיים ממשיכים. למחרת מגיעה למישרדי ההנהלה מישלחת קטנה לבושה בבגדים ייצוגיים. המנהל איננו ולא יהיה. המזכירה תוקפנית במבטיה ובדיבורה. מצידנו אין מקום לוויתורים. פוליטיקה או לא, איננו יודעים מי שם לפנינו את המשוכה, אבל הסרט הזה יצולם עד תומו.

בסוף סוחטים בדיוק את יתרת הזמן הנחוצה. עוד יום־וחצי נוספים.

○

יום אחרון. אוכלים צהרים אצל אבו־חסן ביפו. החומוס הכי טוב שאני מכירה. מאליק בידיים של ראשיד עם בקבוק האוכל שלו. יש לו השיער הבהיר של אמא שלו. אי־אפשר לגרוע עין מן המראה.

נוסעים לצלם סצינת־פתיחה חדשה בשוק העבדים. גם היא לא קיימת בתסריט המקורי. מוחמד בכרי, גבוה וגרום, מתערב בין הפועלים הערבים. מכונית מצפצפת. נעצרת. לוחית־זיהוי של השטחים הכבושים. מתמלאת וממשיכה בדרכה. אנחנו עם המצלמה מן העבר השני של הכביש הראשי. עוד רגע תגיע גם המכונית שלנו, תאסוף את מוחמד ועוד שלושה ניצבים ותפליג לדרכה, משאירה מאחוריה חבורת גברים בבגדים מהוהים עם זיפי זקן על הלחיים ושקיות ניילון, חלקם יביטו אחרי המכונית המתרחקת.

כך יתחיל הסרט.

○

החלטתי לשאול אותו שאלה אחת. איך אתה מרגיש עכשיו, אחרי הצילומים?

ראשיד: „הרבה יותר טוב מאשר לפני הצילומים. כי יש משהו שהיה פעם על נייר ועכשיו אפשר לראות את זה בתמונות וזה עובד."

אני: „טוב. עם המישפט הזה אני הולכת לגמור את הכתבה."

ראשיד: „אנחנו פראקטיים, הא?"

אני: (צוחקת).

ראשיד: „ראית איך עושים סרט. בלי הרבה לסחוף ולהיסחף. בום. כמו מכה של פטיש. ויש סרט."

ימי הספרות הערבית

בין ה־28 וה־30 בנובמבר ייערכו בברלין המערבית ימי עיון בנושא הספרות הערבית המודרנית. בין המשתתפים כמה מגדולי המספרים והמשוררים הערבים בימינו: אדוניס, טאהאר בן ג'לון, פאטימה מרנסי ואמיל חביבי הישראלי.

במיסגרת הכינוס יישמעו הרצאות, הקראות בערבית ובגרמנית (תרגומי ספרות ערבית) וייערכו דיונים. הוצאת ספרים ערבית הפועלת בגרמניה תוציא לאור חוברת מיוחדת לימי העיון ובה ציונים ביוגראפיים של המשתתפים ומאמרים על התיאטרון הערבי, הקולנוע הערבי, מעמדה של האשה היוצרת בעולם הערבי והיחסים ההדדיים בין אירופה לבין האסלאם.

תערוכה ופרס

● בגלריה **טובה אוסמן** בתל־אביב (בן־יהודה 100) נפתחה תערוכה ובה עבודותיה האחרונות של הציירת הוותיקה **חנה מגד.**

● **נאווה סמל** זכתה בפרס לעידוד סיפרות ומחקר בנושא השואה על סיפרה כובע הזכוכית.

קולנוע

כוכבים
המודרנית מכולן

הוליווד מאמינה רק במיספרים. לינדה פיורנטינו לא מאמינה בחצאיות־מיני.

היא יפה והיא מוכשרת. יש לה קול של סקסופון באס ורגליים שנמשכות לנצח. בין מרטין סקורסיזה (שיגעון של לילה) לאלן רודולף (המודרניים, בקרוב בישראל) מה עוד יכולה שחקנית לבקש לעצמה?

הכל. „מי שחושב שהוליווד מורידה לפנייך את הכובע רק משום שהביקורת כתבה שאת נפלאה ונותנת לך לשחק כל תפקיד שתחשקי בו, הוא תמים או פתי." כך אומרת לינדה פיורנטינו, אחת התופעות הנשיות המרתקות ביותר בקולנוע האמריקאי היום, ומי שנבחרה על־ידי אלן רודולף לעיצוב הגברת המובילה בסירטו האחרון.

את רודולף אי־אפשר להאשים בחוסר־טעם: בבחור בי היתה זו לסלי אן־זורן המסחררת, ב־בעיקבות הכרך — לורי סינגר המלאכית, בזיווג משמיים — קלי מקגיליס המגנטית ועתה, כפאם־פאטאל פגיעה ופוגעת, זוהי לינדה פיו־רנטינו.

אפשר היה להעיף בה מבט קל בלבד לצד מאתיו מודין באחד מסירטי הספורט לנוער, אבל את המכה האלגנטית באמת הרביצה בסירטו של מרטין סקורסיזה שיגעון של לילה בתפקיד הפסלת הוואמפית קיקי ברטון. הסרט זכה לביקורות נפלאות, ולינדה הוצפה במחמאות.

פגישת הליהוק שלה עם אלן רודולף, בבר בניו־יורק נמשכה חמש שעות, רק משום שה־שניים מצאו נושא משותף לכעוס עליו — הוליווד. „מי שחושב שאחרי סקורסיזה נפתחו לפני הדלתות כולן — טועה. סקורסיזה הוא אמנם השראה מתמדת לשחקנים ואי־אפשר לח־לום על מקרם־איכות, יותר טוב ממנו. הרגשתי שמה שאני עושה איתו יצא פשוט הטוב ביותר שאפשר לצפות. וכך יצא.

„כל ההצעות שקיבלתי למחרת הביקורת, ואפילו שהיו רבות מאוד, היו בדיוק לאותו תפקיד

פיורנטינו וקארדין ב„המודרניים"
פאם פאטאל מסוג אחר

עצמו. בהוליווד הכל הולך רק לפי הקופה. את ממלאה להם את הכיסים — הם מוכנים לתת לך אוכל. אבל רק אם מדובר באותו המזון שכבר לעסת עבורם בעבר. ואז, כשאת מרגישה כיצד את מגרדת את תחתית חשבון־הבנק שלך, יש לך בחירה: או שתעשי מה שהם רוצים ותהפכי להצלחה, או שתתעקשי לעשות מה שאת רוצה ותהיי מאושרת."

המסקנה הישירה מדבריה של לינדה היא שהוליווד מאמינה רק במיספרים. התסריט של רודולף למודרניים חיכה 12 שנה, פשוט משום שאיש בהוליווד לא חשב שרודולף הוא נוסחה בטוחה בקופה. ואמנם המודרניים אינו מצליח להיות שובר־קופות באמריקה.

לעומת זאת, הצליחה לינדה פיורנטינו לשבור את הדמות של פאם־פאטאל ממוסחרת, שניסו להדביק לה. „אני אמנם פאם־פאטאל — אבל מסוג אחר," מספרת פיורנטינו בבוקר שלמחרת הצגת־הגאלה של המודרניים בפסטיבל ונציה, שמארח את רודולף זו השנה השנייה ברציפות. (בשנה שעברה זה היה זיווג משמיים).

סירטו של רודולף מביא את אווירת האמנים האליטיסטים של פאריס בשנות ה־20, האכ־סנטריות שלהם, החדשנות, האכסטראווגנטיות שלהם והקסם של אירופה שגרם לאמריקאים לנהור אליה בהמוניהם. כאן חיפשו את שיווי־המישקל העדין בין אמנות צרופה לאמנות מיסחרית.

כאן נקלעה רייצ'ל היפהפיה והפגיעה לז־רועותיו של בעל דומיננטי בשם ברטרם סטון, סוחר בדברי־אמנות, המתייחס לאשתו כאובייקט נוסף כאוסף, שעה שהיא מנסה לפרוץ החוצה, לעמוד על רגליה כאשה מודרנית ועצמאית ולהגשים את אהבתה לצייר ניק הארט, המנסה להתפרנס, עד שיתגלה כאמן, כקאריקטוריסט של טור־רכילות בעיתון צרפתי.

„רייצ'ל היא באמת הדמות הנשית הראשונה שאני מחבבת באמת, למרות שהיא שונה ממני לחלוטין. היא נשלטת לחלוטין על־ידי בעלה, המאמין שכל דבר בעולם ניתן לרכישה ולכל דבר יש מחיר.

„בתוך כל החבורה הזאת של אמנים ואינ־טלקטואלים היא באמת נטע זר. היא מתאמצת כל־כך להתאקלם בסביבה זו ולהוכיח שיש לה ערך מוסף, ורוצה להשתחרר ולהפוך לאשה מודרנית. ואם יש בסרט סצינה המבטאת יותר מכל את היחסים המוזרים של שליט ונשלט בין רייצ'ל לבעלה הרי זאת סצינת המישכב מאחור בתוך גיגית האמבט.

„במקור נועדה הסצינה להיות התעלסות על שולחן־אוכל, אבל הצעתי לאלן רודולף להקשות על עצמי ולהעבירה לאמבט. משמעותה של הסצינה — הברוטאליות. הברוטאליות של העסקים לעומת האהבה נעדרת מן המעמד לחלוטין, כי הבעל מתייחס לאשתו כאילו היתה ציור או אגרטל שרכש לעצמו.

„אילו במקום הבעל היה לצידי הצייר הארט, ששמו מסמל היטב את אופיה של הרמות (הארט, לב באנגלית, לעומת סטון — שם הבעל, שפי־רושו אבן), הסצינה היתה נראית אחרת.

„זו היתה סצינה קשה מאוד לביצוע. אני עירומה לגמרי, במעמד אינטימי שיש בו כל־כך הרבה כאב ומול צוות־ההסרטה. אבל רק משום שביני לבין השחקן שעיצב את דמות הבעל סטון, השחקן ג'ון לון, נקשרו יחסי־אמון כה הדוקים בעבודה, יכולתי לעמוד בסצינה הקשה הזו.

„אני, עצמי, לא ראיתי אותה אחרי ההסרטה, כי אני מסרבת בתוקף לראות ,ראשס' (צילומים יומיים), אבל הצוות, שצפה בהקרנת הקטעים בסוף יום ההסרטה, סיפר לי שרבים ממי שצפו בסצינה פרצו בבכי."

לינדה פיורנטינו אינה מקשה את החיים לבי־מאים העובדים איתה. כולם מספרים שהיא מוכשרת, טובת־לב וחרוצה. אבל היא אינה מקלה את החיים על עצמה. במקום להסתופף בסביבת האולפנים היא מעדיפה לגור במנהטן, בניו־יורק עם חבר פרטי וזוג ציפורים, פיטר ואודרי.

„לוס־אנג'לס היתה מביאה אותי לבית־משוגעים," היא מתרצת. „בניו־יורק קל מאוד להיעלם. בלוס־אנג'לס כולם מתערבים בכביסה שלך. כל־כך עסוקים בעיסקי הקולנוע שאין להם כל פרופורציות לגבי החיים בעצמם.

„קשה יותר לפתח קאריירה קולנועית בניו־יורק, אבל הסוכנים שלי מטיבים לייצג אותי גם בלעדי. אילו הייתי צריכה להיפגש בעצמי עם כל הטיפוסים המציעים לי עבודה, בוודאי כבר הייתי משניאה את עצמי עליהם מזמן.

„בסופו של דבר, הבימאים, שאיתם אני באמת רוצה לעבוד, באים לניו יורק. ויש, חוץ מקולנוע, כמה דברים אחרים הממלאים לי את החיים, כמו מוסיאונים, ואנשים של ממש. כשעצוב לי על הנשמה, כשנמאס לי להיות לבד, אני יוצאת לפארק, ושם אין אף אחד מן הקולנוע, רק סתם בני־אדם."

הסכנה שאיש לא יגלה אותה בניו־יורק איננה ממשית: היא החלה להצטלם לצד טום האלסה בסרט חדש של ג'ון (חוד החנית) ביירום המילחמה בבית, על חייו ועבודתו של אנדי וורהול, נושא הקרוב לליבה במיוחד. הדבר היחיד שמפחיד אותה עכשיו הוא חצאיות־המיני של שנות ה־60, שלתוכן תצטרך להידחק.

עדנה פייגרו ■

סטינג
פרש בודד

יום שני הסוער (לב, תל־אביב, בריטניה) – איש־עסקים אמריקאי קשוח מבקש לרכוש חלקים נכבדים מן העיר ניוקאסל שבבריטניה, כדי לפתח שם פרוייקט־בנייה ענק שיכניס לו ולשותפיו הון רב. הוא דואג לשחד את כל המכובדים בעלי זכות החתימה המשמעו־תית, מארגן שבוע ידידות ניוקאסל־ארצות־הברית, כדי ליצור אווירה טובה בציבור, ואם יש עדיין מי שמתנגד לרעיון, הוא שולח אליו בריונים כדי שישכנעו אותו.

הקוץ שבאליה הוא בעל מועדון־לילה עקשן, שאינו מתנגד אמנם לשתף פעולה עם ההון האמריקאי ולמכור את עיסקו במחיר נוח, אבל אינו מוכן לסבול שדוחקים בו באגרופים. הוא מראה לכובש החצוף מה זה נחישות־דעת בריטית גזעית וה־תוצאה היא שהתוכנית הגראנדיוזית נופלת.

אילו היתה זאת כל עלילת הסרט, אולי היה מוגבל למת־עניינים בבעיות חברתיות וכלכליות של בריטניה הגדולה בלבד. כדי להגיע לקהל רחב יותר, נוסף כאן סיפור־אהבה בין בחור אירי, העובד אצל הבריטי העקשן, לנערה אמריקאית המחלקת זמנה בין מלצרות לבין שרותים מיניים שאותם היא מגישה ללקוחותיו של איש־העסקים האמריקאי, לפי מיצוותו.

מייק פיגיס, שזה סרט־הקולנוע הראשון שלו, ראה ודאי הרבה סרטים אפלים מן הקלאסיקה האמריקאית, לפני שכתב וביים את הסרט הזה, שהוא כולו מחווה לאותו ז'אנר.

העימות בין פרש בודד לבין כל העולם הניצב נגדו אופייני לאותם הסרטים והוא משוחזר כאן בנאמנות רבה, הן בסיגנון החזותי של הסרט, והן בעיצוב הדמויות, בקצב ובמוסיקה. זכות מיוחדת לפיגיס בליהוק הסרט, כאשר הצליח למצוא צוות בעל נוכחות דראמתית משכנעת, החל מסטינג, המגלם את בעל מועדון־הלילה המסרב לוותר, דרך טומי לי ג'ונס, הנבל, מלאני גריפית, כשכירתו המתפקחת ושון בין, הטירון, כמאהב צעיר ומצפוני. פס־קול הסרט כולל פנינה בפני עצמה: ביצוע אוואנ־גארדי ומופלא, ברוח הג'אז, של הימנון ארצות־הברית.

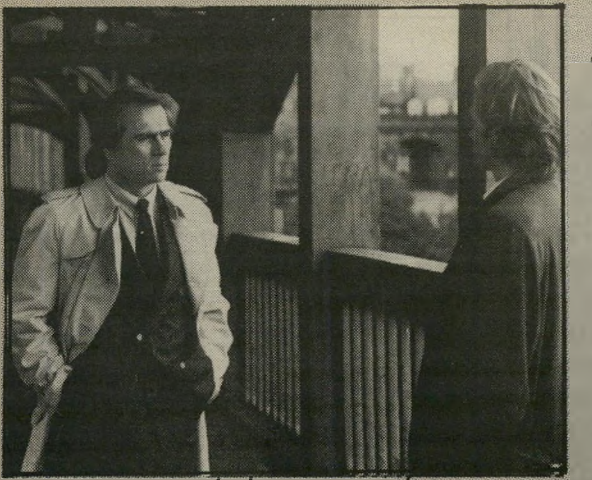

טומי לי ג'ונס: רק בלי לחץ בבקשה!

ולא כצאן
לטבח

הפרטיזנים מווילנה (הקולנוע, תל־אביב, ארצות־הברית) – אחרי כל סרט תעודי חדש על השואה נדמה כי זהו זה. מיצו את הנושא, אין יותר מה לחדש ולא נותר אלא לחזור על מה שנאמר כבר. ובכל פעם מסתבר כי עדיין מגרדים את שולי הטראגדיה, ולא חשוב כמה ייאמר בנדון תמיד יישאר מה להוסיף.

סירטה של המפיקה אביבה קמפנר ושל הבימאי ג'וש ואלצקי מתרכז בפרק מסויים אחד: ההתארגנות והניסיון למרד בגיטו וילנה, כפי שהוא משתקף מתוך עדויותיהם של 40 מן הנותרים בחיים, מן המסמכים ומן החומר הצילומי, בחלקו בוודאי משוחזר, שנותר מאותם הימים.

סיפור קורותיה של אותה קהילה מפורסמת והשמדתה במילחמת־העולם השנייה, זורק אור על כמה שאלות מעיקות ומביכות שהתעוררו סביב השואה בכלל: האמנם הלכו היהודים למותם כצאן לטבח? האם לא התקוממו, התארגנו, התנגדו?

בווילנה ניסו לארגן מחתרת, לגייס נשק, לקום נגד הנאצים ובסופו של דבר, להצטרף אל הפרטיזנים הרוסים שנלחמו ביערות נגד הכובש. אבל מעבר לזאת, אפשר לנחש את יסורי־הנפש של מי שצריך היה להחליט אם הוא מאמין להבטחות שהקרבת בודדים תציל רבבות או שעדיף להתעלם מהבטחות אלה, ואת הבעיה שמולה ניצבו מנהיגי המרד האפשרי, כאשר נאלצו למסור לידי הגסטאפו את אחד מחבריהם, כדי להציל את שאר הקהילה מטבח קולקטיבי שאיים עליה.

מפיקה אביבה קמפנר ובימאי ג'וש ואלצקי

ועוד ניתן כאן להיזכר באהבת הקטנה מאוד ליהודים של בני ליטא ששׂשו ושמחו וקיבלו את הגרמנים בפרחים, כשבאו לשח־רר אותם מן העול הסובייטי, ואהבת היהודים הקטנה מאוד של הרוסים אשר לא שמחו לקבל את המתנדבים מן הגיטו לשו־רותיהם, וגם כאשר התקבלו לא ידעו מעולם מאין יבוא הכדור הבא, מן האויב ממול או מבן־הברית שבעורף.

העדויות פשוטות וישירות. הסרט עשוי אמנם בצורת קונ־בנציונאלית, אבל לא הצורה היא כאן העיקר, אלא התוכן.

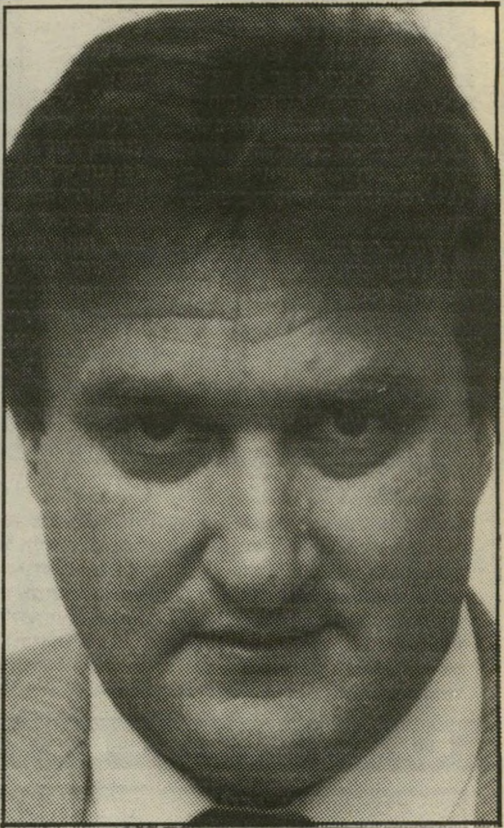

אריה זייף:
"הפוליטיקאים לא יעזו לתת אישור להימורים!"

הספורט הלאומי בחודש האחרון היה טוטו־בחירות. בכל מיפגש חברתי מולאו דפים רבים, ועליהם שמות המשתתפים והתוצאות הצפויות. עלה בדעתי רעיון מטורף שמועצת־ההימורים תיקח על עצמה את מסע־הבחירות בפעם הבאה, תחלק פרסים למנחשים נכונה ובשאר הכסף תממן את מסעי־הבחירות של המיפלגות השונות.

שאלתי את אריה זייף, יו"ר מועצת ההימורים, האם אמנם הרעיון שלי מטורף.

כן, קצת.

● **אתה לא חושב שהקהל ייענה?**

אולי הקהל ייענה, אבל כל אחד מהם ינחש את נטיות ליבו. הליכודניקים יהמרו על הימין והמערכניקים יהמרו על השמאל.

● **נו, אז מה? העיקר שהם ישלמו כסף, שיממן את התעמולה ועוד יישאר לפרסים.**

בחירות

תגידי, את שואלת ברצינות או בצחוק?

● **אני לא יודעת, משהו בין שניהם.**

תראי, ההימורים הם באישור הממשלה, כלומר אישור הפוליטיקאים, ואני לא רואה אותם מעזים לאשר דבר כזה.

● **שמעתי שבאנגליה זה קיים. שם מהמרים על תוצאות הבחירות.**

אנגליה זו לא דוגמה. שם מהמרים על כל דבר, אם הנסיכה תלד בן או בת וגם באיזו שעה. כאן זה לא נראה לי בר־ביצוע, ועם־ישראל כנראה יצטרך להמשיך ולהתערב על ארוחות. באמת יש לי הרגשה שהחל מה־2 בנובמבר יהיו המיסעדות מלאות במנצחים ובמפסידים.

(דניאלה שמי)

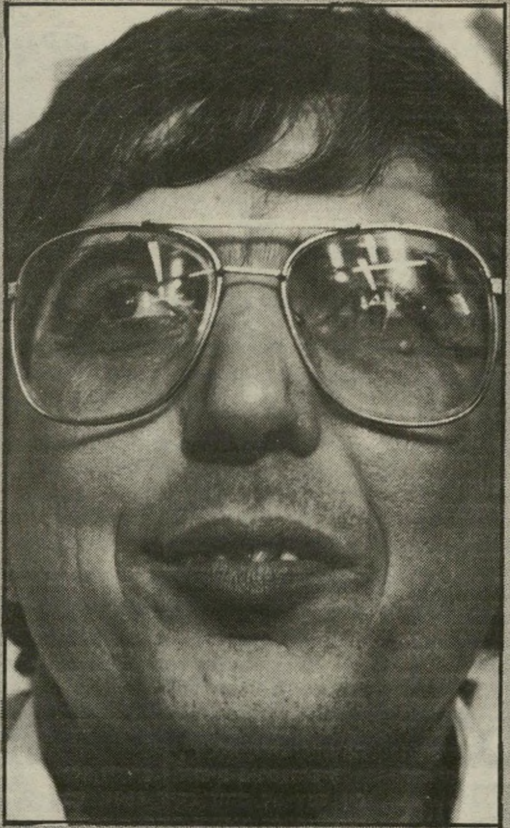

אהרון אבו־חצירא:
"נראה שהעניין העדתי כבר לא כל־כך חשוב!"

המיפלגה העדתית הרצינית היחידה הרצה לכנסת ה־12 היא ש"ס. תמ"י ומיפלגות עדתיות אחרות נעלמו מן הנוף הפוליטי. שאלתי את ח"כ אהרון אבו־חצירא, ממקימי תמ"י, מדוע נעלמו המיפלגות העדתיות.

בחירות

נראה שזה כבר לא כל־כך חשוב. אני החלטתי שלמען הנושא החברתי אלחם בתוך מיפלגה גדולה.

● **יכול להיות שהתחושה המיזרחית התמתנה?**

לא. היא עדיין קיימת ובצורה חזקה, למרות שאין לה ביטוי מיפלגתי.

● **מדוע, אם כן, היא נעלמה מהנוף הפוליטי?**

יש אלף דרכים לבטא את תחושת המיזרחיות, לאוו דווקא בצורה מיפלגתית.

● **איך?**

לא יודע. אצל כל אדם לובשת המיזרחיות צורה אחרת.

(שרה ליבוביץ)

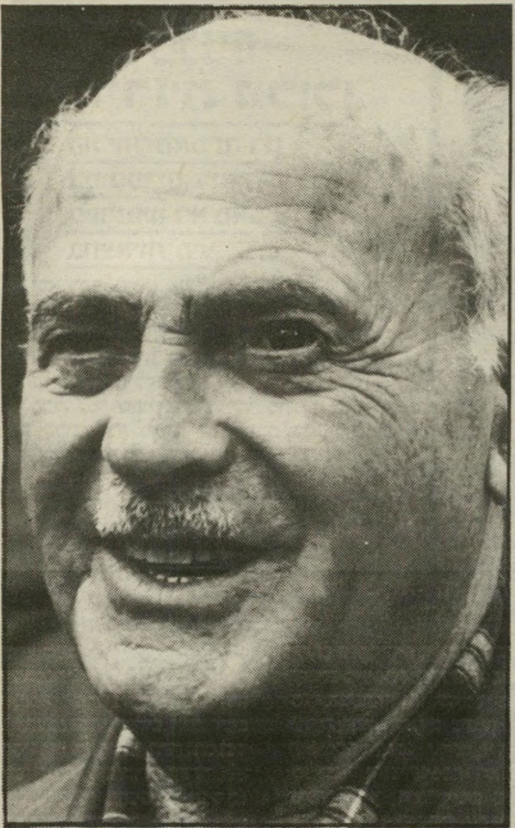

יצחק בן־אהרון:
"אין תגובה. אני לא מוכן להתייחס לזה!"

המשבר ב"חברת העובדים" הוא שיאו של תהליך שהחל לפני שנים רבות, שהרי משבר כזה אינו צומח ביום אחד. ביקשתי לשאול את יצחק בן־אהרון, מי שהיה מזכ"ל ההסתדרות בשנים 1969־1971, והאחראי משום־כך גם הוא לכל מה שקורה בחברה, כמה שאלות הקשורות ל"כור" ול"חברת העובדים".

ההסתדרות

● **מה דעתך על מה שקורה ב"חברת העובדים"?**

אין תגובה.

● **האם מה שקורה ב"חברת העובדים" אינו מעיד על פשיטת־רגל של מוסד ההסתדרות כולו?**

אני לא מוכן להתייחס לזה.

כאן טרק בן־אהרון את שפופרת־הטלפון בכעס.

חבל. רציתי לשאול אותו שאלות נוספות: מה בדבר אחריותו האישית של המזכ"ל לנעשה ב"חברת העובדים"; האם סימניו של המשבר הנוכחי לא התחילו נובטים עוד בימיו שלו; והאם אין בעצם היותה של ההסתדרות גם מעסיקה גדולה וגם מגינה על העובדים, סתירה שאינה ניתנת לפתרון.

(שרה ליבוביץ)

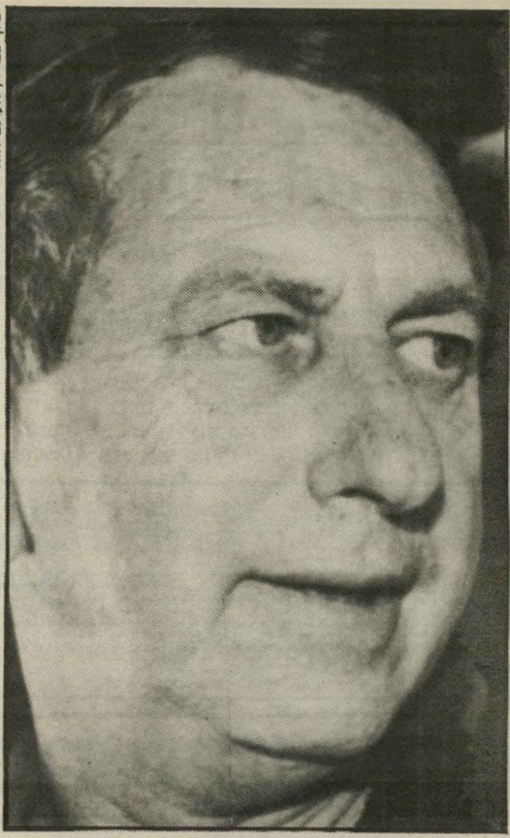
ציון עמיר, העולם הזה

אהרון ברנר:

„התקפת־פתע תגרום לטראומה לדורי־דורות!"

בעוד לוב מקימה מיפעל גדול לייצור נשק כימי, פורסמה ב„וול סטריט ג'ורנל" כתבת־תחקיר, המגלה כי ישראל אינה מוכנה למיקרה של התקפת־גאזים. שאלתי את אהרון ברנר, מנהל האגף לשרותי־חירום בעיריית גיב־עתיים, מה יקרה בעת התקפת־גאזים.

התקפה פתאומית תגרום לשואה מוחלטת, לטראומה שתחרט בלב העם לדורי־דורות. קשה לתאר את הבהלה שתשתרר באיזור הנגוע, ואת היקף האסון: רוב האוכלוסיה נפגעת, האדמה חרוכה, האיזור נגוע במשך שנים רבות אחר־כך.

● ומה יקרה אם תהיה התראה?

ביטחון

כדי להתארגן, אנחנו זקוקים למספר שעות. זהו הזמן שאמור לעבור מהרגע שהג"א והרשויות המקומיות יוציאו את מסיכות־הגאז והערכות מהמחסנים, עד שאחרון האזרחים יקבל את הציוד ויידע איך להשתמש בו.

● אם יהיו בבתי התושבים מסיכות־גאז, התהליך יהיה פשוט יותר?

לא. אמנם כל מי שיימצא בקירבת המסיכה שלו יוכל לחבוש אותה מיד, אולם המסיכות שיוצאו למכירה הן רק עזרה ראשונה־ראשונית. טווח הגנתן קצר, ובוודאי, בעת בהלה כזו, רבים מהאזרחים לא ימצאו את המסיכות או יגלו כי הן אינן תקינות. לכן במילא נצטרך לחלק מסיכות תיקניות וערכות הכוללות שכמיות, מזרק ואבקות־מיגון שונות.

(שרה ליבוביץ)

ענת סרגוסטי, העולם הזה

מאיר שיטרית:

„מי שעושה טובה שהוא עולה, שלא יבוא!"

בראיון שנתנה אידה נודל לאחד ממוספי סוף־השבוע, היא התקיפה קשות את גיזבר־הסוכנות, ח"כ (עדיין) מאיר שיטרית, ואמרה שהוא יוצר אנטגוניזם בין עולים־חדשים לישראלים. שאלתי את מאיר שיטרית איך הצליח להרגיז כל־כך את אידה נודל.

אמרתי דברים שכנראה לא נעים לשמוע. אמרתי ש־95% מהיוצאים מברית־המועצות מעדיפים את ארצות־הברית. תקפתי את התאחדויות־העולים ונציגיהם, המוציאים את דיבת הארץ רעה. אמרתי שאני לא מבין מדוע יש כל־כך הרבה התאחדויות החיות מכספי ציבור.

● כשאתה אומר „מוציאים את דיבת הארץ רעה", אתה מתכוון לביקורת?

יש ביקורת ויש ביקורת, ואני אומר לך שלעולים החדשים אין שום סיבה להתלונן, לא סובייקטיבית ולא אובייקטיבית. ישראל מציעה ונותנת להם הרבה יותר מאשר היה להם אי־פעם ברוסיה. הם זוכים בתשומת־לב מירבית. אני לא שמעתי על אף עולה אחד שמת כאן ברעב או נשאר בלי קורת־גג, ובוודאי ובוודאי לא נציגי־ההתאחדות עצמם. ציטטו באחד העיתונים את אידה נודל שאמרה „היהודים צריכים להיות משוגעים כדי לעלות ארצה," וזה נורא.

● אתה בטוח שהיא אמרה את זה?

אם היא לא אמרה את זה, הייתי שמח לראות הכחשה שלה. הייתי שמח מאוד לראות את אידה נודל בווינה משכנעת עולים לבוא ארצה, ולא להיפך. פשוט אין להם במה להתגונן, אז הפיצו עלי שתקפתי את העולים. אני לא תקפתי אף עולה אחד, אלא רק את ההתאחדויות שלהם, המתלוננות כל הזמן. גם אני הייתי עולה חדש וגם הוריי, ואני רוצה להגיד לך שאילו היה לנו 10% ממה

עליה

שיש לעולים היום, היינו מאוד־מאוד מאושרים. בכלל, אני חושב שמי שחושב שהוא עושה טובה בכך שהוא עולה ארצה — שלא יבוא.

● יופי, גם אני חושבת ככה. אז בשביל מה, בעצם, צריכים את הסוכנות היהודית?

אני חושב שצריכים להפנות את כל המאמצים של הסוכנות ושל הממשלה כדי לבנות איכות־חיים טובה יותר כאן, וכשיהיה טוב לחיות כאן תיפסק הירידה, והעולים ידפקו על הדלתות שלנו, בלי שנבקש מהם.

● ומילה אחרונה לאידה נודל עצמה?

שתיסע לווינה ותתחיל לעבוד ברצינות! תאמיני לי שאין לה מה להתלונן, ולא ארחיב את הדיבור על זה.

(דניאלה שמי)

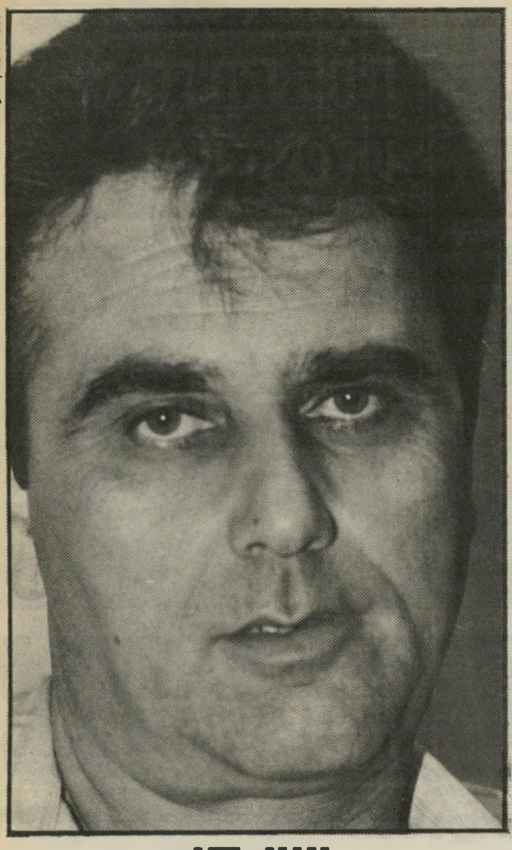
אלי דסה, העולם הזה

ישי דן:

„גם גרוטובסקי התחיל בתיאטרון לא־מיקצועי!"

„המרכז הישראלי לבימות חובבים" (מיל"ב) יזם כנס של שחקנים ובימאים של להקות־תיאטרון לא־מיקצועיות, שנערך במרכז ביכורי־העיתים בתל־אביב, כדי לנסח אמנה ולהקים תנועה של להקות־תיאטרון. לפני חודש חזרו נציגים אחדים של מיל"ב מסיור מיקצועי בהונגריה ובפולין, ולמדו שבארצות אלה ההתייחסות לתיאטראות הללו שונה לחלוטין.

פניתי לישי דן, חבר ההנהלה המצומצמת של מיל"ב, מי שהיה מקימה של בימת־תיאטרון־הגליל ומנהל בית־הספר לדראמה של סמינר־הקיבוצים, והמקים כיום את המרכז לדראמה בכפר־סבא.

האמנה זה הסכם בין השחקנים והבימאים, אנשי הלהקות השונות, שהצהירו על התחייבות הדדית לשיתוף־פעולה ביניהם לצורך התכנסות, סדנאות משותפות, ואפילו החלפת שחקנים בין סדנאות.

● מה היה עד עכשיו?

פעם היתה תנועה, שהתנועה הקיבוצית הובילה אותה. אבל העניין גווע.

● מדוע התעורר הצורך לחתום על האמנה דווקא עכשיו?

הצטברו הרבה מאוד קשיים כלכליים, שמנעו אפשרות לפ־עילות מסודרת. מצד שני קמו הרבה להקות, והפעילות שלהן אינה מגיעה לידי ביטוי לפני קהל. לא צריך לשכוח שגם גרוטובסקי התחיל בתיאטרון לא־מיקצועי.

● גם שחקני התיאטראות המיקצועיים חתמו על האמנה?

לא. המדובר רק בחברי להקות שאינם מתפרנסים מזה.

● המדובר בשחקנים חובבים?

בפירוש לא. אם מדובר ברמת המיקצועיות של העבודה, הרי שהבימאים הם מיקצועיים, והשחקנים עוברים השתלמויות מיק־צועיות במיל"ב ובסדנאות למיניהן.

● האם מישרד־החינוך שותף לנושא?

תיאטרון

שאלה זו עלתה בדיון. נציג מישרד־החינוך, הד"ר דן רונן, השתתף בכנס, אבל התרכז בהומור והתנצל על אוזלת־ידו של מישרד־החינוך.

● מדוע לא תפנו לתיאטראות המיקצועיים, שיק־חו אתכם תחת חסותם המיקצועית והמינהלית?

יש להם צרות משלהם. התיאטרון המיקצועי סובל אף הוא ממחסור בקהל וממצוקה תקציבית. בכל זאת כל פנייה לשיתוף־פעולה נענית בחיוב.

● להתארגנות שלכם יש קשר לקשיים ב„אמנות לעם"?

לא. אנו חושבים שאמנות לעם צריכה לעסוק גם באמנות העם, וזאת הם מסרבים לעשות.

(יוסי עין־דור)

סקופ

יותר ויותר צרכנים נוטשים את רשתות השיווק; לנקניק, בשר, עופות, סלטים ומעושנים - כתובת מרכזית אחת: תשלובת מפעלי פיקנטי. איך הם עושים את זה?

צרכנות פיקנטית

בתחום אחד החליט הציבור החלטה ברורה: תשלובת מפעלי פיקנטי היא הבחירה המוצלחת ביותר בכל הנוגע לקניות בשר, נקניק, בשרים מעושנים וסלטים.

● נקי, מבריק ומצוחצח

ההצבעה עצמה נערכת במשך שנים - יום יום - ברציפות.

הזוכה במירב המנדטים - הוא הציבור עצמו!

הבסיס: אמון מושלם.

מבריק, מצוחצח, ועם מוסיקת רקע נעימה.

עם מצע כזה - מה הפלא שפיקנטי גורף את כל הקולות כולם?

● עד 11 בלילה

כל המוצרים-טריים, נקיים ואמינים - עומדים לרשותך יום יום כולל מוצאי שבת - עד 11 בלילה.

החנייה בשפע, מוסיקת רקע מובטחת, ואווירה - כמו שאתה אוהב.

● כשר ומוכשר

מוצרי פיקנטי כשרים ומוכשרים על ידי רבנות בני ברק. גם לבישול - וגם לצלייה. שים לב: לא כל סטייק שאתה מקבל ברשתות השיווק ראוי לבישול במחבת! בפיקנטי - כן.

● על ציר גהה

כל כך פשוט ונוח להגיע: סטייה של מטרים ספורים מכביש גהה (צומת גבעת שמואל), ממש מול מפעל קוקה קולה. כדאי ומשתלם.

העלוקות

משה בדש, בעליה של תשלובת מפעלי פיקנטי, ממשיך ללחום באנשי המס המתנכלים לו. בעוד זמן קצר עומד להופיע ספר פרי עטו בשם "העלוקות" בו יחשוף שורה של גילויים הקשורים בשיטות העבודה של אנשי מס-הכנסה. הספר יכיל 200 עמודים בכריכת כרומו וילווה במסמכים רבים.

כשר למהדרין בהשגחת הרבנות בני ברק

פיקנטי

השומר 104, בני ברק

פיקנטי - איכות ואמינות

נקי וכשר

מהו סוד ההצלחה?

איכות. טעם. ואמינות.

רק פיקנטי מעניק לצרכן - הבוחר את המוצר הנקי, הטרי, הכשר והמשובח ביותר - ועוד במחיר הנמוך ביותר.

● פיקוח וטרינרי צמוד

רק תשלובת מפעלי פיקנטי חוסכת לצרכן את הפרשי פערי המחירים הדרקוניים - משום שהיא נותנת לצרכן את המוצר הטוב ביותר - ישירות מן התנור - לידיו.

רק תשלובת מפעלי פיקנטי מבטיחה לצרכן את מירב הניקיון, הטריות והאיכות של המוצר.

רק תשלובת מפעלי פיקנטי משרתת את הצרכן - בבניין המפעלים עצמו - עד 11 בלילה ברציפות, כולל מוצאי שבת.

רק בפיקנטי, רואה הצרכן במו עיניו מה הוא מקבל - ואיך מייצרים את המוצר שלו.

רק בפיקנטי מקבל הצרכן פיקוח וטרינרי צמוד של רופא המבטיח את איכותו וסיווגו הגבוה של הבשר.

רק פיקנטי מציע לצרכן שפע ענק של מגוון מוצרים טעימים - והכל תחת גג אחד, נקי,

גם הסינית פיקנטית

פיקנ-סין

הסינית הפיקנטית

כשר. פתוח יום יום עד 11 בלילה

גם במוצאי שבת

בוא להיווכח במו עיניך:

סינית פיקנטית חדשה - וכשרה לחלוטין - מזמינה אותך לארוחה נהדרת בטעמים מגרים. על ציר כביש גהה, 100 מטר מצומת גבעת שמואל, ברחוב השומר 104 בבני ברק (מול קוקה קולה), בבניין השיש של פיקנטי, חבוייה בין צמחייה רוגעת, הפתעה אמיתית: ארוחה סינית נהדרת, חווייה מלאה בהנאה.

הטעם - סיני, המחיר - פיקנטי

מנה ראשונה כבחירתך, אגרול מתוק, מנה עיקרית לטעמך, תוספות מתוספות שונות ומנה אחרונה בטעם של עוד.

בוא לסינית הפיקנטית עוד היום:
אתה עצמך תחוש בהבדל המייחד את פיקנ-סין מכל מסעדה סינית אחרת שאתה מכיר.

הסיבה: הסינית הפיקנטית היא הסינית היחידה בישראל הצמודה למפעל עיבוד הבשר, ונהנית מאספקה טרייה ושוטפת של בשרים באיכות גבוהה.

סינית חמה בביתך

רק בפיקנ־סין אתה יודע בוודאות: אתה מקבל את נתחי הבשר הטרי, הנקי, הכשר והמוכשר ביותר שאתה יכול לקבל.
בפיקנ-סין אתה רואה במו עיניך: כל מנה הינה מנה שהוכנה במיוחד עבורך. אין שאריות. לא מאתמול ולא משלשום. תחשוב על כך.

ארוחה מלאה לזוג - רק 16 ש"ח

בסינית הפיקנטית אתה תמיד מרוויח פעמיים:
גם את הארוחה הטרייה והאיכותית ביותר - וגם את הפרש המחירים הקטלני הנהוג, ללא הצדקה, בסיניות אחרות.

תמורת ארוחה זוגית נהדרת בסינית הפיקנטית תשלם תמיד פחות מחצי מחיר: 16 ש"ח לזוג (לא כולל שתייה) בלבד. עובדה!

מסקנה: עוברים לסינית הפיקנטית, חוסכים, נהנים ומלקקים את השפתיים.

בתיאבון

ממשיכים לזרוק כסף!

מתי שוב יתחיל הקרב על כיסו של הצרכן?
כנראה שרק לקראת החג הבא. אולי בפסח. אולי קודם.
לא בפיקנטי:
כי בפיקנטי אתה נהנה מחגיגת מחירים לאורך כל השנה כולה. שים לב לטבלת השוואות המחירים: פערי מחירים נוראיים של עשרות אחוזים, ואפילו של 150%. (מאה וחמישים אחוזים!!!) לעומת מחירי תשלובת פיקנטי.

	חזה בקר	כתף בקר	חזה הודו	קבנוס	דג ברבוניה	סלט דג במיונז
פיקנטי חנות המפעל	19.90	21.90	19.90	14.90	6.99	8.40
היפרכל	47.00	42.50	30.00	18.80	9.90	16.70
סופרמרקט קו-אופ	30.50	37.40	34.00	—	7.80	—
סופרסל	50.00	50.00	43.30	22.80	9.90	16.10
פער מחירים	151%	128%	117%	53%	41%	98%

* מחיר מירבי ל-1 ק"ג ** נכון ל-11/10/88

פערי מחירים של עד למעלה מ־150% (מאה וחמישים אחוזים!!) קיימים בין רשתות השיווק היקרות ובין תשלובת מפעלי פיקנטי, המוכרת את מיגוון מוצרי הבשר, הסלטים, העופות, הנקניקים והמעושנים במחירים הנמוכים ביותר — ישירות לידיך וללא פערי תיווך. כדאי ומומלץ. ברחוב השומר 104, בני ברק, 100 מטר מכביש גהה, צומת גבעת שמואל.

מיקרה זוהר

אתן איזה חברים יש לי. כל הדברים הכי מוזרים בעולם קורים להם. דברים שבאמת לא קורים לאנשים נורמאלים. את סיפור החברה שלי שניסתה להטביע דג באמבטיה כבר סיפרתי לכם?

הבעייה עם הסיפורים של החברים שלי היא שהם (הסיפורים) כל־כך משונים שאף אחד לא יאמין להם אם לא יופיע ליד הסיפור שמו של בעל המיקרה. אבל מצד שני, החברים שלי הם מספיק אינטליגנטים כדי לא להרשות לי לכתוב את הסיפור המשונה ליד שמם. מה הם צריכים שכל העולם יצחק עליהם?

אבל הפעם קיבלתי אישור לספר גם את הסיפור וגם את שמו של בעל הסיפור, שהוא לא אחר מאשר חברי לעבודה, זוהר אוהליאב.

זהר עבר דירה לפני שנה ולכבוד הדירה החדשה שלחו לו כמה חברים וחברות עציצים יפים כדי לייפות את דירתו החדשה. זוהר שמח מאוד, סידר את העציצים היפים במקומות מתאימים ואפילו טרח לטפל בהם. טוב, אולי הטיפול לא היה מי־יודע־מה, אבל זה מה שהוא יודע.

אחרי כמה שבועות מת עציץ אחד, אחרי חודש נוסף מת עוד עציץ ואחרי שלושה חודשים נשאר רק עציץ אחד. את כל אהבתו והכרת־התודה שלו נתן זוהר לעציץ הגדול והיפה שהחזיק מעמד. פעם בשבוע (כמו שאמרו לו המומחים) הוא השקה אותו. פעם בחודשיים הוא נתן לו איזה תמיסת־דשן, ולפעמים, כשהיה נוסע ליומיים־שלושה, היה מבקש מהשכן הנחמד שייכנס לדירה וישקה את העציץ. והעציץ החזיר תודה. אמנם הוא לא גדל מאוד ולא התפתח, אבל לעומת זאת עליו הבריקו והיו בשרניים מאוד ויפים.

אלא שלפני שבוע, כשהסתכל זוהר בעלים היפים והגדולים הוא שם לב שהברק כבר לא מה שהיה פעם. הוא החליט מייד שמה שהצמח צריך זה קצת שמש. הוציא זוהר את העציץ הגדול והכבד לאמבטיית־שמש במירפסת ויצא מן הבית. כשחזר, והלך לבדוק אם חזר הברק לעלים, שם לב שהעלים דווקא איבדו קצת מציבעם. התפלא זוהר מאוד, והתחיל לבדוק היטב מה קורה. נגע פה נגע שם ואז ירד לראות מה קורה עם השורשים.

טוב, אני מקווה שכולכם הבנתם שאחרי שנה של חיים בצוותא גילה זוהר שהעציץ היחידי שלו, שלא מת, היה עציץ עם צמח מפלסטיק.

עם היד על הלב — כמה חברים כאלה יש לכם? ידעתי שאף אחד.

צריך אמונה בחיים

מה שהבן־אדם־צריך זה קצת תיקווה בחיים. זה הכל.

שורות אלו נכתבו אמנם שלושה ימים לפני הבחירות, אבל ביום צאת הגליון למכירה, כבר נהיה אחרי הכל.

כלומר, כשאתם תקראו את השורות הללו כבר יהיה שלום בארץ – הבטיחו. המצב הכלכלי יהיה נהדר – הבטיחו. לפלסטינים תהיה מדינה – הבטיחו. משאיות הטרנספר יהיו בתנועה מתמדת. יהיו המון דירות חינם לחיילים משוחררים. הרופאים יקבלו שכר הולם וגם האחיות והמורים. משכורת המינימום תהיה בוודאי 1600 שקלים נטו. הזקנים ירגישו יותר טוב והפנסיות שלהם יהיו מכובדות מאוד. כל הכבישים האדומים כבר ייעלמו ולא יהיו יותר תאונות־דרכים. היצוא יהיה גדול פי שלוש מהיבוא. העלייה ארצה תשגשג. הירידה – מה זה ירידה? הדת והאמונה יהיו חלק בלתי־נפרד מהמדינה – הבטיחו. וגם תהיה הפרדה מוחלטת בין דת למדינה – גם כן הבטיחו. מיכללות וטכניונים יקומו בנתניה. ועל המשחתות הישנות יטעינו תפוחי־זהב – זה נעמי שמר הבטיחה.

מה, זה לא קרה? אוח! שוב אכלנו אותה! טוב, בעוד ארבע שנים שוב יהיו בחירות, ואז נראה להם, למנוולים שמבטיחים ולא מקיימים. זאת הבטחה!

מתנות

ליורדים וליהודים בגולה

קלטת־וידיאו של שירים עבריים, שבה אפשר לשמוע את: ירושלים של זהב, דרור יקרא, האמיני יום יבוא, ערב בא, אלי אלי, אדון עולם, מחר, ערב של שושנים, על הדבש ועל העוקץ, הללויה ועוד, ולראות את ישראל כמו שהיינו רוצים לראות — השדות הזרועים של עמק יזרעאל, קצה החרמון עוטה שלג, להקת אנפות בשמיים, שמורת דן, מידבר יהודה, המון פרחים, סבא חורש שדותיו בטרקטור ומרים את נכדתו אל־על, קיבוצניק יפה־תואר מערים חציר, רועה־צאן ערבי, עכו, יפו וירושלים ממעוף הציפור, וילדים ישראלים יפי־מראה.

מתחת לתמונות מופיעות מילות השירים בעברית וגם באותיות לטיניות, כדי שגם מי שלא יודעים עברית יוכלו לשיר.

הקלטת הופקה על־ידי סוזאן וג'ו ווק (בנו של הסופר הרמן ווק) שחיו כמה שנים בארץ, ועכשיו הם לומדים בארצות־הברית ומתכננים לשוב הנה, כי הם לא יכולים לחיות במקום שבו לא שרים בציבור כמו אצלנו.

תצלום מתוך הספר „החודשים הראשונים"
„להתחיל למלא תפקיד פעיל בעולם"

ראיתי את כל הקלטת ונורא הצטערתי שאני גרה בארץ. אילו לא הייתי גרה בארץ, הייתי עולה מייד! בחיי!

מתנה נפלאה ליורדים (שיתפוצצו!) וליהודים בגולה (שיתקרבו אלינו). הקלטת נמכרת בחנויות סטימצקי וויצו, מותאמת גם לווידיאו האירופי וגם לאמריקאי. 59 שקלים. בשביל ניחוח המולדת זה לא כסף.

לגברים מעל גיל 40

קלטת־וידיאו בהפקת קופת־חולים מכבי. זה נכון ש„רק" 3000 בני־אדם עוברים מדי שנה אירוע־לב, אבל עוד שני מיליון מפחדים ממנו. בקלטת יש הדרכה פסיכולוגית ומעשית בכל תהליכי השיקום והחזרה לחיים הרגילים — למי שכבר עברו את האירוע, ובעצם, מעין הרגעה למי שלא עברו — שאפשר לחיות גם אחרי אירוע־לב.

69 שקלים לבן־אדם רגיל, 49 שקלים לחברי קופת־חולים מכבי. ויותר אל תשאלו אותי מה להביא במתנה לגבר בן 40. יש לכם.

למאוכזבי הבחירות (מי לא?)

קופסת עטים לשולחן המורכבת מחמש חוליות מסתובבות. על כל אחד מצידי הקופסה פניו של אחד מנבחרינו (שימעון פרס, יצחק שמיר, יצחק רבין, דויד לוי) ו... סיבוב אחת מהחוליות יוצר מנהיג חדש: פיו המלא של לוי ועיניו הקטנות של שמיר, למשל, וכן הלאה וכן הלאה, 1024 וריאציות על נושא.

פעם ראשונה שאנחנו יכולים לשחק בהם, ולא להיפך.

15 שקלים בחנויות למתנות.

לפלמ"חניקים ואל"מים (מיל')

מה קונים לאלה? חולצה לבנה לאירועים חגיגיים? כבר יש להם. ספר הפלמ"ח, ספר מורשת הקרב גם כן יש להם. איזו שברייה יפה? הם לקחו כאלה במהלך המילחמות. נו, אז מה?

עכשיו יצא בהוצאת כתר ספר וקלטת — ל"י כל גל נושא מזכרת. בספר נמצאות כל המילים העבריות של השירים הרוסיים שאותם ינקו עם חלב אמותיהם, ובקלטת — יהורם גאון קורא את השיר בעברית ו... מקהלת הצבא האדום (לא פחות מזה) שרה את השיר במקור הרוסי שלו. הכל מאוספו האישי של אל"מ גדעון מחנייימי ז"ל ולזיכרו.

קופסת עטים שולחנית
עשה לך ממשלה, 15 שקל

לאם צעירה ומתחילה

ממש בהתחלה, כאשר חוזרים במזל טוב עם התינוק מבית־החולים, יש המון זמן, גם כי התינוק ישן רוב הזמן, גם מפני שהאמא של האם הצעירה באה לעזור בעבודות־הבית וגם מפני שאף אחד לא מחכה מהאם הצעירה שתעשה משהו. אז האמהות הצעירות קוראות. ומה הן קוראות? איך לגדל את התינוק, כמובן.

ממש השבוע יצאו שלושה ספרים כאלה: תינוק רגוע — מדריך עיסוי והתעמלות לתינוקות, מאת פיטר וולקר, המבטיח שהתרגילים יעזרו לתינוק לעיכול, לנשימה ולהרפייה (כבר?). הספר היה רב־מכר בארצות המערב, וכאן הוא יצא בספרי ליריק ומחירו 18 שקלים.

הספר השני הוא החודשים הראשונים, בהוצאת זמורה ביתן, מאת הפסיכולוגית הבריטית פנלופי ליץ'. הצד הפסיכולוגי של הפיכת זוג למישפחה, ההסתגלות לתינוק החדש, צרכיו ומאוויו, סיבוכים, להיות בראש אחד עם התינוק, להבין אותו, להתאהב בו, הכרת עולמו וכו'.

הספר השלישי הוא לא רק דייסה — מדריך לתזונת תינוקות ובו 100 מתכונים. הספר מספר על כל שלבי הזנת התינוק, החל מהנקה ועד להצטרפותו לארוחה המישפחתית. הפרק המעניין ביותר בספר הוא הפרק הדן בתחליפים. אם הוא לא אוהב את זה אפשר לתת לו את ההוא, וכו'.

מאת ענת רז ואירית ששון — יעוץ רפואי של הד"ר אתי גרנות. בהוצאת דומינו.

הערה אישית: כשהיו לי ילדים קטנים לא היו ספרים כאלה. עכשיו כשיש ספרים כאלה, כבר אין לי ילדים קטנים. מעניין איך הם היו גדלים אילו היו ספרים כאלה? יש לי חשש שהם היו גדלים בדיוק אותו הדבר, אבל אולי שוב אני טועה.

ספרות מיקצועית

אתם ידעתם, למשל, שכל חודש־חודשיים יוצא לאור עיתון בשם סטנד־קש שהוא ידיעון בנושאי נקודות־מכירה?

גם אני לא ידעתי, אבל שלחו לי את הידיעון הביתה כדי שארע.

מאחר ואין לי אף נקודת־מכירה בעולם התכוונתי לזרוק את הידיעון ישר לפח־הזבל, אבל מתוך הרגל רע בכל זאת דיפדפתי קצת ואפילו מצאתי כמה דברים נחמדים ומעניינים.

מי המציא את עגלת השרות העצמי?

עגלת השרות העצמי הומצאה והוכנסה לשימוש ב־1937 על־ידי סיל גולדמן, ירקן מאוקלהומה־ארה"ב. בשנת 1950 פותחה ויוצרה לראשונה על־ידי חברת WANZL (גרמניה), עגלת שרות עצמי המתכנסת אחת בשניה, בנפח 40 ליטר עם גלגלים בעלי מייסבים.

איך מחזירים עגלה אבודה?

5980 עגלות שרות עצמי הוחזרו לבעליהן באריזונה ארה"ב, וזאת תוך שלושה חודשים! ערכן הכספי של העגלות נאמד ב־$413,000. רשתות ובעלי סופרמרקטים פרטיים טרחו להביא לידיעת לקוחותיהם את מחירי העגלות, וכיצד גניבת עגלות משפיעה על תיפקוד החנות, נוחיות ורמת השרות לצרכן.

מידע זה הודפס על שקיות ניילון, לוחות־מודעות, פלקטים, ועלונים שחולקו ללקוחות.

העגלות נמצאו כמעט בכל מקום: חצרות בתי־ספר, מיגרשי חנייה, מיבני מגורים, מלונות ועוד. ברוב המיקרים אנשים לא היו מודעים לנזק שיכול להיגרם מלקיחת עגלה ללא החזרתה. להערכתנו, הבאת הנושא למודעות הקהל, תוכל לתרום רבות לשיפור המצב גם בארץ.

עגלת השרות־העצמי
המצאה אמריקאית, פיתוח גרמני

מרים בנימיני

מזל החודש: עקרב על מין ועקרבים

מזל עקרב נחשב כמזל המיני ביותר. אנשיו ידועים כמי שהתחום שבינו לבינה חשוב להם במיוחד ותופס מקום מרכזי בחייהם. בשאלון זה יכול כל אחד לבחון את עצמו בנושאים אלה.

● האם אתה מאהב טוב?

אפשר לענות על השאלה הזו אם מצרפים את סוג האישיות שלך עם גישתך לאהבה ובעיקר למין. השאלון מורכב משלוש קבוצות של שאלות, תשובות ופירושים. אמנם קשה או בלתי־אפשרי להשתנות, אבל אפשר לשנות את הגישה.

בשאלון יינתנו מספר רמזים שיעזרו למי שנזקק להיהפך למאהב טוב יותר.

שתי השאלות העיקריות הן: מהו סוג האישיות שלך ואיזה סוג מאהב אתה. ענה על השאלות בכן ולא. ליד כל שאלה כתוב לך את התשובה.

● קבוצת שאלות א'

האם יש לך כושר־מנהיגות ואתה מסוגל להוביל אחריך אנשים?

האם אתה מכין לעצמך תוכניות לטווח ארוך ואף מקיים אותן?

האם תשנה מקום־עבודה תמורת שכר גבוה יותר?

אתה טוב בשיכנוע אנשים?

האם הכרת הציבור חשובה לך?

● קבוצת השאלות ב'

האם אתה יודע לשמור על יחסים טובים ושקטים?

האם אתה נוהג זהירות בכספך?

האם אתה מרבה להתייעץ בחבריך?

האם אינך אוהב לומר לאנשים מה לעשות?

האם זה משנה לך שרוב האנשים אוהבים אותך?

אתה מעדיף להיות בחברה מאשר להיות לבד?

● קבוצת השאלות ג'

אתה מעדיף להיות צופה מהצד ולא להיות מעורב?

האם יש לך אבחנה טובה לאנשים?

אתה מעדיף להתחבר לקבוצה קטנה מאשר לחברה גדולה?

האם אתה ביקורתי כלפי עצמך?

האם אתה נמנע מללבוש בגדים צמודים לגוף?

מנה את התשובות החיוביות ומלא את המיספרים.

● קבוצה א' —..... קבוצה ב' —.....

קבוצה ג' —.....

בחר בקבוצה שבה יש לך ארבע תשובות חיוביות או יותר. אם יש לך למשל יותר מארבע תשובות חיוביות בקבוצה ב' ובקבוצה ג' – אתה טיפוס ב', ג'.

אם בשלושתן יש לך יותר מארבע תשובות חיוביות אז אתה טיפוס א', ב', ג'. זה אומר או שאתה מאוד מאוזן או שלא היית לגמרי מציאותי במתן התשובות ואז בדוק שוב.

תשובות

● קבוצה א'

הטיפוס הדומיננטי

המאהב הדורש והתובע. עקשן החלטי, מחליט החלטות ולוקח על עצמו את האחריות לגביהן. מין ותשוקה חשובים לך, אבל אתה לא מספיק רגיש. אתה חסר־סבלנות ולא שקט. נסה להירגע. זה יכול לעזור לך.

● קבוצה ב'

הטיפוס האוהב והתלוי

אתה עדין, חם, נוח. חשוב לך שבן־הזוג יהיה מרוצה. תהיה מאוד מדוכא ועצוב אם לא יהיה בסביבה מי שיאהב אותך. אתה צריך להימנע מלהפוך את נשוא אהבתך לאידיאל.

● קבוצה ג'

המאהב המרשים והשמרן

אתה אוהב ומכבד את בן־זוגך, אך קשה לך להיות ממש מעורב ריגשית או לבטא רגשות עמוקים או חיבה. לפעמים אתה קצת אדיש ומרגיש לא בטוח.

האם אתה מאהב דורש ודומיננטי או שמא טיפוס אוהב ותלוי או אולי אתה סתם מבולבל?

● קבוצה א' + ב'

הטיפוס התובעני והתלוי

למרות שאתה אוהב לקחת את השילטון, אתה חושש מאוד להיעזב ולכן אתה מאוד מנסה לרצות את בן־זוגך. רגע אחד אתה קשוח ומיד אחר־כך רך. זה קצת מבלבל את מי שחיים איתך.

● קבוצה ב' + ג'

הטיפוס הזהיר והאוהב

אתה מעריך את האהבה ואת החופש, לכן לוקח לך הרבה זמן למצוא את מי שמתאים לך. אתה סבלן ורגיש. תדאג שהסובבים אותך יכירו את החום והלבביות שמסתתרים מאחורי חומת האדישות שאתה לובש.

● קבוצה א' + ג'

הטיפוס המקסים והשולט

גם הנשים וגם הגברים מהטיפוס הזה נחשבים כמתפרפרים מטיפוס קזנובה. אתה נוטה לאהוב ולעזוב. אינך מסוגל להיות אינטימי וליצור קשר עמוק. טוב היה לוא הצלחת לשלוט בעצמך.

הסכנה מתאונות נמשכת. עליכם להיות מאוד זהירים בדרכים. סכנה נוספת בעיקר לבנות מזל טלה קשורה לאלימות שמקורה בגברים. צריך להימנע מלהיקלע לחברה לא־מוכרת. בעיות בריאותיות שלכם או של קרובים ב־3 עד ה־5 בחודש. בתחום הרומאנטי המצב הרבה יותר טוב. ונוס במאזניים מזמן לכם היכרויות חדשות, חידוש קשרים שנפסקו וחוויות קצרות אמנם, אך מאוד מענגות ומרגשות.

* * *

אתם נהנים מעליה בפופולריות שלכם. בני המין השני שמים לב אליכם ומחפשים דרכים להתקרב. קשרים מן העבר צפים ועולים מחדש. גם מי שנשכחו יזכירו את עצמם וילחצו עליכם לחדש עימם את היחסים. אין זה הזמן לסכן קשרים קיימים, משום שצעד כזה עלול להביא לניתוק פתאומי וסופי. בתחום הכספי מצבכם די קשה. יש צורך לארגן מחדש את ענייניכם הכספיים ולהתחיל לחסוך. ה־6 עד ה־8 נוקשים מאוד על שמירת דיאטה. אתם נוטים להשמנה.

* * *

במקום־העבודה המצב קצת מבולבל. שינויים, שאינם קשורים ישירות אליכם, משפיעים על העתיד המיקצועי. יתכנו חילופים של הממונים. כרגע זה מעורר דאגה, אך יתברר כחיובי עבורכם. מוטלת עליכם המון עבודה. אינכם מספיקים למלא את כל ההתחייבויות המוטלות עליכם. אינכם חשים כל־כך טוב וחייבים לטפל גם בבני־מישפחה שאינם בריאים. בתחום הרומאנטי – חגיגה בימים אלה.

שימו לב למכשירים שאינם תקינים. אתם עלולים לסבול משיטפונות בבית, וזה יכול להיות הגורם. כדאי להעלות את השטיחים. במקום־העבודה צפויה מתיחות. דורשים מכם יותר מדי. מותחים ביקורת ויש מי שמנסה לקחת מכם תפקיד או עבודה. ה־2 בחודש יכול להפתיע לטובה. יתכן שתקבלו סכום־כסף או שהמשכורת תהיה גבוהה מהמצופה. נסיעה ב־5 בחודש עלולה לסכן אתכם ואם אתם לא מוכרחים לנסוע — כדאי שתישארו בבית

* * *

פגישה משמחת ומפתיעה ב־2 בחודש. מישהו, שאותו לא ראיתם מזמן, חוזר או מפתיע בביקור, מעלה את מצב־הרוח ומשפר את ההרגשה. בעבודה זהו זמן לא נוח. עליכם לקבל מרות מאדם שמתנהג אליכם בצורה די פוגעת. עדיין לא הגיע הזמן לשנות מקום, ואם אתם חושבים על כך, המתינו כחודש. מצבם הבריאותי של הורים מבוגרים עלול לעורר בעייה. ברומאנטיקה צפויות היכרויות חדשות.

* * *

ה־3 וה־4 בחודש יהיו טובים יותר. יתכן שתצטרכו לשנות מקום במפתיע. אולי לצורך עבודה או מגורים, תרבו לבלות בסביבה שאינכם חיים בה בדרך־כלל. ה־5 בחודש ממש מסוכן. אל תיקחו סיכון בדרכים או בכל דבר שיכול לגרום לבעיות. ה־6 עד ה־8 בחודש מראים על הפתעה נעימה בתחום הכספי. יתכן שתקבלו ידיעה על העלאה בשכר או שתהנו מסכום־כסף שינ... מוקדם מדי ושימרו בצד כספים שמגיעים אליכם.

ה־3 עד ה־5 לא יהיו נוחים. תחושו עייפות, בדידות והרגשת־דיכאון. מקשים עליכם מכל עבר. אין לכם די תמיכה מבני־מישפחה ומידידים. אינכם מצליחים לשכנע את האנשים שעימם אתם במגע, ואלה מעמידים אתכם במצב מאוד לא נוח. ב־6 בחודש הופעתכם מושכת ולא יוכלו לסרב לבקשותיכם. יש נטייה להבטיח לכם בקלות ולא לקיים. בני־הזוג ינסו להדק את הקשרים ולפנויים יש סיכוי לקשר חדש.

* * *

מצב־הרוח משתפר. חיי החברה שלכם טובים יותר לא מאפשרים לכם להיות לבד. חברים באים, מתכננים תוכניות משותפות ולכם לא נעים לסרב. ה־6 וה־8 אינם הימים שלכם, אבל בשאר השבוע תזכו לשבחים על עבודתכם. יציעו לכם הצעות מושכות ומעניינות. כרגע לא כדאי לדון בשכר בפרט, ובנושאים כספיים בכלל. בעוד זמן מה מעמדכם, מבחינה זו, יהיה חזק יותר. באשר לתחום הכספי — זהו שבוע לא נוח. ההוצאות גדולות יותר וההכנסות מאכזבות.

* * *

אתם עייפים, מרגישים חולשה ונוטים לחלות במהירות. זהו חודש רגיש וכדאי שלא תזלזלו בכל מה שנוגע לבריאות. תוכניות לא כל־כך יוצאות לפועל, ואין מה לדאוג או לכעוס. תנאים חדשים נוצרים בשטח ולא תהיה ברירה אלא להסתגל ולהשלים עם כך, מה שיותר מהר. נסיעה לחו"ל צפויה בקרוב, אך קודם לכן יש לסיים את אי ההבנות בנושאים כספיים. עדיין המצב אינו בשליטתכם וההכנסות אינן מספיקות.

צריך לגלות ערנות וזהירות בכל הקשור לעבודה. יש לכם יותר מדי מתחרים. עמיתים לעבודה מנסים להילחם מאחורי גבכם ולהוציא מכם את העבודות המעניינות והיוקרתיות. כדאי שתהיו בקשר צמוד להנהלה ולממונים. ב־3 וב־6 בחודש תצטרכו להיות מליצי־יושר של עצמכם. בתחום הרומאנטי — יחסים, שהיו פחות או יותר מנותקים, מתחילים לחזור לעצמם. עכשיו נוצרים תנאים חדשים וטובים יותר. לפנויים אפשרות להתחיל בקשר חדש דרך מקום־העבודה.

* * *

פגישה מיקרית ב־2 בחודש תפתח תיבת פנדורה. געגועים למה שהיה, ואשליה שהפעם אפשר לחדש יחסים על בסיס אחר. זוהי אשליה ורצוי שלא להתחיל עם כל זה. הבריאות לא טובה בין ה־3 ל־5 בחודש. יתכן שמדובר בבריאותו של מישהו מבני־המישפחה. קשרים עם ארצות אחרות יביאו לרעיון חדש. יתכן שבקרוב תסעו למקום שעליו לא חשבתם. זה יהיה קצר ולא־מתוכנן, אך מאוד מרענן וחשוב.

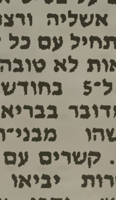

* * *

קשרים, שהיו חזקים, מלהיבים ומסעירים בחודש האחרון, מסתיימים לפתע. אתם חוזרים לחיים נורמליים יותר ומחדשים את הקשרים הישנים, הבטוחים והטובים. במקום־העבודה היחסים מתוחים. מישהו עושה לכם אי־צדק. לאחר שהשקעתם את כל הנשמה בפרוייקט חשוב, מנסים לקחת מכם את הפירות. תצטרכו להילחם על זכותכם להשתייך לפרוייקט שבו מדובר. נסיעה לחו"ל צפויה בקרוב, אך זו תהיה קצרה ולא בהכרח תצליחו להשיג בה את המטרה.

עדי לויאן, העולם הזה

בשפת־הים: חג לדמוקרטיה וחג למתרחצים

(המשך מעמוד 9)
למצוקת המקום, שמתמידה כבר כמה שנים. ככה זה ביפו.

שקט במקום. אנשי־האבטחה במדי־צה"ל קוראים עיתון מהשבוע שעבר. המבוגר מהם, הנראה כאיש־מילואים, מעיין במוסף־נשים ואומר לחברו „מוח עגל ברוטב". אצל השולחן ממול יושב צעיר, ומאתר עבור תועי הדרך לאיזה קלפי שובצו.

בקלפי 872 תור קטן. ישיש, שיושב ליד הדלת, מקפיד לסגור אותה אחרי כל מצביע שנכנס. בחורה צעירה, השתתפות ראשונה שלה, כנראה, בבחירות, תוהה בקול רם אם האנשים שעומדים לפני הדלת אכן מחכים על־מנת להצביע.

החצי הגברי של זוג מבוגר מציע לה לשבת, מבטיח שהתהליך אינו אורך הרבה זמן, אבל אורך זמן מה. היא שואלת משהו, והוא מהסה אותה בהגבהת קול, פונה לנוכחים לאישור ואומר: „אסור לדבר על זה, נכון? שלא יהיו בעיות, זו תעמולת־בחירות."

מסתבר, ששאלה מה בדעתו להצ־ביע. תחת להסגיר את סודו הוא אומר לבסוף: „אני הולך על כל הקופה," ומחייך בשביעות־רצון עצמית. אשתו, גברת כבדה בשימלה ירוקה ובמ־משקפיים עבי־זכוכית מודיעה ש־תיטול את הפתק הראשון שיתגנב לידיה, כי מה זה בין כך ובין כך משנה הרבה?

בחצר מפצירה אשה מפורכסת במכרה צעירה: „בחייאתק, תגידי את האמת, א־זה פתק שמת?" הצעירה משתמטת.

ליד השער מישמרת בשחור. ארבעה אברכי־משי בקפוטות שחורות, פניהם מעוטרים זקנים, ותצלומי הבאבא־סאלי על מיקטורניהם. צעיר כרסתן לידם מנהל ויכוח, וטוען שהכל רק שטיפת־מוח. „אתה, את הבת שלך עוד תיתן לערבי," מתנצח איתו איש שיחו.

ממול, ברחבה המיסחרית הזעירה, דוכן של הליכוד. הליכוד עושה בשעת צהריים שקטה זו הרבה רעש. מוניות, נושאות שלטי־בחירות, מגיעות ונוס־עות. ממכונית אחת, שדלתה נפתחת, בוקע הג'ינגל הימני בקולי־קולות. במערכת־הבחירות הקודמת היתה שכו־נה זו אי של בוחרי מערך בסביבה ימנית.

● 15.00. שפת הים.
בשפת־הים של תל־אביב — אין שום פעילות מיוחדת. אולי קצת יותר אנשים מאשר ביום חול, אבל הרבה פחות מאשר בשבת. כל מי שנשאל אומר שהוא כבר הצביע, ואחרים גם התנדבו להגיד בעד מי הצביעו. מה קרה לבחירות החשאיות?

אני מצטרפת לקבוצה של אנשים צעירים, הנראים נהנים, ושואלת אותם אם כולם הצביעו אותו הדבר. אומרים לי שיש ביניהם מהליכוד ומהמערך ומפ"ם, וגם אחד מפר"ל. עוד אומרים לי שעד היום היו ביניהם ויכוחים, אבל היום הכל נגמר. עכשיו מחכים לתו־צאות, ולכל אחד מהם יש עוד כמה שעות של תיקווה.

● 15.30. רחוב בתל־אביב.
זוג תיירים משוודיה יוצאים ממלון סי'ני ברחוב טרומפלדור. אני שואלת אותם אם הם יודעים שבארץ נערכות היום בחירות. הם אומרים שהם יודעים, והם מאוד מקווים ש„הטובים" ינצחו בבחירות, כי חבל על מדינה עם כל־כך הרבה שמש.

מה השוודים האלו מבינים?

● 16.00. קלפי מיספר 83, בית־ספר „שימעוני" בגיבעתיים.
קילוח בלתי־פוסק של מצביעים. „עדיין לא החלטתי מה אצביע," אומר אחד הממתינים.

ואכן, כשתורו מגיע, הוא מתעכב בתא הקטן שעה ארוכה, עד שמי שממתין בתור כועס. הוא ממש צף, אומר הכועס בפליאה.

● 17.45. מטה המערך.
עזר וייצמן יושב בלישכתו עם חבר־יועצים. שימעון פרס מגיע אחרי שבחר בקלפי ברמת־אביב. לפניו מוגשת ארוחת ערב דיאטטית: לחם, גבינה לבנה, גבינה צהובה, לבן, מלפפון ירוק. צוותי־טלוויזיה נכנסים לחדר ופרס אוכל ומצטלם. אף פירור אחד לא נפל על השולחן. הכל מתוכנן.

לעוזרו אורי סביר הוא מעביר פתק ואומר: „תן את זה לחיים. הכל אני צריך לעשות לבד, הוא לא יכול להסתדר לבדו?"

ההצגה מול המצלמות נמשכת. וייצמן ופרס מנהלים „סמול־טוק" אל מול המצלמות והעיתונאים.

לאילן שחורי מהארץ, שמעז לשאול איזה מזג־אוויר מעדיף המערך ביום־הבחירות, עונה פרס בכעס: „מאיפה אתה מוצא את הדברים האלה, תמיד אתה מפרסם דברים, מאיפה אתה מוצא אותם?"

שחורי משיב: „הדוברת אמרה שא־תם מעדיפים גשם."

פרס: „המערך רוצה הצבעה גדולה. למערך אין מצב־רוח, רק לעיתון הארץ יש."

● 18.00. מטה המערך.
ניסים זווילי נכנס אף הוא ללישכה, מדווח לפרס על מהלך יום־הבחירות, מחליף חוויות עם כתב־הטלוויזיה אורי גולדשטיין על שרותם הצבאי המשותף בצנחנים.

וייצמן פונה לפרס: „המפקד, אני הולך לנות. כדאי גם לך."

פרס משיב: „כן, הדור הצעיר צריך ללכת לנית."

וייצמן לזווילי בדרכם אל מחוץ ללישכה: „חבר שלי יגיע בערב עם בקבוק ויסקי. אמרתי לו שאתה הרא־שון."

פרס עולה לקומה השלישית, נכנס לחדר קבלת הנתונים, מעיף מבט בלוחות על גבי הקירות, מראה הת־עניינות מנומסת, מחליף כמה מישפטי נימוסין עם יושב־ראש מטה האירגון, בייגה שוחט, ויורד למכוניתו הממתינה. בדרך מספיק להשיב על כמה שאלות שמפנה לו כתב־הרדיו רזי ברקאי, ומפלגי במכוניתו לנוח.

18.30. מטה המערך.
אברשה טמיר מגיע לבית המיפלגה. נימרוד נוביק עושה דרכו למלון דן שבו מתחילים להתקבץ העיתונאים הרבים וצוותי־הטלוויזיה.

באולם, שבו יתכנסו לשמוע את תחזית תוצאות הבחירות, נערכת בדי־קה ביטחונית קפדנית.

● 19.00. מטה הליכוד.
עיתונאים מתקשרים עם המערכות. צלמים תופסים מקומות טובים באמצע. אנשי־הביטחון מסתובבים בהבעת חשי־בות עצמית. פעילי־הליכוד סוגרים פרטים אחרונים. מעט תומכים מתחי־לים להתגודד ליד המחסומים שבכניסה למצודה, מקווים להיכנס.

במכשירי־הטלוויזיה משדרים ברצף את שידורי־התעמולה של הליכוד. במכשירי־טלוויזיה אחרים, המוצבים מסביב לאולם הגדול, משדרים את שידורי־ישראל הרגילים. המזגנים עוב־דים בעוצמה מלאה ובאולם, בינתיים, קר למדי.

● 19.00. מטה ר"ץ.
פעילים מעטים. אווירה נרגשת. אולפן־הטלוויזיה מוכן. התרגשות גדו־לה בקשר לפתקי רצ, הכתובים רץ. דדי צוקר נרגש מאוד. מודיע לכל העיתונאים כי גם אלה ייחשבו כפתקים כשרים.

● 19.30. מטה המערך.
בהירה ברדוגו, דוברת הסיעה בכנסת, מתכסת עצה עם משה תאומים, יועץ־התיקשורת של פרס, כיצד לסדר את מקומות הישיבה, מי יישב איפה והיכן, מי ליד מי, מי עלול להיעלב, אשה של מי מסוגלת לשבת בחברתה של אשתו של, וכן הלאה.

● 19.40. מטה התחיה.
מיסדרון צר, ומשני קצותיו חדרים. בחדר הראשון יוסף ביגון ואשתו, נחמה. אליקים העצני מגיע, גרעון שפט מח־ייך לכל עבר. ההרגשה חגיגית, שמחה. החדרים הקטנים מקושטים בפרחים, רבים לובשים חולצות לבנות. מדברים על שישה מנדאטים.

ביגון נראה משועשע. „התיישבנו סוף־סוף," הוא אומר, „ועכשיו אנחנו יושבים במדינה שלנו." אשתו מונה את מעלות התחיה. „אנחנו בעד ארץ גדו־לה שתוכל להכניס אליה את כל העו־לים החדשים שרוצים לבוא," היא אומ־רת בחמימות כובשת. „וחוץ מזה, בתנו־עה הזו יש הרבה חברים טובים שלנו."

● 20.15. מטה הליכוד.
נאגלה ראשונה של סנדוויצ'ים.

● 20.30. מטה מפ"ם.
בניין ישן, אווירה של קיבוץ. מעט אנשים וכולם חביבים כל־כך, מיזנון שנראה כמו מועדון־חברים, וכריכים עם גבינה לכל מי שרוצה.

הדובר, דני פלג, עורך רשימה של תקריות שאירעו במשך היום: בקלפי מיספר 434 בתל־אביב נעלמו כל פתקי ההצבעה של מפ"ם. העניין טופל במ־הירות.

או: הצבעתו של צבן עוכבה למשך חצי שעה. הוא הגיע לקלפי שלו בלוו־יית צלמים, ושוטר מקומי עיכב אותם. רק אחרי התערבות הפיקוד העליון במישטרה הותר צילומו כשהוא מצביע.

התרגשות־מה כשמגיעות תוצאות הצבעה בקיבוצי השומר הצעיר. 75% מתושבי הקיבוצים הקטנים הצביעו למיפלגתם, וזה ממלא את לב הפעילים בשימחה רבה.

חייקה גרוסמן מגיעה ומטפסת אל הקומה השניה. שם, בחדר קטן, יושבים ראשי המיפלגה.

התחושה הכללית: צניעות חביבה, ירחמיאלית מעט, נעימה, שונה לחלו־טין ממה שקורה במטות האחרים.

● 20.30. מטה המערך.
פרס חוזר משעת המנוחה, מגיע ישר

ציון צפריר, העולם הזה

מרגלית תייר, אשתו של ויקטור במיסעדתה

(המשך מעמוד 35)

למלון דן ועולה לסוויטה שהוכנה עבו־רו בקומה השלישית, חדר 352.

אחריו מגיעים, בזה אחר זה, עוזי ברעם, הפרופסור דן מיכאלי, יצחק רבין, משה שחל, חיים רמון ואשתו פנינה.

● 20.35. מטה הליכוד.
מרים תעסה־גלזר, מועמדת מיספר 49, מגיעה ותופסת מקום בשורה הש־ניה למטה, מאחורי העיתונאים. הבימה עדיין ריקה ומסודרת. עליה שולחן נשיאות ולידו מקומות שמורים. לפי הסדר מימין: אהרון אבו־חצירא, מרדכי בן־פורת, אליהו בן־אלישר, אליעזר קולס, דויד מגן, פינחס גולדשטיין, אברהם שריר, אריאל שרון, משה ארנס, יצחק מודעי, יצחק שמיר, דויד לוי, חיים קורפו, משה קצב, משה ניסים, גידעון פת, יגאל הורוביץ, רוני מילוא, מיכאל דקל, אהוד אולמרט.

● 21.00. מטה צומת.
החמ"ל מלא בעיתונאים ובצלמים. כולם מצטופפים ליד הטלוויזיה. רפול איננו, הוא נסע לטלוויזיה ויחזור לק־ראת חצות.

בחדר חיצוני יושבים כמה פעילים עייפים, וצופים שם בטלוויזיה. אשה לבושה בבגדים ירוקים, ועליהם סימלי המיפלגה, מביאה שקית־גרעינים. הכל מפצחים בעצבנות.

בטלוויזיה מתחיל חיים יבין בשידור המיוחד. „נו, מה הוא מושך, שיגיד כבר!" רוטנת אחת הפעילות.

„שיגיע לעניין או שנרביץ לו!" אומרת אחרת.

כאשר מגיע סוף־סוף יבין לחיזוי מיספרי המנדאטים, ואומר כי למולדת יהיו שני מנדאטים, נשמעת אנחת־דאגה, ואחת הפעילות מפליטה: „לא!"

כאשר מנבא יבין לצומת שני מנדא־טים, משתרר בחדר שקט של שימחה כבושה, אם כי אחת הפעילות מנסה להתלונן.

גם בצומת אין הפתעות. כפי שחזו הסקרים, כך גם קבעה תחזית הטל־וויזיה.

● 21.15. מטה הליכוד.
האולם מתחיל להתמלא כמי שזכו בתג יקר־המציאות המקנה את אפשרות הכניסה, אלה בעיקר קרובי־מישפחה של מועמדים ועוזריהם הקרובים.

הבימה עדיין ריקה לחלוטין. סמל הליכוד, העשוי כולו פרחים־פרחים, בצבעי כחול ולבן, מתחיל לנבול.

השר משה ניסים מגיע לאולם, מזו־קן, מתאבל על מות אמו, בחליפה שחו־רה שסיכת־הליכוד מוצמדת לדש ה־מיקטורן שלה, עומד באחת השורות האחוריות.

דויד מגן מגיע גם הוא ולוחץ ידיים. מיכאל דקל מנופף לפעילים לשלום ומחייך.

● 21.18. מטה המערך.
חנן עוזרן מתכונן לשידור. האולם מתחיל להתמלא. עיתונאים ישראלים לחוד, עיתונאים זרים לחוד. ההפרדה מעוררת מהומות. צלמים לא מורשים להיכנס לאולם. להם מוקצה שטח מיו־חד.

אפרים זינגר, מזכיר המישמרת הצ־עירה אומר לרמון: „אנחנו השניים ה־יחידים שמחייכים. אתה בטוח בפנים, אני בטוח בחוץ."

משה תאומים: „הקמפיין שלנו היה טוב יותר פי שלוש מזה של הליכוד. התשדירים הטובים ביותר היו של רבין ופרס. הציבור עייף מגימיקים. התשדיר הטוב ביותר של הליכוד היה של בני בגין. הנאום של שמיר היה הגרוע מכולם.

„הקמפיין שלנו ושל מפ"ם היו ה־אפקטיביים ביותר. מבחינה אמנותית היה הקמפיין של חד"ש הטוב ביותר, הוא גם יניב פירות בעתיד."

● 21.20. מטה ר"ץ.
התרגשות גדולה. רן כהן: „אני לא אופטימי ולא פסימי. עכשיו אני קר לגמרי."

אלוני: „אני מאוד אופטימית."

בחדר הקטן והצפוף, שחציו האחד אולפן־טלוויזיה וחציו האחר גרוש בעיתונאים, מתנהלת מילחמת־כסאות אכזרית. כסא שננטש, ולוא לדקה, נתפס במהירות.

● 21.25. מטה הליכוד.
מגשי־עוגות עוברים באולם. הלחץ האנושי גובר. הכיסאות מתמלאים, המבטים מופנים חליפות אל מירקעי־הטלוויזיה ואל שעוני־היד.

● 21.30. מטה תנועת־המר־כז־שינוי.
במטה אווירה טובה. עיתונאים שו־תים קפה, פעילים אלגנטיים מסתו־בבים בחיוך. אמנון רובינשטיין יושב בחדר קטן ושותה ויסקי מכוס־קפה.

משה עמירב, בחליפה ובעניבה, או־מר למישהו כי שינוי תקבל שני מנדא־טים, והוא לא דואג לה. „אני דואג למ־ערך," הוא אומר.

רובינשטיין, במצב־רוח נינוח, אומר כי השנה היתה שנה רעה לשינוי. „ר"ץ מאוד פופולרית," הוא אומר. „קיוויתי שנזכה ביותר מנדאטים, אבל הסקרים מנבאים לנו רק שניים. אני חושש שהפיגוע האחרון נתן מכה גדולה למערך. פיגוע בכל מיקרה זה דבר איום, אבל בעיתוי הנוכחי זה היה נורא. כאשר אש"ף רוצה למנוע פיגועים, הוא יודע איך לעשות זאת."

רובינשטיין אומר שהוא שלו ורגוע וכי הספיק אף לנוח ביום־הבחירות. „ישנתי שעתיים אחרי־הצהריים. בפעם הראשונה במשך חודשיים."

בתחזית הטלוויזיה מאושרות נבו־אות הסקרים בקשר לשני המנדאטים. בשינוי אין הפתעה גדולה.

● 21.30. מטה הליכוד.
הבימה עדיין ריקה מאדם, מוארת היטב, מקושטת ומסודרת. אליהו בן־אלישר מגיע גם הוא לאולם, עומד מאחור ומביט.

● 21.35. מטה הליכוד.
יעקב אחימאיר לובש את המיקטורן ומתכונן לשידור הראשון ממטה הלי־כוד.

● 21.40. מטה הליכוד.
בנימין („ביבי") נתניהו מגיע, יוצר פקק במעבר וזוכה במחיאות־כפיים קצובות ונלהבות. הוא מחייך מאוזן לאוזן, מאושר מעצמו.

● 21.45. מטה הליכוד.
המועמדים נקראים ברמקול אל הבימה. „מועמדים עד מיספר 50 מתבקשים לעלות לבימה." הקריאה ועלייתם של האישים מזכה אותם במחיאות־כפיים. המתח גובר. בשלב זה כבר מלא האולם מפה לפה, גם במ־עברים.

● 21.45. מטה המערך.
חיים רמון לניסים זווילי: „עד עכ־שיו אמרו שרק אני מחייך כאן, עכשיו יש עוד אחד." אמר ולא ידע מה הוא אומר. בלילה גם הוא לא צחק יותר.

יעל דיין מגיעה לבדה. יוסי ביילין נכנס לבדו. וייצמן מלווה באשתו: „אני בטוח שיהיה טוב," הוא אומר ופונה לישראל קיסר הנראה במצב־רוח שפוף.

● 21.50. מטה המערך.
מהרמקולים הרבים, הפזורים באו־לם, בוקע הג'ינגל של המערך, מלווה במחיאות־כפיים.

● 22.00. מטה ר"ץ.
תוצאות מידגם־הטלוויזיה כמו נז־רקות אל החדר הרחוס. פניה של שולמית אלוני נפולות, כמעט בוכה. רן כהן ויוסי שריד נדהמים, המומים.

שריד: „זהו צעד גדול לר"ץ וצעד קטן לגוש מרכז־שמאל."

אלוני: „ראגתנו נתונה לגוש כולו."

אווירה כבדה, ורק מעט עליזות נמסכת בה, כשחיים יבין מודיע שעוד מעט יעבור השידור למטה ר"ץ.

● 22.00. מטה המערך.
אברהם בורג עולה לשולחן־הנשי־אות ופותח: „בעוד דקה וחצי מתחיל השידור בטלוויזיה. אני מבקש לשמור על השקט ולקוות."

התוצאות של מידגם־הטלוויזיה מוקראות. אבל כבר יורד על כל הנוכ־חים. ברעם מרכין ראש. וייצמן שומר על הבעה קפואה. נבון ויעקובי מנסים לעשות חישובים קואליציוניים אפש־ריים. כמוהם גם צור והילל. בורג רוכן מעל ברעם ומחשב. ארבלי־אלמוזלינו מהנהנת בראשה למישמע דברי משה ניסים, האומר שהליכוד ירכיב את ה־ממשלה הבאה.

אט־אט מתחילים כולם לעכל את התוצאות, וקמים מכיסאותיהם.

חיים רמון: „ציפיתי ל־42־40 מנדא־טים. הפיגוע ביריחו עלה לנו בשני מנ־דאטים שעברו למולדת. צריך לחכות כל הלילה."

מיקי בר־זוהר: „אם אלה התוצאות, נצטרך ללכת לממשלת אחדות לאו־מית שאני מתנגד לה. ציפיתי לכאלה תוצאות, לכן אני לא מאוכזב."

משה כהן, יו"ר דור־ההמשך: „לא הייתי אופטימי לכל אורך הדרך. אתנ־גד לממשלת אחדות לאומית. אם הת־מונה לא תשתנה נצטרך לעשות חשי־בה יסודית. יתכן שדרך הצגת המסרים לא התאימה למצב הנפשי והפסיכולוגי של העם."

רענן כהן: „אני חושב שזה מידגם. אם המצב יישאר כך תהיה ממשלת אחדות, שתביא להחלשת הדמוקרטיה. יש לשנות את שיטת־הבחירות והגדלת אחוז־החסימה.

משה תאומים: „לפני הבחירות וייצ־מן אמר שהערבים יקבעו את גורל היי־הודים. איש לא ידע שדווקא הפיגוע ביריחו יחבל במחנה־השלום. הטרגדיה של האירוע הזה איא בהשפעתו המכר־עת על עתידה של המדינה בשנים הב־אות."

יאנוש בן־גל: „אני חייל פשוט. לך תשאל את הגנרלים."

ניסים זווילי: „נקודת־הזינוק שלנו היתה יותר חלשה, אבל כנראה לא הצלחנו מספיק. כמו שנראה עכשיו אני לא מתלהב מממשלת אחדות. אני לא יודע מה יהיה במוסדות המיפלגה, אבל יהיה מאבק."

יהודית הנדל: „מאוד עגום. זה אומר שיש תזוזה ימינה. אני לא מבינה איך אנשים צעירים מצביעים ההיפך ממה שהם צריכים להצביע. השכל האנושי והלב האנושי אומר שדווקא בוגרי־צבא צריכים לרצות למנוע מילחמה. קורה תהליך הפוך."

יעקב צור: „מאכזב. ההקצנה היא בצ־יבור הדתי והימני. אני לא בעד כניסה לממשלה בכל תנאי."

יעל דיין: „מפחיד אותי שטרנספר קיבלה שני מנדאטים. העלייה של הד־תיים זה נושא לדאגה לאומית. לליכוד יש בעייה. הם צריכים לקבל החלטה אם הם הולכים על כל הקופה הימנית. אני נגד הליכה לממשלת אחדות."

בנימין בן־אליעזר (פואד): „האירוע ביריחו השפיע מאוד. הפסדנו כתוצאה

אלי דסה, העולם הזה

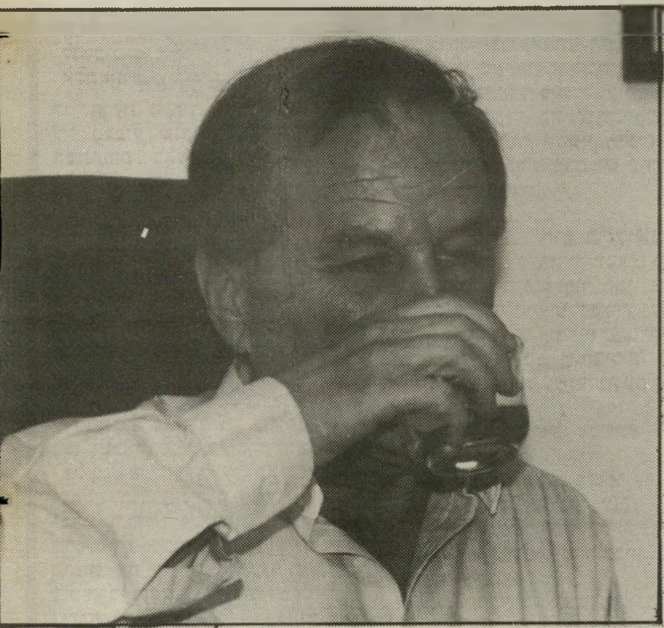

עדי לויאן, העולם הזה

פיני גרוב במטה מפ"ם מודאג, אמנון רובינשטיין שותה ויסקי

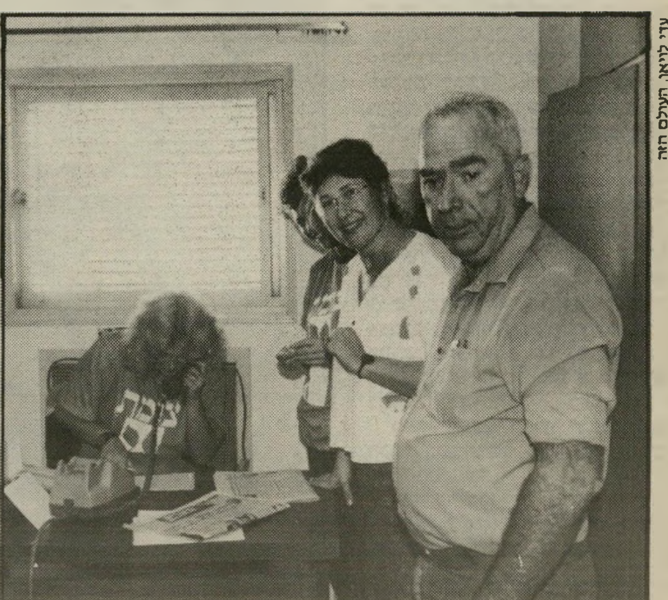

עדי לויאן, העולם הזה

אלי דסה, העולם הזה

רפול אינו מרוצה. ר"ץ הצליחה, אך השמאל איבד את מיכנסיו

ממנו שני מנדאטים. אלה הם ציבור המתלבטים."

● 22.05. מטה הליכוד.

הודעת הטלוויזיה כי גנדי וצומת זכו כל אחד בשני מנדאטים זוכה במחיאות־כפיים סוערות באולם.

משה ניסים, המרואיין הראשון של הטלוויזיה, אומר שהמערך לא יוכל להרכיב את הממשלה הבאה. גם דברים אלה זוכים במחיאות־כפיים סוערות.

● 22.20. מטה הליכוד.

אהוד אולמרט ויצחק מודעי מחרבקים על הבימה ומחשבים חישובים. גם ניסים מחשבן בפינתו. מגן מהורהר מביט במירקע־הטלוויזיה שלפניו, פינחס גולדשטיין צופה גם הוא בטלוויזיה. מאיר שיטרית, היושב בשורה השניה על הבימה, מסתודד עם אנשי השורה הראשונה.

מישהו עובר עם מגש של כוסות בין היושבים על הבימה ומחלק אותן. בעיקבותיהן מגיעות גם פחיות־משקה ומייד אחריהן הסנדוויצ'ים.

נאגלה שניה של סנדוויצ'ים מחרלקת גם באולם למטה.

משה ארנס מגיע ולוחץ ידיים עם חבריו על הבימה ותופס את מקומו ליד השולחן.

● 22.40. מטה המפד"ל.

התרגשות גדולה. על בימה צרה וארוכה, יושבים חברי־הכנסת של המיפלגה, מביטים באוהדיהם בחיוכים רבים.

ב־1984 ניבאה הטלוויזיה כי יזכו בחמישה מנדאטים, ולבסוף זכו רק בארבעה, אולם עובדה זו אינה פוגמת בשימחתם.

"אני מקווה לשישה מנדטים!" אומר המר וכולו זוהר. "יכול להיות ששימחתנו מוקדמת, אפשר לכנות זאת מצב־רוח זמני."

משה היינמן, חבר מרכז התנועה, גדל־גוף, צועק: "עכשיו נבקש משמיר ללכת עם כיפה. בלי זה אין ממשלה! ובן־מאיר יזחל על ארבע ויבקש מאיתנו סליחה!"

● 23.00. תל־אביב.

שקט מוזר ברחובות. המכוניות מעטות מאוד ובתי־הקפה ריקים לחלוטין. כולם יושבים בבית וצופים בטלוויזיה. מחזה־המתח הגדול של ארבע השנים מוקרן מעל מסכי הטלוויזיה, ועם־ישראל אינו מוכן להחמיץ אפילו רגע.

בבית־קפה ברחוב בן־יהודה יש מכשיר טלוויזיה קטן, בשחור־לבן. בעל בית־הקפה, המלצרית ושני תיירים אנגליים מצטופפים מול המסך. התיירים שואלים, בעל בית־הקפה מתרגם עברם.

כמה עוברי־אורח מציצים פנימה ומנסים לקלוט את התוצאות האחרונות, המוקרנות מעל המסך הקטן. "אתם רואים? אפילו התיירים האלה, שאינם יהודים ולא מבינים עברית, מתעניינים בבחירות שלנו!" אומר בעל־הקפה בגאווה.

"אתם מדברים אנגלית?" שואלים התיירים את צוות העולם־הזה, "מה התוצאות? כמה מנדאטים יש למשרגעים?"

הם מנידים ראש ואומרים "אז מצבכם יהיה עוד יותר גרוע מכרגיל?"

● 23.00. תל אביב.

לקראת השעה 11 בערב מידלדלת כמות האנשים ברחובות ובבתי־השעשועים, אך שני מוקדים הומים מאנשים. אלה הם הקומפלכס זמן אמיתי ביפו ומועדון הביקתה בגני התערוכה.

בזמן אמיתי מציגים דני ואסתי זקהיים מיצג־בחירות בשם בבל.

אתרי־הבילוי הפופולריים בתל־אביב כמו הפאבים ז'ונל, טאבו ובית־הקפה אספרסו, שבימים כתיקנם הומים עד השעות הקטנות של הבוקר, נטושים כבר בחצות.

בביקתה מתרכזים רבים מתומכי המערך שבאו בתיקווה לחגוג את נצחון הגוש השמאלי. על כוס בירה, טוגנים ואווירת שבת־אחים־גם־יחד מתנהלים ויכוחים על כל הקואליציות האפשריות. הרוב מביעים חששות כבדים לאפשרות שהימין יעלה לשילטון בשותפות עם המיפלגות הדתיות. בין הנוכחים גם תת־אלוף אביגדור קהלני, רוני מוזס מנכ"ל לאשה, היחצנית רות שיטרית, אשתו של גיזבר הסוכנות מאיר שיטרית, אלי קוק מנהל האירועים בהילטון ואחרים.

בזמן אמיתי מתרכזים היפים והיפות של תל־אביב, גיבורי מדורי־החברה של העיתונות המקומית, לבושים לפי צו־האופנה האחרון, קרי, שחור וצמוד.

מכל עבר נראים דמויותיהם של גיבורי מערכת־הבחירות כשהם ניבטים מהאקרנים וממסכי־הענק שבמקום. כמו במחזה סוריאליסטי, מרקדות החתיכות במיני על רקע המסכים. המקום, המאכלס כ־1500 איש בערב אחד הוא ריק יחסית, וגם מי שנמצאים נראים אדישים לתוצאות המרצדות על המסכים שמסביב.

כשמסבים את תשומת־ליבם של אחרים מהרוקדים לאפשרות שהממשלה הבאה תורכב מהימין בצירוף הדתיים, הם מגיבים בבהלה. לא חסרות גם בדיחות, כמו: "מחר בבוקר אנחנו מתייצבים בשגרירות האמריקאית לקבלת ויזה, או לחילופין, נבוא לרקוד בשטריימל."

● 23.10. מטה הליכוד.

יצחק מודעי ומשה ניסים עוזבים את האולם ונוסעים להתייעצות עם יצחק שמיר בחדרו שבמלון הילטון בתל־אביב.

● 23.15. מטה התחיה.

אווירת נכאים. דניאלה וייס על סף היסטריה. היא צופה בטלוויזיה, לועסת תפוח וצועקת: "מימ"ד תקבל אפס על אפס! אמן! אמן!"

ב־1984 ניבא המידגם הטלוויזיוני כי יזכו בשלושה מנדאטים, לבסוף זכו בחמישה, "לכן עדיין איננו עצובים לגמרי," אומר קצובר.

בחדר־הצפייה אווירה מישפחתית. אבי פרחן ואשתו, יובל נאמן ואשתו, וייס ובתה.

כשהרב עמיטל אומר בטלוויזיה "אני רוצה כבר להיות אחרי כל זה," צורחת וייס: "אז למה נכנסת לפוליטיקה?"

● 23.40. מטה הליכוד.

עוגות.

● 23.50. מטה הליכוד.

לאולם מגיעות ידיעות על כך ששמיר מנהל משא־ומתן עם הדתיים כבר מן השעה 22.00, ושאחר־כך הצטרפו אליו גם רוני מילוא ואריאל שרון.

● 23.45. מטה המערך.

פרס מכנס ישיבת "שרינו" בחדרו. אורי סביר יועצו אומר: "עד סוף הלילה יהיה בסדר."

פרס ניהל ביומיים שלפני הבחירות מגעים עם הרב יצחק פרץ מש"ס. אחרי היוודע התוצאות הם שוחחו שוב, משום כך האופטימיות הזהירה.

● 00.00. מטה מפ"ם.

"אני פוחדת לצאת החוצה," אומרת קשישה חביבה. "גם על סבתות ממוזרע מתנפלים בתל־אביב בלילה?" היא שואלת, ספק בחרדה, ספק בחיוך.

מנהיגי המיפלגה, חמורי־סבר, מתכנסים בחדר צדדי, מסלקים את כל העיתונאים. צבן חולף בין החדרים, משוחח בטלפון, מתייעץ עם חבריו, שותה קפה ואוכל־בולע פרוסת עוגה.

ואליד צארק: "אנחנו שמחים, אבל לא יותר מדי." בטייבה, כפרו, הצביעו 70% למפ"ם, הוא טוען.

● 00.10 מטה הליכוד.

על הבימה אליעזר שוסטק, פינחס גולדשטיין, היושב במקומו מתחילת הערב, שמוליק סלווין, עוזר ראש־הממשלה לענייני כלכלה, יגאל כהן, חיים קורפו, שגם הוא לא זז ממקומו כל הערב, גידעון פת שהצטרף, יגאל הורוביץ ודויד אדמון. חלקם צופים במירקע־הטלוויזיה, אחרים בוהים בקהל, ויש גם מי שמנצל את הטלפון הארום המוצב במרכז השולחן ומנהל ממנו שיחות שונות.

● 00.30. מטה המערך.

האולם מתרוקן כמעט לגמרי. צלמים אורבים לפרס ליד חדרו. אחרים מסתובבים באולם־הכניסה של מלון דן. צמרת ההסתדרות יושבת ולוגמת קפה, כאילו היתה באחת מהפסקות־התה בבית ההסתדרות.

● 00.35. מטה הליכוד.

שמיר ולוי מגיעים. מישהו מכריז על בואם ברמקול וההודעה מזכה אותם במחיאות־כפיים סוערות. מחיאות־כפיים אלה היו ההתרגשות היחידה במשך שעות ארוכות של המתנה ומתח. השניים מחייכים חיוכים מאולצים לכל עבר. הבזקי מצלמות. המתח באולם, שהתפוגג בינתיים, עולה שוב.

● 00.40. מטה הליכוד.

כוסות ומשקה. נאגלה נוספת של סנדוויצ'ים. מישהו אמר ש"הליכוד אוכל אותה." שמיר לוי ומודעי מעבירים את זמנם בראיונות לכלי־התיקשורת האלקטרוניים. מאחוריהם מגיעים קנקני תה חם.

● 00.40. ר"ץ.

אווירה מישפחתית, כמו חדר־אורחים גדול. פושטים רגליים, מעשנים, שותים משקאות קרים. בכל רגע נכנס לחדר הקטן, המשמש גם כאולפן־הטלוויזיה, מישהו אחר: נתן דטנר, אבי קושניר, אייל גפן מתשדיר הטוטו, מוטי קירשנבאום.

בכניסה כמה זוגות מתחבקים ומתנשקים בלהט.

רק שולמית אלוני, בפניה הנפולות, מעכירה את האווירה העליזה.

● 01.00. מטה הליכוד.

מגשי־עוגות עוברים באולם.

● 01.00. המפד"ל.

האולם גדוש באנשים. רובם צעירים. צופים בטלוויזיה בדממה, שותים מיץ צהבהב ומרבים לחייך.

יוסף בורג מגיע. מוחאים כפיים, מזמינים אותו לעלות לבימה, אלא שהוא מובל אל עמדת הטלוויזיה.

ושוב משתרר שקט. הליכוד ינהל מדיניות אחראית, אומר שמיר בטלוויזיה, ובמפד"ל שותקים.

רק כשמודיע הכתב כי כעת יעבור השידור למטה המפד"ל, מתחילים הנוכחים לשיר, למחוא כפיים, אחרים רוקעים ברגליהם.

אבנר שאקי וזבולון המר מתקרבים אל עמדת הטלוויזיה. הכתב דוחף את המר אל שאקי. המר לא מתקרב, שומר על מרחק־מה. מי שיושבים מאחור נרחקים אל המצלמות, מחייכים.

מטה המפד"ל נראה כמו חתונה רבת־משתתפים, אלא שבמקום החתן והכלה, משמשת הטלוויזיה כמוקד ההתעניינות.

יוסף ביגון הצביע: תחייה

● 01.05. מטה המערך.

שני דתיים חובשי־כיפה, מלווים במשה תאומים, מגיעים לקומה השלישית שבה יושבים פרס ורבין. הצלמים עטים על השניים. "אנחנו סתם שני יהודים שבאנו לבקר ידיד."

העיתונאים לא מקבלים את התשובה וממשיכים להקשות. השניים ממשיכים בשתיקתם. מתחילות הספקולציות. מי הם, את מי הם מייצגים, יהודים על־פי ההלכה או יהודים רפורמיים?

● 01.10. מטה הליכוד.

דבר ראש־הממשלה לאומה. שמיר מדבר בישיבה: "אין לפנינו התוצאות הסופיות. יש לפנינו מירגם ושורה של מיספרים משתנים, אבל על סמך הנתונים נראה לנו שהמצב השורר מחייב את הליכוד, ומאפשר לנו להקים את הממשלה החדשה בישראל..."

מחיאות־כפיים סוערות.

אריאל שרון מגיע לאולם עם תום נאומו של שמיר, זוכה גם הוא במחיאות־כפיים. לוחץ ידיים עם עמיתיו שעל הבימה.

● 01.30. מטה הליכוד.

הכרוז ברמקול מודה לכל האוהדים שעזרו לליכוד במערכת־הבחירות.

המכובדים שעל הבימה מתחילים לעשות את דרכם אל מחוץ לאולם.

מיספר האוהדים, הממתינים ברחוב שליד מצודת־זאב, קטן בהרבה ממיספר פיתקי המחל המפוזרים על הכביש.

● 01.30. מטה המערך.

אחרי ששמיר מסיים את נאומו, ואחרי המתנה ארוכה יורד פרס אל נתיניו. שיירת המנהיגות נכנסת לאולם לקול מחיאות־הכפיים. ראשון נכנס רבין, אחריו דויד ליבאי, פרס שלישי, וסוגר ברעם.

פרס מנסה להחדיר מעט אופטימיות בקרב אנשיו, אך גם הוא כבר לא מאמין, והראייה, את המישפט הבא הוא כמעט צועק: "הרגלים שלנו לא יקופלו. אנחנו שייכים לעתיד והעתיד שייך לנו."

רות שיטרית: "לא יקחו מבעלי את המכונית!"

„התחתנתי והתפרפרתי... לקחתי את הזמרת למיטתי... שכבתי עם אשת־החברה בבית־זונות... הבטחתי שלא לשכב עם הרקדניות..."

למרות זאת נפרדנו אחרי כמה שנים. זיכרון מכאיב מאוד.

„מכיוון שהייתי זקוק לבדידות, התפרפרתי לעיתים קרובות וקניתי את

„'אתה לא תעשה לי את זה!' היא צרחה, כל חבריי ישנם! וגם הוריי! אני רוצה להציג אותך לפניהם!' חזרתי ואמרתי שזה בלתי־אפשרי.

פלאטו:

אלי דסה, העולם הזה

אנט: השבוע בצורה חדשה
תסרוקת חדשה, צבע חדש, איפור חדש

אנט ופלאטו, בחתונתם
„לא פגשתי אותה לעולם בערב..."

דווקא עכשיו, כאשר מרננים על הצרות בחיי־הנישואין של הח"כ־לשעבר, שמואל פלאטו־שרון, וכאשר אשתו, אנט, התראיינה וסיפרה מה היא עושה בשביל עצמה, מעניין לקרוא מה כתב פלאטו־שרון בסיפרו חוצה גם באדום על הרפתקות־האהבים שלו ועל נשים בחייו.

„היא היתה כנועה"

על אשתו הראשונה הוא מספר בסיפרו:

„העסקים לא מנעו ממני את תענוגות־האהבה. הייתי שלם לגמרי עם הנוסחה הזאת: 'כאשר היהודי נמצא עם אשה, הוא מהרהר על עסקיו; כאשר גוי עושה עסקים, הוא מהרהר על נשים.' אף כי אני יהודי, קרה לי לפחות בתחום זה לנהוג כגוי. הכל היה תלוי בפגישות בתנודות רווחי.

„בתקופת מילחמת־קוריאה — תקופה ברוכה לעסקים — פגשתי את מי שהיתה לאשתי הראשונה, הלן אפלבוים. אביה עסק באותו המיקצוע כמוני, ממחזר נייר ישן. הלן ואחיה ניהלו את העסק המישפחתי.

„היא היתה בת 22, יפה ואצילית. כשפגשתיה נהגה במכוניתה בעצמה. היתה בעלת אישיות מאוד מודגשת ואופי חזק, אולם הפכה עד מהרה לכנועה — כפי שאני אוהב שהנשים יהיו. נישאנו שנה אחת לאחר שנפגשנו, ובילינו את ירח־הדבש שלנו במלון נגרסקו בניצה*.

„בחזרה החלטתי לשנות את חיי. השתכנו בדירה נהדרת, ודאי אחת היפות בפאריס, ברחוב ריאמור, מול מרסיאון האמנויות והמלאכות. כמעט מדי ערב הייתי יוצא לבד, וחוזר ב־3 לפנות בוקר. הלן הסכימה לכך. למעשה הסכימה לכל דבר. היא קיבלה אותי כפי שהייתי, ולא ניסתה לשנות את אופיי.

* מלון יקר ומהודר ביותר.

מכונית־הסטודיבייקר הראשונה שנראתה בפאריס."

„יהודי מזוהם!"

אחרי שפלאטו סיים תקופה של מאסר בפאריס, השתחרר מהכלא, ולדבריו: „ביציאתי מבית־הסוהר, חשתי תשוקה שאין להכניעה להשתעשע מעט ולהיות מפונק על־ידי נשים יפות. באחד הימים ברחוב הבחנתי באשה שהקסימה אותי ביופייה הרב. ניגשתי אליה, הצחקתי אותה... ולקחתי אותה למיטתי. אשה זו היתה זמרת שבאופנה באותם ימים, מיס אירופה לשעבר. ביליתי בחברתה זמן־מה. בערבים הלכנו למועדוני־הלילה. היא לא יכלה שלא לשבת ליד הפסנתר. כל הגברים סובבו אותה, החמיאו לה וביקשו לזכות בחסדיה. מישחקים אלה העלו את קינאתי כיתר־שאת, מכיוון שידידתי, די מדליקה מעצמה, שלחה חיוכים מכלים לעבר מחזריה.

„ואולם היא אהבה אותי. היא עשתה עד כדי ביטול הופעת־גאלה שלה בניו־יורק, רק למען התענוג להישאר בחברתי. וכמובן, היא רצתה להציגני לפני הוריה.

„הם התגוררו בציריך. עשירים מאוד. הם אירגנו קבלת־פנים מפוארת לכבודי. למגינת־הלב, דקות ספורות טרם המראת המטוס לציריך, נתקעתי עקב אירוע בלתי־צפוי. טילפנתי לידידתי. 'אינני יכול לבוא', אמרתי, קצת נבוך, בכל זאת.

„'סליחה?'

„הקול היה קר כקרח.

„'יש עיכוב.'

החימה השתלטה עליה. ובגרמנית ביטאה שתי מילים שניקבו במוחי, שתי מילים איומות שלא שמעתי מאז ילדותי. היא אמרה: 'יהודי מזוהם!'

„ספגתי את המכה. הקו נשאר דומם במשך כמה שניות. אחר־כך, בשלווה רבה, אמרתי שהכל נגמר בינינו. החזרתי את השפופרת. נפגעתי ללא תקנה. למחרת המראתי לאפריקה."

זוהרת בין זונות

ביבשת אחרת, אמריקה הלאטינית, היה לפלאטו־שרון לדבריו רומאן אחר, עם יפהפיה אחרת.

„ובכן, יצאתי לקופאקבאנה. השתקעתי בדירה מהודרת לחוף־הים. שליחותי העניקה לי — אם לא את התואר, אז לפחות דרגת שגריר.

„הוצגתי לפני החברה הטובה ביותר. החוגים הכי סגורים נפתחו לפניי. התקבלתי ללמה, מועדון־הטניס האלגנטי ביותר בריו־דה־ז'נירו, ולקאנטרי־קלאב הכי שיק שבכל אמריקה הדרומית. חייתי כמו מלך במשך חצי שנה. הוצאתי 10 אלפים דולר לחודש, וחייתי כמו נער־שעשועים. ולבסוף — ובעיקר — כבשתי את אליזבט קרנסון.

„היא היתה אחת הנשים העשירות והידועות ביותר בריו (אני חב לה, דרך אגב, את רוב קשריי הבראזילאיים). יפה מאוד, בעלת רמה מטריפה, נערצת על־ידי כל החברה הגבוהה.

„פגשתיה בראשונה בקופאקבאנה. למחרת, ביקשתי ממנה להתלוות אלי לסיור של בתי־מלון, שבהם מסתופפות הפרוצות ברובעים החיצוניים של ה־

פלאטו־שרון: האשה והמזכירה

מספרים שהוא קונה לה תכשיטים ובגדים. אומרים שהם גרים ביחד בדירה מפוארת במיגדל דיזנגוף־סנטר.

„שטויות!" אומרת קלרה חורי, מזכירתו הוותיקה והנאמנה של שמואל פלאטו־שרון. „הוא לא קונה לי בגדים ולא תכשיטים, ואנחנו לא גרים ביחד בדירה בדיזנגוף־סנטר. גם את המכונית הוא לא קנה לי!" כאשר מבקשים ממנה להיכנס לפרטים היא מסרבת. „אני באה מבית מסורתי, אנחנו מעיראק, הורי נפגעו כבר מספיק ממעצרי, ואני לא רוצה לפגוע בהם יותר." כך היא אומרת ומסרבת לדבר על חייה הפרטיים. ממקור מוסמך נודע כי פלאטו, ממקימי דיזנגוף־סנטר, קנה לה

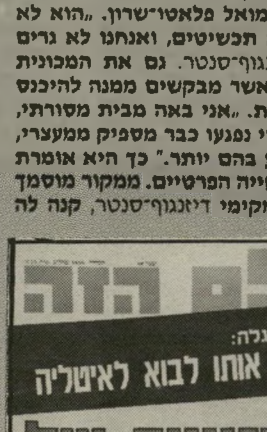

השער שגרם לסערה
היא השחיתה את פניה

דירה במיגדל על־חשבונה, מהכספים המגיעים לה ממנו.

אבל תל־אביב מלאה שמועות על חיי־הנישואין ההרוסים של שמואל פלאטו־שרון ואשתו, אנט. היא נראית לבדה או עם חברות באירועים שונים, והוא יוצא בלעדיה לבילויים.

מספרים כי כאשר ראתה אנט את תמונת בעלה בלוויית מזכירתו בפאב מסויים, ביקשה שיסירו את התמונה. מספרים כי קינאתה של אנט במזכירה התחילה עוד בתקופת מעצרו של הח"כ־לשעבר במילאנו.

כאשר פירסם העולם הזה, בשעתו, כתבת־שער על „הנשים של פלאטו־שרון", ועל שער הגליון (6.11.85) הופיעו תמונותיהן של אנט־האשה, הילדה־הבת וקלרה־המזכירה, זעמה אנט עד מאוד על כך שגם תמונת המזכירה הופיעה בשער. כאשר שוחרר פלאטו־שרון, ואשתו הגישה לו את קטעי־העיתונות, מצא את תמונת־השער מושחתת. תמונתה של קלרה נתלשה מתוכה.

מאז המשיכו היחסים בין פלאטו־שרון ואשתו להידרדר. הם הגיעו לשפל המדרגה, ולמרות ששניהם עדיין מתגוררים יחדיו בווילה בסביון, הרי שהם עושים זאת באגפים נפרדים. אנט למדה זימרה והחלה בקאריירה של זמרת, וגם התראיינה בעיתונים והבטיחה לעשות עבור עצמה.

מי שמחפש את שורשי הקינאה של אנט, יכול אולי למצוא אותם בימים שבהם הכירה את בעלה. היא היתה אז צעירה תמימה ויפהפיה, שהתאהבה בגבר הנשוי, אב לבת. למרות מוצאה של אנט, מבית צפון־אפריקאי מסורתי ודתי, לא נפרדה מאהובה הנשוי וניהלה את הרומאן איתו במשך כמה שנים, עד שהתגרש מאשתו הראשונה, הלן אפלבאום, ונשא אותה לאשה.

יתכן מאוד כי רגשי הקינאה והחשדנות של אנט נובעים מאותם ימים רחוקים, ואולי גם רגשי־אשמה סמויים גורמים לה לחשוש כי אשה יפה וצעירה תיקח את בעלה ממנה, כפי שהיא לקחה אותו מאשתו הראשונה.

בימים האחרונים שינתה אנט את הופעתה, הבהירה את שיערה ושינתה תיסרוקת ואיפור — והיא דומה עכשיו מאוד לקלרה־המזכירה.

עיר. היא הסכימה. טיילנו במקומות מבחילים, עלובים ומזוהמים. חשתי עונג מסויים להתהלך בבוץ עם אשה זוהרת זו. אהבתי לעבור על פני פרוצות מכוערות, שמנות וזקנות, וסרסורים סוטים המשוטטים ליד בניינים פרוצים. בעוד אנו חולפים על פני מלון מלוכלך עד כדי מיאוס, אליזבט לחצה את ידי ואמרה: ,ניקח כאן חדר!'

„עלינו לקומה הראשונה ונכנסנו לחדר מסואב. מפות מלוכלכות זרוקות על הריצפה, סדינים מטונפים, קירות מפעפעים רטיבות. ,בוא!' אמרה אליזבט, כשהיא מתבוננת בי במבט מגרה עד כדי אובדן־חושים.

„זרקתי אותה על המיטה ובאתי אליה בעודה לבושה כולה, כשאני נוהג הראשי קרב. ,אני מבקש שולחן להערב, נהיה שלושה,' אמרתי לו. הוא הסתכל בי כשהוא מחייך מהצד. ,זה הכל?'

„הצבעתי על שולחן מול רחבת־הריקודים: ,אני רוצה בזה!'

„,זה בלתי־אפשרי, השולחן הוא של שר־הפנים,' אמר. שלפתי שטר של 100 דולר מארנקי. הוא לקחו מיד. ,נעשה את הדרוש,' אמר בהשתחוו לפני.

„באותו ערב הוא קיבל את פניי כאילו הייתי מורם מעם. ישבנו לא־הרחק מהשר ומלוויו. הצגת־הריקודים התחילה. בין הרקדניות הבחנתי באחת, שעשתה עלי רושם ביופייה הנדיר. קראתי למנהל־המועדון.

„,מי זו?' שאלתי.

„,שמה כרמלה. היא בת 23 או 24, היא מנהלת את הלהקה.'

„התבוננתי בכרמלה. לכל אורך המיספר שלה לא הפסקנו מלהסתכל זה על זו. אחרי שעזבה את הבימה, ניגשתי אליה בתא שלה. להפתעתי הרבה היא דיברה צרפתית.

„,אני מאוהב בך,' אמרתי.

„היא הסתכלה בי בתדהמה. ,זה לא יתכן...'

חיי ואהבותי

אלי דסה, העולם הזה

סלאטו וקלרה, בעת מעצרם
„מישפחתי נפגעה מספיק מהמעצר"

בה כבפרוצה. כשעזבנו את המלון, הפכנו לשני הנאהבים המאושרים ביותר בעיר. וזה נמשך עד לעזיבתי את המרינה."

24 לילות כרמלה

בקראקאס היה לפלאטו־שרון סיפור־אהבה מסוג אחר. „הוא קיבל אותי בנמל־התעופה. שאלתי אותו: מה צולע? והוא אמר: הנשים. מזה חודשיים לא פגשתי אפילו באחת. שאלתי: אין מועדונים? מה אתה עושה בערבים? הוא אמר: אני שותה תה בחדר שלי. כל המועדונים הם פרטיים, אי־אפשר להיכנס.

„נסענו לטמאנאקו, המלון היפה ביותר בקראקאס. בטרקלין התנוססה כרזת־פירסומת של כוכבת יפה כמו אלה. תריסר נשים צעירות התבוננו בה כשהן מפטפטות.

„,ואתה אומר שאין נשים?' קראתי.

„,הן באו מקולומביה, לסידרה של הופעות מיוחדות.'

„,איפה מתקיימות הופעות אלה?'

„,במועדון של המלון.'

„,ולא הזמנת שולחן?'

„,הכל תפוס מזה חודש!' נאנח העוזר שלי.

„,טפל במיזוודות,' אמרתי.

„ירדתי למועדון של המלון, המלצר

„,אני סבור שכן. מכל מקום, אני חייב לראותך שוב!'

„היא באה לשתות כוסית ליד השולחן שלי, וקראה למנהל־המועדון: ,שאל את ידידך איזו בחורה הוא רוצה.'

„המנהל פנה אלי: ,פרט למובילה, באיזו בחורה אתה רוצה?'

„הסתכלתי ישר לעיניה של כרמלה ואמרתי: ,בך!'

„היא כינתה אותי ,דיאבלו'. בילינו את הלילה ביחד. למחרת היא אמרה לי: ,אני מציעה לך עיסקה. אני נשארת כאן 24 יום. אני יודעת שלא נתחתן ולא נחיה ביחד, אבל אני רוצה את 24 הימים האלה רק לעצמי. אסור לך לגעת בבחורה מהבחורות שלי.'

„עמדתי (כמעט) בדיבורי."

„אנחנו נתחתן!"

בסוף הספר מספר פלאטו־שרון בקיצור נמרץ על היכרותו עם אשתו הנוכחית, אנט, ועל סיפור אהבתם.

„אנט ואני התאהבנו עוד בלילה הראשון, כשהכרנו במסיבה. למרות היותי נשוי, חיכתה לי.

„...עתה, כשהאורחים פרשו, נזכרה בסעודה המשותפת האחרונה עם אביה בדירתו בלה־בורז'ה. ,מדוע לא תינשאו בחתונה דתית?' שאל, ,ואחרי כן תינשאו בטכס אזרחי?'

„יצאתי אז עם אנט כבר שישה חודשים, ורק אז נודע למישפחה שאני נשוי.

„כשהמישפחה היגרה מאלג'יריה לצרפת, נטש האב את עיסקי־הרצענות והקדיש את עצמו לדת היהודית. במקום מגוריו, בלה־בורז'ה, לא היה בית־כנסת, לכן הקים בית־כנסת באכסדרת ביתו. גם לימד ילדים לימודי־דת, פעמיים בשבוע, בשעות אחר־הצהריים. הוא שלח את בתו לבלות עם בת־לווייה, וכמובן שלא ציפה כי תשוב הביתה עם גבר נשוי. אולם אני נלכדתי באותה דילמה האופיינית לנישאים בגיל צעיר.

„כשהכרתי את אנט, הייתי נשוי 14 שנה. ומבלי שחשתי בכך חל סחף בחיי־המישפחה שלי, כתוצאה מ־15 שעות־עבודה ביום, והתמכרותי המוחלטת לעבודה ולעסקים. נותר חלל ריק ביני ובין אשתי, ואני אף לא חשתי בכך. נוצרה בדידות. הכל היה אך ורק ביטוי להצלחה חומרית, אולם אישיותי נזקקה להרבה־הרבה רגש, ולמנה גדושה של אהבה.

קלרה: השבוע
דירה בדיזנגוף־סנטר, אבל על חשבונה

„חשתי בחובה מוסרית כלפי רעייתי ובתי. ואילו אהבה גדולה נרקמה בליבי לצעירה יפת־התואר, שהצטיינה בפשטות הליכותיה ובצניעותה. לבעייה חייבת להיות פיתרון רווי־כאב.

„גם הזמן החולף לא הביא עימו פיתרונות. אחרי שלוש שנים עדיין היינו אנט ואני ביחד. היא בת 23, ואני בן 38. מישפחתה עמדה על כך שנינשא, או שלא תוסיף לראותני. אנט אהבה אותי כפי שאני אהבתי אותה.

„הירשו לה לראותני רק לארוחות־צהריים, לעולם לא בערבים. לא רק הוריה התנגדו לקשר בינינו, אלא גם אחיה ואחיותיה. לא היה להם מאומה נגדי. להיפך, כיבדו והעריצו אותי, אולם כיצד יכלו להשלים עם העובדה שאחותם, בת למישפחה יהודית שומרת־מסורת, קשרה את גורלה בגבר נשוי?

„לבסוף גמרנו אומר, אשתי ואני, להיפרד ולהתגרש. תהליך־הגירושין נמשך שלוש שנים, וכל אותה עת היססה מישפחתה של אנט.

„,אנו נתחתן!' הבטחתי לאביה, ,אתה תראה!'

„כששבה לדירתה באותו לילה, ציפתה לאנט הודעה מאמה. אביה נפטר מהתקף־לב."

שימלת־קרפ ירוקה

במקום אחר בספר מתאר פלאטו־שרון את אשתו היפה באהבה רבה, וכך הוא כותב:

„היא העיפה את מבטה מסביב לשולחן, ושלחה ידה לאחוז בכוס־היין. היא לבשה שימלת־קרפ ירוקה, אשר הבליטה את עיניה החומות, ונעליים עדינות בצבע ירקן. שיערה השחור היה אסוף מעל לקודקודה, רשת־זהב כיסתה את עיגול השיער העשיר...

„בחצות פנתה אלי אנט: ,יום־הולדת שמח!' לחשה.

„עיני פגשו במבטה. ,אני מאחלת לך רוב אושר' הוסיפה כשהיא מביאה את כוסה לשפתיה האדומות."

האם בסיפרו הבא ימשיך פלאטו־שרון לספר על הרפתקות־אהבים חדשות, ואולי יגלה גם מה קרה לאהבה הגדולה שהיתה בינו ובין אנט?

מיכתבים לרותי

נעמי רון

סקרן ומחוזר

הוא איש־עסקים, רווק בן 45, נאה, 1.84, צבר שהתחנך בחו"ל ושהה שם שנים, לא שיגרתי, אוהב מוסיקה, סקרן מאוד, מחוזר, אבל עדיין לא מצא את זו שהוא באמת רוצה.

הוא לא מסוג הגברים הזוקוקים שי־בשלו עבורם, או יארגנו לו מיסגרת של בית, כי יש לו את כל אלה. הוא חי בנוחיות וברווחה. „אני לא מחפש אשה אשר מחפשת את החצי השני שלה," הוא אמר לי. „מי שמחפש את החצי השני הוא לא שלם, לא מעניין. שיחפש את זה בתוך עצמו. אני מחפש מישהי שמחפשת שלם, ולא חלקים." רצוי שאותה מישהי תהיה מאוד יפה, חיצו־נית ופנימית. שאלי אותי על (1/2670).

★ ★ ★

כאשר שואלים את ג'ואן ריברס, בדרנית אמריקאית ידועה, מה גי־לה, היא עונה: נולדתי ב־1962, ומיספר החדר לידי היה 1963.

★ ★ ★

רק לנשים

בחודשים האחרונים היו כמה מיק־רים של גברים שהתחזו, הטרידו, הת־נהגו לא יפה. בקיצור, כמה מגעילים שמקלקלים לכולם. לכן, עד להודעה חדשה, מתבקשים הגברים לכתוב למ־ערכת העולם הזה, גורדון 3, תל־אביב, ולציין שזה עבור רותי, בתוספת מיספר המיכתב שאליו מיועדת הפנייה. זוהי גם הכתובת למישלוח מיכתבים למ־דור. די, לא יכולה יותר לשמוע בט־לפון: „אני מחפש סטוצים," וקישקושים מסוג זה.

רותי בטלפון, עד להודעה חד־שה ועד שתלמדו להתנהג, מיועד רק לנשים. להשתמע, יקירותיי, ב־**221017**.

★ ★ ★

היא לא פראיירית

היא גרושה תל־אביבית בת 54, נאה, מטופחת, דקת־גו, נראית צעירה מגי־לה. עבר עליה באחרונה סיפור לא־נעים, הקשור למישרד־הכרויות.

היא סיפרה:

„הגעתי למישרד מאחר וחשבתי שבדרך זו אוכל להכיר גבר מתאים. אמרו לי שבגלל גילי, הגבוה־יחסית, אין להם מיבחר גדול של גברים להציע לי, אבל הם מקבלים אותי כלקוחה בזכות העובדה שאני נראית טוב.

„שילמתי 1000 דולר פלוס מע"מ. ביקשתי להכיר גבר ישר, בעל מיקצוע חופשי, אוהב חיים, בעל חוש־הומור, אינטליגנטי, מבוסס, רומאנטי.

„כעבור חודשיים בערך, הכרתי דרך המישרד את הגבר הראשון. נפגשנו בבית־קפה, ולא מצאנו עניין אחד בש־ני.

„השני היה איש־מחשבים פולני, מפונק. השלישי היה טייס אלכוהו־ליסט, ששכח לספר לי שהוא משלם מזונות לשתי נשים.

„הרביעי היה קשיש מדי בשבילי. הוא שיקר לגבי גילו. החמישי היה גבר חיפאי, שאמר שהוא מהנדס, אבל הת־גלה כהנדסאי ללא תעודה, אשר לבש סוודר קרוע ובלוי.

„האחרון היה מהנדס מאשדוד, נח־מד, אבל קמצן חולני. אחרי בילוי במו־עדון־לילה, שעלה פחות מ־50 שקל, הוא ביקש שאשתתף במחצית ההוצ־אות. אמרתי לו שימצא לעצמו פרא־יירית אחרת.

„התייאשתי, ודרשתי בתוקף מה־מישרד לקבל את כספי בחזרה, לאור העובדה שלא טרחו להכיר לי גבר מתאים, אלא הפגישו אותי עם שישה גברים בסך־הכל, שלא היו לרוחי, ובפ־גישותיי איתם נגרמה לי עוגמת־נפש.

„במישרד לא התייחסו אליי, גם לא כאשר איימתי בתביעה מישפטית. בטח חשבו שאני פראיירית. אבל אני פיי־טרית, ופניתי לבית־המישפט לתביעות קטנות בתל־אביב.

„זה כל־כך מרגיז. אם אין למישרד גברים מתאימים, באיזו זכות לוקחים כסף מנשים כמוני? האם לא יכולים לגבות סכום מסויים, ולסכם שאשלם רק אם יימצא לי גבר מתאים?

„במישפט שאל השופט את אנשי המישרד: מה אתם חושבים לעצמכם, שאתם מוכרים נעליים? הוא פסק שע־ליהם להחזיר לי 600 דולר. אחרי המישפט הם אמרו לי: בואי תחזרי אלינו, נטפל בך אישית. עניתי להם: על גופתי המתה."

דומה לקים נובאק (2)

בדיוק יום אחרי שפירסמתי את מיכתבה של (3/2669), בשבוע שעבר, קיבלתי ממנה בדואר שתי תמונות שלה: אחת, לפירסום, בצעירותה, והיא באמת היתה דומה לכוכבת, והשניה, לא לפירסום,

קים נובאק

3/2669

משכילה, מסודרת ואלגנטית

צילום עדכני. להזכירכם, מדובר בגרושה בת 49, אלגנטית, מטופחת, משכילה, עדיין בלונדית, מסודרת בחיים, אחרי גירושיה מאיש־עס־קים מטקסס.

ארץ אוכלת עוליה

(המשך מעמוד 19)

חוקר אותי, לפני מנהל בית־הספר, על חיי־המין שלי, ועם מי שכבתי לפני האונס.

מכיוון שלא הוזמנתי להעיד במיש־פט, ומכיוון שבין התכשיטים שנמצאו אצל האנס לא נמצאה שרשרת־הזהב שנשדדה ממני, התחלתי חוששת פן האשימו את הארם הלא־נכון. התחלתי ללחוץ כדי להיפגש איתו, או לפחות לראותו. הפעלתי קשרים עם חברי־כנסת וידידים, ואז גיליתי שהמישטרה כועסת עלי. לבסוף הראו לי תמונה של הנאשם, אבל אני לא הייתי מעולם מצליחה לזהותו מתמונה זו. עד היום יש לי סיוטים, שבהם אני מגלה כי אדם חף־מפשע יושב בכלא בגלל אונס שלא ביצע.

כיום אני מסכימה להיחשף בשמי המלא ובזהותי, מכיוון שאני יודעת כי לעולם לא אלמד יותר ילדי בית־ספר. לא איכפת לי בכלל מה יאמרו או יחש־בו עלי בוגרים. דאגתי היחידה היתה לנפשם של התלמידים שלי.

אחרי האונס לא חשבתי לרגע לעזוב את הארץ. מה זה קשור בכלל? אמנם, אחרי זמן קצר חטף מישהו את ארנקי מתוך תיקי, וזה היה כל־כך סמוך ל־אונס עד שהיתה לי הרגשה כי כל הזמן אני רק נאנסת ונשדדת.

הוריי, ששמעו מפי ידיד שלי על האונס, באו לארץ ושכרו דירה מול בית־ברודצקי. הם אנשים זקנים ו־דתיים. באחד הימים חזרתי עם אבי מבית־הכנסת לדירה, וגילינו כי היא נפרצה ונשדדה. אבי אמר: „זה היה יכול להיות הרבה יותר גרוע, ורק מפני שהיינו בבית־כנסת לא קרו דברים גרועים יותר." זו גישתם של הורי, ו־אולי גם שלי.

במשך השנה הראשונה שלי ב־ישראל עברתי מיקרה־אונס, שוד, גני־בה ופריצה. היתה לי מין הרגשה שאני עומדת למיבחן, ואם אעמוד בו, הכל יהיה טוב.

„נדלקתי על הזעתר"

הייתי כל־כך בטוחה שאני רוצה להישאר בארץ, ששיכנעתי את הו־ריי לקנות לי דירת־חדר בבית משותף בתל־אביב. זאת דירה ישנה בקומת־קרקע, אבל זאת הדירה שלי. שיפצתי אותה בהרבה תלאות ואהבה.

שלוש שנים לימדתי בבתי־ספר. בשנה האחרונה שם חליתי בברונכיטיס קשה, מפני שבית־הספר, שבו לימדתי, היה מתוכנן גרוע מאוד. הגשם נכנס מהחלונות, וכדי לעבור מכיתה לכיתה היה צורך לעבור במיסדרון חשוף לג־שם. שכבתי במשך 11 ימים במיטה. מעולם לא הייתי חולה כל־כך לפני־כן.

אחרי שהפסקתי ללמד, עברתי לע־בוד בחברת עוז הידראוליקה. את בעלי החברה היכרתי כאשר נתתי להם שיעורים פרטיים באנגלית. הם צעירים חרוצים והגונים. ממש סיפור־הצלחה ישראלי. הם בנו חברה משגשגת במו ידיהם, בלי רמאות וגניבות. והם ההו־כחה שמי שרוצה להצליח לא חייב לנסוע לאמריקה. אפשר גם בישראל.

עבדתי אצלם כמזכירה אנגלית, ולאט־לאט למדתי ענייני מיסחר, ייבוא וייצוא.

לפתע הרגשתי שמה שאני רוצה לעשות בעצם זה לפתוח עסק עצמאי ולייצא מצרכים מישראל, כדי לחזק את כלכלת־המדינה. חיפשתי מוצר ישר־אלי מובהק שיימכר טוב בעולם, ויהיה ייחודי לישראל. עשיתי מחקר־שווקים וגיליתי את הזעתר. יצאתי לפגוש אם יורם בן־חירות ואביו, זאב, המכונה „אבו־נור".

נדלקתי על הזעתר, ממש התאהבתי בו. ביקשתי ללמוד את כל סודות גידולו של הצמח והכנת התבלין. פניתי לידידה בארצות־הברית, וביקשתי שת־חקור מה ידוע שם על הצמח והתבלין. הסתבר כי באמריקה אין כל ידע עלי־הם.

סקרנותי בענייני הזעתר הובילה אותי, יחד עם אבו־נור, לגדה המע־רבית. ביליתי הרבה זמן עם סוחרים בשכם וביתר ערי־הגדה, ורכשתי לי שם ידידים. זה היה קשה מאוד ב־התחלה. הם, כמובן, חשדו מיד ש־נשלחתי מטעם השילטונות או השב"כ כדי לרגל אצלם. צחקתי ואמרתי להם: „לוא הייתי נשלחת על־ידי השב"כ, הייתי בלונדית תמירה ויפהפיה, והייתי שוכבת עם כל הסוחרים. אבל אתם רואים איך אני נראית!" הם צחקו איתי, ולאט־לאט השתכנעו.

אני חושבת שהייתי האשה היש־ראלית היחידה שעשתה עסקים בגדה. הידידות ביני ובין כמה מהסוחרים ומישפחותיהם התהדקה עד כדי כך שהייתי מוזמנת ללון בבתיהם, ובמשך תקופה ארוכה לנתי כמעט פעמיים בשבוע אצל חברים בגדה. היכרתי את נשותיהם, ילדיהם ואורח־חייהם.

פתאום גיליתי שכל מה שידעתי עד אז על הפלסטינים הוא שקר מוחלט. למדתי את צורת־מחשבתם, את מסו־רתם ואת הדברים המביישים אותם או המביאים להם כבוד. התחלתי להבין אותם ולחשוב כמוהם.

לעיתים הייתי נוכחת באירועים שר־נים שסוקרו אחר־כך בעיתונות ה־

ישראלית, וראיתי את השיקריות ב־תיקשורת.

כבר כמה חדשים לפני האינתיפאדה הרגשתי עד כמה שהאווירה להוטת. חששתי שכל גפרור עלול להצית אש. לא הבנתי מדוע ישראלים אחרים אינם רואים זאת.

בדרך כלל לא דיברתי עם ידידיי בגדה על פוליטיקה. דיברנו על ענייני עסקים, על מינהגים חברתיים ועל מסורת. הייתי מאוד מעוניינת בתרבות שלהם.

בגלל סיבות שונות לא הצלחתי לבצע את ייצוא הזעתר לאמריקה„ וב־מאי 1987 סגרתי את המישרד שלי. יום אחר־כך הגיעו הוריי לארץ לבי־קור. כאשר חזרתי מנמל־התעופה גי־ליתי כי חצי דירתי נשרפה. מישהו הצית ארגז־עץ שהיה צמוד לדירה, ושהכיל אופניים של אחד השכנים. האש אחזה במיסגרות העץ של החד לונות, וכך נשרף כל חדר־השינה שלי. האש פגעה גם ביתר החדרים.

מי שרף את הבית!

אף אחד מחברי היהודיים לעס־קים לא בא לעזרתי אחרי השרי־פה. היו אלה דווקא ידידיי הערביים מהגדה שקנו לי מיטה חדשה, ושהביאו לי שמיכה חורפית.

יש לי הרגשה כי ההצתה היתה בגלל קשריי עם הגדה, אבל לא יכולתי ל־הוכיח זאת. מכבי־אש קבעו כי מישהו שפך בנזין על הארגז והצית אותו ב־כוונה. המישטרה ניסתה לשכנע אותי שזה פירומאן. עד היום לא נתפס איש, ואינני יודעת מי שרף את ביתי.

השריפה והתמוטטות עסקיי גרמו לי למצב־רוח קשה. לא עבדתי במשך חודשים ארוכים. הייתי בדיכאון וס־בלתי ממחסור כלכלי. אבל גם אז לא עלה על דעתי לעזוב את הארץ. הורי, שבאו אז כדי להישאר בישראל, הח־ליטו לעזוב וניסו לשכנעני לבוא איתם, אבל אני עקשנית. סירבתי.

הקש ששבר את גבי היה בית־החולים אסותא והשכן שהתחיל לבנות על גג־הבית.

ביולי השנה נכנסתי לניתוח קל. בתי־החולים היו בשביתה, קופת־חולים לא עזרה לי, על כן ביקשתי מהוריי כסף ופניתי למנתח באופן פרטי. שילמתי עבור חדר מיוחד באסותא, כדי שאקבל את הטיפול הטוב ביותר.

כאשר לקחו ממני בדיקת־דם, טיר־טרו אותי יומיים מאדם לאדם, ומחדר לחדר.

כאשר הגיע מועד הניתוח, הלכתי ברגל לחדר־הניתוח, עליתי על המיטה וראיתי כי חדר־הניתוח נראה כמו מחסן. הטיח התקלף מהקירות, שום דבר לא נראה לי נקי, ואני כמעט ברחתי משם. חשבתי לעצמי: „אם זה כך כאשר אני משלמת במיטב כספי עבור ניתוח פרטי, אז איך נראה ניתוח רגיל לאזרח־המדינה?"

יומיים אחרי הניתוח, כאשר שכבתי מדממת במיטתי בבית, והיו לי כאבים, שמעתי לפתע אבנים נופלות על גג חדר־השינה. הגג בנוי מאסבסט, ונב־הלתי מאוד. חששתי שהגג ייהרס, ואני אקבר תחתיו.

עליתי לקומה הרביעית בכאבי־תו־פת, וגיליתי כי השכן, שארגז־האופ־ניים שלו גרם לשריפה, התחיל לבנות על הגג. הפועלים הרסו מעקה, וה־אבנים נפלו על הגג שלי.

השכן אמר לי: „אל תדאגי, אני אחראי!" ופועליו המשיכו לזרוק אבנים.

חשבתי שאני משתגעת. טילפנתי למישטרה, והם אמרו לי שזה לא עניינם, אלא עניינה של העירייה. ידעתי שאם השכן קיבל רשיון־בנייה בעירייה מבלי לקבל את הסכמת ה־שכנים, הוא יכול להשיג שם הכל, ואין כל טעם לנסות לפנות אליהם.

ואז התחלתי לפתע לחשוב על עזיבה. מה אני בעצם רוצה? רק לחיות בשקט בדירה שקניתי, לעבוד ולהת־פרנס בכבוד. אבל אני מוצאת מערכות מתפוררות, פרוטקציה וחוסר־אונים. מיפגש עם הביטוח־הלאומי, קופת־החולים ושילטונות מס־ההכנסה חיזקו בי את ההרגשה הזאת.

ליבי חצוי. מצד אחד אני רואה כי הכל מתמוטט ורוצה לעזוב, מצד שני אני חושבת: „כיצד אעזוב דווקא כעת, כאשר הכל מתמוטט? האם לשם כך באתי לכאן?"

עד כאן סיפורה של ריטה. עד לרגע זה טרם החליטה סופית לחזור לארצות־הברית, ואני אינני יודעת מה לייעץ לה. האם אוכל להבטיח לה בתי־חולים תקינים? מישרדי־ממשלה יעי־לים? שלום עם ידידיה בגדה־המערבית? אם יש מישהו שיכול ל־הבטיח זאת לריטה — שיקום, כדי ש־היא תישאר איתנו!

קריאה של גבר הומו־סכסואלי לאשה לסבית או דו־מינית:

"אני רוצה לעשות ילד!"

"לפני ארבע שנים החלטתי שאני רוצה שיהיה לי ילד. הרגשתי פחד — שאני הולך ומתבגר, הוריי מזדקנים, ובאחד הימים, כאשר יילכו לעולמם, אני אשאר לבד. אני גם מאוד אוהב ילדים. תמיד אהבתי. הרגשתי שאני יכול להיות אבא טוב, שיש לי הרבה מה לתרום לגידולו של ילד.

"אני הומו־סכסואל, ולכן מגורים משותפים עם אשה אינם באים בחשבון. בעצם, גם עם גבר אני לא מסוגל לגור. אני גר לבד כבר שנים רבות, ואני לא חושב שהייתי מסוגל להסתדר עם שותף או שותפה לדירה. יכולים לאמר שאם זה ככה, מה פתאום אני רוצה בילד? עם ילד אני כן יכול לגור? התשובה היא שעם הילד שלי הייתי יכול לגור, וגם לגדל אותו. לאחותי יש ילדים, ואני מרגיש קירבה רבה אליהם. הם כאילו הילדים שלי.

"תחושות אלה הביאו אותי להחלטה, לפני ארבע שנים, להקים משפחה בנישואין פתוחים, שיהיו ממוסדים בחתונה ברבנות, והסכם אצל עורך־דין, אשר יפרט את תנאי גידולו של הילד.

"הכוונה בנישואין פתוחים היא שכל אחד יגור בדירה שלו, והילד יגור פעם איתי ופעם איתה, לסירוגין. התחלתי לחפש בת־זוג מתאימה, אשה דו־מינית או לסבית. פעמיים הייתי קרוב להגשמת החלום, אבל זה לא הצליח."

אי־אפשר לשנות

חולם על ילד הוא גבר תל־אביבי בן 42, נאה וגבה־קומה, בהיר־שיער. הופעתו היא גברית, ואינה מסגירה את נטיותיו המיניות. הוא יליד־הארץ, מוסיקאי, חובב תיאטרון, קולנוע וקונצרטים.

אין הוא רוצה לחשוף את שמו בגלל משפחתו. הוריו אומנם יודעים שהוא הומו־סכסואל, אבל הם רוצים שהוא "יישאר בארון", כדבריו. הם גילו את סודו כאשר הוא היה בן 24. "הם לא הבינו למה אני לא יוצא עם נשים," הוא מספר. "הם היו אומרים: הרי יש לך דירה, יש לך מיקצוע טוב, אתה נראה טוב, אז איך זה שאין לך חברה, שלא היתה לך אף פעם אחת חברה?

"התוודיתי לפניהם שאני הומו־סכסואל. הם קיבלו את זה קשה מאוד, במיוחד אמי, אבל למרות זאת, הם קיוו שאמצא מישהי. אמי אפילו הלכה לרופא ושאלה אותו אם אפשר לרפא אותי. הרופא אמר שזה בלתי־אפשרי. הוא קרא לי לשיחה, שאל אותי מתי גיליתי שאני כזה, אמר שהדבר אינו תלוי בי, ככה נולדתי, והוא מקבל אותי כמו שאני. הוא לא אמר דברים בנוסח 'תנסה לשנות את עצמך,' או 'תנסה לצאת עם נשים.' הוא נפגש עם אמי עוד כמה פעמים, הסביר לה את העניין, ריכך את המכה, ולאט־לאט היא הסתגלה לרעיון.

"אבי לקח את העניין בצורה קלה יותר, לא עשה מזה עניין.

"אף פעם לא הרגשתי שאמי אוהבת אותי פחות בגלל זה. אולי היא אוהבת אפילו יותר. אולי היא מרגישה אשמה בזה, אני לא יודע. היא לא חושבת שנעשיתי כזה בגלל החינוך שקיבלתי. היא מאמינה שנולדתי כזה.

"היא תמיד אמרה שהחוק בנושא מישכב־זכר אינו הוגן, כי הומו־סכסואלים לא בחרו להיות כאלה. הם נולדו ככה, ואינם אשמים. אגב, אני תומך נלהב בשולמית אלוני, בגלל תרומתה לחוק המתיר קיום מישכבי־זכר."

כשהוא הולך ברחוב, הוא מסתכל על גברים נאים. הטיפוס שלו הוא גבר בגיל 20 עד 30, בעל מיבנה גוף חטוב, לא שעיר מדי, רצוי בעל הופעה אתלטית.

מונולוג:

מעולם לא היה לי חבר קבוע. תמיד הם באו והלכו. מערכת־היחסים הארוכה ביותר, שהיתה לי, נמשכה חודשיים. זאת היתה אהבה. נפגשנו שלוש פעמים בשבוע. נפרדנו מכיוון שהוא לא היה מעוניין בי יותר.

הכרנו זה את זה בגן־העצמאות. הסתובבנו בחושך, נפגשנו, שוחחנו, הזמנתי אותו לדירתי. בהתחלה הוא היה זה שהתלהב, הוא רצה אותי יותר מאשר אני אותו. הוא גבר חכם, אינטלקטואל. נמשכתי לתכונות אלה שלו. בערב הראשון נכנסנו למיטה. אצלנו זה לא מישחקים של גבר ואשה. אנחנו ניגשים ישר לעניין.

אני כבר לא הולך לגן־העצמאות, מכיוון שאני מרגיש את עצמי מבוגר מדי. רוב המסתובבים שם הם בחורים צעירים, ואני לא חושב שהם מעוניינים בי. יש דרכים אחרות להכיר, כאשר אני מטייל בשפת־הים, למשל.

אני לא חושש מאיידס. הגברים שאיתם אני מקיים קשר הם בסדר גמור, בזכות הסביבה שממנה הם באים. אינני מוכן לפרט, כדי שלא להסגיר אותם.

פגישה עם לסבית

יחסי־מין מלאים עם אשה קיימתי רק פעם אחת. זו היתה בחורה דתיה, שהיכרתי באמצעות חבר. אחרי שנפגשנו במשך חודש, ולא קרה בינינו שום דבר, היא פיתתה אותי. קיימנו יחסים, אבל לא יצאתי מדעתי מהעניין. כאשר שכבתי איתה, חשבתי על גבר. רק ככה יכולתי לתפקד.

היו גם נשיקות — אחת אפילו אמרה שאני מנשק נהדר — אבל גם זה לא עשה לי שום דבר מיוחד.

זה דוחה אותי, להיות עם אשה. אני לא אוהב את המיבנה הרך, העגול. אני אוהב את המיבנה הגברי, הנוקשה, השרירי. גבר בעל הופעה נשית דוחה אותי כאובייקט למין. יש הרבה גברים חתיכיים, בעלי הופעה גברית, שאיש לא ינחש שהם הומו־סכסואלים.

אני מזהה אותם. יש לנו חוש מיוחד. אנחנו מבחינים זה בזה, קוראים את המבט בעיניים.

כאשר החלטתי שאני רוצה ילד, התחלתי לפרסם מודעות בעיתונים. הנוסח היה בערך כך: רווק מעוניין בדו־מינית להקמת מישפחה. ההיענות היתה מועטה. אחר־כך פירסמתי מודעה בנוסח שונה: רווק מעוניין להקים מישפחה בנישואין פתוחים, ונתתי את מיספר־הטלפון שלי.

הטלפון לא פסק מלצלצל. הנשים, כצפוי, לא הבינו למה התכוונתי. הן שאלו מה זה נישואין פתוחים. לא היה לי אומץ לספר להן שהכוונה היא לנישואין בין הומו ללסבית, או דו־מינית.

אמרתי שאני מעוניין להיות נשוי, אבל חופשי. זה לא התאים להן. הן חשבו שאני מתכוון לבגוד בהן, וניתקו.

המשכתי לפרסם מודעות. נפגשתי עם כמה לסביות ודו־מיניות, אבל לא יצא מזה שום דבר. לפעמים אני לא הייתי מעוניין, לפעמים הן לא היו מעוניינות.

אני לא נמשך לגוף של אשה. זה לא מגרה אותי. היו נשים שרצו אותי, אבל זה לא עבר את השלב של מיזמוזים. בגללי. במשך הזמן ניתקתי את הקשר איתן, בלי להסביר להן מדוע.

רציתי לבדוק אם מיזמוזים מושכים אותי. הרגשתי מגורה, אבל לא היה לי רגש לבחורות האלה, וההנאה היתה קטנה מאוד. אני לא חושב שהן חשו בכך.

הדוגמה לחלום שלי הוא ידיד הומו־סכסואל, אשר יצר קשר עם לסבית, ויש להם ילדים. לכל אחד מהם יש דירה, הילדים נמצאים פעם אצלו ופעם אצלה, והם חברים טובים.

לפני שנה וחצי שאל אותי הידיד הזה, אשר ידע שאני מעוניין בקשר מהסוג שיש לו, אם אני רוצה להכיר אשה לסבית.

נפגשנו. היא היתה בערך בת־גילי, קצת גברית, חבר'המנית, מאוד סימפטית, נאה, פיקחית. היא סיפרה לי שהיא איננה נמשכת לגברים, וחיה רק עם נשים.

מראש היה ברור שלא נלך למיטה. המטרה היתה להוליד ילד בהפרייה מלאכותית. הלכנו לעורך־דין, וחתמנו על הסכם. אחר־כך הלכנו לבית־חולים. זמן קצר לפני כן היא ביקרה אצל גינקולוג, שבדק אותה, והסכים לטפל בנו.

על־פי בקשתה, עברתי בדיקה לגילוי איידס. הכל היה בסדר, ואז נתתי זרע בבית־החולים. הגינקולוג הזריק לה את הזרע. עשינו זאת חמש פעמים, ונכשלנו בכולן. לבסוף שנינו נבדקנו, והתברר שהבעיה היא אצלה, משהו ברחם. אמרו לה שאין לה סיכוי ללדת, והקשר בינינו נפסק.

לפני חצי שנה פגשתי לסבית, באמצעות מודעה שפירסמתי בעיתון. היא היתה בת 36, נאה, אינטליגנטית, קצת גברית, חברותית מאוד. מצאנו־חן זה בעיני זה. נפגשנו פעמים אחרות, והחלטנו ללכת לגינקולוג, דרך קופת־חולים.

ניסינו במשך חודשיים, ולא הצלחנו. הרופא המליץ שאעבור בדיקת פוריות. התוצאה היתה שאצלי הכל בסדר. באותו יום דיברנו בטלפון, והיא נשמעה מאוד עצבנית, דיברה בצורה מאוד לא־נעימה, היתה תוקפנית, נוקשה.

חשבתי שאם עכשיו אנחנו מתקוטטים, וכבר עכשיו היא מדברת אליי בטון־דיבור כזה, מה יהיה אחר־כך? אמרתי שאינני מעוניין בהמשך הקשר, והיא טרקה את הטלפון.

נכשלתי פעמיים, אבל אני עדיין מקווה למצוא את האשה המתאימה. זה חשוב לי.

נעמי רזן ■

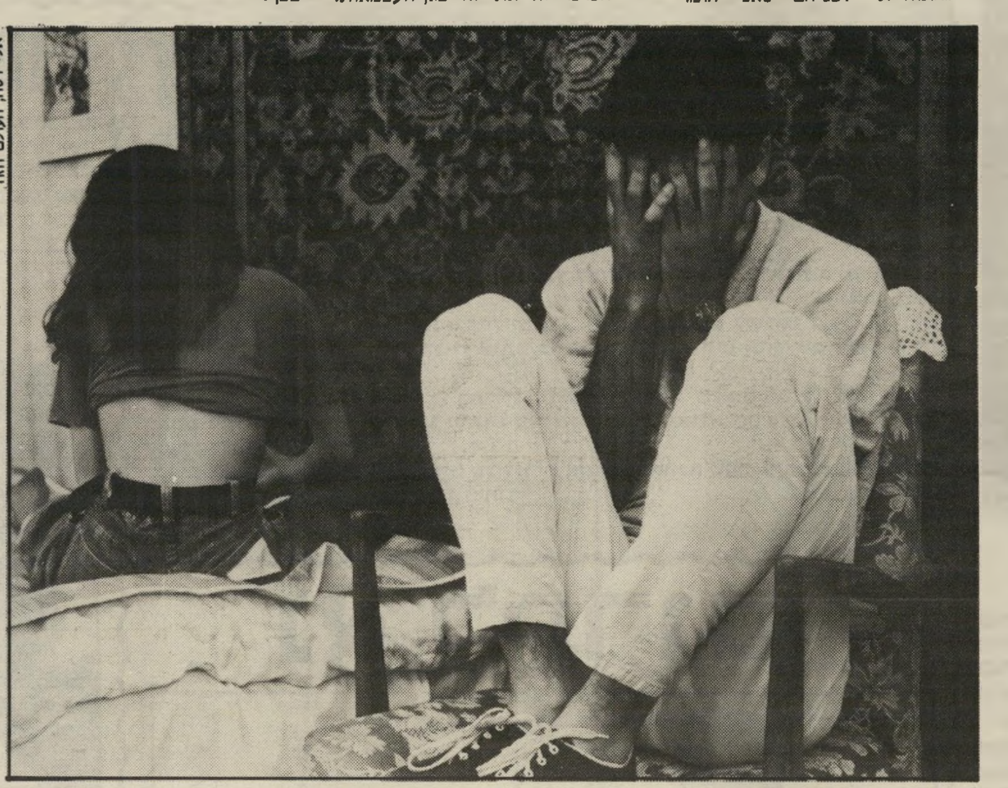

אלי דסה, העולם הזה

הסכם נישואין

שני הצדדים מאשרים כי כל נכסיהם, זכויותיהם והתחייבויותיהם, שרכשו כל אחד מהם בנפרד עד כה, ימשיכו להשתייך להם וגם/או ימשיכו להיות בבעלותם בנפרד, בהתאמה, בעתיד גם לאחר נישואיהם זה לזו, וכי כל אלה לא ייכללו במיסגרת הסדר איזון־משאבים, אם ייווצר צורך בכך.

הנישואין כדת משה וישראל ייערכו אך ורק לאחר שצד ב' תופרה מזרעו של צד א', והרופא המטפל יאשר כי צד ב' אכן בהריון.

צד א' מתחייב להכיר באבהותו על הרך הנולד ולרשום אותו בלישכת־רישום התושבים כבנו.

הרך הנולד יישאר בהחזקתה של צד ב'.

בתקופה המתחילה עם היוולדו של הרך הנולד, יעביר צד א' לצד ב' שני־שליש מהסכום החודשי, שאותו תוציא צד ב' עבור מזונות הרך הנולד.

צד א' יהיה רשאי לקיים קשר עם הרך הנולד, להיפגש איתו ולקבלו שלוש פעמים בשבוע, לפחות.

הצדדים מתחייבים להיוועץ האחד בשני בכל דבר מהותי הנוגע לעתידו ולצרכיו של הרך הנולד.

הצדדים מצהירים בזה כי ברצונם שיינתן לכל אחד מהם חופש בחיי־הפרט, וכל אחד מהם ינהל את חייו ואורחותיו בדירתו שלו.

שני זוגות

את המוסיקאי אני מכירה, היכרות שיטחית, מזה יותר מ־10 שנים. תקופה ארוכה הוא לא הודה לפניי בעובדת היותו הומו־סכסואל, אבל בשנים האחרונות הוא נפתח, ודיבר על־כך בצורה חופשית.

כאשר צילצל אליי לפני שבועיים, סתם כך, ללא סיבה, שאלתי מה שלומו, והוא סיפר לי על ניסיונותיו להוליד ילד. הצעתי לפרסם את סיפורו, והוא הסכים, בתנאי שזה יהיה בעילום־שם. הוא אמר שאולי, בעזרת הכתבה, הוא ימצא את אם־ילדו, וביקש לציין את מיספר תיבת־הדואר שלו: 6307, תל־אביב.

הוא אף סיפר שידוע לו על שני זוגות נשואים, שבהם הגבר הוא הומו־סכסואל והאשה היא לסבית, ואשר חתמו אצל עורך־דין על חוזה הדומה לשלו. זוג אחד ידוע בעולם־הבידור, והזוג השני ידוע בעולם הפוליטיקה — נכון יותר לאמר שהיה ידוע, מכיוון שהגבר, שהיה שר בממשלה, מת לפני שנים.

רחל מרחלת על כל העולם

הרקמות של זובין

זובין מהטה
רוצה להיות בטוח שזה הילד שלו

לפני כמה חודשים התבשרנו שהמנצח **זובין מהטה** עומד להיות אב בחודשים הקרובים, ואז גם גילו לנו שיש לו קשר עם נגנית צעירה בשם **חווה**, המנגנת בתיזמורת הקיבוצים, ושיש לה קשר מיוחד לתיזמורת הפילהרמונית. חווה, מסתבר, אמורה ללדת בחודש דצמבר.

בינתיים התעניינו החברים של מהטה במה שקורה בין השניים, וקצת חקרו בעדינות את המנצח כדי לדעת מהי העמדה שלו בנושא. אבל הוא לא ידע כי אלה היו השפיונים שלי מעולם־המוסיקה, שחזרו, אחרי כמה ימים, כשבפיהם ההצהרה הבאה: קודם שייוולד הצאצא, לאחר מכן הוא יראה מה לעשות.

הוא גם רמז שהוא רוצה להיות בטוח שזה באמת הילד שלו. הוא היה מאוד עדין בנושא, וגם הוסיף שאם זהו התינוק שלו, הוא ישא באחריות.

בקיצור, מה שהבנתי מהעניין הוא שהעלמה המוסיקלית תצטרך לעבור עוד כמה שלבים, עד שתתברר האמת, ואילו מהטה יצטרך לעבור בדיקת־רקמות. ואנחנו — קרי: כל עם ישראל — נמתין בסבלנות לתוצאות.

נשיקת־יד מסורתית, פולנית

מי לא זוכר את פרשת־הגירושין של מנחת־התצוגות **אילנה מרגלית** ובעלה, הטייס **נדב**, שמאז גירושיהם הספיק להתחתן עם אחת בשם **סימונה**? כולם דיברו על המילחמה ביניהם ועל המריבות.

בקיצור, מאז עברו חודשים רבים, ואילנה מרגלית, שהיא אם לארבעה וסבתא לשלושה, המשיכה לחיות ואף נהנתה ממעמדה החדש.

ולמה אני מספרת לכם את זה? כי לפני כמה ימים ראיתי אותה, זוהרת ופורחת מתמיד. אז

אילנה מרגלית
עשיר פולני, מבית קומוניסטי

שאלתי אותה לסיבה, והיא ענתה שהיא חזרה מסיור משגע במצריים בחברתה של **נגואה בסיוני**, אשת השגריר המצרי, ועוד כמה חברות, ולפני־כן היא ערכה ביקור בפולין.

זאת באמת לא סיבה, ושוב הפעלתי את השפיונים שלי והם גילו לי, שהגברת מרגלית נסעה לפולין בחברתו של **אריה ויכנסקי**, איש־חברה תל־אביבי, כדי לברר אפשרויות של קישרי־מיסחר בתחום האופנה בין פולין, ישראל ואירופה.

אתם חייבים להודות שגם זאת לא סיבה לאושר. אז לחצתי עוד קצת, ואז נודע לי שבזמן שהותה הכירה שם גבר משגע, שהוא גם עשיר, למרות שהוא חי בארץ קומוניסטית. ושהוא חיזר אחריה במרץ. ושיש לו כל־כך הרבה מרץ וכסף, שהוא פשוט החליט לבוא ארצה לביקור.

אני לא יודעת בדיוק מה העמדה שלה בעניין זה, אבל זה באמת מחניף לכל אשה. הרי מחזר פולני זה ככר שם־דבר בעולם כולו. אני פשוט מחכה בכליון־עיניים לבואו ארצה. אני מתה לראות אותו ניגש לאילנה מרגלית, כורע ברך, לוקח את כף־ידה ומעניק לה נשיקה אבירית, בעוד כל הפלביאים הישראליים מתפוצצים מסביב מקינאה.

זוגות אידיאליים

הסיפור הזה מתחיל ממש כמו באגדות. אך ההמשך שלו ממש כמו בחלום רע, לפחות לשניים מהמעורבים.

אז בתחילה אפשר להגיד שהיה היו פעם שני זוגות בחיפה. זוג אחד: **יעקב ודורית רגב.** יעקב הוא בעל דיסקוטק ואולם־מופעים חיפאי בשם תרבוט, וגם חנות־תאורה מפוארת במרכז־חורב. דורית, חתיכה ג'ינג'ית, היא ארכיטקטית במיקצועה, שותפה במישרד הארכיטקטים של **פיני ויינברג.**

הזוג השני: **שולי וגילה ילוז.** הוא סוחר בדברי־אמנות ומארגן מכירות פומביות בכל רחבי־הארץ, ואשתו מורה.

שני הזוגות התגוררו במקומות יוקרתיים בחיפה, והיו נושאים לקינאה בגלל הידידות והאהבה ששררו בתוכם, והכל הכירו אותם כאנשי־חברה תוססים ומארחים, ועוד הרבה סופרלטיבים.

לפני חודש עברה רעידת־אדמה בחברה הנוצצת של חיפה. פתאום התגלה שבין סוחר־האמנות שולי ילוז ובין דורית רגב מתנהל מזה שנה רומאן, מאוד שקט כלפי חוץ, אך מאוד סוער מתחת לפני השטח.

יעקב, שלא יכול לעמוד באהבתה של דורית אשתו למאהבה שולי, עזב את הבית. עתה בטוחים כולם שגם שולי יעזוב את ביתו.

מי אמר שבחיפה רק עובדים!

זיקית ממוחשבת

עברתי על עיתוני סוף־השבוע כדי לראות מה כותבים הקולגות, מה שנקרא ריגול עיתונאי.

ומה רואות עיניי? במוסף של מעריב יש כתבה על גבר עשיר מאוד, בליין מאוד ומאהב מאוד, והכל אצלו היה מאוד. ובאחד הקטעים הגדירה

דורית ולנטין
— מחליף צבעים

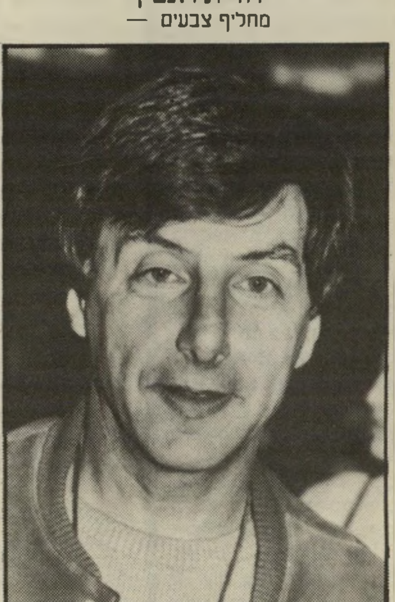

יורם סולני
— לפי סוג הבחורות?

אותו אירית רותם, העיתונאית שריאיינה אותו, כ„זיקית ממוחשבת".

טוב, אז הגבר המיוחד הזה נקרא **יורם סולני**, פלייבוי ובליין גלובלי ידוע. מאוד נהניתי לקרוא אודותיו, אבל הדבר שהכי עניין אותי היה: איזה בחורה אוהבת לצאת ולבלות עם זיקית ממוחשבת?

מסתבר שיש כמה כאלה. אחת שהיא די צמודה אליו באחרונה היא **דורית ולנטיין**, חתיכה משגעת, שהיתה נשואה לעיתונאי **אבי ולנטיין**. חתיכה אחרת היא הדוגמנית הבלונדית **זיוה נצר.**

אני בטוחה שיש עוד כמה. מה שאותי מסקרן זה: האם הוא מחליף את צבעיו בהתאם לסוג הבחורות שאיתן הוא נפגש?

נא לתרגם!

דניאל ג'לאן (1971)
טעם של עוד

פרדריקה סגל המנוחה נחה כבר כמעט שנ.. בקיברה, אבל זיכרה וההילה סביבה לא דועכים. מדי חודש צצה לה פרשיה חדשה הקשורה בה או בבעלה, **דב סגל** המנוח.

בשנות ה־70 היה לפרדריקה סגל מאהב צרפתי מפורסם ביותר, שחקן־הקולנוע הצרפתי **דניאל ג'לאן** והם מאוד אהבו זה את זה. אבל שניהם ידעו שזה רק זמני, ואחרי הסערה הגדולה כל אחד מהם חזר לזרועות בן־הזוג החוקי שלו, והפרשה נשתכחה ברבים, אך הותירה אצל המעורבים טעם של עוד.

לפני שבועיים הגיעה ארצה **פיונה** בת ה־18, בתו השחקנית של דניאל ג'לאן, בחברת בן־זוגה **סטפאן ג'רמן**, בעל חברת־האופנה שינו. שהוא קרוב־מישפחה רחוק של **אנט פלאטו־שרון.** בכלל, בפאריס כמעט כל אדם שלישי הוא קרוב־מישפחה של אנט פלאטו־שרון, המשתייכת לש־בט אסולין המפואר מאלג'יריה, שיש לו נציגים רבים בעיר־האורות.

בקיצור, העלמה הצעירה לא ידעה על מעלליו של אביה, והיא גם לא קוראת עברית, אז אם במיקרה אתם פוגשים אותה באחד מאתרי־הבילוי האופנתיים בעיר זו, אנא תרגמו לה את הכתוב.

פתוח יום יום
מ־12 ועד...
נפתח!
בואו לכפיטריה
לכיף משפחתי!
באולינג
מרכז הבאולינג ראשל"צ, ז'בוטינסקי 65
טלפונים להזמנות: 03-9668557/8/9
אדי מור פרסום בע"מ

כ״ב בחשון תשמ״ט, 2.11.1988 מיספר 2670 שנה 53 המחיר: 5.00 שקלים (כולל מע״מ), באילת: 4.35 שקלים

העולם הזה

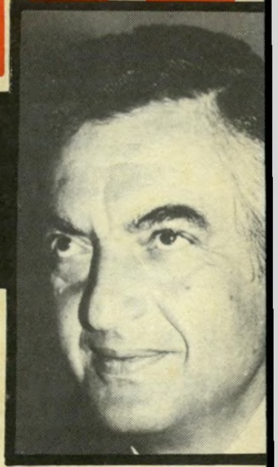

חיי האהבה הסוערים של פלאטו

האשה נגד המזכירה